

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 22 mars.

2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Förste vice talmannen meddelade att *torsdagen den 29 mars* skulle votering äga rum efter debattens slut, dock senast kl. 17.00.

Voteringen kl. 12.00 skulle äga rum enligt tidigare planering.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2006/07:413

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:413 Merkostnadsersättningen för plusjobb
av Tommy Ternemar (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 10 april 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 27 mars 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

Interpellation 2006/07:423

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:423 Skolan under den borgerliga regeringens
tid

av Nikos Papadopoulos (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 april 2007.

Skälet till dröjsmålet är att jag befinner mig utomlands.
Stockholm den 26 mars 2007
Utbildningsdepartementet
Jan Björklund

Interpellation 2006/07:429

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:429 Mer resurser till Samhall
av Torbjörn Björlund (v)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 20 april 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 23 mars 2007
Arbetsmarknadsdepartementet
Sven Otto Littorin (m)
Enligt uppdrag
Karin Renman
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2006/07:433

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:433 Klassmorfar
av Anneli Särnblad (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 20 april 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 23 mars 2007
Arbetsmarknadsdepartementet
Sven Otto Littorin (m)
Enligt uppdrag
Karin Renman
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2006/07:435

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:435 Föräldradedighet och lägre a-kassa
av Jasenko Omanovic (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 20 april 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 23 mars 2007
Arbetsmarknadsdepartementet
Sven Otto Littorin (m)
Enligt uppdrag
Karin Renman
Expeditions- och rättschef

Föredrogs och hänvisades
Framställningar
2006/07:RS1 till konstitutionsutskottet
2006/07:RRS23 till miljö- och jordbruksutskottet

Redogörelse
2006/07:NR1 till utrikesutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Finansutskottets betänkande 2006/07:FiU15
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2006/07:MJU8
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 2006/07:AU9 och AU10

6 § Den svenska Kosovostyrkans deltagande i den EU-ledda insatsen i Bosnien och Hercegovina

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2006/07:UU7
Den svenska Kosovostyrkans deltagande i den EU-ledda insatsen i Bosnien och Hercegovina (prop. 2006/07:51).

*Den svenska
Kosovostyrkans
deltagande i den
EU-ledda insatsen
i Bosnien och
Hercegovina*

Anf. 1 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Det är viktigt att i dag få säga några ord i samband med svenska Kosovostyrkans deltagande i den EU-ledda insatsen i Bosnien och Hercegovina.

Min kollega, Kerstin Engle, kommer att tala mer övergripande utifrån utskottets ställningstagande kring betänkandet, som jag självfallet också står bakom.

I dag på morgonen såg jag en rubrik i TT: ”Sexköpare fast i koppleri-härva.” Det är en koppleri-härva som man tror är en del av människohandeln, och det är en ganska stor härva för att vara i Sverige.

Men vi vet att detta är frågor som inte bara berör Sverige utan hela världen. Jag vet att det ska genomföras en global kampanj mot trafficking. Den inleddes i London den 27 denna månad.

Detta är en fråga som uppmärksammas på olika sätt och vi har inte minst kommit i kontakt med den i samband med de insatser och det samarbete som vi har på Balkan. Själv hade jag möjlighet att besöka regionen, och jag vet att det finns ett bra regelverk för den svenska militären. Alla har inte samma regelverk. Alla reser inte heller ut under militär flagg och omfattas kanske därför inte av några regler. Det är ett problem. När vi reser ut ska vi bidra till att skapa säkerhet, bygga rättssäkra miljöer och se till att det inte finns problematisk verksamhet som spiller över på andra länder. I arbetet med lagar och brottsbekämpning skulle en konvention vara värdefull.

Jag hade också nyligen möjlighet att företräda riksdagen under en session om kvinnokonventionen i FN och ha ett seminarium som handlade just om människohandel. Huvudtemat var hur vi får en konvention på plats så att vi får det redskap som behövs för att kunna bidra till att ytterligare stärka säkerheten, inte minst för kvinnor och barn i Bosnien och Hercegovina eller, som vi ibland talar om, i Kosovo.

Sverige har varit pådrivande i arbetet med att ta fram en konvention för Europarådets medlemsländer. Den är nu öppen även för länder utanför Europarådets område och EU kan ansluta sig till konventionen.

Just i år pågår Europarådets kampanj mot våld i nära relationer. Vi vet att även sexuellt våld är våld i nära relationer. Det har i sin tur kopplingar till människohandel. Arbetet med att driva på för en konvention går även i vissa delar hand i hand med den kampanj som pågår i Europa och också i vårt land.

Vi vet att våld i nära relationer finns såväl i Bosnien och Hercegovina som i Sverige. Kvinnors rättigheter måste vi säkra tillsammans. Kvinnor säljs över gränserna och är det mer instabilt i ett område så kan den delen av Europa bli en tillflyktsort för dem som bedriver denna grova form av kriminalitet som kallas slavhandel och människohandel.

Sverige undertecknade Europarådets konvention angående människohandel, Council of Europe Convention Against Trafficking in Human Beings, när konventionen öppnades för undertecknande. Det är i dag många fler länder än vårt, 35 stycken, som har undertecknat konventionen. Under förra sessionsveckan i Strasbourg var det fyra länder som hade ratificerat konventionen, men på hemsidan ser jag att det nu är sex länder. Det är Moldavien, Rumänien, Österrike, Albanien, Georgien och Slovakien. Det har visat vägen genom att ratificera konventionen. Men det krävs tio länder för att konventionen ska träda i kraft.

Den dåvarande regeringen beslutade att ge en utredare i uppdrag att utvärdera tillämpningen av skyddet mot människobrott och övriga förändringar i syfte att förstärka skyddet för denna grupp. Utredaren fick också i uppdrag att analysera frågan om svenskt tillträde till Europarådets konvention samt vilka lagändringar som i förekommande fall skulle behövas. Utredaren skulle också ge förslag på sådana lagändringar. Uppdraget skulle redovisas den 30 juni i år. Ratificeringsarbetet i Sverige har således pågått ett tag. Den dåvarande regeringen menade att andra skulle följa efter, och man ville ge en tydlig signal till de EU-medlemsstater som ännu inte hade påbörjat sitt arbete nationellt.

Nu är det 2007 och utredningens slutdatum är framflyttat till den 31 oktober i år. Det ser inte ut som att vi kan ratificera innan vi själva tar över ordförandeskapet i Europarådet. Det är naturligtvis svårare i detta läge, då vi själva inte har gjort vår hemläxa, att med trovärdighet inför ordförandeskapet och som ordförande kräva fler steg av andra länder.

På denna punkt kan jag konstatera en nedprioritering av den nuvarande regeringens ambitioner. Man inser visserligen fortfarande vikten av konventionen, och man säger att det är positivt att alla undertecknar och ratificerar konventionen. Men man har ställt sig avvisande till att påverka och driva på konventionens ikraftträdande. Man har på samma sätt ställt sig avvisande till att driva på för att EU ska ansluta sig. Det är beklagligt.

Jag välkomnar däremot att utskottet enhälligt velat peka på problem-bilden som finns i Europa och i den region som vi debatterar i dag och att vi i vårt betänkande också lika enhälligt har pekat på vikten av konventionen. Vi har naturligtvis även berört frågan på andra sätt i andra sammanhang.

Jag hoppas att andra företrädare i utskottet än de socialdemokratiska vill påverka regeringen. Jag hade hoppats att vi skulle vara klara med utredningsarbetet och ratificeringen tidigare än vad som nu bli fallet och att regeringen skulle ha varit mer pådrivande. Jag beklagar denna reträtt.

Nu kommer vi inte heller att ingå i den första grupp av tio länder som har möjlighet att utveckla konventionen och på så sätt ha ett fadderskap och ett ansvar för det fortsatta arbetet och utvecklingen av konventionen.

FN har uppskattat antalet offer till fyra miljoner årligen. De som säljs, transporteras, utnyttjas och förnedras är främst kvinnor och barn. En majoritet utnyttjas för sexuella ändamål. Siffror är ofta svårt på detta område. Vi vet fortfarande mycket lite. Men det är ändå ett tal som indikerar hur stort detta är.

Vi behöver alltså mer samordning, norm, samverkan, rättssäkerhet i olika länder och samarbete inom rättsväsende. Men vi behöver också konventionen som ett redskap och stöd för dem som vi sänder ut för att tjänstgöra på olika sätt i andra länder, inte minst i militära sammanhang. Den är ett stöd för dem i deras verksamhet.

Vi måste bekämpa orsakerna till människohandeln och då även inkludera efterfrågan på sexslavar och dem som på andra sätt har blivit offer för människohandel.

Sveriges Kommuner och Landsting har undertecknat Europarådets lokala och regionala organ CLRAE:s deklaration och därigenom förbundet sig att arbeta för dess genomförande. Det visar på den bredd som det här stödet har i vårt samhälle. Den här regionala organisationen finns också i andra länder. Det finns representation från Bosnien och Hercegovina. Det finns ett regionalt samarbete och ett lokalt samarbete. Det är ett mycket viktigt komplement. Sverige har en ambassadör mot människohandel.

Vi har en struktur, och vi har en ambition. Jag hoppas att vi får se att den här konventionen kommer på plats så snabbt som möjligt så att det är sista gången vi behöver skriva om det på det här sättet i ett arbete för att få en styrka på plats och en styrka som kan vara på plats utomlands.

Tack för möjligheten att uttrycka det här i dag.

Anf. 2 KERSTIN ENGLE (s):

Herr talman! I dag behandlar vi frågan om att medge att den svenska Kfor-styrkan i Kosovo vid behov får delta i Eufor Althea i Bosnien och Hercegovina.

Det finns en tydlig folkrättslig grund för de båda insatserna genom säkerhetsrådets resolutioner 1244 och 1575.

Genom de omfattande oroligheter som utbröt i mars 2004 i Kosovo underströks behovet av att snabbt kunna förstärka en insats på Balkan. Därför slöts en överenskommelse mellan EU och Nato om att Eufor Althea och Kfor ömsesidigt skulle bistå varandra. För svensk del är det endast aktuellt för svensk Kfor-trupp att förstärka Eufor Althea.

Sverige har sedan 1990-talet deltagit i internationella samfundets ansträngningar att få stopp på våldet och kränkningarna av mänskliga rättigheter i Bosnien och Hercegovina samt att bevara freden.

Kosovo är fortsatt ett av de känsligaste områdena på västra Balkan. Situationen påverkas för närvarande starkt av den politiska process som handlar om Kosovos framtida status. FN-chefens särskilda sändebud, Martti Ahtisaari, har lagt fram en rapport efter ett års förhandlingar. Rapporten beräknas bli behandlad i FN:s säkerhetsråd inom kort. Statusprocessen befinner sig således i ett mycket viktigt och känsligt skede. Ahtisaaris plan förväntas innebära delvis nya arbetsuppgifter för den Nato-ledda Kfor-insats som Sverige deltar i och som enligt planen ska finnas kvar som säkerhetsgaranti.

Sverige har ställt om från invasions- till insatsförsvar och det är en viktig del i svensk försvars- och utrikespolitik att delta i olika fredsbevarande insatser.

Det är riksdagen som ger regeringen mandat att sända väpnad trupp utomlands. I många länder är det regeringen som sätter tak för insatsernas storlek och tid. Men i Sverige är det den svenska riksdagen som avgör både uppdragens numerär och tidsomfattning.

Herr talman! Det ska inte vara enkla beslutsprocesser att sända ut soldater. Det är många gånger svåra uppdrag och mycket svåra beslut att fatta. Vi är naturligtvis rädda om våra kvinnor och män som åker ut i världen, och vi får inte blunda för de risker som olika insatser kan innebära.

Det är mycket fina insatser som våra soldater gör i olika internationella uppdrag. Vi har ett gott rykte internationellt, och svenska kvinnor och män har stor respekt. Själv har jag haft möjlighet att besöka våra soldater i Liberia när vi hade insatser där. Jag är full av beundran över deras arbete och såg många bevis på hur civilbefolkningen uppskattade deras närvaro.

När regeringens proposition kom med förslag om den svenska Kosovostyrkans deltagande i den EU-ledda insatsen i Bosnien och Hercegovina motionerade vi socialdemokrater om tidsbegränsning av insatsen och begränsning av antalet personer som omfattas av mandatet.

Ett enigt utskott står nu bakom uppmaningen till regeringen att återkomma till riksdagen med begränsningar i tid och antal personer senast i mars 2008. Alla övriga svenska väpnade styrkor som sänts utomlands har ett tidsbegränsat mandat. Det bör naturligtvis vara så även med Kforstyrkan.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 3 KARLA LÓPEZ (mp):

Herr talman! Det har nu gått många år sedan kriget i Balkan avslutades, men fortfarande är behovet av FN-styrkor för att bringa stabilitet i regionen stort. Är inte det ett misslyckande?

Det som FN-trupperna har lyckats med hittills är att få parterna att sluta använda våld mot varandra, men man kan inte säga att problemet är löst med det. Konflikten fortsätter att frodas och ligger och puttrar under ytan.

Det är pinsamt att det fortfarande behövs FN-trupper så lång tid efter det att konflikten avslutades på papperet. Det visar att man har totalt

misslyckats med att skapa fred. Fred är inte bara när parterna har slutat använda våld mot varandra utan när förutsättningarna för en framtida konflikt har minimerats. Detta har man inte uppnått trots att man har lagt ned mycket resurser på att skapa så kallad fred.

I stället har man skapat en situation där hela samhället är beroende av FN-styrkor för att förhindra att det uppstår våld mellan olika folkgrupper. Det går inte att bygga fred på det sättet. Alla förstår att det inte är hållbart. Det visar vilket resursslöseri det blir när vi riktar insatser fel.

FN och länder som Sverige lägger ned mycket resurser på att ha militära trupper i ett samhälle där grundförutsättningarna för frihet inte finns i stället för att lägga resurser på att överbygga motsättningar mellan människor, skapa försoning och tillit människor emellan och på det sättet öka trygghetskänslan i samhället.

Jag kan ge ett konkret exempel.

I stället för att skicka soldater till Kosovo, varför inte skicka psykologer som hjälper människor att komma över sina trauman och försonas med det som har hänt, annars går de bara och bär inom sig mycket hat gentemot sina grannar och medmänniskor. Det är ett hat som senare kan komma till uttryck i våldshandlingar och eventuellt trappas upp till framtida konflikter.

Det är med sådana medmänskliga metoder man kan jobba långsiktigt för att människor inte ska börja kriga mot varandra.

Fred skapas inte genom ett eldupphör. Fred skapas när försoning börjar äga rum. Det har tyvärr inte skett i Balkan.

Jag kan förstå att man efter en konflikt behöver fredsbevarande trupper, men de ska bara finnas under kort tid i en inledande period.

Huvudfokus för fredsskapande bör inte ligga hos trupperna utan hos de organ som hjälper till att bygga upp det civila samhället och läka gamla sår. Man bör försöka lösa gamla konflikter som ledde till att det från första början uppstod krig eller väpnad konflikt. Där spelar biståndsorganisationerna en stor roll, och därför bör huvudfokus ligga hos dem. De bör även få mycket resurser för att klara av detta.

Visst kan vi i Miljöpartiet gå med på att skicka trupper till Kosovo, som vi har gjort nu. Men om vi inte jobbar mer för att skapa fred med hjälp av helhetssyn och långsiktighet är det som att slänga pengar i sjön. Jag tror att skattebetalarna kan få mer för pengarna på annat sätt.

Anf. 4 KERSTIN ENGLE (s) replik:

Herr talman! I den bästa av världar ska vi naturligtvis inte sända ut väpnad trupp. Men omständigheterna tvingade oss att göra det, nämligen genom att världssamfundet bad Sverige om hjälp.

Den svenska filosofin är ändå att också gå in med bistånd. Jag vill gärna rekommendera Karla López att läsa senaste numret av Sidas tidning Östlövet. Där står det om de många humanitära insatser som Sida gör för ungdomar, kvinnor och så vidare. Det är en del i fredsbyggandet. Vi måste dessvärre ha kombinationen.

Anf. 5 KARLA LÓPEZ (mp) replik:

Herr talman! Jag vet att Sverige lägger ned mycket resurser på bistånd, men tydligen inte tillräckligt mycket. Man lägger så mycket mer resurser på trupper. Jag kan förstå behovet, som jag sade tidigare, men

någoting har gått fel eftersom det har gått så många år och vi är fortfarande kvar i samma situation.

Nu funderar FN på att dra tillbaka sina trupper och vill att i stället EU ska gå in med trupper. På så sätt kan FN ha sina trupper i Afrika där de behövs mer. Då känns det som att något har gått fel eftersom ett helt samhälle har gjorts beroende av att det ska finnas utländska trupper så att det inte ska uppstå konflikter. Det har gått så lång tid. Det är där min kritik ligger.

Anf. 6 KERSTIN ENGLE (s) replik:

Herr talman! Vi är säkert överens om mycket, men situationen på Balkan har varit komplicerad med denna utveckling. Många av oss hoppas att den rapport som Martti Ahtisaari nu lägger fram efter ett års förhandling ska innebära denna positiva utveckling för människorna på Balkan. Vi är naturligtvis alla besjälade av att den ska fungera. Det känns som att det här är en av de sista chanserna. Vi är säkert helt överens om det.

Anf. 7 KARLA LÓPEZ (mp) replik:

Herr talman! Jo, det är vi. Men jag tycker fortfarande att det finns en diskurs i det offentliga rummet och på den internationella arenan om att konflikten ska lösas genom att inte använda våld. Konflikten är mycket djupare än så, och det bör inte bara från Sverige utan från hela världen användas ännu mer resurser än i dag till försoning. Annars kommer vi att få denna situation om igen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

7 § Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2006/07:UbU11
Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses (prop. 2006/07:43).

Anf. 8 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Vi debatterar i dag den proposition om hur högskolors styrelser ska utses som regeringen har lagt på riksdagens bord, samtidigt som vi diskuterar högskolebetänkandet som bland annat behandlar alla de motioner som väcktes under den allmänna motionstiden.

Jag vill i mitt inledningsanförande koncentrera mig på följande frågor. Först regeringens proposition om nya regler för val av högskolestyrelse, sedan den kommande utredningen om kårobligatoriet och sist, och viktigast, om behovet av fortsatta kvalitetssatsningar på högre utbildning och forskning samt intagningsreglerna till högre utbildning.

Herr talman! Vi socialdemokrater anser att universitet och högskolor tjänar ett allmänt samhällsintresse. Staten måste kunna garantera en fri

forskning och undervisning med hög kvalitet oberoende av externa intressen och finansärer. Det är också anledningen till varför Sverige avsätter tiotals miljarder skatte kronor varje år på grundläggande högskoleutbildning, forskning och forskarutbildning. Riksdag och regering fattar övergripande beslut om omfattningen och inriktningen på verksamheten. De enskilda lärosätena har sedan flera år tillbaka ansvaret att utforma till exempel utbildningsutbudet, högskoleutbildningens dimensionering och utbildningsinnehåll.

Vi socialdemokrater tycker därför att det är högst rimligt att regeringen ska utse vilka som ska ingå i lärosätenas styrelser. Staten måste ta ansvar för de viktiga samhällsfunktioner som universitet och högskolor svarar för.

Vi socialdemokrater är övertygade om att det är viktigt att olika perspektiv, till exempel politik och näringsliv, finns representerade i universitets- och högskolestyrelserna. På senare år har vi sett vilken enorm betydelse högskolor och universitet har också för den regionala utvecklingen och sysselsättningen runt om i Sverige. De regionala högskolornas betydelse som ett tillväxtnav kan inte överskattas. Därför är Socialdemokraterna emot de förändringar som föreslås i propositionen *Frihet att välja*, där regeringen avsåger sig rätten att utse flertalet av styrelseledamöterna och dessutom ändrar reglerna för hur det ska gå till. Signalen från regeringen är tydlig: Högskolornas tredje uppgift, att samverka med samhället utanför, blir mindre viktig. Risker med det är att kvaliteten i utbildningen drabbas.

Herr talman! Efter att ha läst de remissvar som har inkommit till Regeringskansliet kan man undra vem som egentligen efterfrågar de förändrade reglerna. Det mest uppseendeväckande förslaget i propositionen är ändå att den borgerliga regeringen nu vill att rektor också ska kunna vara styrelseordförande på samma gång – detta trots att nästan samtliga högskolor vittnar om de positiva erfarenheterna av att ha en extern ordförande i högskolestyrelsen. Längst i kritiken av den borgerliga regeringens förslag går den oberoende Riksrevisionen, som i en artikel i Svenska Dagbladet skriver: "Leijonborgs högskoleförslag är rena snurren." Riksrevisionen ställer i artikeln ett antal relevanta frågor som ännu inte har besvarats.

Vad händer om det förekommer problem eller misshushållning på en högskola där rektor och styrelseordförande är samma person? Var ska ansvar utkrävas? Vem bär det yttersta ansvaret? Är det styrelsen med styrelseordföranden, det vill säga med rektorn i spetsen, som ska ställa rektorn, det vill säga han själv, till svars? Men om styrelsen misslyckas, ska rektorn, som också är styrelseordförande, föreslå en ny styrelse? Det blir rena snurren av det förslaget.

I näringslivet skulle ingen i dag komma på tanken att låta vd:n vara styrelseordförande på samma gång. Ingen verksamhet vinner på att ansvarsfördelningen och styrningen blir oklar.

Vi socialdemokrater tror att denna förändring kan skada kvalitetsutvecklingen vid högskolor och universitet om den skulle komma att genomföras. Men nu verkar det som att inte ens regeringen tror på sina egna förslag. Läser man på s. 8 i propositionen står där följande: "Regeringen överväger att senare återkomma med ytterligare förslag i frågor kring organisation och ledning av universitet och högskolor. Då kan

styrelsens sammansättning och formerna för utseendet av ledamöter i styrelserna återigen komma att tas upp.”

Herr talman! Om Lars Leijonborg inte har tänkt färdigt, om utbildningsministern inte riktigt vet vad han vill, eller om de fyra partierna i regeringen inte kan komma överens i framtidsfrågorna, varför inte vänta med att föreslå en lagstiftning till dess att man har tänkt klart? Det skulle kännas mer seriöst.

Herr talman! Utbildningsminister Lars Leijonborg har uppenbarligen inte fått med de andra borgerliga partierna i regeringen på Folkpartiets vallöften om miljardsatsningar på högskolor och universitet. Studenterna blev också blåsta på löftet om höjda studiemedel. Däremot fick utbildningsministern i uppdrag att återigen utreda frågan om att avskaffa kårobligatoriet. Det är inte första gången man vrider och vänder på frågan. Att studenter ska vara med i en studentkår är principiellt omdiskuterat men har varit en viktig grund för att Sveriges studenter ska ha en stark röst runt om på Sveriges lärosäten.

Frågan om kårobligatoriets vara eller icke vara har inte bara splittrat de politiska partierna utan också varit en vattendelare inom partierna både till höger och till vänster.

Förra gången frågan diskuterades i denna kammare röstade en moderat och en folkpartist, båda från Uppsala, med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet och bildade en majoritet för ett moderniserat kårobligatorium.

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte en utredning som kom fram till en rad olika förslag för att reformera systemet i syfte att stärka de enskilda studenternas inflytande, rättssäkerhet och legitimitet hos studentkårerna och nationerna liksom de särskilda studentföreningarna. Jag vet inte om regeringen har läst utredningen; det verkar inte alltid vara så.

Herr talman! Vi socialdemokrater motsäger inte en ny utredning om kårobligatoriet. Vi har inget ideologiskt intresse av att försvara ett obligatoriskt medlemskap i studentkårer. Men vi drivs av en benhård vilja att slå vakt om studentinflytandet och garantera det studiesociala arbetet vid universitet och högskolor.

Sverige har i dag inom ramen för vårt högskolesystem ett unikt studentinflytande på alla nivåer. Studenternas inflytande bidrar i stor utsträckning till att bevaka och utveckla kvaliteten i den högre utbildningen. Vi socialdemokrater kommer aldrig att medverka till en utveckling som leder till ett försvagat studentinflytande i högskolan.

Jag vill passa på att rikta följande krav på de direktiv som Lars Leijonborg och regeringen nu filar på inför den utredning som enligt uppgift redan skulle ha varit tillsatt. Direktiven till den nya utredningen om kårobligatoriet måste slå fast följande:

1. Studentinflytandet på alla nivåer måste bevaras och legitimiteten för studentrepresentanterna värnas.
2. Studentkårer och nationer måste även i framtiden vara oberoende och fria gentemot högskolan.

3. Utbildningsbevakningen för att utveckla kvaliteten i utbildningarna måste fortsätta.
4. Det studiesociala arbetet och studenthälsan måste bibehållas och helst utvecklas ytterligare.

Många studentkårer känner i dag en stark oro eftersom de har noterat att utbildningsministern har sagt att det går att avskaffa kårobligatoriet utan att det kostar pengar. Jag hoppas att utbildningsministern tar sig tid att inför riksdagen förklara hur denna ekvation går ihop.

Kårobligatoriet ska slopas. Inga pengar ska skjutas till eller öronmärkas, men all viktig kårverksamhet ska bibehållas. Hur går det ihop?

Jag vill också säga några ord om behovet av fortsatta kvalitetssatsningar på högre utbildning och om de kommande tillträdesreglerna.

Vi socialdemokrater har bedrivit en målmedveten politik för att positionera Sverige i det nya globala kunskapssamhället. Fyra nya universitet har tillskapats, och över hundra tusen nya högskoleplatser har tillkommit. Vi har möjliggjort extra kvalitetspengar till högskolorna. Vi har gjort en kraftig forskningssatsning, och vi har en politik för att motverka snedrekrytering till högre utbildning.

Satsningarna på universitet och högskolor måste nu fortsätta. Jag välkomnar att den borgerliga regeringen fullföljer den socialdemokratiska kvalitetssatsningen också med riktade satsningar till hum-sam som innebär en större peng som gör det möjligt med mer lärarledd tid och mindre undervisningsgrupper. Detta är viktigt. Men kvalitetssatsningen måste utvecklas ytterligare med bättre arbetslivsanknytning, ökad internationalisering, ett nytt och reformerat resursfördelningssystem med mer av samverkan och profilering, en mer systematisk utvärdering av hur det går för studenterna efter högskolan och en fortsatt satsning på forskning och utveckling för att uppnå enprocentsmålet.

En av de här viktiga kvalitetsfrågorna för den högre utbildningen och forskningen är också att minska den sociala snedrekryteringen till högre studier. Sverige slarvar fortfarande bort kunskap och talang hos stora grupper av unga människor som väljer bort eller inte uppmuntras att studera vidare. Jag blev därför glad över att regeringen drog tillbaka sin aviserade proposition om nya tillträdesregler för högskolan.

Kanske, kanske betyder det här att utbildningsministern är beredd att lyssna till den massiva kritik som har kommit mot förslagen. Förhoppningsvis kan en sådan tillnyktring också innebära att Leijonborg är beredd att backa från förslaget om att slopa 25:4:an som i dag ger vuxna med arbetslivserfarenhet en möjlighet till vidare studier.

Som socialdemokrat tycker jag att det är viktigt att faktiskt öppna upp vägar till högskolan, att nå flera grupper som kan göra en utbildningskarriär och en utbildningsresa. Jag är tyvärr oroad över den borgerliga regeringens inriktning på detta område. Låt mig ge några exempel.

Två av tre utbildningsvägar i framtidens gymnasieskola ska inte ge högskolebehörighet. Vidare handlar det om tusentals färre utbildningsplatser vid universitet och högskolor, ett stoppat intag via 25:4:an för vuxna med arbetslivserfarenhet och kraftiga nedskärningar på komvux parat med sämre ekonomiska villkor för vuxna studenter.

Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses

Det är fyra konkreta förslag från den borgerliga regeringen som kommer att begränsa utbildningschanserna mest för dem som redan har minst.

Herr talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservationen i betänkande UbU11.

Anf. 9 ROSSANA DINAMARCA (v):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen i betänkandet.

Regeringen föreslår att högskolelagen ändras angående hur ledamöter utses till styrelser för universitet och högskolor. Lärosätena själva ska utse ett flertal av styrelseledamöterna, och rektor ska kunna vara ordförande i styrelsen. Avsikten med förändringarna är enligt regeringen att ”avpolitisera” styrelserna och att värna den akademiska friheten.

Universitet och högskolor är statliga myndigheter som till största delen finansieras av offentliga medel. En grundläggande demokratisk princip vid skattefinansierad verksamhet är att skattebetalarna ska ha möjlighet till insyn. Den nuvarande ordningen där regeringen utser en majoritet av ledamöterna i universitets- och högskolestyrelserna innebär att allmänheten får en viss insyn i och ett visst inflytande över verksamheten. De flesta universitet och högskolor är också mycket nöjda med det arbete som dessa representanter för allmänintresset har utträttat.

Vänsterpartiet kan inte se att det nuvarande sättet att utse styrelseledamöter på något vis har hotat den akademiska friheten. För oss handlar akademisk frihet om att fritt få formulera problem, ställa frågor, publicera forskningsresultat, välja arbetsformer inom forskning och utbildning och så vidare.

Med regeringens förslag finns däremot risken att endast personer som förespråkar samma intressen som lärosätet utses till ledamöter i styrelsen. Maktkoncentrationen inom lärosätet kommer då att öka, vilket kan begränsa friheten för studenter och anställda. Det är dessutom oklart vad som kommer att hända med student- och lärarrepresentationen i styrelserna eftersom det i propositionen aviseras ytterligare förändringar av styrelsernas sammansättning och av hur ledamöterna ska utses.

Här är frågor rörande resurstilldelning av väsentligt större betydelse för den akademiska friheten, som vi i Vänsterpartiet definierar den. Det pågår för närvarande en utredning om resursfördelningssystemet för forskning. Det hade varit lämpligt att invänta resultatet av den utredningen innan regeringen föreslog förändringar som sägs påverka den akademiska friheten.

Vänsterpartiet avvisar också förslaget om att ta bort det stycke i högskolelagen där det står att regeringen inte bör utse någon som är anställd vid en högskola till ordförande i samma högskolas styrelse. Det skulle innebära att rektor kan vara ordförande i styrelsen. Man frångår därigenom den allmänna principen i både offentlig och privat verksamhet att ha en tydlig rollfördelning mellan den verkställande ledningen och styrelsen. Det inte bara skapar en otydlighet vad gäller ansvarsfördelningen utan försvagar också styrelsens kontrollfunktion.

Regeringen lyckas inte klargöra varför högskolorna måste ha en annan organisation än övriga myndigheter. Det finns heller ingen tydlig motivering om varför förändringen måste genomföras så snabbt.

Herr talman! Förra veckan beslutade regeringen att klyva lärarutbildningen – detta samtidigt som man lägger fram förslag om betyg tidigare och flaggar för nationella prov i trean.

Genom regeringens beslut har man slagit fast att de yngre barnens lärande är mindre viktigt än de äldres. En regering som har utgett sig för att vilja lägga krutet på grundskolan förbiser kvaliteten i skolan och elevernas bästa när den gör skillnad i läraruppdragets kvalitet. Då har jag inte ens nämnt yrkeslärarna och modersmålslärarna.

Att det krävs ett större mått av ämnesinnehåll för att undervisa äldre elever är en sak, men nivåplacering handlar inte om det. Arbetet med yngre barn kräver lika stor självständighet och förmåga att utveckla verksamheten och yrket. Det är beklagligt att den borgerliga regeringen ignorerar det.

Återigen tar regeringen beslut som saknar analys av konsekvenserna för utbildningen, för skolan och för eleverna.

Herr talman! Vi har skrivit en del motioner där vi vill att det i vissa högskoleutbildningar ska ingå kunskap om HBT-personer, genus, arbetsmiljö och sex och samlevnad. Det är ett smått förbluffande svar man får från majoriteten. När det gäller kunskap om HBT-personer inom läkar- och lärarutbildningarna anser utskottsmajoriteten att detta skulle vara att peka ut en viss grupp. Man hänvisar till att det är tillräckligt att det i skolans styrdokument står att skolan ska sträva efter att varje elev ska respektera andra människors egenvärde och ta avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling.

Verkligheten för de elever som söker sin könsidentitet eller redan har funnit den som homo-, bi- eller transsexuella är långt ifrån överensstämmande med de vackra ord som står i styrdokumentet. Skolverket kunde för inte så länge sedan konstatera att flera av skolans läroböcker beskriver HBT-personer som något utanför det normala, som något avvikande.

Vi har också sett flera rapporter om elever som mår dåligt, och där återfinns en stor andel unga som är homosexuella eller bisexuella. Detta är inget som det talas om på lärarutbildningen. Ingenting!

Det är dags att lyfta näsorna från papperen och se verkligheten. Dessa ungdomar far illa på grund av er nonchalans.

Herr talman! Regeringens politik visar på punkt efter punkt att utbildning och kunskap inte ska vara för alla utan bara för några. I förra veckan debatterade vi frågan om studiestöd som är ett viktigt verktyg för att bredda rekryteringen. I dagens betänkande står 25:4-regeln på dagordningen. För att ytterligare beskära vägarna till högre utbildning har den borgerliga majoriteten beslutat att ta väck den regel som innebär att den som är 25 år och har arbetat i minst fem år får tillgodoräkna sig 0,5 poäng. Regeln är viktig för att öka mångfalden på högskola och universitet. Genom att ta bort den bygger borgarna fler hinder som förstärker den sociala och etniska snedrekryteringen.

Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses

Jag vill understryka att 25:4-regeln på intet sätt innebär att dörrarna står helt öppna. Man måste utöver detta ha grundläggande behörighet och i vissa fall även särskild behörighet. Sökande med enbart arbetslivserfarenhet måste alltså komplettera med antingen komvux eller högskoleprov för att kunna komma in på de flesta utbildningar.

Sveriges förenade studentkårer, SFS, har också kritiserat förslaget utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv. Att ersätta 25:4-regeln med bedömning av reell kompetens är både komplicerat och riskfyllt. Bedömningar av reell kompetens sker redan på flera lärosäten men inte utan problem. Dels är metoderna för sådana bedömningar väldigt olika på olika lärosäten, dels är de svåra att förstå för de sökande. Eftersom bedömningarna riskerar att bli subjektiva är det svårt att uppnå rättssäkerhet, och eftersom procedurerna är resurskrävande finns det risk för att vissa lärosäten försöker prioritera bort dem.

Avslutningsvis vill jag ta upp frågan om kårobligatoriet. Det är en fråga där det ges en bild av att Vänsterpartiet skulle ha ändrat ståndpunkt. Vänsterpartiet har länge varit principiella motståndare till kårobligatoriet, men vi har också sett att det är en viktig förutsättning för att det studentfackliga arbetet ska fungera. Därför har vi inte kunnat se någon annan utväg än att obligatoriet kvarstår.

Om den kommande utredningen om kårobligatoriet kan komma med andra modeller för att det studiesociala arbetet och studentinflytandet ska garanteras och stärkas och delaktigheten ökas välkomnar vi detta. Vi räknar med att detta blir en parlamentarisk utredning för att nå en bred samstämmighet.

Jag kan dock i förväg för Vänsterpartiets räkning meddela att vi aldrig kommer att ställa upp på förslag som innebär att inflytandet för studenterna urholkas. Vi kommer att slå vakt om att studentorganisationer även i framtiden ska kunna vara oberoende och fria i förhållande till högskolan. Utbildningsbevakningen för att utveckla kvaliteten i utbildningarna måste fortsätta. Enskilda studenter måste kunna få hjälp och stöd från en oberoende aktör.

Anf. 10 PETER RÅDBERG (mp):

Herr talman! Regeringen lägger nu fram en proposition till riksdagen med syfte att bland annat höja kvaliteten på våra högskolor och universitet genom att förändra sammansättningen i styrelserna.

Det normala i både statlig och privat verksamhet är att ha en tydlig rollfördelning mellan den beslutande och den exekutiva funktionen. Risken är att det skapas otydlighet vad gäller den interna styrningen och kontrollen om rektor även är ordförande.

Rektorn i en högskola bör ha en roll, medan styrelseordföranden bör ha en annan. För mig är det obegripligt att utbildningsminister Lars Leijonborg inte förstår att man inte kan sitta som rektor på en skola och samtidigt vara ordförande i styrelsen.

Lars Leijonborg skriver att syftet är att utveckla utbildningen och forskningen på högsta internationella nivå, och att det är regeringens mening att skapa förutsättningar för att utveckla och behålla starka akademiska lärosäten med stor integritet samt att universitet och högskolor i grunden har uppgiften att vara en självständig kraft i samhällsutvecklingen.

Vi är helt överens! Men menar Lars Leijonborg att man genom att tillsätta rektor som ordförande och ändra lite grann på styrelsens sammansättning uppnår detta mål?

Om de svenska universiteten ska vara i världsklass, vilket säkert samtliga partier här inne ställer sig bakom, får du komma till riksdagen med helt andra förslag. Jag tror att vi är helt överens på den punkten.

Det är fel väg att gå. Du löser inte problemet som jag talar om med just den här propositionen. I 2 kap. 4 § högskolelagen står det att regeringen ska utse ordförande i styrelsen, men det står också att den som utses till ordförande inte bör vara anställd på läroanstalten som uppdraget avser. Det betyder att regeringen har stora friheter att utse den ordförande som man finner mest lämplig för uppdraget. Regeringen har alltså alla möjligheter. Vad är egentligen själva grundproblemet?

Regeringen försöker förklara sitt ställningstagande med att säga att rektorn även tidigare satt i styrelsen, så det blir inget större problem om han eller hon nu råkar vara ordförande. Men det är en väsentlig skillnad mellan att vara styrelseledamot och att vara ordförande för ett universitet eller en högskola. Det är en väsentlig skillnad mellan de två uppdragen!

Det finns naturligtvis en del remissvar som ser positivt på förslaget, men det finns minst lika många – om inte fler – som har en helt annan uppfattning. Rossana var inne på en del av dem, och jag kan nämna att Statskontoret anser att det är olämpligt att en rektor med ansvar för den dagliga driften av verksamheten ska vara mottagare av revisionsrapporten avseende lärosätets verksamhet i det fall han eller hon är ordförande. Riksrevisionen framför liknande synpunkter.

Lärosäten som Karlstads universitet, Högskolan Väst, Malmö högskola och Mälardalens högskola nämner också risken med otydlighet vad gäller intern styrning och kontroll om rektorn är ordförande. Kammarkollegiet anser också att ledningsformen för universitet och högskolor bör utvecklas i samklang med ledningsformerna för andra statliga myndigheter när det gäller ansvarsfördelningen mellan styrelsen och myndighetschefen samt med avseende på den interna kontrollen. Även Ekonomistyrningsverket anser att någon särreglering för universitet och högskolor inte är motiverad.

Är inte dessa åsikter viktiga för statsrådet? När man lägger fram ett sådant här förslag måste man ju ha en otroligt stor majoritet bakom sig, vilket ni inte har i detta fall. Många av dem som är kritiska ska jobba i denna verksamhet.

Herr talman! Jag vill också säga några ord om tillträdesregler till högskolan. Miljöpartiet vill även fortsättningsvis ge människor en andra chans i livet, och det är det som 25:4-regeln ger.

Vi människor är olika. Vi mognar olika fort. Den borgerliga regeringen har nu som förslag att man ska kunna börja årskurs 1 vid olika tidpunkter. En del kan börja på hösten, och en del kan börja vid jultid. Vi vuxna är inte annorlunda än barn. En del kanske inte var mogna och motiverade när de gick i gymnasiet. Man kanske kommer på efter några år att man vill studera på äldre dagar. Det är någonting som de borgerliga partierna skulle kunna kalla för en frihetsreform. Nu vill ni ta bort möjligheten att ge en andra chans till människor som har fyllt 25 år och arbetat fyra år ute i samhället. Miljöpartiet vill att den möjligheten ska finnas

Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses

kvar just för att vi är olika och just för att alla inte kan utbildas vid samma tidpunkt i livet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen i UbU11.

Anf. 11 OSKAR ÖHOLM (m):

Herr talman! Politik handlar väldigt ofta om att måla upp en vision, berätta vad man vill för någonting och peka ut vägen framåt. Det handlar om nya tankar och nya funderingar.

Vi har ju utbildningsministern sittande här i kammaren i dag, och han är uppsatt på talarlistan. Jag tycker att han ofta brukar göra detta på ett föredömligt sätt när det gäller just utbildningsfrågorna. Jag tänker framför allt på när utbildningsministern brukar resonera om hur trevligt och bra det skulle vara om några av de Nobelpris som delas ut några kilometer härifrån någon gång stannade kvar i Sverige och vad det i så fall skulle krävas i form av högre utbildning och forskning i det här landet för att det ska bli så. Jag tycker att det är ett väldigt bra sätt att närma sig de här frågorna som vi ska diskutera i dag. Det handlar om att måla upp bilden att vi ska bli bäst i världen. Vi ska ha en högre utbildning som håller världsklass och en forskning som är så spännande och så nydanande att den blir internationellt uppmärksammas och kanske till och med belönad. Det är, herr talman, inga dåliga visioner.

Jag tycker att när vi diskuterar högre utbildning i allmänhet finns det alltid två lika viktiga sätt att närma sig frågan på. Det ena är just det som alliansens utbildningsminister brukar göra, nämligen att beskriva hur Sverige som nation ska lyckas att nå framgång, att beskriva hur Sverige som land kan växa om vi gör rätt prioriteringar och om vi fattar rätt beslut som just leder oss i den riktningen och kanske hela vägen mot ett eller ett par svenska Nobelpris.

Det andra sättet handlar såklart om hur människor som vill skaffa sig en högre utbildning känner att man får möjlighet att förverkliga sig själv och sina drömmar genom att den högre utbildningen står öppen för alla. Att som politiker få vara med i det perspektivet och bidra till att människor får förverkliga sina idéer är naturligtvis inte fy skam det heller. Jag skulle vilja påstå att båda dessa perspektiv, både det samhällsliga och det kanske mer individuella, är lika viktiga när vi diskuterar frågor som rör högskolan.

Herr talman! Så här långt tror jag också att vi är ganska överens över partigränserna här i kammaren. Det här är ett politikområde som i väldigt hög grad präglas av höga ambitioner och goda intentioner. Men vi är uppenbarligen inte helt överens om hur man sedan går framåt, särskilt inte i ett läge där fler och fler menar att vi kanske också halkar efter.

Vi kan till exempel ta den proposition som vi i dag har på bordet och som gäller sammansättningen av högskolornas styrelser. Här ser vi en del av lösningen för att nå fram till en högskola som lever upp till den självständighet och akademiska frihet som vi oftast bara hör talas om i de fina högtidstalen. Här ligger också en del av lösningen för att komma bort från känslan av att högskolan ibland präglas mer av partipolitiska hänsyn än av akademiska och vetenskapliga.

Vi har i dag ett system där ledamöter av högskolornas styrelser ibland utses på mandat som i praktiken är just partipolitiska. De förändringar som vi i dag ska besluta om handlar naturligtvis om att minska den politiska styrningen av högskolan, men de ska naturligtvis också ses som ett led i regeringens generella reformering av utnämningmakten.

Herr talman! Vi har tyvärr en situation i Sverige där allt fler frågar sig om utnämningmakten verkligen lever upp till de där vackra formuleringarna i regeringsformen. Ni vet det där där man säger att vid tillsättning av statlig tjänst ska avseende fästas endast vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet. Det finns dessutom en mängd granskningar som bekräftar just den här bilden och den här känslan som människor har. Det gäller alltifrån hur generaldirektörer med partipolitisk bakgrund har ökat de senaste 30 åren till utnämningar av andra toppositioner i staten.

På högskolans område gick det till och med så långt att riksdagen efter en granskning i konstitutionsutskottet gett regeringen i uppdrag att se över öppenheten vid tillsättningen av ledamöter i högskolornas och universitetens styrelser. Det säger en del om hur långt vi har diskuterat den här frågan och vad bakgrunden är.

I högskolans värld är det särskilt angeläget att komma till rätta med de här problemen och minska politiseringen av styrelserna. Visst kan det ibland finnas förtjänstfulla politiker som kan bidra i en styrelse, men att på allvar hävda att man bara för att man är politiker per automatik skulle ha något slags företräde rimmar ganska illa med hur vi brukar diskutera frågor om akademisk frihet och självständighet. Det rimmar dessutom ganska illa med just de här honnörsorden om att bara ta hänsyn till förtjänst och skicklighet.

De förändringar som vi nu ska besluta om bidrar på ett högst påtagligt sätt till att faktiskt öka högskolornas självständighet. Genom det här beslutet ger vi också större möjligheter till lokalt anpassade lösningar där det inte behöver se exakt likadant ut överallt. Det nämndes tidigare här att högskolorna runt om i Sverige har olika uppfattningar om hur det bör fungera. Det är utmärkt. Vill man även fortsättningsvis arbeta med en styrelse där ordföranden är extern får man lokalt möjlighet att bestämma att det ska vara på det sättet. Ser man däremot på andra ställen att det skulle vara till gagn för dem och nyttigt om den som är ansvarig också är den som är ordförande får man möjlighet att arbeta på det sättet. Det är på samma sätt när vi diskuterar övriga styrelseledamöter. Nu får man möjlighet att själv föreslå lämpliga personer. Det kan säkerligen finnas en och annan person med partipolitisk erfarenhet och bakgrund bland dem. Men utgångspunkten blir att hitta de personer som man tror har den kompetens och den erfarenhet som behövs.

Avpolitiseringen av styrelserna bidrar i sig till att öka självständigheten, och det är angeläget. Men den viktiga poängen, herr talman, är naturligtvis att styrelsen också får en stark förankring i den lokala verksamheten och därmed också i samhället runt omkring. Det tror jag att alla tjänar på.

Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses

Det är i sammanhanget, tycker jag, också viktigt att understryka att de förändringar som nu sker inte på något sätt innebär att staten eller i förlängningen skattebetalarna avsäger sig inflytandet över högskolan. Man ökar måttet av självbestämmande, men det finns fortfarande regleringsbrev. Det finns fortfarande instruktioner och förordningar. Det finns fortfarande beslut om anslag. Beslutet att utse styrelserna är i det här sammanhanget bara en del av den styrningen.

Herr talman! Utöver beslut om förändrade rutiner för att utse högskolornas styrelser ska vi i dag också fatta beslut om utbildningsutskottets betänkande nr 4 om högskolan. I det här betänkandet återfinns precis alla de goda intentioner och höga ambitioner som jag nämnde inledningsvis. Motionsyrkandena rör stort och smått, men de har nästan den här goda viljan gemensamt allihop.

Jag är glad över att Sverige har fått en ny regering som har en sammanhållen politik för hur man vill gå vidare och utveckla högskolan. En del i det arbetet handlar om att stärka högskolans status i det uppdrag man har. Mot bakgrund av detta ser jag till exempel också fram emot propositionen om nya tillträdesregler där till exempel krav på minst Godkänd i matematik, svenska och engelska är ett bra sätt att ge människor rimliga förutsättningar att klara av den högre utbildningen. Samma sak gäller extra meritpoäng som ett incitament för att inse värdet av att faktiskt studera från början och fördjupa sig redan på gymnasiet och därmed också förbereda sig för de, med rätta, höga krav som ska ställas.

Det är naturligtvis också glädjande att vi äntligen närmar oss ett avskaffande av kårobligatoriet. Jag tycker att även den här frågan anknyter ganska väl till detta med självständighet och frihet även om det blir det på ett väldigt påtagligt sätt för många människor. Det är, som en av de moderata motionärerna påpekar, ingen tillfällighet att föreningsfriheten är en av de mest grundläggande fri- och rättigheterna i en demokrati.

Vi rör oss nu i riktning mot en högskola där samhället fortsätter att lägga stora resurser på högskolan men där kvalitet får gå före kvantitet. De resurserna finns avsatta i budgeten. Resurserna för grundutbildningen ökar med nästan 150 miljoner och resurserna för forskning med 200 miljoner, och det fortsätter på det sättet. Jag tycker att det finns en röd tråd, eller möjligtvis en orange tråd, i alliansregeringens politik kring detta. Det är en satsning på kvalitet, och det syftar till en högskola med stora mått av självständighet och frihet.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 12 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! Det går bra för Sverige. Det går bra för svensk ekonomi. Fler människor har ett arbete, vilket ger självkänsla och större frihet att forma sitt eget liv. Trots det finns det alltför många människor som är kvar i ett utanförskap som leder till isolering och motsatsen. Det samhällsbygge som vi deltar i här måste utgå från ett helhetsperspektiv på hållbar utveckling både vad gäller ekonomi, miljö och sociala aspekter. Det gäller också vår syn på hållbar utbildning. Den måste utgå från en helhetssyn på individen satt i sitt sammanhang, nämligen vad det omgivande samhället har behov av för att utvecklas till ett land som ligger i framkant på många sätt och hur den enskilda människan kan bli en del av detta utifrån kunskap och kompetens.

I en tid när kunskap är vår viktigaste konkurrensfördel måste vi vara med och utveckla hela utbildningssystemet och stärka dess kvalitet. Det gäller på alla nivåer och på många olika sätt. Vi måste som politiker våga vara med och prioritera, våga ta bort en del saker, våga tänka nytt och komma med starka förslag.

Centerpartiet har varit med och byggt ut den högre utbildningen så att det nu finns högskolor i hela Sverige. Varför har det då varit så viktigt? Vi tror på att hela Sverige ska leva, och då bör det finnas tillgång till kunskapsbildning för den enskilda människan men också för det omgivande samhället, i hela landet.

Denna utbyggnad till fler högskoleorter men också distansutbildningarna har varit viktiga insatser för att också social utjämning ska ske. I ett samhälle där kunskaper är den viktigaste grunden för ekonomisk utveckling är lika tillgång till utbildning en avgörande rättvisefråga. För oss i Centerpartiet är det viktigt att utbildningen finns tillgänglig i hela landet. Det är också viktigt för utbildningens kvalitet att varje högskola bedriver forskning och att högskolan samspelar med det omgivande samhället.

Herr talman! Vi ser nu behov av att också stärka kvaliteten i utbildningen för att kunna konkurrera på en global arena med kompetens, nytänkande och smarta idéer. Det är med oro som vi har sett hur en del utbildningar har mycket låg lärartäthet. Senast i går framfördes kritik på detta område. I budgetpropositionen för 2007 tillfördes därför flera hundra miljoner för att stärka grundutbildningen. Vi går nu vidare med denna satsning men ser också över resursfördelningssystemet för att hitta indikatorer för att också här stärka kvaliteten. Andra åtgärder för att ta till vara kunskap och kompetens är en översyn av effektiviteten i den validering som görs i dag av utländska examina vad gäller både kvalitet och effektivitet.

Har högskolor och universitet varit drivande när det gäller den tredje uppgiften, och har det i så fall lett till ökad regional utveckling? Ja, jag är övertygad om att det har haft betydelse, men det kunde ha hänt betydligt mer. Vi har alla en roll att spela i det samhällsbygge vi kallar Sverige, och det gäller politiken, näringslivet, akademien, den sociala ekonomin och den enskilda människan.

När det gäller den tredje uppgiften finns det goda exempel på den så kallade trippelhelix, där akademi, näringsliv och det offentliga arbetar tillsammans för regional utveckling. Men det går för trögt och det finns ibland en tendens till att det också kan uppfattas som frivilligt.

Herr talman! Vi diskuterar nu ett betänkande som heter *Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses*. Det är ett sätt att öka friheten. Det öppnar upp för att det kan bli samma sammansättning av en del styrelser som i dag, men det kan också se ut på andra sätt. Vi vill inte likriktning utan mångfald. Regeringens verktyg är att styra med mål och inte onödiga regleringar som kringgärdar möjligheten vid styrelsesammansättningar. Det finns fortsatt goda möjligheter för regeringen att ge de riktlinjer för verksamheten som kan vara rimliga utifrån samhällsintresset och att säkerställa insyn och kontroll vad gäller hur man använder de offentliga medlen. Vi är inte rädda för att styrelsesammansättningen ska påverkas i negativ riktning och att högskolestyrelserna skulle sluta sig, utan tror att de skulle fortsätta att spegla kompetens- och utvecklingskraft i än högre grad.

Vi diskuterar nu också en del av de motioner som finns i nästa betänkande. Föregående talare har varit inne på en hel del av dem vad gäller kårobligatoriet, den studiesociala utredningen och så vidare. Vad jag vill säga är att vi från Centerpartiets sida fäster oerhört stor vikt vid att stärka studenternas inflytande, att öka delaktigheten, men att också våga ta bort en del gamla strukturer.

Centerpartiet yrkar bifall till utskottets förslag till beslut i utbildningsutskottets betänkande UbU11.

Anf. 13 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Ulrika Carlsson sade i sitt anförande att lika tillgång till utbildning är en viktig rättvisefråga för Centerpartiet. Det säger hon i samband med att hon talar om att man har varit med och ökat antalet högskolor. Men det är inte tillräckligt att man ska kunna se en högskola från sitt fönster, utan det handlar också om att kunna ha vägarna in till högskolan. I det sammanhanget är bland annat studiemedlen som vi diskuterade förra veckan en viktig fråga. Det handlar också om nedskärningarna på komvux, som minskar möjligheterna att komma in på en högre utbildning och vidareutbilda sig, och det som vi har uppe här i dag, 25:4-regeln, som ni har varit med och tagit bort. På vilket sätt, Ulrika Carlsson, tycker du att man ska ha lika tillgång till utbildning?

Anf. 14 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Som jag nämnde i mitt anförande är det viktigt att högskolor finns i hela landet, men självklart har du en poäng i att vägen i till högskolan är oerhört viktig, likaså vägen ut, som en del i samhällsbygget som jag nämnde.

När det gäller 25:4-regeln står det i betänkandet att regeringen överväger att ersätta den med en bedömning av den reella kompetensen. En individuell bedömning ska ske av den sökandes kompetens och faktiska meriter. Vi tar inte ställning till om den ska avskaffas eller inte i dagens betänkande, utan vi vill se om vi kan våga använda nya sätt att göra en större individuell prövning för att man ska få tillgång till en högre utbildning.

Anf. 15 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Jag nämnde i mitt anförande den kritik som bland SFS, Sveriges Förenade Studentkårer, har anfört angående att bedömningarna av den reella kompetensen inte är tillräckligt rättssäkra och att de ser väldigt olika ut där man i dag redan gör dessa bedömningar. På vilket sätt vill ni göra det här mer rättssäkert? Och på vilka sätt ska ni bredda vägarna in till högskolan?

Det vi ser i majoritetens förslag och i majoritetens texter är att ni hela tiden bygger upp fler och fler hinder. Ni skär ned på komvux och minskar därmed möjligheterna för människor att vidareutbilda sig för att kunna komma in på en högskoleutbildning. Vi pratar om rekryteringsbidraget, vi pratar om studiemedlen, och nu är det 25:4-regeln. Det handlar inte alltid om kompetens enbart från *ett* yrkesområde. Om man till exempel ska arbeta som lärare kan det vara viktigt att ha erfarenheter av andra arbeten, inte nödvändigtvis bara som lärare. Att ta bort 25:4-regeln är ett

sätt att sätta upp ytterligare ett hinder för människor att ta vägen in till högskolan.

Prot. 2006/07:83
28 mars

Anf. 16 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Vägen in till högskolan handlar om att ha ett bra skolsystem hela vägen upp till högskolan. En bra kvalitet i grundskolan och en bra kvalitet i gymnasieskolan rustar människor på olika sätt och ger dem kompetens att välja en inriktning mot högskoleutbildning. Vi har fört fram många olika inslag i den nya politiken för mer kunskap, därför att vi ser att det redan i dag är alltför många som stängs ute till exempel av att de i dagens gymnasieskola inte i tillräcklig grad får tillgång till den kunskap som behövs.

Jag återkommer till att det i dagens betänkande står att regeringen överväger att ersätta 25:4-regeln med en individuell bedömning. Du frågar hur vi ska kunna garantera att det finns en rättssäkerhet. Det blir på olika sätt. När vi tittar på ett nytt system finns givetvis frågan med på vilket sätt vi kan garantera att det utifrån objektiva kriterier görs en individuell bedömning av den kunskap som man faktiskt har.

Jag instämmer med dig, Rossana, att det är viktigt att lärare har annan erfarenhet än enbart som lärare. Men vid en individuell bedömning finns det ju möjlighet att tillgodoräkna sig det.

Anf. 17 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Universitet och högskolor har genom historien haft en unik roll i samhället. Vi kan konstatera att det är just fria och obundna universitet som har visat sig vara helt överlägsna de universitet som har varit politiskt eller religiöst styrda.

För mig är det självklart att universitet och högskolor ska fungera som en samhällets självkritiska spegel och vara fria och ställa de frågor de vill inom forskningen och så vidare. Därför ska varken utbildningen eller forskningen vara beroende av olika politiska trender, och därför ska regeringen inte heller kunna använda högskolestyrelserna som sin förlängda arm.

Den gamla socialdemokratiska regeringen förde under många år en politik i rakt motsatt riktning. Den införde systemet med att regeringen utser majoriteten i styrelserna och också ordföranden. Det finns alltid en risk för att politiska utnämningar gynnar personer som har samma ideologiska kopplingar som makthavarna. Undersökningar som gjordes för några år sedan visade att 90 procent av ordföranden med politisk bakgrund var socialdemokrater. Det var någon enstaka folkpartist, vänsterpartist och moderat, men annars var det socialdemokrater. Jag ska vara ärlig och säga att jag tror att det finns en risk att det blir så här oavsett vilken regering vi har.

Jag vill inte att någon regering, oavsett politisk färg, ska ha den här möjligheten att styra utnämningarna. Därför välkomnar jag regeringens proposition om att flytta själva nomineringsprocessen från regeringen till de olika lärosätena. Förslagen ska nu komma från lärosätena, och regeringen ska i normalfallet utse dem som har föreslagits.

Jag har varit på flera högskolor, herr talman, och jag har uppfattat att man nu när man har börjat förbereda sig för detta har haft en väldigt öppen diskussion. Studenter, lärare och personal har varit med, och det

Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses

har blivit en öppenhet i nomineringsprocessen som inte har förekommit tidigare. En riksdagsmajoritet har också förra året efter konstitutionsutskottets granskning gett ett tillkännagivande till regeringen där man påpekar att det behövs en större öppenhet när det gäller styrelserna i högskolorna.

Herr talman! Som liberal har jag alltid tyckt att det är en väldigt viktig fråga att värna om universitetens självständighet och den tradition som vi har med framgångsrika universitet. Det är en självständighet som började växa fram i Europa redan under medeltiden, under renässansen, och den stärktes under upplysningstiden. På många håll i Europa i dag är universitetens autonomi säkrad i lag. I USA, som är världsledande inom forskning, är det direkta politiska inflytandet minimalt.

Därför tycker jag att det är väldigt positivt att regeringen, förutom dagens förslag, har deklarerat att man ska gå vidare och pröva hur högskolornas självständighet kan stärkas på fler sätt än bara när det gäller styrelserna. Jag är övertygad om att det höjer kvaliteten i utbildning och forskning.

Herr talman! När det gäller högskolan i allmänhet får man väldigt olika bilder när man pratar med studenter. Det är väldigt många som tycker att det är stimulerande och roligt att studera och är nöjda med utbildningen. Men det är också väldigt många som är missnöjda med att det är lite undervisning – en humanist har i snitt tre fyra timmars undervisning i veckan – att det är grupptentor, hemtentor, dåliga examinationer och så vidare.

När vi nu diskuterar högskolan är det viktigt att komma ihåg hur verkligheten ser ut för många studenter, som faktiskt satsar rätt mycket med några år med dålig privatekonomi på en högre utbildning. Det är ändå en stor risk att låna så mycket pengar som man gör för en oviss framtida arbetsmarknad. Därför är studenten verkligen värd den allra bästa undervisningen. I realiteten har våra högskolor de senaste åren kämpat i en mycket hård verklighet. Antalet studenter har ökat explosionsartat, men med den gamla regeringens politik har resurserna tyvärr inte ökat explosionsartat utan tvärtom urholkats. Samtidigt har också de fasta resurserna till forskning tunnats ut. Vi ser hur universitetslärarna har fått slitas mellan att antingen dra ned på forskningen eller dra ned på undervisningen.

Naturligtvis har mycket i utbyggnaden varit positivt, men det har varit väldigt negativt att det har skett på bekostnad av kvaliteten. Förra året konstaterade Högskoleverket i sin årsrapport: I reala termer har kostnaden per student minskat under de senaste åren. Man konstaterade också att antalet studenter per lärare ökat kraftigt under de senare åren.

Socialdemokraterna hade ett mål om att 50 procent av en årskull skulle gå på högskolan. Jag tycker att det var feltänkt att ställa upp ett sådant kvantitativt mål. Det är klart att alla som har intresse och fallenhet ska kunna studera vid högskolan. Det är verkligen inget självändamål att just 50 procent ska göra det, framför allt inte om det sker till priset av en lägre kvalitet och sänkta förkunskapskrav.

Den nya regeringen gör nu en kursändring och har sagt nej till den fortsatta utbyggnaden så länge man inte kan garantera resurser och säkra kvaliteten. I stället sätts kvalitet före kvantitet. Därför har regeringen inlett en process för att resurserna per student ska höjas, den så kallade

prislappen, så att det blir möjlighet till mera undervisning, mera handledning och färre gruppentor. Samtidigt måste vi också, när vi talar om högskolans utbyggnad, vara medvetna om att alla inte vill bli akademiker. Det är dags att få ordentliga eftergymnasiala yrkesutbildningar, något som den gamla regeringen har försummat.

Herr talman! Kvaliteten i högskolan och förkunskaperna hos dem som kommer in på högskolan har bevisligen sjunkit bara på fem sex år. Vi konstaterar att det inte är bra när gymnasiet ”grundskolifieras”, när högskolan ”gymnasifieras” och när högskolan behöver anordna ett antal repetitionskurser i gymnasieordning.

Regeringen förbereder nu ett förslag till nya tillträdesregler. Mikael Damberg sade felaktigt att den propositionen hade dragits tillbaka, men vi kan förvänta oss den inom kort. Där kommer man att föreslå extra meriter för dem som har valt svåra långa kurser i språk och som har valt kvalificerade kurser i matematik. Det blir ett tydligt budskap till de gymnasieelever som börjar gymnasiet i höst att man ska satsa på viktiga ämnen om man planerar att plugga på högskolan.

Samtidigt avskaffas, i varje fall enligt remissförslaget, 25:4-regeln och ersätts av att ge högskolorna en större möjlighet att själva besluta om urvalskriterier, och de får i uppdrag att stärka valideringen. Jag tycker inte att detta är en kontroversiell fråga. Jag tycker att det är mycket märkligt att man har en generell regel att favorisera dem som har råkat fylla 25 år och råkat arbeta med vad som helst i fyra år. Det kan vara en merit om det är ett arbete som har betydelse för utbildningen, men det behöver inte alls vara en merit. Så 25:4-regeln har enligt mitt sätt att se varit orättvis och gett fel budskap till dem som går ut gymnasiet i 20-årsåldern.

Herr talman! Vi diskuterar också kårobligatoriet, skyldigheten att betala avgift och vara medlem i en studentkår. Det har känts som ett föräldrat inslag i en högskola där alla annars slår vakt om att den ska vara avgiftsfri för i alla fall alla svenska medborgare. Samtidigt är vi principiellt överens om att rätten att inte tillhöra en intressesammanslutning är grundläggande i vårt samhälle. För mig har det länge varit självklart att även studenter ska få välja vilka föreningar de vill vara medlemmar i. Därför borde kårobligatoriet avskaffas.

Nu ställer, oavsett vad som sägs i kammaren, ett enat utbildningsutskott upp på den här tanken. Det finns ingen reservation i betänkandet när det gäller att avskaffa kårobligatoriet. Samtidigt är jag och vi alla i alliansen naturligtvis väl medvetna om att studentkårerna gör ett väldigt viktigt arbete och att studentinflytandet är betydelsefullt. Jag bor själv i Lund och känner väl till studentnationernas arbete i Lund och Uppsala, som är unikt. Det finns ingen i alliansen som på något sätt vill förstöra den här verksamheten hos kårer och nationer. Därför är det viktigt att den utredning som regeringen aviserat och som redan tillsatts ska belysa ett antal viktiga frågor om studenternas inflytande, om representation i olika organ inom högskolan, om fortsatt bra utbildningsbevakning, bevakning av studenternas rättigheter och naturligtvis även de ekonomiska förutsättningarna för kårer och nationer samt inte minst den viktiga studiesociala verksamhet som väldigt många av kårer och nationer bedriver. Allt detta förväntar vi oss ska belysas grundligt i utredningen.

Avslutningsvis, herr talman, fortsätter nu arbetet med att utveckla en högskola med kvalitet, och som sagt: Den som satsar några år på en utbildning ska ha rätt att förvänta sig en undervisning och en utbildning på hög nivå med forskningsanknytning. Den studenten har rätt att förvänta sig att träffa lärare och att få bra handledning.

Nu, med den nya utbildningspolitiken, talar vi inte bara om hur många som kommer in på högskolan, utan vi talar mera om hur många som går ur högskolan med bra kunskaper och avklarad examen.

Med de orden, herr talman, vill jag också samtidigt yrka bifall till förslaget i betänkande nr 11.

Anf. 18 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag slogs av att om man lyssnar till Folkpartiet och Ulf Nilsson låter det som om det finns ganska låga ambitioner på utbildningsområdet. Man har liksom inte ambitionen både att satsa på kvalitet och att ge unga människor som växer upp och går i gymnasieskolan i dag en möjlighet att studera vidare. Det känns lite futtigt för en visionär utbildningspolitik.

Det blir lite provocerande att höra Ulf Nilsson säga att det inte har skett någon explosionsartad satsning på kvalitet i högskolan under Socialdemokraternas år. Det må vara sant, men det känns ju inte riktigt som om den borgerliga regeringen har startat någon explosionsartad satsning på kvalitet i högskolan heller.

Ulf Nilsson går över på nästa debatt, som gäller att det inte handlar om att alla ungdomar ska skaffa sig en högskoleutbildning utan att man måste satsa på gymnasiesidan också, på yrkesutbildningen. Ja, men vad har den borgerliga regeringen gjort? Nu har Ulf Nilsson sagt det, och borgerliga företrädare brukar säga det i den här talarstolen. Vad har ni gjort på yrkessidan i gymnasieskolan nu för att förbereda de här ungdomarna? Ni har stoppat GY 07. Det är väl det enda konkreta beslutet ni har tagit: att stoppa en reformering av gymnasieskolan som skulle ge en vässad gymnasieexamen, som skulle innebära en satsning på yrkeslinjerna, som skulle innebära en modern lärlingsutbildning, vilket innebär nej till ämnesbetyg och nej till höjda kvalitetskrav på gymnasiearbetena. Para det med de kraftiga besparingar som Folkpartiet nu ställer upp på i vuxenutbildningen och i studiemedelssystemen och som slår stenhårt mot de grupper som har sämst utbildning. Vad är det för utbildningspolitik för ett modernt samhälle, Ulf Nilsson?

Anf. 19 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Vi och regeringen har just tillsatt en gymnasieutredning som kraftigt kommer att reformera gymnasieskolan och som innebär att vi för första gången på mycket länge får en seriös satsning på yrkesutbildningar, något som har försumrats inte minst av det parti som kallar sig arbetarparti, där man på något sätt har tyckt att alla ska bli studenter för att räknas.

Den lärlingsutbildning som ni tidigare talade om var bara en kosmetisk förändring av de gamla utbildningarna. Nu är det ett tydligt mål att vi ska få yrkesutbildningar i nära samarbete med branscherna där företag, hantverkare och branschorganisationer går in och tar ett medansvar. Nu ser vi att ett arbete har startat med att öppna möjligheter för en helt annan

typ av yrkesutbildning som ger mycket större möjlighet till inträde på arbetsmarknaden.

Den gymnasiereform som är på väg att genomföras, som samtidigt innebär en kravhöjning för de studieförberedande programmen, är mycket ambitiös.

När det gäller utbyggnaden citerade Mikael Damberg mitt ord ”explosionsartat”. Ja, det är ju så att resurserna har urholkats explosionsartat. Enligt alla utredningar – Högskoleverket, Sulf, var vi än tittar – räknar man med att prislappen per student har minskat med mellan 15 och 25 procent, lite beroende på hur man räknar. Sanningen är ju att er högskolesatsning inte var fullt ut finansierad, och därför har kvaliteten sjunkit. Därför klagar mina samhällsvetarstudenter, som jag känner väl, i Lund, där jag är inspektor i samhällsvetarkåren, över att de bara har gruppmentor och hemtentor. De känner att de inte blir sedda av sina handledare.

Anf. 20 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag håller helt med om behovet av mer kvalitetssatsningar på högskolan. Det visar sig ju att Folkpartiet och regeringen inte har en krona mer än Socialdemokraterna i kvalitetssatsningar på högskolan, så på något sätt har vi tagit första steget gemensamt. Jag tror att det behövs ytterligare steg för att garantera kvaliteten.

Mycket av de problem med kvaliteten vi har i högskolan hänger samman med det resursfördelningssystem högskolorna har i dag. Då kan vi lägga på oss skulden och säga att vi inte har förändrat det tillräckligt snabbt, även om vi tillsatt en utredning, men det var ju inte heller vi som hittade på det här resursfördelningssystemet en gång i tiden. Lite balans måste det vara i kvalitetsdiskussionen.

Sedan blir det lite futtigt, tycker jag, att höra en folkpartist säga: Det räcker nog med att en tredjedel av ungdomskullen kanske går vidare till högre utbildning i ett globalt kunskapssamhälle. Det är vad Sverige ska möta framtiden med, när vi ser hur andra länder i hela världen expanderar.

Vi måste klara båda delarna: kvalitet och att unga människor faktiskt har möjlighet att studera vidare vid högskola och universitet – annars blir Sverige fattigare framöver. Det borde vi kunna enas om i den här kammaren.

Sedan måste jag konstatera när det gäller gymnasieskolan att Ulf Nilsson och Folkpartiets skolminister har helt olika bilder. Jag har hört alliansens skolminister säga att det fanns flera inslag i GY 07 som var bra, till exempel lärlingsutbildningen, höjda kvalitetssatsningar på yrkesidan och gymnasieexamen. Nu skjuter man det på framtiden. Det är min poäng. Ni säger nej till förslag som ni säger är bra därför att ni vill utreda dem under ett antal års tid. Det är inte seriöst om man säger att man vill satsa på yrkesutbildningarna.

Ulf Nilsson vägrar återigen att kommentera de stora neddragningarna inom komvux och vuxenutbildningen, vilket är, tycker jag, det stora liberala sveket av den här borgerliga regeringen, nämligen att man tar bort var tredje krona till vuxenutbildningen och nekar människor en chans att komma igen. Sedan spiller det också över i reglerna för tillträde till högskolan, som vi ska diskutera här igen längre fram. Jag hoppades verkligen att Folkpartiet tog intryck av den massiva kritik som har kom-

mit mot de förslag som har presenterats, men när man lyssnar på Ulf Nilsson verkar det inte så, och det beklagar jag.

Anf. 21 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! När det gäller vuxenutbildningen gör den borgerliga regeringen precis som den socialdemokratiska regeringen: Den anpassar sig i viss mån efter efterfrågan, söktryck och arbetsmarknad. Vi har en rekordökning, som Mikael Damberg vet, av arbetstillfällen i Sverige, och trycket på vuxenutbildning minskar. Därför är det naturligt att något minskar på anslagen till vuxenutbildningen. Däremot förbereder regeringen en lag som ska stärka rätten till vuxenutbildning för dem som har valt bort högskoleförberedande studier i gymnasieskolan, någonting som vi har motionerat om i många år. Vi räknar alltså med att vuxenutbildningen kommer att ha en viktig roll inom överskådlig tid i Sverige.

Mikael Damberg talade om att det räcker med att en tredjedel går till högskolan. Det har jag aldrig sagt. Jag tycker inte alls att vi ska fixera några tal. Vad jag däremot vet av erfarenhet är att det är många som hellre väljer en mer yrkesinriktad eftergymnasial utbildning än en traditionell akademisk utbildning, och att vi i Sverige mest av alla länder i Europa har försummat detta intresse för fackutbildningar och yrkesutbildningar.

Om vi talar om en tredjedel tycker jag att Mikael Damberg som socialdemokrat borde vara lite ödmjuk. Om jag ska tolka honom på samma elaka sätt som han försöker tolka mig kan jag säga att Mikael Damberg tydligen tycker, när det gäller gymnasieskolan, att man ska vara nöjd med att över en tredjedel inte når gymnasieskolans mål och att över en tredjedel varken är förberedda för yrkeslivet eller för högskolan. Det vill vi ändra på.

När det gäller resurser till högskolan det här första budgetåret kan vi konstatera att forskningen får 200 miljoner mer och under en treårsperiod 900 miljoner – ja, om man räknar med borttagandet av högskolemomsen så blir det över 1 miljard kronor mer på tre år till forskning. Till grundutbildningen har resurserna det här första året höjts med 136 miljoner, och jag utgår från att regeringen går vidare i höstbudgeten med det.

Anf. 22 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Innan vi går vidare i debatten känner jag ett behov av att påminna om att debatten handlar om utbildningsutskottets betänkande nr 11, *Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses*. Jag vill bara påminna om det inför fortsättningen av debatten.

Anf. 23 EVA JOHANSSON (kd):

Herr talman! Den högre utbildningens viktigaste uppgift är att förmedla och skapa kunskap. Det krävs kompetenta lärare och forskare, en stimulerande arbetsmiljö och studiesocial trygghet. Kristdemokratisk högskolepolitik har därför sin grund just i kunskap, kvalitet, valfrihet och trygghet. Studenten ska stå i centrum för både utbildningen och bildningen. Vår vision är ett kunskapssamhälle där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter. Därför sätter vi tydligt fokus på kvalitet och bildning.

En nödvändig förutsättning för kvalitet är att den akademiska friheten bevaras. Tankar och diskussioner på lärosätena måste vara helt frikopplade från vilken regering det är som för tillfället sitter vid makten. Så har emellertid inte Socialdemokraterna agerat. Socialdemokraterna har under de gångna tolv åren bevarat partiets inflytande. En kristdemokratisk rapport från 2005 visar att sex av tio med politisk bakgrund i högskolestyrelserna var s-märkta. I många av styrelserna är vänsterkartellen i majoritet, inte minst vid universiteten. Det är därför med särskild glädje Kristdemokraterna bidragit till den process som lett fram till en proposition till riksdagen om att stävja problemet.

Socialdemokraterna har olika motargument. Ett är att politiker i högskolestyrelser svarar för en öppenhet mot omvärlden, vilket vi också fått höra under dagens debatt. Men det är viktigt att komma ihåg att högskolelagens portalparagraf konstaterar att en av högskolans tre uppgifter är att samverka med omgivande samhälle. Det är en bra målstyrning. Att med självklarhet tillsätta politiker är en innehållsstyrning som Kristdemokraterna vänder sig mot.

Ett annat motargument är att näringslivet sägs välja att absorbera borgerliga politiker vilket därför skulle ge Socialdemokraterna rätt att i större utsträckning tillsätta sina egna vid universitet och högskolor. Men om man tänker efter lite grann så är just det påståendet inget annat än ett jättelikt underkännande av socialdemokratiska politiker och av den egna näringslivspolitik. Om politiker är bra kommer nämligen näringslivet att med glädje absorbera även socialdemokrater.

Vad gjorde Socialdemokraterna när de fick makten 1994? Jo, de avskaffade högskolelagens krav på att personer ska ha adekvat kompetens för att kunna sitta i högskolestyrelserna. Tala om att lägga grunden för ett informellt belöningsystem för socialdemokratiska politiker!

Herr talman! Om vi övergår till att titta på högskolan som helhet känns det bra att stå här tillsammans med vännerna i Allians för Sverige och bidra till en förbättrad högskola. Vi har presenterat en politik för högre utbildning, som ska förverkligas under den kommande mandatperioden. För Kristdemokraterna, Moderaterna, Folkpartiet och Centerpartiet är det övergripande målet att förbättra kvaliteten i den högre utbildningen och skapa en utbildning i världsklass. Vi vill garantera den högre utbildningens och forskningens frihet och skapa starka och självständiga lärosäten. Därför har vi enats om kvalitetssatsningar både i grundläggande högre utbildning och i forskning. Inriktningen är klar: kvalitet och djup.

Redan före den nuvarande mandatperioden nådde vi resultat i den riktningen. Under förra året lyckades partierna i alliansen tillsammans med Miljöpartiet komma överens på sju punkter inom högskolepolitiken och driva frågorna i riksdagen. I två ytterligare fall lyckades vi förra året även få socialdemokraterna i utskottet att ändra sig och ställa sig bakom våra förslag.

Oppositionen har motionerat flitigt. Den som ser på motionerna upptäcker dock snart att de spretar. Partierna går mindre i takt med varandra än vad alliansen någonsin gjort. Frågan är om den nya oppositionen i framtiden kan samla sig till en gemensam linje i högskolefrågor.

Miljöpartiet ligger i de frågor som de för fram i motionerna nära alliansen vad gäller högskolepolitiken. Varken Vänsterpartiet eller Social-

demokraterna har genom riksdagsmotionerna lyckats skapa en enhetlig bild av sin högskolepolitik, utan det är mest specifika och avgränsade frågor som Socialdemokraterna belyser. Många av förslagen är behjärtansvärda men svåra att ta ställning till utan ytterligare beredning.

Det besked som ges från Socialdemokraterna är i form av ett särskilt yttrande i betänkandet, men här blir jag förvirrad och vill gärna veta lite mer. I sitt särskilda yttrande konstaterar Socialdemokraterna nämligen att de i regeringsställning tillsatte en utredning om att införa avgifter i högskolan för de studenter som kommer från länder utanför EES-området men att avgifter inom högskolan kan leda till en ökad snedrekrytering. Jag kan bara tolka det som att Socialdemokraterna vänt kappan efter vinden och nu går emot sitt eget tidigare förslag om avgifter för studenter från länder utanför EES. Utbildningsminister Östros uttalade på DN Debatt den 28 februari 2004 sitt stöd för avgifter i högskolan, och han har alltså inte längre stöd från sitt eget parti.

Herr talman! Frihet i forskning och grundutbildning är grundläggande för att kunskap ska kunna utvecklas och befästas. Högskolor och universitet måste därför slå vakt om sin integritet och vara etiskt och intellektuellt oberoende av politiska, ideologiska och ekonomiska maktgrupperingar. Men kunskap formas inte i ett vakuum utan förutsätter ett samhälle byggt på de värden som garanterar friheten. En stabil värdegrund är den bästa garantin för möjligheten till fri tanke och fri diskussion. Det är ingen slump att den akademiska friheten finns i länder med ett etiskt arv från den västerländska traditionen, som resulterat i öppna och demokratiska samhällen världen över.

För att värna det goda tankeklimatet gäller det att slå vakt om de värden som burit fram frihetens och vetenskapens ideal. Vi kristdemokrater vill se en politik för högre utbildning som ger Sverige de allra bästa förutsättningarna för framtiden. Det handlar om kunskap, bildning och kvalitet men också om trygghet och valmöjligheter för studenterna samt arbetsro för lärare och forskare. Det handlar om att Sverige ska ta täten med ett kunskapssamhälle där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter.

Därmed, herr talman, vill jag yrka bifall till utbildningsutskottets förslag i betänkande nr 11.

Anf. 24 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära replik, men det sades sådant som nog kräver en del förtydliganden.

Jag kan börja med att konstatera att den borgerliga alliansen levererat många siffror på antalet socialdemokratiska politiker eller vänsterpolitiker i högskolestyrelser. Från början av debatten var det nio av tio, sedan var det sex av tio. Om de får fortsätta ett tag till kanske det bara är tre av tio. Det går väl åt rätt håll. Det är dock inte själva poängen, utan det handlar i stället om att högskolor ofta har en regional karaktär och vill därför ha med politiker från regionen, från landstinget och från ledande kommuner. Före förra valet styrde Socialdemokraterna i ganska många kommuner och landsting runt om i Sverige, och därför fanns det väl också en naturlig koppling till ledande politiker regionalt.

Jag sitter tillsammans med Karin Pilsäter från Folkpartiet i styrelsen för Södertörns högskola. Högskolan ser det som en stor fördel att de har politiska företrädare från både opposition och majoritet i styrelsen. Så kan det alltså se ut. Det var dock inte anledningen till att jag begärde ordet, utan jag konstaterar bara att utredningen om hur många socialdemokrater som finns i högskolestyrelserna verkar ge olika besked.

Eva Johnsson frågar ifall vi ändrat uppfattning om avgifter i högskolan. På intet sätt! Vi socialdemokrater öppnade för en diskussion om att kunna ta ut avgifter för internationella studenter, men samtidigt sade vår utbildningsminister klart och tydligt att vi vill se om det går att förändra högskolelagen genom att förbjuda avgifter för svenska studenter så att detta inte blir socialt segregerande i den svenska högskolesektorn.

Min fråga till Eva är om ni är beredda att ställa upp på en lagstiftning som innebär att vi ändrar högskolelagen och förbjuder avgifter i högre utbildning.

Anf. 25 EVA JOHNSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker att Mikael Damberg är en oerhört kompetent och duktig politiker. Jag har full förtröstan på att de nya högskolestyrelserna, och framför allt de nya förslagen, kommer att belöna duktiga och kompetenta politiker om de behövs, oavsett partifärg. Mikael Damberg kan säkert även fortsättningsvis känna sig trygg.

Men den kraftiga majoriteten och dominansen av socialdemokrater i de olika högskolestyrelserna tycker jag inte går att försvara, just med hänvisning till kompetens, oavsett om man har politisk majoritet eller inte. Vi har understrukt att det är oerhört viktigt att kompetensen är avgörande och att de olika utbildningssätena ska ha friheten att själva avgöra om det är viktigt att ha en lokal förankring eller om man vill ha koppling till näringslivet eller något annat. Vi känner till skillnad från Socialdemokraterna stark förtröstan och tillit. Högskolorna och universitetet kan själva avgöra vilken kompetens som behövs inom de olika styrelserna.

Avgifterna kommer vi att se över. Det är något som finns med i vårt betänkande och i vår utredning. Vi kommer att titta på detta, för vi tycker inte att det är rimligt att man ska kunna studera i Sverige utan att ha några avgifter.

Anf. 26 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Först måste jag konstatera att samhället satsar enorma summor skattepengar på universitet och högskolor. Vi tycker att det är rimligt att staten har möjlighet att utse representanter till högskolestyrelserna, som styr mycket av utbildningsdimensioneringen och högskolornas prioriteringar, vilka är viktiga för hela utbildningssektorn och inte minst för sysselsättningen och företagen regionalt runt om i Sverige. I den här debatten har de borgerliga partierna framfört att de vill använda andra styrmedel, med regleringsbrev och centraliserade direktiv till högskolan. Det är möjligt att man kan styra högskolan på det sättet, men jag är inte säker på att det är bättre.

Jag har också stor tillit till att högskolan kommer att välja att ha en bred sammansättning i styrelserna även i framtiden. Det visar remissvaren. Om man läser dem förvånas man över att lagändringen behöver göras, eftersom det finns en sådan enighet om att man ska ha en bred sammansättning. Mitt problem är att jag tycker att den borgerliga regeringen skickar ut signalen att den tredje uppgiften, samverkan med det omgivande samhället, både med politik och med näringsliv, är mindre viktig. Det blir mer en intern fråga innanför fyra väggar på universitet och högskolor. Det tror jag är skadligt för kvaliteten i svensk högskola.

Tyvärr är jag inte nöjd med svaret att ni ska se över frågan om avgifter i Sverige. Jag vill ha ett besked om ni är beredda att ändra lagen och förbjuda avgifter för svenska studenter på Sveriges universitet och högskolor.

Anf. 27 EVA JOHNSON (kd) replik:

Herr talman! Jag vill gärna understryka för Mikael Damberg det som står i betänkandet, nämligen att tillsättningen av styrelserna kommer att föregås av samråd inom och utom lärosätena. De fyra väggarna är väldigt vida, stora och höga. Några mystiska överläggningar i enrum tror jag inte att vi behöver vara rädda för, och någon antydning till konspirationsteori beträffande de kommande styrelserna tror jag inte att vi alls behöver fundera över. Det kommer att vara ett öppet samråd, som kommer att förbereda de förslag som så småningom plockas fram. Jag känner stor och full tillit till att detta kommer att ske på ett klokt och övervägt sätt.

Jag ser fram emot de nya förslagen och är övertygad om att de kommer att innebära en förbättring av de nuvarande sammansättningarna och också en breddning.

När det gäller avgifterna återkommer vi.

Anf. 28 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag har kommit hit framför allt för att delta i en diskussion om förslagen i propositionen *Frihet att välja*. Jag tycker att det är bra att företrädare för både oppositionen och regeringssidan här i kammaren har satt in förslaget i ett bredare sammanhang. Det är klart att detta bara är en pusselbit i en högskolepolitik som har ett vidare syfte.

Det är kunskap som är och förblir den viktigaste konkurrensfaktorn i vår tid och framöver. Det politiska systemet i både Sverige och andra länder formades på 1800-talet i en motsättning mellan arbete och kapital, men det är otroligt viktigt att komma ihåg att vad som nu gäller är att kunskap är den viktigaste konkurrensfaktorn. De länder där kunskapsinnehållet i produktionen blir så stort som möjligt blir vinnare. Det är bara om man satsar mycket på kunskap – spjutspetskunskap i forskningen och breddkunskap i utbildningssystemet – som man lyckas väl i globaliseringsens tid.

Frågan är hur styrelsesammansättningen i högskolan passar in i det perspektivet. De som säger att det förslag som har lagts fram i propositionen är obegripligt och snurrikt bör erinra sig att systemet där styrelserna framför allt är företrädare för lärosätet har gällt i hundratals år och gäller på många högskolor och universitet runt om i världen ännu i dag. Det är en relativt ny tanke att universitetsstyrelser ska vara företrädare för statsmakten. Det var en socialdemokratisk tanke som bröt igenom på

1960-talet, då en del andra förändringar av utbildningssystemet bröt igenom, som inte har varit särskilt lyckosamma.

Nu är motsättningen mellan oss egentligen ganska liten, därför att det förslag som vi har lagt fram öppnar för en långtgående representation från det omgivande samhället i högskolestyrelserna. Jag är inte beredd att hålla något brandtal för att rektorn ska vara ordförande. Jag tror att det i praktiken knappast kommer att bli så på särskilt många ställen. Än en gång vill jag dock påminna om att det systemet länge var det gängse och fortfarande är det gängse på många universitet runt om i världen. I ett historiskt och internationellt perspektiv är det inte alls något udda system. Att den som vunnit sina kollegers förtroende som rektor är den främsta företrädaren för lärosätet är ett system som mycket väl kan försvaras.

Från oppositionssidan har det förekommit två paralleller. Mikael Damberg säger att en vd inte är styrelseordförande. Han hämtar parallellen från affärslivet. Vem har sagt att man ska göra det? Någon annan frågade varför högskolan inte ska styras som vilken myndighet som helst. Svaret från alliansen är att vi inte ser ett universitet vare sig som ett aktiebolag eller som vilken myndighet som helst. Vi ser akademien som en självständig kraft i samhällsutvecklingen, och det är otroligt viktigt att slå vakt om den akademiska friheten. Det är varken någon affärsverksamhet eller vilken myndighet som helst.

Jag besöker mycket ofta högskolor. Det gör mig mycket optimistisk när det gäller hur den här förändringen kommer att falla ut. Jag möter entusiasm för den möjlighet som nu har givits högskolan att i praktiken själv utse de styrelser som ska leda verksamheten.

Högskolan är till överväldigande del finansierad med offentliga medel. Därmed finns det naturligtvis styrsystem som ser till att medlen används på ett rimligt sätt. Det talas här om att internrevisionen lämnas till styrelsen och att rektor kanske i vissa fall kommer att sitta som ordförande där. Man ser framför sig hur revisionsrapporten kommer att smugglas undan och inte komma till allmän kännedom eller leda till åtgärder.

Så kommer det naturligtvis inte att bli. Vi talar om saker som är offentliga handlingar. Detta är ett system som redan finns. Rektor sitter redan i högskolans styrelse, och ordföranden har ingen annan möjlighet än vilken annan ledamot som helst att sopa detta under mattan. Det förekommer också annan revision av högskolor än internrevisionen.

Skulle revisionen av högskolan upptäcka några oegentligheter ska det naturligtvis rapporteras till statsmakterna. Det är ingen risk för att detta kan leda till att några oegentligheter kan sopas under mattan.

Jag menar att motsättningarna mellan oss egentligen inte är så stora som retoriken på ömse håll ibland kan ge sken av. Men jag vill ändå ansluta mig till dem som påpekar att när socialdemokrater talar om att styrelserna ska ha representation från det omgivande samhället har de en något begränsad syn på vad det omgivande samhället är. I praktiken har det omgivande samhället i ert system i mycket hög grad blivit det omgivande socialdemokratiska samhället.

Som ni vet kunde reformen inte träda i kraft den 1 januari, utan vi har fått skjuta på det till 1 maj. Det innebär att jag fick skriva under regeringsbeslut på att förlänga de hittillsvarande styrelserna i fyra månader.

Prot. 2006/07:83
28 mars

Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses

Jag skrev under drygt 40 papper där jag förlängde dessa styrelsers mandatperiod. För mig blev det visuellt en väldigt påtaglig påminnelse om vad vi nu gör. När jag skrev på och ögnade igenom namnlistorna stod det väldigt tydligt för mig att det är en mycket kraftig socialdemokratisk överrepresentation. Om det är sex av tio eller nio av tio kan jag inte säkert säga, men det var väldigt många. Det var långt utöver det antal som kunde vara rimligt med tanke på de siffror Socialdemokraterna uppnår i de allmänna valen.

Vill man ha en bred representation, och framför allt en representation som högskolorna själva uppfattar som en representation som stärker dem, måste systemet reformeras. Det är det som nu sker. Jag är mycket optimistisk om möjligheten att på det här sättet få bättre och starkare styrelser.

Innan jag slutar vill jag också kort beröra ett par andra frågor som har tagits upp här i debatten. Vi avstår inte från att lägga fram en proposition om ändrade tillträdesregler. Tvärtom jobbar vi stenhårt med den. Jag är övertygad om att det kommer att bli ett system som stärker högskolan, inte bara när det gäller hur många som kommer in utan framför allt när det gäller hur många som kommer ut med de kunskaper som de väntas ha, det vill säga att vi får studenter som verkligen klarar högskolestudier.

Vi ska också jobba med frågor om en breddad rekrytering. För min del är jag övertygad om att just kvaliteten med till exempel lärarledd undervisning kommer att öka möjligheterna för studenter från hem med svag studietradition.

Jag vill också säga att jag ser fram emot resultatet av utredningen av kårobligatoriet. Jag är glad för den uppslutning som nu finns. Jag har förhoppning om att utredningen ska kunna bibehålla det som är bra. Vi är alla intresserade av att kårernas sociala verksamhet består och att studentinflytandet kan bestå. Jag tror att utredningen kommer att lägga fram förslag så att denna enighet kan bestå.

Anf. 29 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag vill först slå fast att akademisk frihet är oerhört central för svensk forskning och utbildning. Om detta råder inte någon som helst tvekan. Men låt oss inte degradera begreppet akademisk frihet till att låta det innebära vad som helst. Om staten på olika sätt finansierar en offentlig verksamhet och utbildning och forskning med 300 000 helårsstudenter och kanske 40 miljarder i sammanlagda intäkter måste staten naturligtvis vara med och ta ansvar och påverka verksamheten. Detta borde vi kunna vara överens om.

Därför tycker jag att det är bra att utbildningsministern säger att han inte vill hålla några brandtal för att göra rektor till ordförande i högskolestyrelserna. Problemet är att lagstiftningen primärt öppnar upp för att man ska kunna göra det. Du har inte riktigt svarat på frågan vad som är poängen med det här. Vad är det som är så bra med att rektor och ordförande är samma person, och hur svarar du på kritiken från Riksrevisionen, som frågar vem man ska utkräva ansvar av om styrelseordförande och rektor är samma person? Ska då rektor, styrelseordföranden, föreslå en ny styrelse, eller ska han eller hon rikta kritik mot sig själv? Detta måste vi reda ut, för det blir väldigt märkligt.

I den här debatten försvarar Socialdemokraternas regeringens rätt att utse en majoritet av ledamöterna i högskolestyrelserna. Vi är väl med-

vetna om att vi i dag har en borgerlig regering. Vi har inga förvirrade tankar om att ni kommer att utse 60, 70 eller 90 procent socialdemokrater i högskolestyrelserna. Dock slår vi fast en princip att staten har att slå vakt om allmänintresset, både med näringsliv och med politik, för att detta ska fungera bra.

Jag tycker att utrikesministern hoppade över lite. Han sade att han hade förhoppningar på utredningen om kårobligatoriet. Det är väl du som minister som skriver direktiv till utredningen? Hur blir direktiven? Finns dessa krav med i direktiven för den kommande utredningen?

Anf. 30 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det är helt självklart att kraven finns med. Jag skulle tro att de klubbas på regeringssammanträdet i morgon, då vi också utser en utredare. Det här är de förutsättningar som finns för att vi ska gå vidare med reformen.

Det är i lagens mening inte någon sådan skillnad mellan ordföranden och andra ledamöter i en högskolestyrelse som ni gör gällande. Alla ledamöter har samma ansvar, till exempel när det gäller hur man hanterar en kritisk internrevisionsrapport. Det uppstår inte en sådan skillnad som ni nu ställer frågor om.

Styrelsen i högskolan har inte den roll som styrelsen i ett aktiebolag har, det vill säga att man har det fulla ansvaret gentemot ägarna. Om svensk forskning havererar är det utbildningsministerns ansvar. Om en högskola missköter kvaliteten har Högskoleverket att överväga indragen examinationsrätt. Det finns alltså en rad kontrollsystem inbyggda i vårt högskoleväsen.

Styrelsen har en viktig uppgift. Men det är inte bara styrelsen som avgör vad som händer med en högskola.

Jag vill helt kort säga något i diskussionen om avgifter. Det är lite märkligt att det parti som har öppnat för avgifter i högskolan kräver av oss att vi ska säga att det inte ska bli några avgifter i högskolan.

Jag är helt emot avgifter för svenska studenter, och det står alliansen bakom. Det tror jag att Mikael Damberg vet, men det är inte vi som har öppnat för diskussionen.

Anf. 31 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Vi har inte öppnat för en diskussion om avgifter för svenska studenter. Det borde utbildningsministern veta. Vi sade att det finns internationella dimensioner i detta som vi måste titta på. Det handlar om att det är helt rimligt att alla internationella studenter som kommer från hela världen ska få gratis högskoleutbildning i Sverige. Det ville vi titta på, och vi öppnade för en sådan diskussion.

Vi sade i samma andetag att vi vill gå vidare och också skärpa högskolelagen så att vi garanterar avgiftsfriheten i Sverige för att inte hamna på något sluttande plan. Om regeringen inte kan ge tydliga besked om att ni är beredda att genomföra en sådan lagändring är vi inne på det sluttande planet. Då är jag orolig för vart svensk högskolepolitik är på väg när det gäller snedrekrytering till högre utbildning.

Man kan fråga sig om det finns en juridisk skillnad mellan att vara styrelseordförande och styrelseledamot i en högskolestyrelse. I någon juridisk mening finns det väl inte det. Men alla som vet hur en verksam-

het fungerar i en styrelse vet att styrelseordföranden har ett mycket större ansvar och är långt mer inne i processerna i en högskola än en vanlig styrelseledamot.

Då blir den stora frågan: Vad är poängen med att öppna för att styrelseordförande och rektor ska vara samma personer? Hur utkrävs ansvar? Det kan väl inte vara så att ansvarsutkrävandet bara ska ske i efterhand när verksamheten havererat och Högskoleverket måste gå in och granska verksamheten, eller att du som utbildningsminister måste göra något generalingrepp i högskolan?

Högskolans styrelse har ett ansvar för den kontinuerliga verksamheten. Här blir det dubbla stolar och otydliga roller. Det är något som Riksrevisionen och flertalet högskolor varnar för i de remissvar som finns. Varför inte lyssna på den kritiken och inte skapa ett väldigt otydligt system?

Avslutningsvis vill jag säga något när det gäller tillträdesreglerna. Jag förstod av utbildningsministern att ni kommer med ett förslag, och det är väl bra. Jag hoppas att ni lyssnar på den kritik som har varit.

Jag hoppas också att ni med sans och måtta funderar på om inte 25:4-regeln borde få vara kvar. Det blir lite provocerande när man både skär ned vuxenutbildningen och begränsar de vuxnas möjlighet till inträde till högskolan. Det blir sammantaget inte bra politik.

Anf. 32 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Metaforen med en aktiebolagsstyrelse faller av det skälet att det inte är högskolestyrelsen som utser rektor. Det är styrelsen som utser vd i ett aktiebolag. Men högskolestyrelsen utser inte rektorn. Därför uppstår inte den konflikt som ni här målar upp.

Om en rektor missköter sig finns det ett annat system i samhället. Det är i första hand Högskoleverket och ytterst regeringen som har ansvar för att då ingripa mot den myndighetschefen. Jag ser inga risker för att systemet skulle leda till att vi får någon misskötsel i systemet. Det finns mekanismer som hanterar sådana frågor.

Vi ska lyssna till kritiken, säger Mikael Damberg. Jag har en mer positiv livssyn. Jag lyssnar också till allt det beröm och det stöd som vi har fått för tanken att vi ska göra om tillträdesreglerna. Nu talar vi om högskolan.

Sanningen är att tillträdesreglerna till högskolan väldigt mycket påverkar gymnasiet. Där är det ett problem att vi genom de regler som nu gäller har fått en överströmning till lokala kurser vilkas värde för högskolestudierna inte är särskilt stort.

Jag ser i remissvaren och i den allmänna samhällsdebatten ett mycket starkt stöd för att uppmuntra gymnasister att i högre grad välja språk och matematik framför lokala kurser.

Anf. 33 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Det finns en risk för att det jag säger kanske blir en upprensning av replikskiftet. Utbildningsministern talar om att man vill slå vakt om den akademiska friheten. Han känner att det kanske behövs en definition av begreppet akademisk frihet.

Akademisk frihet för oss i Vänsterpartiet handlar om att fritt få formulera problem, ställa frågor, publicera forskningsresultat och välja arbetsformer inom forskning och utbildning.

Vi slår också vakt om att i en verksamhet som är skattefinansierad bör ordningen vara den att allmänheten också har insyn. På vilket sätt kommer Lars Leijonborg att slå vakt om allmänhetens insyn i högskolorna?

Den andra frågan som utbildningsministern lyfter upp och där jag beklagar beskedet gäller kårobligatoriet. Han meddelade nu att det blir en ensamutredare. Det hade varit fint om han kunnat säga att det blivit en parlamentarisk utredning för att kunna nå en bred samstämmighet.

Jag antar att regeringen precis som tidigare när den har presenterat utredningar har en ganska klar bild av hur man vill se till exempel kårobligatoriet framöver eller hur man garanterar studentinflytandet i framtiden.

Jag skulle vilja att Lars Leijonborg talade om för oss: Hur kommer man att garantera studentinflytande i framtiden? På vilket sätt kommer man att slå vakt om kårernas studiesociala arbete? Hur ska vi kunna garantera utbildningsbevakningens verksamhet?

Anf. 34 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Den första fråga som Rossana Dinamarca tar upp är: Vad är akademisk frihet? Den frågan är oerhört intressant och viktig. Den bör vi ständigt återkomma till. Det är så lätt för oss alla att säga att vi tror på akademisk frihet. Men den utmanas hela tiden. Det gäller faktiskt oss alla.

Rätt vad det är blir en sak politiskt väldigt het. Man önskar intensivt en lösning av ett problem. Då kliar det i fingrarna på oss politiker att använda akademin för ett väldigt bestämt syfte.

Ibland får det förstås bli så att man upptäcker ett arbetsmiljöproblem. Då vill vi att olika institutioner ska hjälpa till att lösa just det. Det kan vara att undvika användningen av ett giftigt medel i en produktion eller vad det kan vara.

Jag kan som exempel ta en mycket större sak. Det kan handla om att minska oljeanvändningen i det svenska samhället. Regeringen kommer att satsa mer på energi- och miljöforskning framöver.

Då är det otroligt viktigt att det i normalfallet inte är politiker som definierar problemet. När man definierar problemet snävar man också in sökandet efter lösningar.

Mycket handlar det förstås om anslagstilldelning. Vi hanterar anslagstilldelningen i konkurrens och i akademiska miljöer snarare än i politiska. Det är väldigt mycket av min definition.

Jag vill rikta en liten varning. Det är jättefint när Vänsterpartiet säger: Vi har alltid i princip varit emot kårobligatoriet, men i praktiken har vi alltid varit för det.

Ni har ibland slirat lite i frågor som gäller frihet och demokrati. Det vill till att ni inte fortsätter att göra det här. Jag uppskattar att ni säger: Vi är i princip emot. Är vi alla i princip emot borde vi väl ändå kunna hitta lösningar så att vi också i praktiken kan vara emot.

Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses

Anf. 35 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt om jag fick någon definition av utbildningsministern av akademisk frihet, utan han gjorde en massa andra utsvävningar.

Återigen till frågan om kårobligatoriet. Vänsterpartiet har i sitt utbildningspolitiska program skrivit att vi är principiella motståndare till kårobligatoriet. Men vi skriver också att vi ännu inte har funnit någon annan modell som kan garantera det som jag räknade upp med studentinflytande, det studiesociala arbetet, utbildningsbevakningen och så vidare.

Det är därför jag frågar utbildningsministern: Vilka idéer har utbildningsministern och regeringen om på vilket sätt man ska garantera detta? I alla andra utredningar som ni har lagt fram har ni haft en väldigt klar bild om hur vägen till de olika målen är.

Därför vill jag veta från utbildningsministern: På vilket sätt kommer ni att slå vakt om detta?

Anf. 36 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det är nog så att akademisk frihet är något som vi ständigt måste arbeta med. Det finns alltid lockelser att ha en mer instrumentell syn på högskola och forskning. Man inrättar institutioner och anslår pengar för att uppnå ett väldigt bestämt syfte.

Det kan vara motiverat, men som huvudprincip bör gälla att forskningsmedel ska sökas i konkurrens, att problem ska formuleras av akademien och att det politiska inflytandet ska begränsas.

Varje gång det där verkligen har ställts på sin spets har jag en känsla av att Vänsterpartiet snarare har tillhört dem som inte har hyllat den akademiska friheten i så högt tonläge. Kanske man hellre bör bedriva ett träget arbete i vardagen än att ha en välformulerad definition för att i praktiken verkligen slå vakt om denna frihet.

Jag övergår nu till obligatoriefrågan. Det är inte så imponerande att säga: I princip är vi för frihet och demokrati, men i praktiken hittar vi ingen väg att uppnå det och därför är vi för ofrihet och obligatorium.

Jag tycker att vi ska lämna ett utrymme för den utredare som vi nu utser att hitta så bra lösningar som möjligt. Jag tror att det är fullt möjligt. Det är på samma sätt med fackföreningarna. De spelar en viktig roll i vårt samhälle. Men det är ingen som förespråkar obligatoriskt medlemskap i fackföreningar. Alla förutsätter en bra social arbetsmiljö, men det uppnår vi utan obligatoriska fackföreningar. Om det går i arbetslivet så borde det gå på universitet och högskolor.

Anf. 37 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Jag tänkte hålla mig kvar vid ordförande- och styrelsefrågan. Lars Leijonborg slirar lite grann på orden, tycker jag. Det här är en pusselbit, sade han. Det är vanligt i Europa att rektorn är ordförande – underförstått att om alla andra kan ha det så kan väl vi ha det. Det är ingen skillnad mellan att vara ordförande och att sitta i en vanlig styrelse. Man sitter ju tillsammans, menade han också. Detta är inte sant! Det är en väsentlig skillnad mellan en ordförande i en styrelse och en vanlig ledamot.

Jag blir lite upprörd när jag hör att du säger så, Lars Leijonborg. Ser du inga faror med förslaget? Du säger att du inte tror att det kommer att

bli så många ordförande, utan att man kommer att lösa det här själv. Men det öppnar ju dörren, precis som Mikael Damberg sade.

Och vad är själva poängen med att man gör detta? Du har fortfarande inte svarat på den frågan. Det måste ju finnas en poäng. Om man vill genomföra någonting så har man väl en tanke. Kan du inte förklara den tanken för oss? De som är kritiska, Riksrevisionen och ett antal lärosäten som Karlstad universitet, Högskolan Väst, Högskolan i Malmö och så vidare, ser en fara med detta. Men du säger bara att det här löser sig och ordnar sig. Tar du inte kritiken på allvar?

Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses

Anf. 38 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag har läst remissvaren, men jag tycker inte att motargumenten är så starka. Tänk er att man någonstans lokalt tror på att ens högskola skulle gynnas mest av att den person som har sina kollegers stöd och som har utsetts till rektor av statsmakterna också leder styrelsens arbete. Då tycker inte jag att vi centralt i Stockholm ska säga att det är en vansinnig tanke. Riskerna med ett sådant förfaringsätt är inte särskilt stora. Man kanske lokalt bedömer att detta har en stor fördel och att lärosätet har en företrädare, det vill säga rektor, som också leder styrelsens arbete. Det har varit det vanliga i historien. Det är det vanliga på många håll i andra länder. Om någon vill pröva det på sitt lärosäte så tycker inte jag att jag är mannen eller att utbildningsutskottet är utskottet att säga att det är en vansinnig tanke.

Jag vet att många lärosäten har vant sig vid ett dubbelkommando och ser fördelar med ett sådant. Då vill inte jag förbjuda det heller. Propositionen heter *Frihet att välja*. Det gäller också här. Ni vill stänga en möjlighet; jag vill hålla båda möjligheterna öppna. Det är skillnaden.

Anf. 39 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Lars Leijonborg säger att detta är vanligt i historien. Men i den svenska historien är det precis tvärtom. Den historia du beskriver är det som är vanligt i den europeiska historien. Men i den svenska historien finns det andra rötter i just den här frågan.

Återigen vill jag säga att det finns oerhört många remissinstanser som pekar på faran i det här. De lyfter upp detta. Det är en klar majoritet av de människor som ska jobba i den här verksamheten som ser den fara som vi pekar på.

Lars Leijonborg säger hela tiden att det här säkert kommer att lösa sig eftersom den frihet de ska få säkert kommer att bli något bra till slut. Jag är lite bekymrad över att du tar så lätt på den kritik som finns.

Anf. 40 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Då kan jag avsluta med att säga att det här har varit en fråga som har debatterats i årtionden; jag tror att jag sade det i mitt anförande också.

Jag vet inte riktigt vad Peter Rådberg menar med historia. Men om man tycker att historia också ska omfatta tiden före 1960-talet så kan man tänka på att det då var rektor som var ordförande i styrelsen – konsistoriet.

Det här har varit en mycket kontroversiell fråga. Därför är jag glad över det intryck jag får när jag reser runt, nämligen att högskolorna nu

har tagit itu med detta. Man har förutsett att riksdagen senare här i dag kommer att bifalla utbildningsutskottets yttrande och regeringens proposition. Man har nu jobbat med att få fram nya styrelser från den 1 maj. Det verkar som om det arbetet har gått bra. Det har varit inspirerande för lärosätena att själva få den möjligheten.

Jag är nu mycket optimistisk och tror att det här kommer att fungera bra i praktiken. Om oppositionen skulle ha rätt får vi väl så småningom återkomma till denna fråga. Men som jag nu bedömer det är jag mycket optimistisk. Det här kommer att fungera väldigt bra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Högskolan

8 § Högskolan

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2006/07:Ubu4
Högskolan.

Anf. 41 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Vi har kommit överens i utbildningsutskottet om att vi hade debatten under den förra punkten. Jag ska därför bara yrka bifall till reservation nr 20.

Anf. 42 ROSSANA DINAMARCA (v):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 4, 8, 13 och 14 i betänkandet.

Anf. 43 PETER RÅDBERG (mp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 15 i Ubu4.

Anf. 44 OSKAR ÖHOLM (m):

Herr talman! Med anledning av att debatten redan har förts yrkar jag bara avslag på motionerna och bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 45 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! Jag yrkar avslag på motionerna med hänvisning till bland annat planerade och vidtagna åtgärder och pågående utredningar och beredningsarbetet. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i Ubu4.

Anf. 46 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Också jag vill hänvisa till den tidigare debatten och nöjer mig med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 47 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp):

Herr talman! Eftersom jag har läst riksdagsordningen och där funnit att varje betänkande ska debatteras för sig har jag funnit för gott att ta tillfället i akt i dag.

Herr talman! För det mesta är det naturligt att som riksdagsledamot anpassa sig till ställningstaganden i frågor som anses vara av ideologisk karaktär och där alltid följa partiets linje.

I frågan om kårobligatoriet har jag tidigare år känt mig nödsakad att göra avsteg från denna linje. Det är ett beslut som för mig personligen har varit både svårt och tidvis ganska smärtsamt. Det har ändå varit självklart, därför att jag har insett vilka allvarliga konsekvenser ett upphävande av obligatoriet skulle kunna leda till för min hemstad Uppsala. Där utgör nationsväsendet en stor och viktig resurs för studenterna, för universitetet och för staden och dess karaktär.

Uppsalas 13 studentnationer erbjuder ett ovärderligt kulturellt arv och ett fantastiskt brett utbud av studentsociala verksamheter som tillhandahålls av studenter för studenter. Nationernas fortlevnad i Uppsala är nära knuten till kårobligatoriet. Om kårerna har min kollega Ulf Nilsson på ett förträffligt sätt tidigare talat i den föregående debatten, så jag ska helt uppehålla mig vid nationerna i Uppsala.

Traditionen med nationer och nationshusen i Uppsala är en vital del av vårt kulturarv. Verksamheten där är mycket viktig för att studenterna ska hitta en gemenskap, träffas över fakultetsgränserna och ha en meningsfull fritid vid sidan av studierna. Nationerna kommer inte att kunna fortsätta den här viktiga verksamheten, som i dag, om kårobligatoriet upphör, eftersom skattebefrielsen och den offentlighetsrättsliga statusen vid ett upphävande av obligatoriet kommer att upphöra. Detta är för mig centralt.

De ekonomiska konsekvenserna för nationerna kan bli förödande, och de resurser som nationerna tillför Uppsala universitets studenter kan inte säkerställas.

I dag erbjuder nationerna tusentals studentbostäder, bibliotek, hundratals föreningar inom vitt skilda områden, samtalsserier kring livsfrågor, stipendiefonder och så vidare. Det är en omfattande social verksamhet i nationshusen. Biblioteken och måltiderna i nationernas hus har blivit ett sätt att leva för tusentals unga människor i min stad.

I Finland och i Estland har nationerna redan försvunnit. Där har man upphävt obligatoriet, och följaktligen har den offentlighetsrättsliga statusen upphört. Om nationerna försvinner riskerar många studenter att drabbas av en tilltagande ensamhet, en anonymitet och en utsatthet i en för många ny och ganska krävande miljö. Nationshusen kan i stället bli till marknadsmässigt drivna restauranger eller klubbar där studentinslaget är obefintligt.

Jag känner ett stort ansvar för studenternas framtid. Går man till länder som Estland och Finland ser man att de gamla nationerna av kommersiella skäl har tvingats att bli till klubbar som drivs på marknadsmässiga villkor. Så vill inte jag att det ska bli i Uppsala. Ett sådant konkret exempel är Nylands nation i Helsingfors där studenterna faktiskt är helt exkluderade från sina gamla hus.

Kårobligatoriet har utretts under flera år, flera gånger, i decennier. Nu sker så åter, och jag välkomnar det. I dag är det däremot angeläget att lyfta fram att den utredning som nu sker en gång för alla måste sätta punkt för raden av utredningar. Och om kårobligatoriet upphävs måste man säkerställa att den offentlighetsrättsliga statusen garanteras för att säkra

nationernas framtid, så att man kan fortsätta med den kvalitativt högtstående verksamheten i Uppsala och i Lund.

Jag vill också lyfta fram den motion som min kollega moderaten Lennart Hedquist och jag har skrivit i ärendet. Där framhåller vi att ett reellt frihetsalternativ kan erbjudas om man följer modellen med Skånelands nation i Uppsala, noll i avgift och noll i verksamhet, och det också tillämpas för kåren. Det kunde vara en sådan framkomlig väg.

(TALMANNEN: Efteranmäld talare har begränsad tid till fyra minuter, enligt riksdagsordningen.)

Herr talman! Då ska jag avsluta mitt anförande med att säga att det är viktigt att vi säkerställer vårt kulturella arv och bibehåller det också inför framtiden.

Anf. 48 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag gör en liten fräckis. Jag säger att det är viktigt att verkligen ta Cecilia Wikströms oro på allvar. Jag hoppas att vi fortsätter att bevaka den här frågan tillsammans. Sedan vill jag passa på att justera mitt yrkande som jag gjorde tidigare och faktiskt yrka bifall till reservation 13 under punkt 20 och ingenting annat.

Anf. 49 EVA JOHANSSON (kd):

Herr talman! Med anledning av att vi redan har debatterat detta betänkande vill jag bara yrka bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande nr 4 och avslag på samtliga motioner.

Anf. 50 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Det här var det pinsammaste jag har varit med om. Jag hade skrivit 14, och jag sade 13. Jag menar reservation 14 under punkt 20. Nu får det vara rätt i protokollet. Jag ber om ursäkt för detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 14 §.)

9 § Forskning

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2006/07:UbU5
Forskning.

Anf. 51 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Sverige är en nation vars styrka legat och ligger i en omfattande teknikutveckling. Det handlar om att kunna möta en hårdnande internationell konkurrens men också om att kunna hantera en ständigt pågående strukturomvandling och dess effekter.

Ny teknik, nya produkter, nya kvaliteter, ny kunskap och kompetens är därför en nödvändighet. Målet ska vara att vårt land ska konkurrera med kvalitet och inte låga löner och dåliga villkor. Därför gäller det att

hela tiden arbeta för att höja kunskapsnivån. Verksamheten i förskolan, grund- och gymnasieskolan, vuxenutbildningen, högskolan och forskningen ingår alla i en viktig helhet. Alla delar är viktiga, och de hör ihop. Utbildningen och forskningen är mycket av grunden för ett livskraftigt och framtidsinriktat näringsliv.

Vårt mål är att svenskt näringsliv ska ligga i toppklass i världen. Det kräver att de offentliga anslagen till forskningen successivt ökar. Vårt mål är att det från statens sida ska avsättas motsvarande 1 procent av bnp till forskning.

Särskilt viktiga uppgifter i en framtid, som jag vill peka på, är att bryta oljeberoendet, bekämpa miljö- och klimatproblemen. Det kräver forskning. Det kräver försöksverksamhet. Det kräver investeringar, och det kräver pilotprojekt.

Sak samma gäller för att fortsätta energieffektiviseringen och öka andelen förnybar energiproduktion. Forskning som banar vägen för en offensiv satsning på miljöteknik ska understödjas. I dag omfattar den sektorn 140 000 arbetstillfällen. Den sektorn har mycket stora möjligheter att expandera, om viljan finns. Forskning kring medicinsk teknik för att bekämpa olika typer av sjukdomar är ett annat prioriterat område. Forskning är enligt vår mening fundamentalt, och det är grundläggande för den ekonomiska tillväxten. Genom nya kunskaper skapas möjligheter för att utveckla samhällets sociala, kulturella och demokratiska värde. Staten ska garantera forskningens frihet. Grundforskning och forskarutbildning ska stödjas. Forskarutbildning ska ge möjlighet till både akademisk karriär och karriär på arbetsmarknaden. Och den förra socialdemokratiska regeringen ökade anslagen till forskning och forskarutbildning med motsvarande 2,3 miljarder kronor.

Det är också viktigt att ytterligare stärka kompetensöverföringen från forskarmiljöer och lärosäten till näringslivet. Denna växelverkan är avgörande för forskningens legitimitet och dess slagkraft. Även om vårt land nu satsar stora belopp i jämförelse med många andra länder måste ambitionen stegas. Om Sverige kan vara en ledande forskningsnation blir vårt land rikare, både ekonomiskt och mänskligt.

Jag vill också särskilt notera bristen på kvinnliga forskare. Ca 90 procent av alla professorer är män. Detta är en könsfördelning som är helt orimlig. Antalet kvinnliga professorer måste successivt öka, och mot bakgrund av att det är fler kvinnor än män som nu studerar på högskolan borde en sådan utveckling vara möjlig. Det är viktigt att utjämna, och det är viktigt att bryta könsbarriärer.

När det gäller högerregeringens politik vill jag notera följande: Högskolans utbyggnad har stoppats. Vuxenutbildningen skärs ned.

Småföretagarforskningen skärs ned. 100 miljoner kronor försvinner på den punkten. Det öppnas upp för utförsäljning av universitetssjukhusen. Långsiktigheten i relationen mellan akademi och vårdgivare riskerar att rubbas. Det försämrar möjligheten att bedriva en konkurrenskraftig utbildning och forskning.

Arbetslivsinstitutet som ägnar sig åt världsledande forskning på arbetsmiljöns område läggs ned. Sverige blir nu tillsammans med Portugal de två länder i Europa som inte har ett samlat statligt ansvar för arbetsmiljöforskningen.

Nedläggningen av Arbetslivsinstitutet har skapat stor förvåning i forskarvärlden. Det gäller dels det brutala sätt på vilket nedläggningen har forcerats fram, dels den rädsla som skapas om frågorna och om detta kommer att upprepas på något annat område. Det som har skett har skadat Sveriges internationella anseende. En lång rad internationella institutioner av liknande slag som Arbetslivsinstitutet har deltagit i protesterna. Det som skett när det gäller Arbetslivsinstitutet är sannerligen inte bra, och det är inte bra för forskningens anseende i Sverige. Här tycker jag att högeralliansen rör sig i den riktiga oskicklighetens gråzon.

Socialdemokratisk forskningspolitik syftar till ökad innovationsgrad i näringslivet. Vi har presenterat branschprogram för teleteknik, IT-teknik, bilmotorer, rymdteknologi, stål-, papper- och gruvnäring. Stat, företag och fackliga organisationer bör enligt vår mening samverka för att utveckla svensk industri. I detta samarbete är naturligtvis en stor satsning på forskning oerhört viktig.

Det handlar om att skapa forsknings- och teknikutvecklingsprogram med kraftfulla resurser, starka forskningsmiljöer, stark koppling till EU:s ramprogram och större möjligheter för yngre forskare. Det handlar om att stärka inflödet av utländska forskare och doktorander, att i ökad utsträckning sälja högkvalitativ utbildning till utländska studenter och att skapa möjligheter för utländska studenter och doktorander att arbeta i Sverige efter examen. Statens bolag – vi är inte överens om hur mycket vi ska ha och huruvida vi ska ha några statliga bolag – bör vara föregångare i samarbetet med forskare och när det gäller utvecklandet av det svenska innovationssystemet.

Det här är några viktiga punkter och grunder för en framtidsinriktad forskningspolitik som bidrar till att skapa ökad konkurrenskraft, som berikar samhället och lägger grunden för principen om att vi ska konkurrera med kvalitet och inte låga löner på dåliga villkor.

Jag vill yrka bifall till reservation 3 om satsning på stamcells forskning som bidrar till att lindra eller bota sjukdomar som Alzheimer, Parkinson och diabetes. Jag vill också notera Socialdemokraternas särskilda yttranden om forskningsstiftelsernas styrelser, behovet av starka forskningsmiljöer och behovet av en fortsatt satsning på utbildningsvetenskaplig forskning.

Anf. 52 LARS HJÄLMERED (m):

Herr talman! I fredags var jag på besök på företaget Volvo Aero i Trollhättan. Volvo Aero är verksamt i flygbranschen och levererar i huvudsak detaljer till civila och militära flygmotorer och rymdraketer. Kunskapsinnehållet i företagets produkter är högt. Jag vill använda Volvo Aero som ett exempel på den förändrade och alltmer globaliserade värld vi lever i, framför allt för att påvisa nyttan av forskningen. Det tror jag inte är minst viktigt när vi diskuterar den här typen av betänkanden.

Volvo Aero skapades för att möta ett nationellt behov av motorer till militära flygplan under 30-talet. Ända fram till början av 80-talet var Försvarsmakten och FMV de enda kunderna. Innehållet var oerhört teknikintensivt, men intresset var alltså nationellt. Därefter började företaget använda det militära kunnandet även inom det civila flyget och kunde därigenom både trygga och skapa nya jobb.

Nu står Volvo Aero inför nästa utmaning, nämligen hur man ska kunna bli en fortsatt framgångsrik partner i kommande civila flygmotorprogram. Det handlar om motorer som man kan flyga med om kanske fem eller tio år. Det som är intressant att notera i exemplet Volvo Aero är att det egentligen varken är pengar eller teknologiskt *track record* som är det som kommer att avgöra deras framtida affärsmöjligheter. I stället handlar det om på vilket sätt de som företag kan erbjuda ny teknologi till sina partner och sina kunder. För att klara detta är den forskning och utveckling som universitet och högskolor genomför och som de själva genomför det som kommer att fälla avgörandet. Det handlar inte om vilka satsningar som sker om fem eller om tio år, utan det är de satsningar de gör i dagsläget som kommer att generera deras framtida affärsmöjligheter.

Jag vill, herr talman, med Volvo Aero peka på vad framstående forskning kan betyda för jobb, tillväxt och skatteintäkter. Det finns naturligtvis andra exempel och andra forskningsområden. Inte minst energiforskning och miljöforskning har betydelse. Men den nytta som framstående forskning ger för Volvo Aero och andra är viktig att ha i åtanke när man diskuterar ett forskningsbetänkande.

Det övergripande målet för alliansen är att skapa förutsättningar för en högkvalitativ forskning med mångfald, valfrihet och kvalitet. Med tanke på de senaste åren och urgröpningen av resurserna på universitet och högskolor tycker jag att det nu är viktigt att fokusera på kvaliteten. Det är därför glädjande att alliansen skjuter till 200 miljoner kronor till nya fakultetsmedel för forskning och forskarutbildning under 2007 och totalt 900 miljoner kronor under perioden 2007–2009. Därmed skapar vi också förutsättningar för en bättre kvalitet i grundutbildningen.

Ökningen av fakultetsmedlen innebär vidare, herr talman, en stärkning av lärosätena. Jag tror att detta tillsammans med den ändrade tillsättning av styrelserna för lärosätena som diskuterades tidigare i dag innebär några steg mot en ökad självständighet.

I betänkandet behandlas ett trettiotal förslag inom diverse områden. Tiden medger inte, herr talman, att jag går in på samtliga. Däremot ska jag göra några nedslag.

Jag skulle vilja börja med friheten för forskningsstiftelserna. I korta drag tycker jag att utgångspunkten och argumenten för deras frihet är analog med synen på styrelser för universitet och högskolor. Att säkra forskningsrådets och forskningsstiftelsernas självständiga ställning är både angeläget och en del i alliansens strävan för en akademisk frihet.

Vidare, herr talman, är lärarutbildningen ett återkommande diskussionsämne men egentligen inte uppe under den här punkten. Däremot har den en koppling såtillvida att det har kommit kritik mot lärarutbildningen inte minst när det gäller en bristande forskningsanknytning. Det tycker jag är något som är väldigt viktigt. Jag utgår från att regeringen tar initiativ till en förstärkt forskningsanknytning. Det är något som inte minst vi moderater har tryckt på i omgångar. Det kan exempelvis aktualiseras i den kommande översyn av lärarutbildningen som regeringen har antytt.

Låt mig också i sammanhanget peka på den särskilda satsning som regeringen lade fram i budgetpropositionen i höstas och som riksdagen fattade beslut om. Där sker det en särskild satsning med 50 miljoner

kronor på lärares möjligheter att forska som jag tror är ett viktigt bidrag till den skolnära forskningen.

Den avslutande punkt jag tänkte gå in på när det gäller betänkandet är Vänsterpartiets förslag, en motion om att samtliga akademiska avhandlingar ska innehålla en sammanfattning på svenska. Jag tycker att andemeningen med förslaget är god. Att sprida resultat av forskning är både viktigt och angeläget. Däremot tror jag inte att ett obligatorium att skriva en sammanfattning på svenska är det som är lösningen.

Låt mig därför kort, herr talman, återkomma till exemplet Volvo Aero. De producerar själva, tillsammans med lärosäten och med partner i branschen hyllmeter med akademiska rapporter och avhandlingar. Nyttan av rapporterna som sådana är dock ringa, vare sig sammanfattningen i dem är på svenska eller på engelska. Tvärtom handlar det för deras del, och generellt skulle jag vilja påstå, snarare om samtal och diskussion genom praktisk användning, utveckling och spridning av forskningsrön. Det är då forskningsresultaten kommer till verklig nytta.

Jag tror att det mer handlar om att arbeta vidare när det gäller kommersialisering, att vidareutveckla utbytet med det omgivande samhället, vilket kan ske i en mängd olika former. Det kan handla om, som i Göteborgs universitets fall, att man ordnar en särskild universitetsvecka. Göteborgs universitet har också samarbete med bokhandeln Wettergrens i Göteborg som anordnar så kallade akademiska kvartar då man populärvetenskapligt sprider forskningsrön. Jag tror att det mer handlar om den biten av aktiviteter, om utveckling av holdingbolag och att arbeta vidare med det europeiska samarbetet för utbyte mellan olika universitet och högskolor och där verksamma personer. Det är lösningen snarare än att man sätter in ett obligatorium om svenska sammanfattningar.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag yrka bifall till förslagen i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 53 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna trycker just på att det måste forskas och utvecklas framför allt när det gäller läraryrken och kvaliteten i skolan i framtiden. Det har vi noterat i ett särskilt yttrande.

Vi anslår 200 miljoner i ökade anslag till den akademiska forskningen. Men regeringen tar bort 100 miljoner kronor från småföretagsforskningen! Jag tycker att det är dumt och märkligt, och jag begriper inte varför. Jag skulle vilja ha ett svar på varför ni gör detta.

Nästa punkt som är helt orimlig är att avskaffa Arbetslivsinstitutet med 400 personal och 250 forskare – en världssatsning som ligger i toppklass. Nu skingras hela detta uppbyggda kapital. Kunskapen skingras för vinden, och regeringen har ingen strategi för hur man ska hantera detta. Man vet inte hur man ska ta till vara arbetsmiljöforskningen i Sverige. Det kommer i framtiden att bygga på enskilda forskare och enskilda välgörarens initiativ om vi ska klara det här.

Det är inget bra sätt att bedriva forskningspolitik. Det är inget bra sätt att stå för något framtidsinriktat. Nu blir Sverige det enda landet förutom Portugal som saknar ett samlat statligt ansvar för arbetslivsforskning i Europa. Det är verkligen inte bra! Får vi se den här typen av oskicklig hantering på ytterligare forskningsområden? I forskarvärlden är man

Anf. 54 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ta situationen på universitet och högskolor som utgångspunkt. Där ser många regeringsskiftet i höstas som en lättnad. Den fokus på kvalitet i den grundläggande utbildningen och den satsning som sker på forskning ses som angelägen och viktig. Det gäller inte minst de ökade grundresurserna, alltså fakultetsmedlen. Det är viktigt för deras självständighet och deras påverkan att inte behöva tänka lika mycket på kortsiktighet, att ansöka om medel och liknande. Det är en viktig förändring som har betydelse för forskningsförutsättningarna i landet.

Det är riktigt att ALI läggs ned, men jag tror att mycket av den forskningen kan ske inom ramen för universitet och högskolor. Jag är inte lika oroad som Peter Hultqvist för att forskningsresultat ska skingras. Doktoranderna har till exempel lovats plats på universitet och högskolor. Jag tror alltså inte att vi kommer att se någon allmän kris på det området.

Jag är inte heller direkt oroad för småföretagarforskningen. Jag nämnde Volvo Aero som ett exempel och kan konstatera att de ju var med i den särskilda, branschvisa satsning som skedde på flyg- och rymdområdet och som bland annat resulterade i en satsning som jag tycker Socialdemokraterna gjorde bra – ett nationellt rymdforskningsprogram på 50 miljoner under en femårsperiod. Det bygger den borgerliga regeringen vidare på.

I interpellationsdebatter har även Maud Olofsson uttryckt att man ämnar bygga vidare på den typ av branschvisa samtal som har skett, inte minst därför att de har varit fruktbara. Man samlar näringslivet, akademien och övriga aktörer från universitet, högskolor och liknande. Jag tror att det är viktigt att jobba vidare på det.

När det gäller skolan kan jag inte nog trycka på vikten av att vi bygger vidare på forskningen om utbildningsvetenskap. Forskning om lärares möjligheter tror jag är ett viktigt och konkret initiativ från regeringen. Man har anledning att återkomma i detta i en översyn av lärarutbildningen, men kanske också i den forskningspolitiska propositionen.

Anf. 55 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! Flyg- och rymdindustrin är en sak, och den är ett belägg för att kopplingen mellan stat och näringsliv tillsammans kan åstadkomma väldigt mycket. Det är en tradition som tidigare, socialdemokratiska regeringar har jobbat med i decennier.

Det är dock inte det samma som småföretagarforskning. Lars Hjälmered kan inte hänvisa till flyg och rymd och tro att man kan klara småföretagarforskningen. Ni har tagit bort 100 miljoner kronor. Ni har i princip avskaffat den här typen av forskning. Varför? Vad förväntar ni er att det ska leda till? Jag tycker bara att det är märkligt, och det är ingen som hittills har kunnat svara på frågan på ett adekvat sätt.

Arbetslivsinstitutet har 250 forskare. Det jag i dag känner till är att 9 har lyckats få ett arbete genom ett särskilt projekt som har startats i anslutning till Umeå universitet där kommun, landsting och universitetsstyrelsen går in med pengar. Sedan har man sagt att man har lovats jobb,

Forskning

men vad står det löftet konkret för? Institutet upphör någon gång vid halvårsskiftet, och just nu rycker man i de här forskarna från olika håll. Det är så skingrandet av kapitalet går till.

Regeringen har visserligen sagt att man ska tillsätta en kommitté som ska titta på det här. Det ska vara klart till jul. Men institutet läggs ned vid halvårsskiftet. Jag tycker att detta är oskickligt hanterat. Sverige blir alltså ett av två länder i Europa som saknar ett samlat ansvar på det här området. Det är inte framtidsinriktad forskningspolitik! Det jag hör från forskarvärlden med de kontakter jag har är att den här typen av oskicklighet skapar oro för att samma sak ska kunna hända på något annat område.

Anf. 56 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Jag vill återkomma till detta med flyg- och rymdindustrin, för jag tycker att det är ett väldigt gott exempel på hur samarbetet och utvecklingen kan se ut. Man jobbar där inte bara med stora ökningar när det gäller fakultetsmedel och grundanslagen, vilket är nog så viktigt för den akademiska friheten, utan också med applicerad forskning.

När det gäller småföretagarprogrammet är det inte bara så att det upphör. Det finns kvar i en viss utsträckning, och jag tror att regeringen avser att återkomma om detta. Vi har också regeringens jobbpolitik tillsammans med kommande satsningar på att det ska vara mer lönsamt att starta och driva företag. Denna palett av åtgärder kommer att betyda väldigt mycket för småföretagarsektorn. Där har Socialdemokraterna misslyckats kapitalt under tolv års tid.

Det är viktigt att betona de tidigare urgröpta resurserna, vilket jag också var inne på i mitt anförande och i replikerna. Visserligen har en utbyggnad av platserna på universitet och högskolor skett, men resurserna har inte hängt med i samma utsträckning. Nu försöker vi ändra på detta med hjälp av ökade fakultetsmedel. Det tror jag är viktigt för kvaliteten i den grundläggande forskningen, när det gäller den högre utbildningen och även när det gäller den akademiska friheten. Jag tror att dessa förutsättningar sammantaget ger ett bättre läge för akademien än vad det varit under er regeringstid.

Anf. 57 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! ”Kunskap är centralt för människans personliga tillväxt, regional utveckling och internationell konkurrens. Ny kunskap lägger grunden för välstånd och kulturell utveckling. Utvecklingskraft beror på hur väl folk och nationer förmår att stimulera och tillvarata den enskildes lärande och kunnande. Ett kunskapsamhälle fordrar specifika villkor för att vara långsiktigt hållbart, flexibelt och nyskapande.”

Detta är hämtat ur alliansens program för utbildning: Mer kunskap – en modern utbildningspolitik. Jag tycker att det är bra!

I Sverige satsar vi mycket resurser på forskning, och vi har presterat i världsklass på ett antal områden. Men det finns ingen automatik i att så kommer att vara fallet i framtiden. Forskningens villkor måste ständigt ses över.

Vi har i Sverige många starka profiler inom medicin, inom fordonssektorn, inom miljöteknik med mera. Vi vill fortsätta att stärka våra

starka profiler, men vi måste också våga satsa och prioritera på nya områden för att fortsätta att vara en spjutspets in i framtiden.

Prot. 2006/07:83
28 mars

Centerpartiet och allianspartierna har tagit ett första steg genom att öka resurserna till forskning. Vi menar att högre utbildning ska finnas i hela landet. Det är också viktigt för utbildningens kvalitet att varje högskola även bedriver forskning och att högskolan samspelar med det omgivande samhället. I budgetpropositionen 2007 tillförs totalt 200 miljoner kronor för forskning och forskarutbildning. Omfattande ytterligare satsningar är aviserade de kommande åren.

Herr talman! En del frågar kanske varför man ska forska på de mindre högskolorna. Här kan man många gånger se hur mycket forskningen betyder också för det omgivande samhället. En forskande högskola har helt andra möjligheter att samverka med omvärlden och erbjuda kompetens som leder till tillväxt också utanför storstadsregionerna.

Därför är det viktigt att de mindre högskolorna också i framtiden får möjlighet att utveckla sin forskning. Vi ser också positivt på den profilering, prioritering och satsning som de mindre högskolorna har gjort på några forskningsområden och därmed ökat kvaliteten ytterligare för att hålla hög nationell och internationell standard.

Högskolan i Skövde är ett tydligt exempel på detta. Där har man nyligen inrättat två starka forskningsmiljöer, en i systembiologi och en i informationsteknologi. Vid Högskolan i Skövde har man insett att man inte kan ha samma bredd som vid universiteten. Men genom att välja några områden kan man åstadkomma den kvalitet som behövs för att bli konkurrenskraftig och kunna konkurrera även med universiteten inom dessa områden. Ett sådant synsätt gör det möjligt också för de mindre högskolorna att behålla och utveckla sin forskning.

Vi ser i Centerpartiet ett behov av att stimulera kommersialiseringen av forskningsresultat. Det stärker både företagandet och tillväxten. Det är en avgörande faktor för att vi ska lyckas hålla oss i topp, för att konkurrera om forskare och forskningsresurser som kan omsättas i tillväxt såväl för enskilda människor som för nationen. Vi måste säkerställa en forskning som i högre utsträckning resulterar i företagande och arbetstillfällen.

Vi vet att vi också måste se över villkoren för doktorander och forskare, och det ur många olika aspekter. En aspekt nämnde Peter Hultqvist. Det gäller genus och fördelningen mellan kvinnor och män av professors- och forskartjänster. Men det gäller också andra dimensioner av jämlikhet. Det gäller möjligheten för forskare och doktorander från andra länder att verka i Sverige och vice versa.

I en rapport från Iva som heter *Framtidens universitet* pekar man på att i ett Europaperspektiv har en del universitet och högskolor kommit längre än i Sverige med sin politik för reformering av systemet. Men också i Sverige pågår ett förändringsarbete.

Man kan då fråga sig vilka de viktigaste områdena är där förändringar behövs. Jag vill nämna ett område i alla fall. Det handlar om samverkan – breda, starka forskningsarenor där näringsliv, myndigheter, lärosäten och institutioner samarbetar. Det finns i dag metoder för att skapa sådana arenor och stärka de arenor som också finns.

Vi kunde senast i dag också läsa i medierna hur företagen väljer att satsa ytterligare på forsknings- och utvecklingsarbete. De 20 mest FoU-intensiva företagen i Sverige i dag har ökat sin forskning med 12 procent.

Men lärosätena behöver också få en större självständighet och frihet under ansvar. Regeringen har aviserat en forskningsproposition under 2008 som tar avstamp i att Sverige ska ha forskning i fortsatt världsklass men också på nya områden och att den ska bedrivas med öppenhet för den mångfald av frågeställningar som finns i samhället. Ökad kommersialisering kommer också att finnas med som ett viktigt inslag, liksom villkoren för forskare och doktorander.

Jag vill också i det här sammanhanget nämna vikten av att vi som nation deltar än mer aktivt i EU:s kommande stora forskningsprogram, det sjunde ramprogrammet.

Centerpartiet och alliansen är övertygade om att vi med de satsningar som vi börjat göra på detta område kommer att ta en tätplats som kunskaps- och forskningsnation.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utbildningsutskottets förslag i UbU5 och avslag på motionerna med hänvisning till planerade och vidtagna åtgärder samt pågående utrednings- och beredningsarbete.

Anf. 58 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Intresset för forskning bland människor i största allmänhet varierar rätt mycket. När man plötsligt ser en nyhet om att någon forskare är ett cancervaccin på spåren eller när någon annan utvecklar en avancerad teknik för mobiltelefoni är det många som applåderar, och det skrivs stora rubriker. Men till vardags, i den gråa vardagen, är det inte mycket uppmärksamhet kring forskning, och vardagen bakom de stora upptäckterna är tämligen okänd för de flesta.

Vi tror gärna att det är rätt att bestämma vilka resultat forskarna ska komma fram till. Det är inte alltid så lätt att förstå nyttan med långsiktig forskning. Historien är full av exempel på forskning som man faktiskt inte hade en aning om vad den skulle leda till när man ägnade sig åt den. Ett exempel är George Boole på 1800-talet som utvecklade algebran och som faktiskt lade grunden för det moderna IT-samhället, fast det inte var uppfunnet. Inga datorer var uppfunna när han ägnade sig åt detta. När Marie Curie utforskade radioaktiviteten hade man ingen aning om vad den kunde ha för betydelse för behandlingen av cancer.

Då måste vi ställa oss frågan: Hur är förutsättningarna för sådana långsiktig, grundläggande forskning i Sverige i dag? Hade Albert Einstein fått externa medel för att ägna några år åt relativitetsteorin? Inom parentes sagt har den bland annat varit grundläggande för mobiltelefonitekniken, fast inte mobiltelefonen var uppfunnen på Einsteins tid.

Jag är övertygad om att ett land som vill vara med bland de forskningsledande måste skapa utrymme för nyfikenhetsforskning som inte bara är beroende av kortsiktiga beslut om vad vi politiker tror är nyttigt nästa år. Det är också utmärkande för det verkligt världsledande forskningslandet USA, där det är väldigt stort utrymme för just fri forskning, oavsett om pengarna kommer från staten eller från privata donatorer.

Tyvärr, herr talman, har resurserna under Socialdemokraternas tolv år vid makten tunnats ur, och forskarnas beroende av tillfälliga anslag har ökat. Även här ser vi att den underfinansierade utbyggnaden av högskolan har urholkat forskningsresurserna. Vi har tyvärr också börjat se ett envägsflöde från Sverige. Svenska forskare får bättre villkor i andra länder, ofta i USA.

Två konsekvenser har vi kunnat se av den här urholkningen av forskningsresurser. Den ena är naturligtvis att det är brist på pengar till forskning. Men den andra, också mycket viktiga konsekvensen, är att det är mindre frihet för forskarna att själva hitta forskningsobjekt. De blir mer och mer beroende av kortsiktiga ansökningar.

Flertalet världskvalificerade forskare på Karolinska Institutet till exempel måste flera gånger om året söka pengar för att kunna betala sin egen lön. Flertalet professorer är inte avlönade med statliga medel. Det är ett exempel.

Ska Sverige bli en ledande forskarnation krävs det att staten är beredd att satsa. Ska staten satsa på forskning måste man också satsa på forskarna. Nu har regeringen beslutat att vända den här utvecklingen, göra forskarna mindre beroende av tillfälliga projektansökningar och skapa större kontinuitet och faktiskt också mer trygghet i forskarens vardagsituation. Många forskare lever ett otryggt liv. Inom andra delar av arbetslivet vore det fullständigt otänkbart med så otrygga anställningsformer som många av våra svenska forskare har.

Nu har regeringen tagit ett antal viktiga steg för att vända den här negativa utvecklingen. Först och främst handlar det om en ordentlig nivåhöjning av forskningsresurserna. Över en treårsperiod kommer vi att se en nivåhöjning på 900 miljoner kronor som framför allt går till universitetsforskningen.

Dessutom har regeringen förbundit sig att agera för den spetsforskningsanläggning, ESS, som handlar om materialforskning och som hela Europa är intresserat av. Regeringen har beslutat att avsätta 300 miljoner om året om Sverige får möjlighet att utveckla den i Lund.

Därtill har regeringen aviserat att ta bort högskoleomsen, vilket ger ett tillskott till universitetsforskningen på runt 350 miljoner.

I verkligheten kan vi, genom de besked och beslut vi redan har fått från regeringen, säga att svensk forskning under en treårsperiod kommer att få ökade resurser med mer än 1 ½ miljard, i varje fall om ESS blir av.

De här utökade forskningssatsningarna, till att börja med de 900 miljonerna, ska framför allt fördelas direkt till universiteten och högskolorna för fri grundforskning. På det sättet blir det möjlighet att fler doktorander kan erbjudas doktorandtjänster så att de också får del av en viss basal social trygghet. Det blir också möjlighet till fler forskarassistenttjänster som kan tillskapas för personer som har disputerat. Fler kvalificerade forskare kan få mer drägliga arbetsvillkor och den fria grundforskningen stärks.

Man kan naturligtvis, som en del reseranter skriver, ha andra uppfattningar om vilka forskningsobjekt som man ska ha öronmärkta pengar till. Arbetslivsinstitutet är ett sådant område där regeringen har deklarerat att forskningsverksamheten ska gå in i den vanliga fria forskningen. Regeringen är övertygad om att det finns intresse för det.

Man kan naturligtvis ha olika åsikter om detta. Men att bara debattera det tycker jag är lite småskuret när regeringen för första gången på ett stort antal år gör en jättesatsning på forskning. Så är det.

När vi läser redovisningar bland annat från departementets tjänstemän kan vi konstatera att forskningsanslagen för första gången på många år ökar, även om man tar hänsyn till kostnadsutvecklingen, vilket man inte tidigare har gjort.

Herr talman! Diskussionen om fri grundforskning och behovsriktad forskning, som vänder sig mer till företagen, är gammal. Ibland är det en lite konstlad gräns, men jag tror att båda typerna av forskning behövs, och de tangerar varandra.

Utan denna fria universitetsforskning, där man faktiskt forskar för att man är nyfiken och för att det är roligt, blir det aldrig några underlag för forskning och utveckling i företagen. Men å andra sidan blir det inte mycket forskning och utveckling i företagen utan ett bra företagsklimat med riskkapital och så vidare. Därför är den del av forskningen som ska resultera i utveckling och produkter och uppfinningar som förs ut och kommersialiseras väldigt beroende av beslut som inte detta utskott fattar, men det är viktiga beslut. Det är beslut om skattelättnader för investeringar i forskning, statlig medfinansiering för utvecklingsarbete och över huvud taget en politik som skapar utrymme för riskkapital. Det handlar över huvud taget om en bättre koppling mellan företag och högskola och forskningsvärld. Och vi vet att det i regeringens program finns ett antal sådana förslag om bland annat skattelättnader för riskkapital.

Herr talman! Jag ska ärligt säga att jag gärna skulle vilja se ännu större forskningssatsningar under mandatperioden, och jag tror också att vi kan komma fram till det. Men redan det som vi hittills har sett innebär ett välkommet trendbrott i forskningspolitiken. Och, som sagt var, för första gången på över tio år ökar de statliga resurserna till forskning.

Mer resurser, mer utrymme för fri grundforskning och mindre politisk detaljstyrning öppnar vägen för att Sverige ska ha en chans att vara med bland världsledande forskningsländer. Därför ser jag ingen anledning att yrka bifall till någon av reservationerna, utan jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 59 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna föreslår att mer pengar ska avsättas till forskningen än vad högerregeringen gör. Vi är med på att det ska bli en ökning med 200 miljoner kronor i år, men vi tar inte bort pengarna från Arbetslivsinstitutet, och vi tar inte bort 100 miljoner kronor från småföretagarforskningen.

Vi har också en helhet. Vi har inte alls bara talat om Arbetslivsinstitutet här i dag. Jag har talat om miljö- och klimatproblem, om att bryta oljeberoendet, om forskning om energi- och miljöteknik och om stora forskningsprogram som gäller rymdteknologi, bilmotorer, IT och teleteknik. Det är en mycket bred syn på forskningen som en del i en grund för att utveckla svenskt näringsliv och konkurrenskraft.

Det är alltså inte med sanningen överensstämmande att man försöker ge en bild av att vi bara ägnar oss åt Arbetslivsinstitutet. Men Arbetslivsinstitutet är ett intressant exempel. Här lägger man rakt av ned en verksamhet under hårt forcerade former. Det rör 250 forskare. Det ska vara slut vid halvårsskiftet. Förslaget var dåligt genomtänkt. Man vet inte hur man ska ta till vara denna kompetens och kunskap utan har en utredning som ska vara avslutad till jul.

Vi blir ett land på efterkälken på ett område där vi har legat i framkant. Här protesterar i stort sett alla forskningsinstitut av motsvarande slag runt om i hela världen. Och det som ni skapar är tillfälliga välgörare genom olika typer av kombinationer med tillfälliga lösningar för att slå

vakt om en så viktig del som arbetsmiljöforskningen. Och ni har inget politiskt grepp om det över huvud taget. Jag tycker att detta är riktigt dåligt, och här har ni ingen strategi. Det är klart att detta väcker oro om handlaget. Jag tycker att det är ett oskickligt agerande, Ulf Nilsson.

Anf. 60 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Som även utbildningsministern sade tidigare kan man naturligtvis alltid föra en diskussion om på vilka nivåer som politiker ska lägga sig i vad forskarna ska forska om eller inte.

En mycket stor del av den forskning som bedrivs inom Arbetslivsinstitutet är sådan forskning som väldigt många är intresserade av, och mycket av den har också en vetenskaplig kvalitet. Det finns ingen anledning att inte tro att en mycket stor del av den skulle få utrymme inom den stora forskningssatsning som vi gör inom hela universitetsvärlden.

Jag läste i tidningen Universitetslärares att samtliga som nu doktorerar inom denna verksamhet – jag minns inte om det var 23 eller 27 – kommer att fortsätta att doktorera vid de olika universitet som de tidigare indirekt har varit knutna till.

Mer pengar, säger Peter Hultqvist. Under den förra mandatperioden hade vi en ständig diskussion och debatt här med den dåvarande regeringen om att forskarnas frihet minskar, att fakultetsanslagen urholkas och att arbetsförhållandena på många sätt är odrägliga för forskarna. Vi fick inget gensvar.

Den budget som den borgerliga regeringen lade fram i höstas ger 900 miljoner mer till universiteten. Ger Socialdemokraternas treårsbudget 900 miljoner mer till forskningen vid universitet och högskolor?

Anf. 61 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! När det gäller forskningsverksamheten under den förra mandatperioden och de debatter som fördes om den då så ökade man anslagen rätt så rejält i fråga om rena pengar. Den förra s-regeringen ökade anslagen med 2,3 miljarder totalt sett.

Vetenskapsrådet var kärnan i fråga om väldigt mycket av det som pengarna fördes till. Det var för att stärka kvaliteten i forskningen. Det är mycket möjligt att det finns en berättigad kritik i att mycket jobb fick läggas ned på ansökningar och liknande. Sådana saker kan förändras från tid till annan.

Ni tillför 200 miljoner i föreliggande budget för årets verksamhet. Vi vill tillföra lika mycket plus pengar till Arbetslivsinstitutet, plus pengar till småföretagarforskningen som ni har tagit bort, och ingen har hittills under denna debatt kunnat motivera varför.

Sedan kan man tro och hoppas på arbetslivsforskningens överlevnad. Men frågan är: Vad är realiteterna i praktiken? Det har alltså kommit i gång ett antal mindre projekt som räddar en liten del av verksamheten. Men många av dessa forskare går till andra jobb.

Jag har besökt Arbetslivsinstitutet i Umeå. De upplevde det inte som något problem att det skulle vara någon politisk styrning som förhindrade dem eller skapade en märklig situation i deras arbete. Vad ni gör är att ni slår sönder en samlad forskarmiljö och en samlad kompetens som har byggts upp under många år. Och sedan talar ni tomma ord om att denna forskning ska kunna leva kvar med ungefär samma kraft. Så är inte reali-

Anf. 62 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! När staten öronmärker pengar för viss forskning brukar det inte vara de forskare som får pengarna som upplever det som ett problem med politisk styrning, utan det är de forskare som inte har möjlighet att söka samma medel som brukar uppleva det som ett problem.

Nedläggningen av Arbetslivsinstitutet är en del i den generella inriktningen på att mer forskningsmedel ska beslutas av vetenskapssamhället självt och inte av politiker. Jag är övertygad om att det i sin helhet är bra för forskningsklimatet i Sverige.

Beträffande småföretagarforskningen förmodar jag att det är Forska och väx som Peter Hultqvist talar om. Jag är inte så insatt i det. Men en sak vet jag, och det är att den verksamheten kommer att fortsätta även om det var vissa oklarheter i fråga om att tolka vad som stod i budgeten. Men vi har fått ett klart besked från regeringen om det.

Avslutningsvis tror jag att de som lyssnar på debatten blir trötta på att höra siffror och räkna pengar. Men faktum kvarstår: För första gången på tio år ökar resurserna till forskning i absoluta tal, även om man jämför med kostnadsutvecklingen. Vi har övertagit regeringens höjning på en treårsperiod med 2,5 miljarder och lagt på 900 miljoner till universitetsforskningen. Det är en kraftig satsning på forskning från den borgerliga regeringens sida.

Anf. 63 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Som nyvald ersättare i utbildningsutskottet med ansvar för forskning och som nyvald ordförande i Sällskapet riksdagsledamöter och forskare är det naturligtvis väldigt spännande för mig att gå in i en sådan här debatt.

Forskningens betydelse för vår vardag och för vår framtid är vanligtvis rätt underskattad i politiken. Man diskuterar kostnader på olika nivåer men glömmer egentligen bort den enorma satsning som forskningen behöver för att vi ska komma vidare, hänga med i utvecklingen och så vidare. Kunskapsbranschen är vår framtid i Sverige, och vi behöver en bärkraftig bro till framtida välstånd.

Jag blir lite förvånad över den socialdemokratiska ledamoten Peter Hultqvists trumslag och domedagsprofetior om hur det är därför att en alliansregering har tagit över makten i landet. Dessutom talar han om att det är av oerhörd betydelse att reformer nu kan åstadkommas, sex månader efter att vi har tagit över makten, reformer som under tolv år när ni har haft makten inte har genomförts. Det förvånar mig kraftigt.

Jag vill med en gång säga tre saker, herr talman.

För det första vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

För det andra vill jag uppmärksamma att när det gäller Forska och väx-pengarna sker ekonomiseringen via Vinnova. Om jag inte har helt fel har alla de pengarna, 100 miljoner, gått till Forska och väx. Det är inget som är borttaget, även om budgetposten inte hette så i budgeten.

För det tredje vill jag, med tanke på replikskiftet tidigare, ta upp Arbetslivsinstitutets verksamhet. Vi tycker inte att det är bra att en statlig myndighet sitter med forskarpengar, alldenstund som detta institut inte ville ha några egna doktorander. Om den socialdemokratiska ledamoten i utbildningsutskottet var insatt i doktorandernas betydelse för kunskapsutvecklingen när det gäller forskningen skulle han sannolikt, herr talman, inse att det är väldigt knepigt att ha den organisationen att doktorander inte kan doktorera där de har genomgått sin utbildning. I stället var de doktorander som var knutna till Arbetslivsinstitutets forskning tvungna att ha sin hemvist på någon annan forskarinstitution. Därmed hamnade det här lite i otakt på sina håll.

Att den här forskningen nu får konkurrera med annan forskningsverksamhet på de olika lärosätena med excellenta forskningsmiljöer, skulle det vara något tokigt för innehållet? Nej, det är precis tvärtom! Talar man med ledande professorer inom den här typen av forskning håller de med om detta. Jag tycker att det är suveränt att vi får excellenta miljöer för så viktig forskning som Arbetslivsinstitutets forskning ändå är.

Det är farligt, herr talman, att blanda ihop organisation och form med innehållet i alltför hög grad. Organisationen och formen behövs för att innehållet ska bli riktigt bra, och om man då förbättrar organisationen och formen innebär det inte att man splittrar upp och söndrar kunskapsområdet, snarare tvärtom, skulle jag vilja säga.

Herr talman! Forsknings-Sverige har problem med sin struktur. Det gäller till exempel den seniora forskningen, som har tunnats ut betydligt och som vi i alliansregeringen vill förändra. Vi vill till exempel att det ska bli tydligare med mer faktultetsanslag, så att professorstimmarna och forskartimmarna i inte alltför hög grad ska behöva användas för arbetssamma ansökningar. Därför höjs faktultetsbidragen väsentligt.

Den höjning som vi i alliansregeringen nu presterar hade inte den dåvarande socialdemokratiska regeringen aviserat tidigare. Det måste vi väl ändå erkänna. Om vi då gör den här satsningen är det bara kalas att det finns en så oerhörd harmonisering i tyckande från alla riksdagens partier. Det är jättebra. Men i det här fallet är det alliansregeringen som får gå framåt och vara spjutspets.

Vad är det då som är alliansregeringens ambition? Jo, vi har enats om en forskningspolitik inför framtiden. Det finns områden där vi inte kan förvänta oss någon särskild hjälp utifrån kommersiella intressen, men det gäller vital kunskapsutveckling. Det gäller framför allt humanvetenskaperna och vissa områden inom medicin.

Om jag ska nämna något om medicin är det att det under den socialdemokratiska regeringsperioden var tragiskt hur man formligen splittrade sönder den jätteviktiga forskningen inom medicinen som gick från ax till limpa, för att tala bildspråk. Man hade grundforskningen, man hade forskning om hela förloppet med klinisk prövning och man hade utvärdering och uppföljning. Detta, kära riksdagskolleger och andra som lyssnar, splittrades sönder när man från den tidigare regeringens sida drog åt svångremmen.

Om vi tillnärmelsevis kan börja bygga upp hela denna trend igen skulle vi lyckas om det var enbart detta vi lyckades med. Men vi kommer att lyckas med mycket mer, för vi har en långsiktighet i vårt tänkande.

Därför har vi satsat 900 miljoner enbart på den forskning som är riktad mot universitet och högskolor. Därutöver har vi andra viktiga forskningsintressenter som gör ett enastående jobb. Ta till exempel Vinnova, som binder ihop de riktigt bra forskningsidéerna och stöttar dem för att komma till nytta, så att vi får produktion och arbetstillfällen. Det är en suverän forskning, som vi fortsätter att stötta.

Pengar är trots allt inte allt. Pengar kan inte själva forska. Personerna är så viktiga. Vi vill skapa ett personvänligt forskarsamhälle.

Då kan man återigen förundras över socialdemokraten Peter Hultqvist, som efterlyser fler kvinnor bland professorerna. Men kära ni! Det blir inte fler kvinnor bland professorerna efter sex månader. Det har vi efterlyst i tolv år. Man hade kunnat få till det, men eftersom man till och med såg till att försämra möjligheten för kvinnor att forska under en lång period när det gällde de allmänt sociala villkoren har vi fått den här utvecklingen. Jag hoppas att vi kommer att kunna fortsätta att jobba igenom det så att det blir en jämställdhet i förutsättningarna för kvinnor att forska, få professurer och så vidare.

Vi ska inte glömma bort att det på det här fältet finns väldigt mycket att göra. Vi kommer att göra en hel del under den här mandatperioden så att vi med höguret huvud kan gå till val på en forskarvänlig politik med mycket forskning.

Anf. 64 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! Högskoleverket har tryckt och pekat på just det förhållandet att det är få kvinnliga forskare och professorer. Man har velat sätta press på högskolorna på den punkten.

Den borgerliga högerregeringen har inte följt upp frågan, och den har inte heller velat agera på den punkten. Jag frågar mig varför.

Jag inser att detta kanske inte löses över en natt. Det tar tid. Men man måste orka våga vara tydlig i målsättningen. Har ni som målsättning att vi ska öka antalet kvinnliga forskare och professorer? Det vore intressant att få reda på.

Jag tycker även att vändningen när det gäller Arbetslivsinstitutet är intressant. Ett motiv för att lägga ned och krossa denna institution är att den inte hanterar doktorander på det sätt som är önskvärt. Om regeringen anser att detta är ett stort problem så ska man gå in och lösa det problemet i stället för att ge sig in och lägga ned hela denna institution.

Det är också bakvänt att börja i den andan att man lägger ned institutet och sedan efteråt börja utreda hur forskningen ska tas till vara. Nu springer man omkring och hoppas på att det ska uppstå projekt och att detta ska tas upp inom de övriga universiteten och högskolorna.

Om man ska göra stora förändringar så ska man förbereda en strategi. Man ska inte agera ad hoc under tiden som verkligheten utvecklas och förändras och i takt med att protesterna kommer.

Detta med Arbetslivsinstitutet är riktigt dåligt skött.

Bland de 250 forskare och 400 personal som jobbar inom verksamheten ställer man sig frågan om detta är en ideologiskt motiverad nedläggning. Är det motivet och inte en saklig bedömning av forskningen på arbetsmiljöområdet?

Anf. 65 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag ska börja med det första om att det är få kvinnliga professorer och forskare. Vi har jobbat med de studiesociala reformer som skulle kunna göra att kvinnor kan förena den reproduktiva uppgiften med den produktiva. Såg man till att genomföra dessa skulle fler komma.

När jag själv gick forskarutbildningen hade jag bättre förutsättningar än vad kvinnor har i dag. Varför är det på det sättet? Jo, för att den tidigare regeringen inte har velat lyssna på det örat att kvinnor ska ha rimliga villkor som gör att de kan bedriva forskarutbildning och bli forskare.

När det gäller doktoranderna på ALI handlar det inte om att man inte har tittat på det. Ledningen för ALI ville inte det. Jag vill gärna referera till Elisabeth Sundin, professor vid ALI i Norrköping. Där finns det en tydlig inriktning. Man hade inte ambitionen att arbeta med doktorander på ALI. Doktoranderna fick då dela upp sig på ett närliggande lärosäte och bedriva sin forskarutbildning där. En sådan uppdelning är inte lyckosam, varken som excellent forskarmiljö eller för kunskapsområdet i sig som behöver ett flöde hela vägen.

Här finns naturligtvis en helhetsbedömning. Man har inte krossat något, man har förändrat organisationen och formen. Är det så märkligt? Det görs inom alla områden för att nå ökad effektivitet. Det är bra att vi hela tiden hittar mer och mer.

Herr talman! Peter Hultqvist borde ta till sig kunskapen om forskningsorganisationer och kunskapen om hur man på bästa sätt kunskapsutvecklas.

Anf. 66 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! Yvonne Andersson får ha vilka undervisningsambitioner hon vill i förhållande till mig.

Men jag anser att det när det gäller Arbetslivsinstitutet inte är frågan om att förändra organisationen utan att ta bort den organisation som finns. Sedan hoppas ni att det ska ske någon sorts verksamhet och att detta tas upp på andra universitet och högskolor.

Vår bedömning är att detta inte kommer att ske med den kraft som arbetsmiljöfrågorna förtjänar med tanke på den vikt som de har i samhällsutvecklingen. Efter halvårsskiftet blir vi nu ett av två länder i Europa som inte har ett samlat statligt ansvar för detta. Det är Sverige och Portugal, och det är inte bra.

Jag tycker att den låga kvinnorepresentationen bland professorer och forskare är ett problem. Som parti tycker vi att det är ett problem. Det har gjorts för lite på denna punkt. Dina svar och uttalanden är allmänt hållna och icke konkreta. De angriper inte problemet och skapar inte förutsättningar för att göra något åt det.

Det är rätt att Höskoleverket pekar på att detta är ett problem och försöker sätta press på högskolorna. Men högerregeringen har ännu inte reagerat så att man bidrar till att sätta denna press på högskolor och universitet. Här gäller det att kraftsamla och att vara tydlig för att ta bort de hinder och de problem som finns. Här måste vi ta ut steglängden.

Vi har pekat på detta problem i våra motioner och förslag. Vi måste ta det på allvar och göra något åt det.

Forskning är generellt sett en långsiktig verksamhet. Här ges inga resultat över en natt. Just därför vill jag slutligen återkomma till Arbetslivsinstitutet. Personalen skriver att det från regeringen håll inte finns någon konkret handlingsplan för hur man ska lösa dessa problem i framtiden. Det är alltså en fråga som man ställer sig inom hela verksamheten i dag. Där är regeringen svaret skyldig.

Anf. 67 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Det där var väl ändå häftigt! Visst finns det en handlingsplan. Vid Linköpings universitet är det flera av de viktiga forskargrupperna som kommer till. Visst finns det en handlingsplan från vår utbildningsminister. Jag har själv talat med honom om detta, om hur viktigt detta område är för honom.

Men det är inget område som är en egen disciplin. Det är tvärvetenskapligt och ska in i en tvärvetenskaplig excellent miljö. Där är skillnaden. Skillnaden är att man måste se vad det är för kunskap som tillsammans verkar så att arbetsmiljöforskningen åstadkommer optimalt av vad den kan och så att den också kan vara den kunskapsstillförsel som behövs för såväl politiker som hela samhället.

Det handlar om en kvalitetshöjning. Ingen organisation i världen ska stoppa en kvalitetsutveckling för ett forskningsområde. Absolut inte!

Det finns en bra handlingsplan för regeringen när det gäller kunskapsutveckling för framtida långsiktiga problem. Vi får vara med och bygga upp den, och den ska inte hindras av några snäva statliga intressen att behålla det i sin egen organisation. Fram för en viktig forskning för framtiden i både kunskapsutveckling och kunskapsstillförsel för våra samhällsmedborgare! Det är vad vi arbetar för.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

10 § Protokoll till ILO:s konvention om arbetarskydd och arbetsmiljö m.m.

*Protokoll till ILO:s
konvention om
arbetarskydd och
arbetsmiljö m.m.*

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2006/07:AU8
Protokoll till ILO:s konvention om arbetarskydd och arbetsmiljö m.m.
(prop. 2006/07:44).

Anf. 68 STEFAN WIKÉN (s):

Herr talman! Jag är glad. Det är riktigt roligt att vi i dag har ILO:s rekommendation nr 193 om främjande av kooperativ på riksdagens bord.

För mig som har jobbat med kooperativt företagande känns det härligt att riksdagen är på väg att enhälligt ställa sig bakom kooperativens betydelse för både jobb och deltagande i samhällsarbetet.

Det är betydelsefullt att riksdagen så tydligt ställer sig bakom att främjandet av kooperativ ska utgå från de kooperativa principerna och värderingarna.

Men jag och mina medmotionärer menar i en följdmotion till regeringens proposition att det finns en hel del ytterligare att göra för att främja kooperativt företagande och för att uppfylla ILO:s rekommendation.

Herr talman! Den ordinarie socialdemokratiska kongressen år 2005 konstaterade att socialekonomi måste bli erkänt som ett viktigt politiskt område och vara en viktig del i samhällsbygget. Kongressen konstaterade att den sociala ekonomin är en tillväxtfrämjande faktor som är viktig för att utveckla entreprenörskap och företagande. Det är därför också nödvändigt att utveckla politiken för den tredje sektorn.

Utgångspunkten för den socialdemokratiska kongressen var att social ekonomi och kooperativt företagande utgår från människors engagemang och växer fram ur behov att lösa problem. Det förstärker och utvecklar människors tillit och ansvar, och det leder till ansvar, delaktighet och ökad egenmakt som gör att människor växer. Det stimulerar också solidariteten i dess djupaste betydelse, nämligen det ömsesidiga ansvaret mellan människor.

Herr talman! Både i propositionen som ligger till grund för utskottets betänkande och i själva betänkandet upprepar man flera varianter av att kooperativ inte ska gynnas. Det är inte det som är problemet.

Jag tycker att principen är riktig. Det är ju viktigt att det lyfts fram. Men det bör kopplas ihop med två andra saker som står i ILO-rekommendationen, nämligen betoningen av att ett samhälle i balans vid sidan om en offentlig sektor och en privat sektor behöver en stark sektor som baseras på Kooperation och social ekonomi. Rekommendationen säger också att kooperativen måste behandlas politiskt och juridiskt utifrån kooperativens karaktär och funktion. Här tycker jag att en del återstår att göra.

Det är lätt att instämma i propositionen och betänkandet när man pratar om att åtgärder för att främja kooperativ bör ske parallellt med annat företagande. Problemet är att det inte riktigt avspeglar den verkliga praktiken.

Om vi hade behandlat de olika associationsformerna neutralt i förhållande till varandra hade självklart den modernisering av aktiebolagslagen som gjordes för några år sedan följts av en motsvarande översyn av lagen om ekonomiska föreningar – det kunde också ha skett parallellt. På detta väntar vi fortfarande.

Herr talman! Många av remissyttrandena om ILO-rekommendationen 193 visar på behovet av åtgärder för att det kooperativa entreprenörskapet ska kunna konkurrera på samma villkor som övrigt företagande. Därför menar jag, och det framgår av den följdmotion som finns, att den företagskooperativa utredningen som lämnade fram sitt slutbetänkande 1996 behöver följas upp med en ny utredning. Den nya utredningen bör ha ett mycket bredare anslag och den bör ha som syfte att lägga grunden till att utveckla en stark tredje sektor helt i enlighet med vad som står i ILO-konventionen. Fokus bör vara förstärkt forskning och utbildning, kooperativens och den sociala ekonomins entreprenörskap och möjligheterna att bidra till ökad konkurrenskraft, ökad sysselsättning och utsatta grupperns möjligheter till arbete och delaktighet.

Utredningen behöver också titta på behovet av lagändringar och regeländringar som kan vara missgynnande för Kooperationen och den

sociala ekonomins företag på grund av sin särskilda karaktär och funktion.

Jag tycker att det finns all anledning att särskilt uppmärksamma lagen om offentlig upphandling. Jag menar att vi borde jämföra oss med hur det ser ut i den övriga unionen. Om Sverige skulle anpassa sig – harmonisera, som det så fint heter – till hur större delen av länderna i unionen gör skulle det vara positivt både för det kooperativa företagandet och för småföretagandet.

Herr talman! Det finns många andra saker som behöver göras. Det handlar om kunskaper och attityder hos myndigheter och offentliga företagsfrämjare. Det handlar om utbildningsväsendet där insatser behöver göras för att kooperativt företagande ska vara jämställt med övrigt företagande. Det är också viktigt med adekvat forskning på området.

Det finns också skillnader när det gäller kapitalförsörjning, något som inte minst Glesbygdsverket pekar på i sitt remissvar. Även Landsbygdskommittén pekar på det i sitt betänkande.

Herr talman! Det behövs ett sammanhållet ansvar för främjandet av kooperativt företagande och företagande inom den sociala ekonomin. Det behövs ett övergripande och koordinerande ansvar på myndighetsnivå. Det behövs ett brett samrådsforum med representation från själva sektorn. Det behövs också en politisk konstellation för att sektorn ska kunna utvecklas utifrån sin egen norm och sina egna villkor inom hela det politiska fältet.

Stödet till de kooperativa utvecklingscentrumen är viktigt, vilket betänkandet också pekar på. De kooperativa utvecklingscentrumen bedriver en rådgivning, information och utbildning som är väldigt viktig. Jag menar att stödet behöver öka.

Ännu viktigare är att det finns en tydlighet och långsiktighet för att det rådgivningsarbete och utvecklingsarbete som sker i utvecklingscentrumen ska ske på bästa sätt.

Jag vill upplysa den som inte känner till det om att den modell med kooperativa utvecklingscentrum som vi har i Sverige väcker stort intresse i övriga Europa. Jag har diskuterat modellen med både Frankrike, Tyskland, Tjeckien och Estland. Där är man väldigt intresserad av hur vi gör när vi kombinerar det offentliga stödet med underifrånarbete, precis som ILO-konventionen pekar på.

Herr talman! Tillsammans, gemensamt och problemlösande företagande, det vill säga kooperativt företagande, ligger i tiden. Det visar inte minst Nuteks entreprenörsbarometer. Nästan två tredjedelar av dem som kan tänka sig att bli företagare vill helst driva företag tillsammans med andra. Ungdomar har en positiv inställning till företagande. En stor majoritet vill driva företag tillsammans.

Tillväxttakten är tre till fyra gånger så hög för ekonomiska föreningar som för aktiebolag och enskilda firmor.

Sammantaget bekräftar detta bilden av att kooperativt företagande – tillsammansföretagande – ligger i tiden. Därför finns det all anledning att öka våra ansträngningar för detta om vi vill stimulera ett brett entreprenörskap i Sverige.

Prot. 2006/07:83
28 mars

*Protokoll till ILO:s
konvention om
arbetarskydd och
arbetsmiljö m.m.*

Prot. 2006/07:83
28 mars

*Protokoll till ILO:s
konvention om
arbetarskydd och
arbetsmiljö m.m.*

*Utlåtande om grön-
boken En modern
arbetsrätt för att möta
2000-talets utmaningar*

Vi ska inte nöja oss med att bara anta ILO-rekommendationen 193. Vi ska ta den på allvar och även fortsättningsvis lyfta upp de här frågorna och utmejsla en tydlig målmedveten politik. ILO-konventionen säger att för ett samhälle i balans behövs vid sidan om en offentlig och en privat sektor en sektor som baseras på Kooperation och social ekonomi. Det bör vi ta på allvar.

Antagligen återkommer jag, eller också återkommer någon annan i de här frågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

11 § Utlåtande om grönboken En modern arbetsrätt för att möta 2000-talets utmaningar

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets utlåtande 2006/07:AU12
Utlåtande om grönboken En modern arbetsrätt för att möta 2000-talets utmaningar.

Anf. 69 ANNA KÖNIG JERLMYR (m):

Herr talman! Det känns extra roligt att stå här i dag eftersom dagens debatt är historisk. För första gången ska vi här i kammaren debattera en grönbok från den europeiska kommissionen. Bakgrunden är att riksdagen har getts möjlighet att i ett tidigt skede ta del av och lämna synpunkter på aktuella frågor som behandlas inom den europeiska unionen.

Grönboken har temat *En modern arbetsrätt för att möta 2000-talets utmaningar*. Den har beretts i arbetsmarknadsutskottet. Synpunkterna har redovisats i ett utlåtande som nu följs av dagens debatt.

Europa står inför ett antal stora utmaningar. 1900-talets industrisamhälle har ersatts av ett tjänstesamhälle. Det ser vi inte minst i Sverige där åtta av tio numera arbetar inom tjänstesektorn. Globaliseringen och den internationella konkurrensen ställer krav på en ökad rörlighet inom den europeiska gemenskapen. Det i sin tur kräver en arbetsrätt som kombinerar flexibilitet med trygghet.

Grönboken har som syfte att inleda en offentlig debatt inom den europeiska unionen om hur arbetsrätten kan utvecklas så att den stöder Lissabonmålen för en hållbar tillväxt med flera och förbättrade arbetstillfällen.

Kommissionen understryker vikten av att lösa de tre huvudfrågorna på den europeiska arbetsmarknaden. Det handlar om flexibilitet, anställningstrygghet och segmentering. Utöver detta har utskottet diskuterat de 14 konkreta frågeställningarna i grönboken. Det handlar om prioriteringar inom arbetsrättsområdet, anställningsstatus för bemanningsföretag, flexibilitet på arbetsmarknaden och frågor om kollektivavtal, anställningstrygghet och aktiva arbetsmarknadsåtgärder.

I Sverige har vi ju valt ett system där lagstiftarna har lämnat ett stort ansvar till arbetsmarknadens parter att reglera allt från löner till anställningsvillkor via kollektivavtal. Den modellen är fortsatt viktig för Sverige.

För att vi ska möta framtida utmaningar finns det all anledning att vi diskuterar och engagerar oss i hur vi kan främja flexibilitet i kombination med trygghet oavsett anställningsform.

Utskottet välkomnar möjligheten att diskutera och debattera grönboken. Vi är samtidigt överens om att den arbetsrättsliga kompetensen fortsatt bör ligga på nationell nivå.

Det har inkommit reservationer från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Herr talman! Avslutningsvis vill vi i utskottet poängtera att det är viktigt att varje medlemsstat kan utforma åtgärder utifrån sina egna nationella behov och möjligheter. Vi kan kalla det en flexibel lösning.

Jag hoppas att vi får en givande och spännande debatt här i dag.

Anf. 70 MARIA ÖBERG (s):

Herr talman! Den offentliga debatten om Europasamarbetets många olika frågor är både stimulerande men också nödvändig. Det gäller även för att kunna visa på skillnaderna mellan vad vi socialdemokrater tycker och vad borgerligheten tycker i vissa EU-frågor.

Grönboken är ett exempel på skillnaderna. Jag anser att borgerligheten har visat prov på det, åtminstone när det gäller villkoren på den svenska arbetsmarknaden. En bred, öppen och tydlig debatt i frågorna om arbetsrätten är bara bra, och vi tar den mer än gärna.

Men jag ska börja med att deklarerat vad Socialdemokraterna tycker när det gäller grönboken. Precis som vi säger i vår reservation, som jag för övrigt yrkar bifall till, anser vi att reformer på arbetsrättens område i huvudsak är en fråga för medlemsstaterna.

För oss i Sverige handlar det om att få respekt för vårt arbetssätt när det gäller just arbetsrättsliga frågor inom Europasamarbetet. Det grundläggande skyddet för arbetstagarna regleras i lagen, men det handlar även om att arbetsmarknadens parter kommer överens i förhandlingar och avtal.

För oss handlar den kampen om den kollektiva arbetsrätten, alltså den del av arbetsrätten som handlar om kollektivavtal, förhandlingar, föreningsrätt, organisationerna och deras inbördes förhållanden, medbestämmande, stridsåtgärder med mera. Denna del av arbetsrätten har en lång och betydelsefull tradition i Sverige. Demokratiseringen av arbetslivet och 1970-talets arbetsrättsliga lagstiftning byggde i hög grad på förstärkningar av den kollektiva arbetsrätten genom ett större inflytande för arbetstagarna i företagsledningsfrågor, ökade rättigheter för fackliga förtroendemän, rätten till styrelserepresentation och liknande frågor. Det är den modellen som vi socialdemokrater står upp för.

Men vi tycker oss se att grönbokens frågor till stor del handlar om rättigheter som tillfaller i första hand enskilda individer. Självklart är det viktigt med skyddsregler för enskilda personer. Men om vi nu ska ha en diskussion på Europeanivå om den framtida arbetsrätten måste vi faktiskt ta hänsyn till båda dessa delar.

Vi menar att den kollektiva arbetsrätten är en framtidsfråga för arbetsmarknaden och dess parter både här hemma och i Europa. Den kollektiva arbetsrätten är ett modernt sätt att möta framtidens utmaningar och möjligheter på.

Herr talman! När det gäller frågor om så kallade otrygga anställningsformer är det bra att diskussionen fortsätter om hur vi bättre kan skydda arbetstagare som har sådana anställningar. Av grönboken kan man få intrycket att kommissionen tänker sig att tryggheten ska öka för dem med otrygga anställningar genom att minska den för dem som anses ha trygga anställningsförhållanden.

Vi socialdemokrater tar bestämt avstånd från en sådan metod. Anställningstryggheten för dem med svagare position måste kunna förbättras utan att det sker på bekostnad av andra arbetstagare. Inget annat är acceptabelt i ett modernt samhälle med sikte på framtidens möjligheter.

För oss socialdemokrater är kollektivavtalet grundbulten på den svenska arbetsmarknaden. Den ska värnas, inte bara i retoriken utan faktiskt även i praktisk handling. Då är det inte, som majoriteten skriver i sitt yttrande om grönboken, mycket värt när vi i verkligheten ser vilka beslut som fattas i Rosenbad som senare klubbas igenom i kammaren.

Jag kan som exempel nämna ett kommande beslut som innebär att vi i Sverige får ännu en anställningsform. Borgerligheten kallar den för "allmän visstidsanställning". Den anställningsformen innebär att en arbetsgivare inte längre behöver motivera varför anställningen ska vara tidsbegränsad och inte en tillsvidareanställning. Jag kan aldrig tänka mig att det var ambitionen när EU:s direktiv om visstids- och deltidsarbete kom. Jag skulle tro att ambitionen var precis tvärtom, nämligen att hjälpa människor från att fastna i en karusell av otrygga anställningsförhållanden som kan pågå år ut och år in. Många människor tvingas redan i dag att arbeta under dessa otrygga anställningsformer i årtal utan att det behövs nya former för det. Det påverkar människors situation och gör det svårt att få resten av livet att fungera och gå ihop. Exempelvis handlar det om föräldrars möjlighet att långsiktigt planera för barnens vistelse på förskolan eller för barnens skollov, för att inte tala om bankernas och hyresvärdarnas krav på fast anställning för lån och bostad.

Livet är precis så komplicerat som vardagens förutsättningar gör det till. Alla dessa vikariat, visstids-, projekt-, objekts-, säsong- och provanställningar som borgerligheten öppnar för gör inte människors vardagsplanering lättare.

En viktig sak som vi socialdemokrater vill poängtera i denna debatt är att vi anser att trygghet för arbetstagare och arbetsrätten i sig inte är något hinder för rörligheten. Otryggheten och hinder för rörlighet ligger i risken att en arbetslös inte får en andra, eller för den delen en tredje, chans till omskolning eller vidareutbildning. Otryggheten ligger också i det faktum att man efter en periods arbetslöshet måste lämna hus och hem för att ersättningen är så usel. Det kallar jag för inte bara hinder utan gigantiska barriärer för rörligheten på arbetsmarknaden.

Vi accepterar inte att arbetsrätten luckras upp för att marknaden så önskar. Vi accepterar inte heller att människor med "trygga" anställningar ska betala med sin trygghet för människor som har otrygga anställningar. För mig kan det aldrig bli någon lösning att bara om vi båda två har otrygga anställningar skapas nya jobb eller att bara om vi löntagare

över nationsgränserna har otrygga anställningar klarar vi globaliseringen och utmaningarna på arbetsmarknaden.

Det är tvärtom. Anställningstryggheten för människor med olika visstidsanställningar måste förbättras. Först då kan vi rusta oss för att klara framtidens utmaningar.

Det är bara att gå till sig själv och fundera på vad som skulle få mig att prova nytt och lära annat, vad som skulle få mig att tycka att öppenhet och globaliseringens möjligheter är något även för mig. Ja, inte är det en svag och mager a-kassa och ovanpå det en tillbommad dörr till arbetsmarknadsutbildningar så att jag inte får chansen att lära om och lära nytt för att öka mina möjligheter till ett nytt jobb.

Flexicurity, som nämns i grönboken, handlar alltså för oss om att trygghet och förmåga till förändring går hand i hand. Dessa två komponenter är beroende av varandra, och det ena utesluter inte det andra. Dessutom kan vi socialdemokrater aldrig acceptera att otrygghet för människor på arbetsmarknaden skulle vara ett framgångsrecept för Sverige eller för EU. Det är en obegriplig logik. Ett är säkert: Inte är det vår logik.

Herr talman! Styrkan på den svenska arbetsmarknaden ligger i kollektivavtalen som starka fackföreningar och arbetsgivarnas organisationer har kommit överens om. Det är en svensk modell värd att kämpa för. Men då kan man inte försöka försvaga en part bakvägen.

Jag kan lugnt påstå att det handlar om både ordning och reda på arbetsmarknaden, men även om lugn och ro. Parterna har nyss lyckats komma överens, i den svenska modellens namn, om ett industriavtal utan en enda dags bortfall i produktionen.

Det, om något, borde visa att starka och ansvarstagande parter på svensk arbetsmarknad innebär både trygghet och flexibilitet. Det borde vara något att kämpa och plädera för. Det borde vara något som en svensk regering kunde plädera för i Bryssel. Men det verkar krävas en helt ny regering i Sverige för att det ska bli verklighet.

I detta anförande instämde Ann-Christin Ahlberg, Patrik Björck och Sylvia Lindgren (alla s) samt Torbjörn Björlund (v).

Anf. 71 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag står här i talarstolen som ersättare för min kamrat Josefin Brink som egentligen skulle ha varit här men som är sjuk. Jag har därför tagit hennes plats och kommer att hålla anförandet. Tyvärr har jag lite begränsat med tid för att kunna vara kvar i debatten. Jag beklagar det.

Inledningsvis yrkar jag bifall till vår motivreservation, reservation 2 från Vänsterpartiet som handlar om kommissionens grönbok och som är fogad till betänkandet.

Herr talman! Firandet av EU:s 50-årsjubileum pågår för fullt. EU-kommissionen satsar mångmiljonbelopp på att hylla och marknadsföra sig själv och sitt projekt. Förutom att de själva säkert har trevligt på sina cocktailpartyn är det förmodligen helt bortkastade pengar. Den entusiasm som den europeiska eliten känner inför sitt projekt motsvaras ju inte på något sätt av befolkningen i unionens medlemsstater.

Inför jubileet svarade drygt 17 000 medborgare i EU-länderna på frågor om sin inställning till unionen. Resultatet borde lägga sordin på hyllningskonserterna och leda till eftertanke. En majoritet av de tillfrågade, 56 procent, anser att EU *inte* representerar vanliga människors behov och intressen. I Sverige är siffran 70 procent.

En mycket liten minoritet, 28 procent, anser att det vore bra att överföra mer makt till EU. De allra flesta vill inte det. Om en ny författning ska införas vill så mycket som tre fjärdedelar av medborgarna att folkomröstningar ska hållas i medlemsländerna. Medborgarna i EU har ett mycket litet förtroende för EU. Till skillnad från EU-entusiasterna i såväl den europeiska som den svenska politiska och ekonomiska eliten anser jag att människor är kloka och rationella i sin misstro mot EU.

Beslutsfattandet är obegripligt och i mycket låg grad förankrat hos medlemsstaternas medborgare. Den ideologiska överbyggnad som hela denna maktapparat opererar utifrån är ensidigt marknadsliberal. Det grundläggande och allt överskuggande syftet är att gynna fri konkurrens på en gemensam marknad. I arbetslivet innebär det i praktiken att varje anspråk på trygghet och demokratiskt inflytande för de anställda i ett EU-perspektiv utgör ett hinder för den fria konkurrensen. Det kan vara bra att ha det i åtanke när vi nu ska ta oss an den här grönboken och det betänkande som vi har lagt fram om arbetsrätten.

Syftet med grönboken uppges vara att inleda en offentlig debatt i EU om hur arbetsrätten kan utvecklas så att den stöder Lissabonmålen för tillväxt och sysselsättning. Det i sig är en problematisk utgångspunkt eftersom hela Lissabonstrategin har som både medel och mål att öka arbetsgivarnas makt och att minimera tryggheten och inflytandet för de anställda och de fackliga organisationerna.

Det bekräftas av kommissionen som i grönboken skriver att stränga regler för anställningsskydd gör arbetsmarknaden mindre dynamisk samt att en svagare arbetsrätt underlättar för kvinnor, ungdomar och äldre att komma in på arbetsmarknaden. Det kan låta som vetenskap när det uttrycks så självklart. Men det är inte vetenskap. Det är ideologi.

Forskningen kan inte belägga något som helst samband mellan svag arbetsrätt och hög sysselsättning. Tvärtom har länder med en stark arbetsrätt i regel en högre sysselsättningsgrad än de länder som har en svag arbetsrätt. En jämförelse mellan Sverige och resten av medlemsländerna i EU ger en tydlig illustration av det förhållandet.

Sverige ligger 10 procent över genomsnittet i EU när det gäller sysselsättningsgraden. Sett till kvinnors och äldres sysselsättning ligger Sverige ännu mer markant över genomsnittet. Långtidsarbetslösheten i Sverige är knappt en tredjedel så stor som den i EU i genomsnitt.

Detta betyder givetvis inte att vi ska sitta där nöjda vare sig med den arbetslöshet vi i dag har i vårt land eller med nu gällande arbetsrätt.

Poängen med jämförelsen är alltså att Sverige faktiskt med råge har passerat sysselsättningsmålen i Lissabonstrategin – och detta med en relativt stark arbetsrätt som i huvudsak bärs upp av starka parter genom kollektivavtalen.

Den stora utmaningen för svensk del när det gäller sysselsättning och hållbar ekonomisk utveckling kan därför knappast vara att urholka denna fungerande arbetsmarknadsmodell utan att bygga ut den så att den erbj-

der ett bättre skydd för de många löntagare som på senare år har hamnat utanför den trygghet som avtal och lagar ger.

Visst finns det stora problem med anställningstryggheten! Nästan 17 procent av arbetstagarna i Sverige har i dag en tidsbegränsad anställning. Minst 250 000 personer, framför allt kvinnor, är deltidslöslösa.

I övriga EU ser det ännu värre ut. De otrygga och atypiska anställningarna har ökat explosionsartat. Hela 40 procent av arbetskraften i EU hade år 2005 atypiska anställningsförhållanden. Andelen deltidanställningar ökar stadigt. Numera utgör de 18 procent av alla arbetstillfällen. Det är framför allt kvinnor som jobbar deltid. Deltiderna i EU är dessutom i genomsnitt kortare och ger inkomster som det är omöjligt att försörja sig på.

Det här är stora problem som måste lösas. Den ökade otryggheten och den alltmer segmenterade arbetsmarknaden där kvinnor, ungdomar och utomeuropeiska invandrare i allt högre grad hänvisas till subarbetsmarknader med sämre villkor och löner håller på att underminera den sociala tryggheten i hela Europa. Den utvecklingen måste vändas.

De otrygga anställningarna måste minimeras, och människors möjligheter till meningsfulla och utvecklande jobb måste stärkas. Kvinnors rätt att försörja sig på eget arbete måste garanteras och utnyttjandet av invandrad arbetskraft stävjas.

För detta krävs det en stark arbetsrätt som är anpassad till varje lands behov. För det krävs det starka fackliga organisationer med mandat att kräva och upprätthålla avtal. Det krävs också en aktiv arbetsmarknadspolitik och ersättningsystem som främjar omställning och rörlighet. Det handlar också om en offensiv välfärdspolitik som omfördelar tid och pengar mellan män och kvinnor och mellan rika och fattiga. Men framför allt krävs det en ekonomisk politik som har full sysselsättning som mål – ingenting annat! På alla dessa punkter går EU-kommissionens liksom den svenska högerregeringens strävanden i helt fel riktning.

I grönboken stakar kommissionen ut vägen mot en ytterligare urholkad trygghet för de anställda som lösningen på den europeiska arbetsmarknadens problem. Det är knappast en inriktning som kommer att öka medborgarnas kärlek till unionen.

Vänsterpartiet menar att Sverige bör inta en aktiv kritisk hållning i de fortsatta diskussionerna om arbetsrätten i EU. I morgon kommer vi ju också att ha en debatt.

Den svenska ståndpunkten måste vara att EU inte ska lägga sig i arbetsrätten. I detta säger sig även majoriteten i utskottet instämma. En rimlig konsekvens borde vara att i första hand kräva att grönboken dras tillbaka. Kommissionen ger ju inga som helst hållbara motiv till varför arbetsrätten ska bli föremål för unionens lagstiftning eller något slags harmonisering av det här i EU.

Herr talman! Eftersom grönboken syftar till ett kommissionsmeddelande med förslag till lagstiftning är det allra minsta man kan begära att berörda frågor granskas utifrån den subsidiaritetsprincip som finns.

För den som eventuellt lyssnar och just fick en obehaglig jag-fattar-ingenting-av-EU-språket-upplevelse kan jag tala om att subsidiaritetsprincipen betyder att EU ska hålla tassarna borta från sådant som vi själva bäst beslutar om. Arbetsrätten är definitivt en sådan fråga.

*Utlåtande om grön-
boken En modern
arbetsrätt för att möta
2000-talets utmaningar*

Anf. 72 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Utgångspunkten är EU-kommissionens grönbok. Allra först vill jag dock säga att jag tycker att det är bra att vi i utskottet är så pass eniga som vi ändå är när vi skriver att utgångspunkten är att detta med arbetsrätt är en nationell angelägenhet. Det är ju det som är utgångspunkten. Där har vi i Miljöpartiet inte haft något att invända. När det däremot gäller själva motiveringen till varför arbetsrätt i huvudsak ska vara en nationell angelägenhet har vi en annan utgångspunkt som naturligtvis, herr talman, är mycket mer kritisk jämfört med vad de fyra borgerliga partierna har skrivit ihop.

Utgångspunkten är, som kommissionen skriver i sin grönbok där man ställer frågor, att arbetsrätten kan utvecklas. Behovet av att ändra arbetsrätten skriver man också om, och man ska stimulera en debatt om huruvida det krävs ett mer smidigt regelverk. Utgångspunkten är helt klar: Kommissionen *vill* lägga sig i arbetsrätten. Kommissionen *vill* att de ska börja behandla de frågorna. Vi i Miljöpartiet anser inte att de ska göra det, utan vi ska behålla det här som en nationell angelägenhet.

Vi vill också betona att det inte betyder att vi i Miljöpartiet är mot arbetsrätten bara därför att vi tycker att det här ska vara en nationell angelägenhet eller att vi inte vill att andra länder ska kunna ha detta. Jag vill därför starkt understryka att vi anser att arbetsrätten är en möjlighet, inget hinder. Såväl arbetstagare som arbetsgivare ska kunna känna trygghet och få möjlighet att utveckla verksamheten.

Enligt mig saknas det i utskottets utlåtande en analys av marknadens krav på flexibilitet ställd mot arbetstagarnas intresse av trygghet. Så är det på den svenska marknaden, men dessa intressen står även emot varandra i de andra EU-ländernas nationella politik.

EU-kommissionens grönbok lutar väldigt mycket åt att ta parti för företagens intressen och fästa mindre vikt vid arbetstagarnas intressen. Jag anser att det inte finns en konflikt mellan dessa två intressen om man har klara spelregler.

Den svenska modellen för att behandla dessa frågor tycker jag är ganska framgångsrik. Det grundläggande skyddet för arbetsrätten finns i lagstiftningen som till stora delar är dispositiv och därmed överlämnad till arbetsmarknadens parter. Det gäller att ha två jämnstarka parter – företagen och fackföreningsrörelserna – med utgångspunkten att man ska lösa problemen. Är de jämnstarka och kan hitta lösningar tror jag att det är bra att hålla de frågorna utanför plenisalen. Jag tror inte att vi är bättre på att lösa de praktiska problem som finns på lokal nivå och på bransch-nivå. Vi måste ta den generella lagstiftningen här, men vi kan inte lösa alla problem.

Också vid en internationell jämförelse måste man utgå från att den svenska modellen är framgångsrik. Vi har till exempel väldigt få konflikt dagar i Sverige, även om det verkar dra ihop sig till en konflikt i nästa vecka. Internationellt sett har vi under de senaste åren haft väldigt få konflikt dagar. Jämför man med ett land som Frankrike där mycket av lagstiftningen sker i parlamentet ser man att de har väldigt mycket konflikter.

Jag tror att strejker varken gynnar arbetstagare eller arbetsgivare. Därför är det viktigt att ha starka fackföreningar och företag.

Att företag bildas, omvandlas och läggs ned anser jag vara ganska naturligt. Det är ingenting man ska vara rädd för, utan det är en naturlig del av marknadsekonomin. Dessutom anser jag att det är en nödvändighet i utvecklingen av samhället. Framför allt utvecklingen till det gröna samhället – den gröna omställningen – kommer att kräva att vissa företag läggs ned och att andra startas.

För en sådan omställning tror jag att det är väldigt viktigt att det finns starka parter på arbetsmarknaden som genom kollektivavtal och annat har möjlighet till inflytande över lösningar för att detta ska gå till på ett så bra sätt som möjligt.

Frågan om hur man ska lösa detta på en global nivå missas i utskottets text. Globaliseringen stannar absolut inte vid Sveriges eller EU:s gränser, utan den innebär så mycket mer. EU är inte Europa och ännu mindre världen. Frågan är hur detta regelverk ska utformas i en globaliserad värld.

Jag tror att ILO måste utvecklas tydligare och bättre, men jag tycker inte att EU ska börja lägga sig i dessa frågor. Det är ILO som är den starka parten.

Det finns även kritik. Jag läste senast i går LO-Tidningen där Jan Andersson, som är socialdemokrat i EU-parlamentet, säger att om man är emot att EU börjar handha arbetsrättsliga frågor är man för social dumpning. Jag kan inte se att det finns ett sådant samband, och jag tar starkt avstånd från att man i och med detta skulle gå in på den linjen. Tvärtom tror jag det är väldigt viktigt, för de 27 länderna i EU ser väldigt olika ut. På så låg nivå som möjligt blir det bättre förutsättningar för att kollektivavtalsmodellen fungerar.

Vi i riksdagen sitter inte och fattar beslut om arbetsrätt, för vi tycker att det är bättre att de parter som är direkt inblandade i verksamheten för en bransch eller region får sköta det. Vad finns det då för anledning att lyfta upp frågan ännu högre i beslutsmakten till EU-nivå? Det innebär ännu mindre koll på vad som händer med de olika företagen och branscherna. Det finns ingen anledning till det.

Däremot är det viktigt – om man pratar om en social dimension i EU – att det finns vissa grundläggande saker som ger rättigheter och att medlemsstaterna har rätt till en vidare lagstiftning än den EU har.

Jag är ingen EU-kramare av princip, som ni mycket väl känner till. Men när vi nu har EU och fri rörlighet för varor, kapital, människor och tjänster är det väl självklart att också den sociala dimensionen finns med. Man får inte glömma den, men jag anser inte att besluten därmed ska fattas på EU-nivå.

Slutligen vill jag yrka bifall till den motivreservation som jag och Miljöpartiet har lämnat. Jag vill också tillägga följande om riksdagens behandling av denna fråga: Jag vill uppmana talmannen att ta en diskussion om hur vi egentligen ska hantera detta. Vi ska nu lägga detta till handlingarna, men jag tycker att vi i riksdagen – som den högsta beslutande parlamentariska församlingen i Sverige – borde kunna förmedla våra åsikter till EU-kommissionen. Jag anser att detta inte bara ska läggas till handlingarna. Vi står över regeringen, och då borde vi kunna ha friheten att skicka ett utlåtande om detta om vi har starka åsikter. I den grundläggande frågan är vi överens om en nationell angelägenhet.

Jag hoppas att talmanspresidiet och kammarkansliet kan diskutera detta och återkomma med en förändring av arbetsordningen så att vi får möjlighet att skicka utlåtanden vidare – om riksdagen nu ska behandla detta i kammaren.

Anf. 73 JAN ERICSON (m):

Fru talman! EU-kommissionen ställer i grönboken ett antal framtidsfrågor som är viktiga för företag och anställda på den europeiska arbetsmarknaden. Det handlar om problem som måste lösas om Europa ska kunna ha en uthållig tillväxt med växande företag, en fungerande arbetsmarknad, trygghet för de anställda och en låg arbetslöshet. Ska Europa klara denna utmaning behöver arbetsmarknaden reformeras i takt med att omvärlden förändras.

Majoriteten i utskottet är däremot negativ till omfattande ny lagstiftning och ser hellre att arbetsmarknadens parter löser problemen avtalsvägen. Beslut som rör förhållandena på arbetsplatserna blir bäst om det fattas branschvis och så lokalt som möjligt. I den mån arbetsrättsliga lagar ska korrigeras, avskaffas eller tillföras är detta en fråga som ska avgöras i Sveriges riksdag, gärna efter samråd med arbetsmarknadens parter. Det är inte en fråga för EU!

Den svenska arbetsmarknadslagstiftningen behöver däremot självklart en översyn emellanåt precis som all annan lagstiftning, och kollektivavtalen behöver naturligtvis också utvecklas efterhand.

Vi ser just nu hur EU:s arbetstidsdirektiv har skapat problem på arbetsmarknaden och faktiskt försämrat arbetsvillkoren inom flera branscher. Handeln och vården är två exempel. Där upplever många anställda att de fått sämre arbetstider med mindre sammanhängande ledigheter.

För oss som regelbundet flyger är även bristen på flygledare på Arlanda flygplats vad jag förstår ett tydligt resultat av EU:s föreskrifter om hur dygnsvilan ska beräknas.

Mer klämfingrig lagstiftning som styrs av EU efterfrågas knappast av svenska folket. Riksdagen måste våga stå upp tydligt för att EU ska ägna sin kraft åt rätt frågor och inte blanda sig i sådant som bäst löses på nationell nivå.

Alliansmajoriteten i arbetsmarknadsutskottet är mycket tydlig med att den svenska modellen med kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter bör värnas och att reformer på arbetsrättens område i huvudsak ska vara en nationell angelägenhet även i de fall då det behövs kompletterande lagstiftning.

Fru talman! Allianspartierna i utskottet är helt eniga i sin skrivning. När man läser reservationerna väcks däremot en del frågor. De tre oppositionspartierna har varsin motivreservation, vilket är förvånande. Det understryker vilken spretig politik som vänsteroppositionen har. Inte ens motivskrivningen kunde man enas om i en för Sverige så viktig principfråga!

Det gläder mig ändå att Miljöpartiet i allt väsentligt verkar tycka som alliansen i denna fråga, även om man tydligen vill försöka få till en ännu mer kritisk markering mot EU:s inblandning. Samtidigt blev jag lite förvånad när jag hörde Ulf Holm som verkar vilja ge ökad makt till ILO. Det blir lite svårt att förena med en nationellt beslutad arbetsrätt.

Socialdemokraterna verkar däremot ha svårt för att bestämma sig för vad de egentligen vill. Vill man verkligen stå upp för att reglera arbetsrätten nationellt? Föredrar man i så fall lagstiftning eller kollektivavtal? Ibland får man en känsla av att Socialdemokraterna å ena sidan vill reservera rätten för svenska parter att reglera frågorna själva nationellt och å andra sidan gärna vill ge pekpinna och lägga sig i hur andra länder ska hantera den här frågan. Socialdemokraternas politik är helt enkelt väldigt spretig, och det kommer nog att framgå ännu tydligare i morgondagens debatt om de svenska arbetsrättsmotionerna.

Slutligen ogillar Vänsterpartiet som vanligt allt som rör EU och vill att hela grönboken återkallas, hur man nu har tänkt sig att det ska gå till.

Fru talman! Den stora splittringen mellan oppositionspartierna är anmärkningsvärd och visar än en gång att en stabil borgerlig majoritetsregering är den enda garantin för att Sverige ska få den starka röst som behövs för att företräda Sveriges intressen i EU. Härondagen sade till och med EU-kommissionären Margot Wallström att den socialdemokratiska regeringen tidigare förde en ängslig EU-politik och att det delvis berodde på att man var beroende av två EU-kritiska partier. Margot Wallström ansåg att den nya regeringens ministrar och partier har ett större intresse av EU-frågorna än den tidigare regeringen. Jag kan bara instämma.

Jag upplever att de flesta politiker i alliansen har en sunt kritisk inställning till EU. Om vi vill verka för att EU blir mer aktivt i stora och viktiga gemensamma frågor och samtidigt mindre klåfingrigt i frågor som bäst hanteras nationellt krävs det ett ordentligt engagemang från riksdagsledamöterna. Det duger inte att man bara stoppar huvudet i sanden och sedan i efterhand klagar på EU:s beslut.

Fru talman! Jag vill med anledning av detta också säga något om riksdagens hantering av grönböcker. Dagens grönboksdebatt kommer nu tyvärr att sluta med att utskottets utlåtande läggs till handlingarna. Det innebär att riksdagens åsikt märkligt nog inte vidarebefordras till EU. Nu finns risk att EU efter samråd tidens utgång tar fram förslag till fortsatt handläggning av frågan om reglering av arbetsrättsliga frågor utan att den svenska riksdagens synpunkter uppmärksammas.

Jag kan finna denna hantering lite olycklig när nu alla är överens om att man bör stärka riksdagens inflytande över EU-frågorna. Det vore givetvis mycket värdefullt att markera vad majoriteten i Sveriges riksdag har för åsikt, särskilt som denna åsikt stämmer väl överens med regeringens syn på saken. Jag tror inte att Sveriges ståndpunkt i viktiga EU-frågor kan markeras alltför tydligt.

Sammanfattningsvis vill jag säga att Moderaternas och alliansens gemensamma budskap i dag är klart och tydligt. EU ska hålla fingrarna borta från den svenska arbetsrätten. Det en fråga som vi svenskar löser bäst själva.

(Applåder)

Anf. 74 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det är välkommet att höra en moderat säga att klåfingrigheten i EU ska minska och att vi ska vara en aktiv röst i EU. Då blir följdfrågan meddetsamma: Hur tänker du och majoriteten här i riksdagen agera för att påverka de 26 andra länderna? Det handlar om att bevara

den svenska kollektivavtalsmodellen, att EU inte ska lägga sig i detta och att det är upp till varje nationalstat att bestämma detta själv. Ska ni ut på en turné och förklara de här sakerna och argumentera för det? Ska ni skicka Sven Otto Littorin till olika huvudstäder för att förklara detta? Hur tänker ni agera?

Jan Ericson ägnar sig i stället åt att kritisera oppositionen för att vi har en viss mångfald bland våra motivtexter. Mångfald brukar vara någonting positivt, i alla fall från borgerligt håll. Jag förstår inte varför det skulle vara negativt i det här fallet. Vår grundinställning är ju densamma. Vi har valt att poängtera olika bitar i detta. Det är upp till väljarna att avgöra vilken som är bäst. Men skulle det ha varit en skarp reservation i beslutet skulle den ha varit gemensam. Men nu gäller det bara motivtexten, och därför kan man ha en viss mångfald. Det tror jag är bra.

Anf. 75 JAN ERICSON (m) replik:

Fru talman! När det gäller den första frågan om hur regeringen tänker hantera den här frågan vet jag att arbetsmarknadsministern har precis samma inställning som alliansen i utskottet. Hur ministern sedan tänker arbeta med de här frågorna har jag inte någon detaljkännedom om, men jag vet att man tänker driva dem kraftfullt. Jag känner mig lugn i den delen.

Ulf Holm nämner mångfalden i motivreservationerna. Visst är det trevligt med mångfald, men just i den här frågan skulle jag nog vilja ha lite mindre mångfald. Jag tror att det är väldigt värdefullt att Sverige går fram med en röst i EU och att vi kan visa att ett enigt parlament står bakom en sådan här viktig fråga. Det handlar om huruvida vi vill ha mer EU-klåfingrighet på de nationella arenorna eller om vi vill att riksdagen ska fatta de här besluten. Det är därför det hade varit så värdefullt om hela utskottet hade kunnat vara helt enigt i den här frågan och om vi inte hade tre olika motivtexter. Jag tycker att det är en brist hos den svenska riksdagen.

Anf. 76 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Svaret är: Jag vet inte hur vi ska agera. Här säger ni att vi ska vara en aktiv röst i EU och försöka påverka, och på frågan om hur vi ska göra det säger du: Jag vet inte. Det förklarar ganska mycket hur ni behandlar EU-frågorna. Jag vet inte. Det duger inte.

Ska man försöka påverka ska man vara ute i god tid. Vi har samma grunduppfattning. Vi tycker att det här utlåtandet från riksdagen borde skickas till EU-kommissionen. Där är vi överens. Men om det inte sker måste ni agera. Jag förstår att utskottsmajoriteten nu kommer att åka ned till EU och lägga fram mindre gräsliga förslag här i Sveriges riksdag i stället. Nu kan ni ägna er åt att försöka övertyga andra länder om att de inte ska lägga fram en EU-lagstiftning om detta. Det tror jag är det absolut viktigaste.

Sedan tror jag inte att Jan Ericson riktigt har förstått riksdagsbehandlingen. Varken Miljöpartiet, Socialdemokraterna eller Vänstern har en reservation som gäller själva beslutet. Vi har en motivreservation, och det är en helt annan sak. Utskottet är enigt i grunduppfattningen, som den är formulerad, men vi har olika motiv och vill framhäva olika aspekter på

det. Det är en helt annan sak. Därför är det ett enigt utskott när det gäller grunduppfattningen, och det är absolut viktigast.

Jag beklagar att Jan Ericson inte vet hur man ska hantera EU-frågorna och hur man ska påverka andra länder. Då verkar det som om ni inte bryr er.

Anf. 77 JAN ERICSON (m) replik:

Fru talman! Jag sade alldeles nyss att ministern kommer att driva de här frågorna. Det finns en arena för detta i ministerråd och på andra sätt. Dessutom kommer regeringen också att ha synpunkter på själva grönboken. Jag är inte ett dugg orolig i den delen.

Ulf Holm säger att jag inte har förstått riksdagsbehandlingen. Jag må vara ny, men jag vet i alla fall att utåt mot andra länder är det väldigt värdefullt om en parlamentarisk församling kan ena sig om en skrivning. Det ger en tydligare signal om att här står Sverige bakom detta. Om inte jag har alla detaljer om hur riksdagen fungerar kanske vi inte ska begära att man har det i andra länder heller. När vi går fram med tre olika motivreservationer i en sådan här viktig fråga skickar det en signal om att det finns olika syn på den här saken. Jag tycker fortfarande att det är olyckligt. Jag är glad att alliansmajoriteten i utskottet har enat sig om en enda skrivning som håller och som blir linjen utåt.

Anf. 78 MARIA ÖBERG (s) replik:

Fru talman! Om nu Jan Ericson inte riktigt vet var, hur eller när regeringen och ministern ska påverka EU och andra medlemsstater kanske Jan Ericson kan förklara hur Jan Ericson och Moderaterna ser på begreppet *flexicurity* som finns i grönboken. Vad innebär flexibilitet på arbetsmarknaden för Jan Ericson och Moderaterna?

Anf. 79 JAN ERICSON (m) replik:

Fru talman! Jag tror att vi alla är medvetna om att begreppet *flexicurity* antagligen har lika många tolkningar som det finns parlamentariker i den här församlingen. Om man tittar i andra länder finns det också väldigt många olika tolkningar och olika modeller för vad man räknar in i denna *flexicurity*. Det som jag personligen tycker känns tilltalande är en modell där man har en flexibilitet på arbetsmarknaden kombinerad med trygghet för de anställda. Hur man sedan ska bygga upp det här systemet är som sagt en nationell fråga. Jag misstänker att vi återkommer till den frågan i morgon när vi diskuterar svensk arbetsrätt.

Anf. 80 MARIA ÖBERG (s) replik:

Fru talman! Det är säkert så att begreppet har många olika tolkningar och många olika innebörder beroende på olika ideologiska ingångar i frågan. Men det var inte riktigt det jag frågade om, utan jag frågade hur Jan Ericson och Moderaterna ser på begreppet *flexicurity* och vad en flexibilitet på arbetsmarknaden är för er. Din personliga åsikt i frågan var inte det jag frågade efter eftersom du i det här fallet representerar majoriteten.

Anf. 81 JAN ERICSON (m) replik:

Fru talman! Maria Öberg frågade vad jag hade för personlig åsikt, och då sade jag det.

Det är egentligen enkelt att svara på vad målet med *flexicurity* är. Det är precis det som jag nämnde i början, att vi i Sverige och i Europa behöver växande företag och en arbetsmarknad som fungerar, där det finns möjlighet att rekrytera människor, där det finns möjlighet att få ett jobb. Vi behöver ha en trygghet för de anställda, och vi behöver ha en låg arbetslöshet. Allt det här räknar vi gärna in i begreppet *flexicurity*. Det handlar helt enkelt om att få en arbetsmarknad som fungerar.

Anf. 82 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag har förstått att detta är den första debatten om en grönbok i kammaren, om det är rätt uppfattat.

Det nya arbetssättet kring grönböckerna är lite spännande. Vi har tidigare fått dem till oss i riksdagen och har tämligen omgående lagt dem till handlingarna, då vi haft fullt upp med alla andra saker som ligger på bordet. När det sedan väl kommer till förslag och beslut som vi ska implementera i Sverige har vi tyckt att det kanske inte var det bästa. Vi kan också se att ute i kommuner och landsting har EU:s lagstiftning stor påverkan på många beslut. Därför är det viktigt att vi lyfter in de här frågorna tidigare i debatten.

När det gäller utlåtandet om grönboken *En modern arbetsrätt för att möta 2000-talets utmaningar* har vi trots olika motivreservationer en enig hållning att det här är en fråga som vi ska besluta om nationellt och att vi i Sverige har en modell där det är arbetsmarknadens parter som håller i detta. Jag tycker att det är bra att vi är eniga i den delen och skickar det beskedet ned till Europa, där vi har ministrar som kommer att ha sina roller.

För att skicka ett litet svar till Ulf Holm, finns jag med i ett europeiskt parti. Jag och Tina, Centerpartiet och Folkpartiet i Sverige tillhör ELDR. Självklart kommer det att vara diskussioner när vi strålar samman med våra partikamrater där nere, där vi lyfter upp att det är viktigt att man har respekt för att vi har en annan ingång i de här frågorna.

Vi välkomnar grönboken. Att som Vänsterpartiet hävda att den ska stoppas helt och hållet och kräva att den dras tillbaka kan jag tycka är synd. Någonstans handlar det ju om att Europa och EU har en del gemensamma utmaningar, även om man tycker att de här sakerna ska beslutas nationellt.

När det gäller EU har vi från Centerpartiet alltid stått upp för och sagt att det ska vara smalare men vassare.

När det gäller inlägget av Torbjörn från Vänsterpartiet om att det är många som inte ser meningen med föreningen kan jag hålla med om att det ibland finns bekymmer med den delen. Men om vi går på djupet och ser på hur starten var för EU tror jag ändå att vi rätt mangrant måste ställa upp på att den andra delen av 1900-talet har blivit betydligt bättre än vad den första delen var med två stora världskrig och miljoner döda och miljoner på flykt.

Självklart har EU en viss förmåga att svälla. Därför är det viktigt att vi markerar att vi tycker att det här tillhör nationell lagstiftning och att vi nationellt har beslutat att det är en fråga för arbetsmarknadens parter.

Det som tas upp i grönboken handlar om arbetsrättsliga frågor, *flexicurity* och vad det innebär och vad som behövs framöver för att vi ska ha en fortsatt bra utveckling och tillväxt. Vi har i tidigare inlägg här hört om hur viktigt det är med tryggheten. Det kan jag ställa upp på, men det finns också en annan del i det här. Det handlar om att det också måste finnas utrymme och möjligheter för fler företag för att det ska bli fler jobb, för det är det som i slutänden ger trygghet på arbetsmarknaden. Därför gäller det att hitta en balans. Jag tror att det är viktigt att just den här frågan finns på nationell nivå och i ett land finns på regionala arbetsmarknader, för det är olika förhållanden som gäller i olika länder. Men det finns också olika förutsättningar för olika branscher och olika regioner i Sverige som man måste ta hänsyn till för att det ska bli både trygghet och möjlighet för människor att växa men också en möjlighet för företag att växa.

Det här är en spännande diskussion. Diskussionen om de villkor som gäller i Sverige återkommer vi till i morgon.

Med detta yrkar jag bifall till vårt utlåtande som jag ser fram emot att vi skickar till kommissionen.
(Applåder)

Anf. 83 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Före talaren, Jan Ericson från Moderaterna, kritiserade mångfalden i oppositionen. Jag skulle vilja säga att Centern väl utgör mångfalden i den borgerliga alliansen i synen på arbetsrätt och kollektivavtal med tanke på till exempel hur Centern har agerat i Sverige. Om det ska vara utgångspunkten för hur Centern kommer att argumentera i arbetsrättsfrågor tillsammans med sina EU-kollegor och europeiska kollegor är jag lite förfärad. Kommer verkligen Annika Qarlssoon att försöka påverka andra medlemsstater i EU och EU-kommissionen att inte lägga fram ett direktivförslag som hotar den svenska kollektivavtalsmodellen? Jag är inte helt övertygad mot bakgrund av hur ni har agerat här i Sverige.

Anf. 84 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Mitt svar är ja.

Anf. 85 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Då är det upp till bevis, Annika Qarlssoon. Då kan vi börja med hur ni agerar i Sverige. Vi minns ju hur det har varit de senaste åren. Försvarede Centern verkligen den svenska arbetsrätten i till exempel Vaxholmsfallet? Var det verkligen så att Centern protesterade mot EU:s arbetstidsdirektiv när vi i EU-nämnden behandlade det? Jag tror att ni ställde frågor. Men fanns det någon protest från Centern i EU-nämnden mot detta? Det går lätt att nu efter valet säga att sådant borde EU inte lägga sig i. Nehej, men hur agerar ni då? Nu säger Annika Qarlssoon bara: Ja, vi ska agera. Men frågan är på vilket sätt regeringen, Centern och Annika Qarlssoon kommer att agera för att bevara den svenska kollektivavtalsmodellen.

Anf. 86 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! För det första har vi en regering med ansvariga ministrar som sitter i ministerrådsmöten och som kommer att stå upp för den svenska modellen.

För det andra har jag som riksdagsledamot ett antal kontakter i mitt parti i Europa. Självklart kommer jag att agera i enlighet med det som står i vårt utlåtande. Något annat har vi inte gjort förut heller.

Det Ulf Holm lyfter upp är två specifika exempel. I det ena exemplet finns det en del frågor som ska avgöras i EG-domstolen. I den delen har vi sagt att det måste finnas gemensamma spelregler för att man under en kort period ska kunna gå in i andra länder. Det har vi varit öppna med. Men det i sig har inget med den svenska kollektivavtalsmodellen att göra, för företaget hade kollektivavtal på hemmaplan. Då handlar det om en annan dimension och inte om den fråga som vi diskuterar här och nu.

Ja, jag kommer att jobba för den svenska kollektivavtalsmodellen. Och det som står i utlåtandet är dessutom det som våra ministrar kommer att agera för.

Anf. 87 MARIA ÖBERG (s) replik:

Fru talman! Annika Carlsson sade i sitt anförande att trygghet och trygga anställningar eller något liknande var väl bra men att det också behövdes fler och växande företag. Då blir min fråga om du menar att arbetsrätten på något vis redan i dag är ett hinder för att nya företag ska kunna växa och så vidare.

Vi har faktiskt redan i dag en mängd olika anställningsformer, som jag pratade om, viss tid, vikariat, säsong och allt möjligt. Menar Annika Carlsson att arbetsrätten i sig är ett hinder för att det ska kunna bli fler företag eller växande företag?

Anf. 88 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det jag sade var att fler jobb är en förutsättning för att det ska finnas en trygghet på arbetsmarknaden. Danmark har varit ett land som har visat på att arbetstagare upplever en trygghet, även om man inte har samma anställningsskydd som här i Sverige, men man har en arbetsmarknad som fungerar så att man vet att blir man arbetslös har man större chans att få ett nytt jobb. Under de senaste 10–15 åren i Sverige har läget varit åt andra hållet. Det har varit svårt att få ett nytt jobb i Sverige. Det har varit en svårighet att ta sig vidare från ett arbete till ett annat. Det har varit arbetsgivarens marknad under den socialdemokratiska regeringen.

Ett viktigt fokus för att det faktiskt ska bli en trygghet på arbetsmarknaden handlar om att det finns ett utbud av arbete. Det är den ena delen. Den andra delen, arbetsrättsliga frågor, är det som vi har en lagstiftning om. En del småföretag uppger att det emellanåt kan vara det som är bekymret och hindret. Det har vi emellanåt lyft fram i diskussioner. Det är en fråga som det ligger på arbetsmarknadens parter att diskutera och förhålla sig till.

Anf. 89 MARIA ÖBERG (s) replik:

Fru talman! För att återgå till grönboken och dess innehåll säger man att andelen atypiska anställningar, eller på ett mera vardagligt språk mer

otrygga anställningar, har ökat från 36 till 40 procent. Dessutom har deltidsanställningarna ökat från 13 till 18 procent. De allra flesta som arbetar under de här förhållandena är kvinnor och yngre. Det i sig gör att man har svårare att gå vidare i sin yrkeskarriär och få en tryggare anställning.

Då tänkte jag av ren nyfikenhet fråga: På vilket sätt har Annika Qarlssoon och Centerpartiet tänkt lobba och bilda allianser på den europeiska politiska arenan för att andelen människor i otrygga anställningar, framför allt kvinnor, ska få en chans att jobba heltid och att också yngre ska kunna få tryggare anställningar? På vilket sätt har Centerpartiet tänkt bidra på den politiska arenan till att kvinnor och yngre får en tryggare ställning på arbetsmarknaden?

Anf. 90 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det andra inlägget är mycket intressant. Det visar en splittrad bild av hur man ska hantera EU. Maria Öberg säger: Vi ska ha nationellt beslutande i denna fråga, men vi ska tala om för alla andra hur fel de gör och hur de ska göra saker och ting bättre.

Det jag har sagt är att jag står upp för att vi ska ha nationella beslut i den här frågan och att de ska lösas av arbetsmarknadens parter. Jag står upp för den modellen. Att åka runt och tala om för andra att de ska lösa saker och ting på det ena eller det andra viset – nej. Där har vi lite olika syn på vårt uppdrag. Däremot finns jag med i diskussionerna i mitt parti på Europainivå, tillsammans med Lena Ek som är en fantastisk parlamentariker, för att driva de här frågorna utifrån påverkansarbete, inte i politiska stämmohandlingar och konventsbeslut tala om att alla andra ska göra precis som vi gör här i Sverige. Där tror jag att vi skiljer oss åt, även om vi i sak i det här utlåtandet över grönboken är överens fastän det kan låta som att vi inte är det.

Anf. 91 TINA ACKETOFT (fp):

Fru talman! Tänk vad olika man kan se på saker och ting! Där en liberal ser gemenskapen som en styrka ser en vänsterpartist den som ett hot. Det är det debatten går ut på i dag – vi målar fan på väggen som vi vill se den eller som vi inte vill se den.

I helgen var det jubileum. Det hoppas jag att ingen missade och att alla firade, 50 år med Europeiska unionen. Det ser ut som en tanke att vi för första gången i den här kammaren debatterar ett grönboksärende, och alla är väl lite vårligt yrvakna inför hur vi ska hantera detta och också lite fundersamma över vad som händer. Jag vill passa på – yrka bifall kan man nog inte göra – att säga att jag delar Miljöpartiets och Moderaternas åsikt att vi förhoppningsvis nästa gång inte bara behöver debattera för att sedan lägga ärendet till handlingarna, utan att det kanske kan vara lite fler steg däremellan eller lite fler steg därefter. Oavsett vilket känns det lite som en dag att fira. Det är lite *An die Freude* och bubbeldricka åt alla i det här läget.

EU-frågorna har hittills skötts av separata EU-satelliter där vissa har känt sig mera kallade och manade än andra och har gjort ett ytterligt gott jobb. Ändå vet åtminstone vi som sitter i den här salen att EU-politik är vår politik och vår politik är EU-politik. Vi är sammanflätade. Det är en styrka, inte ett hot. Jag kan inte låta bli att börja med detta för att markera

vikten av EU. Som liberal är man passionerad EU-vän av natur och hävd. Det är därför det också är en liberal som innehar ministerposten i Sverige för att hantera EU-frågorna.

Det är så lätt att bli förblindad av EU-diskussioner där man alltid diskuterar regleringar och certifieringar och ser det som ett stort hot. Ibland behöver man ta ett steg tillbaka och se, precis som Annika Qarlssoon sade, hur det såg ut under första delen av förra århundradet. Hur såg det ut i andra hälften?

När jag gick på mellanstadiet var länder som Estland, Lettland, Polen, Litauen, Slovenien och Tjeckien, som inte ens hette så på den tiden, och Ungern länder där man visste att det i princip inte fanns några rättigheter, inga möjligheter. Skyldigheter fanns det, men det var väl ungefär allt. När min son som nu går på mellanstadiet läser historia, nutidshistoria och samhällskunskap är det helt andra länder de diskuterar. De ligger på samma ställe, men de har helt andra förutsättningar, helt andra verkligheter att leva i i dag mot vad de hade när jag växte upp. Det har vi till stor del den europeiska gemenskapen att tacka för. Glöm inte vad EU står för!

(Applåder)

Margot Wallström sade, precis som någon påpekade tidigare, att s har fört en mycket ängslig EU-politik, och det kan man hålla med om. Det är det vi i dag hjälper till att förändra. Vi ska inte längre i Sverige föra en ängslig EU-politik utan en rakryggad och tydlig EU-politik där vi tydligt markerar var gränserna går, vad som är EU-politik och vad som är vår egen politik, vad som är vår bestämmanderätt och vad som är EU:s bestämmanderätt. Men vi är sammanflätade ändå.

I dag har vi en av grundbultarna i detta europeiska bygge framför oss. Det är det den här grönboken handlar om. När man skrapar på det knas-tertorra pappersdokumentet ser man att det vi pratar om är modern arbetsrätt för 2000-talets utmaningar. Hur ska vi i Sverige förhålla oss till resten av Europa med vår svenska modell? Vem ska bestämma över de nationella arbetsmarknaderna i Europa, hur de styrs, var de styrs och av vem? Vilka spelregler ska gälla? Det är det vi pratar om.

Där är vi eniga i utskottet, även om man vill måla upp någonting annat och säger att ”egentligen tror ni nog, egentligen tycker ni nog”. Men vi är överens. Vi välkomnar en diskussion om frågorna, men reformerna, eventuella reformer, är och förblir en nationell angelägenhet när det gäller arbetsrätten.

Vi är fortfarande olika nationer. Vi har olika system för utbildning, för socialförsäkringar och för arbetsmarknaden som är anpassade efter nationella vanor, traditioner, förutsättningar, industrier. Vi har helt enkelt olika behov och önskemål på detaljnivå. Men övergripande har vi samma önskemål om mer välstånd åt alla.

Vi är överens om att blott Sverige svenska krusbär har och om den svenska avtalsmodellen. Det är den vi diskuterar här i dag. De andra diskussionerna tar vi i morgon. Det är principen vem som bestämmer vad som vi diskuterar.

I morgon har vi en annan debatt, som sagt. Hur ska vi i Sverige forma arbetsrätten? Det är en annan diskussion, och den är jätteviktig. Det är inte den vi ska ha i dag. I morgon kan vi diskutera var den optimala gränsen mellan kollektiva lösningar och individuella lösningar går. Var går

gränsen? Att vi vill ha flexibilitet och trygghet på arbetsmarknaden är vi alla överens om. Men var går gränsen? Vi vill ha samma modell som vi har haft tidigare, men hur ska vi hitta balansen mellan arbetsmarknadens parter? Hur når vi den balansen? Alla är vi överens om att *flexicurity* är jättebra – det är bara innehållet i själva ordet som vi behöver definiera, och det kan vi göra i morgon.

Egentligen är jag övertygad om att jag kommer att få de där standardfrågorna från Miljöpartiet och från Socialdemokraterna, så dem kan vi ta senare. Men vad gäller det som hör till saken i dag yrkar jag bifall till utlåtandet, och jag ser fram emot den andra debatten som blir i morgon, fru talman.

(Applåder)

Anf. 92 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Här har vi en passionerad EU-vän som ägnar lite mer än halva anförandet, tror jag det var, åt att berömma EU och säga att allt är så viktigt i EU, att det är jättebra och att vi inte får glömma historien. Men, Tina Acketoft, det här handlar om EU:s framtid. Hur mycket tycker vi att EU ska bestämma? Där får vi inget svar. Jag menar att det är jättesvårt att tro, ärligt, att Tina Acketoft kan åka ned till EU och säga: Ni ska inte bestämma!

Hon gillar liksom det här cocktailpartyt: Nu är vi här, vi är en gemenskap, det är så roligt och allting är så bra!

Tina Acketoft, du framstår som en ja-sägande nickedocka som tycker att allt är bra. Hur ska du kunna agera i EU och tala om att här går gränsen? Kollektivavtalsmodellen som fungerar i Sverige får inte EU röra, utan den måste finnas kvar här så att arbetsmarknadens parter i Sverige kan agera i de frågor som är aktuella för Sverige, det vill säga i de företagsbranscher som vi har här i Sverige eller som finns i vår region och andra sådana lösningar. Hur kommer Tina Acketoft att agera i EU för att förhindra att EU-kommissionen lägger fram ett lagförslag om just arbetsrätten?

Anf. 93 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Fru talman! Jag måste säga att det är första gången jag har blivit kallad nickedocka. Det är nästan lite kul faktiskt! Det kanske har med åldern att göra – man blir kanske mildare med tiden. Det måste vara det.

Jag älskar gemenskap, där man gemensamt kan lösa problem – där man gemensamt ser problemen men kan omvända dem till möjligheter. Jag tror att ju fler vi är, desto bättre. Det är därför jag tycker att det är så underbart att debattera med miljöpartister, för de har alltid en annan åsikt, vilket innebär att man bygger tillsammans.

Naturligtvis kan det inte fungera om alla bara ser möjligheter – man måste se problemen också – men jag är fullständigt övertygad om att det bästa sättet att lösa arbetsmarknadsproblematiken är att vi har kommit överens om att varje land bestämmer över sin arbetsmarknadspolitik. Det är ju det vi debatterar här i dag.

Jag har inte över huvud taget sagt att jag älskar EU till den gränsen att jag kommer att släppa ifrån mig allting – all nationell bestämmanderätt – till EU. Jag skulle aldrig komma på tanken. Men det finns gemensamma

problem som vi måste lösa gemensamt, och det är jag fullständigt övertygad om att Ulf Holm är överens med mig om.

Det vi debatterar i dag är arbetsmarknadspolitiken. Det är en nationell angelägenhet. Min egen minister, Cecilia Malmström, kommer naturligtvis att driva den tesen lika livligt som ALDE och ELDR driver den. Det är en nationell angelägenhet. Ulf Holm kan vara helt lugn för det. Och även om han tycker att jag ser ut som en snäll och vän nickedocka i dag tror jag att han vet att så inte är fallet.

Anf. 94 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Hela inledningen, som jag sade tidigare, gick ut på att i stort sett allt som EU gör är jättebra. Och visst ska man se möjligheterna, men man kan inte blunda för problemen också. Jag håller verkligen med om att man ska se möjligheterna.

Jag ser möjligheterna med att ha arbetsmarknadens parter som tar hand om de många möjligheter och problem som finns på arbetsmarknaden. Det jag har kritiserat i motivtexten är ju att jag anser att EU-kommissionen enbart tittar på företagens intresse utan att lyfta upp arbetstagarernas intressen som kollektiv, och man ska inte se en konflikt däremellan, utan båda parter är viktiga, och det är de tillsammans som kan lösa de problem och möjligheter som finns på arbetsmarknaden.

Frågan är då: På vilket sätt ska vi försöka förhindra att EU-kommissionen lägger fram ett sådant här lagförslag, som hotar den svenska avtalsmodellen? Den är nämligen hotad, om och om igen. Hela grundtesen för att EU-kommissionen lägger fram en grönbok är ju att EU-kommissionen vill ha mer makt och inflytande över dessa frågor. Frågan är: Kommer regeringen att agera i denna fråga? Kommer riksdagens borgerliga majoritet att föra fram våra åsikter i olika sammanhang? Då svarar Tina Acketoft: Ja, självklart! Men fru talman, vi såg ju vad som hände på det berömda 50-årsfirandet i helgen. Då ville plötsligt Angela Merkel, EU-ordförande i ordförandekretsen, säga att man inte kan ha öppenhet om allt. Nej, nu ska man börja med hemlighetsmakeri gällande frågan om konstitutionen, som gäller EU:s framtid. Och vad säger Sverige?

Anf. 95 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Fru talman! Det sista i Ulf Holms inlägg är otroligt viktigt. Det gäller en av principerna, öppenhetsprincipen. Där är vi fullständigt överens: Det finns inga samtal som ska föras bakom stängda dörrar. Där kommer vi återigen in på det här att gemenskapen är viktig. Men då måste också diskussionen kunna föras öppet – som vi gör här i dag. Det är min förhoppning, och det är Ulf Holms förhoppning också, att det inte bara blir så att vi diskuterar och att detta sedan läggs till handlingarna, utan i vårt ställningstagande säger vi, ett enigt utskott som faktiskt också går hand i hand med regeringen, att detta tas på allvar. Vi är överordnade regeringen. Det är vår styrka.

Jag måste återigen säga att det är lite synd att man hela tiden målar något på väggen som inte finns där och hela tiden antyder att det finns ett förtäckt hot i detta i stället för att se möjligheterna.

Nu har vi gemensamt sagt att det viktigaste är att Sverige självt får lösa sina arbetsmarknadsproblem enligt de modeller som vi har. Om vi sedan behöver gå in och reglera i den modellen så är det vi, gemensamt

här i Sverige, som bestämmer. Den diskussionen ser jag fram emot i morgon. Jag litar på att den kommer då.

Prot. 2006/07:83
28 mars

Anf. 96 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Vi har i dag en debatt, som flera har varit inne på här, om utlåtandet om grönboken om en modern arbetsrätt för att möta 2000-talets utmaningar. Vi är ju redan inne i utmaningen 2000-talet.

EU-kommissionen vill med den här grönboken initiera en debatt på arbetsrättens område. EU:s länder inser att tiderna förändras och anställningsformerna med dem. Vi ser nya typer av företag växa fram men även nya typer av anställningar. Fler korta anställningar och mer inhyrd personal är vad vi ser. Frågan är då om arbetsrättens nuvarande utformning är så att säga den rätta utifrån förutsättningarna. Jag tror att många företagare har sett att man har fått ett ökat handlingsutrymme genom inhyrd personal, och man använder sig också av bemanningsföretag.

Det vi då som svenskar inte bör göra är att stoppa huvudet i sanden och tro att utvecklingen går att stoppa. Vi tror naturligtvis att vi inte ska sluta ha trygga anställningar i Sverige. Vi ska i stället fortsätta på den väg vi valt, nämligen att arbetstagare har rätt till grundläggande skydd på arbetsmarknaden. Men vi måste också vara realistiska och se på hur arbetsmarknaden förändras. Kanske finns det vissa delar i arbetsrätten som behöver förändras utifrån detta. En förändring behöver ju inte per definition innebära en försämring.

Arbetsrätten innefattar flera olika delar. Det är bland annat kollektiv och individuell arbetsrätt. Där skulle jag vilja säga att flera av de regler som vi har i Sverige, som tidigare talare har varit inne på, är lagstiftning som vi har varit tvingade att implementera med anledning av internationella överenskommelser. Det har förändrat arbetstagarnas rättigheter. EU har på flera olika sätt varit med och bidragit till ökad trygghet, och därför tycker jag att det är lite förment av oppositionen att i det här utlåtandet anta att EU enbart vill försäkra för arbetstagarna. Tror ni att Margot Wallström har varit med och författat de här frågorna i kommissionen och skickat ut dem för att hon vill försäkra för arbetstagarna?

På de frågeställningar som EU-kommissionen har tagit fram har man inte sagt att det finns några direkta svar. Jag tycker inte att vi ska sticka huvudet i sanden och tänka att vi inte någonsin kommer att behöva förändra något. Vi behöver kanske inte göra några stora förändringar, men det kan ändå vara värt att fundera och vända på argumenten.

Vi i majoriteten anser att den svenska modellen med kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter om löner och andra anställningsvillkor bör värnas och att reformer på arbetsrättens område i huvudsak ska vara en nationell angelägenhet. Där tror jag att vi är överens. Det är den generella utgångspunkten. Däremot finns det frågeställningar på specifika områden där EU-kommissionen tycker att vi kan fortsätta att debattera. Det håller jag med om.

Oppositionens skrivningar i betänkandet gör mig därför lite förundrad. Socialdemokraterna säger att grönboken tar för stor hänsyn till marknadens krav och förmenta behov av flexibilitet. Vad finns det för grund för det? Det handlar ju bara om frågor som skickats ut. Vänsterpartiet menar i sin motivering i betänkandet att EU vill att de osäkra anställningarna ska öka ytterligare. Var har EU-kommissionen sagt det? Miljö-

*Utlåtande om grön-
boken En modern
arbetsrätt för att möta
2000-talets utmaningar*

partiet anser att man bör förhålla sig mer kritisk till kommissionens grönbok samt att kommissionen har åsikter om att arbetsrätten är ett problem. Vad finns det för grund för det ställningstagandet?

Man glömmer att lyfta fram det som EU faktiskt gjort för det stora flertalet arbetare i Europa. Nya länder måste nu anpassa sig till olika EU-direktiv på arbetsrättens område och till annat som gynnar arbetstagarna. EU har drivit på arbetsmiljöfrågor, antidiskrimineringslagstiftning, arbetarskydd, jämställdhetslagstiftning med mera. Till och med vi i Sverige, som tycker att vi ligger i framkant på olika områden, har varit tvungna att anpassa oss till EU-direktiv till förmån för arbetstagarna. De hade inte kommit till stånd om inte EU drivit på.

När vi förhandlade om att gå med i EU fanns frågan om arbetsrätten med. I anslutning till ansökan om medlemskap i EU 1991 förutsatte Sverige att kollektivavtalssystemet skulle respekteras, och under den borgerliga regeringen bekräftades 1993 den gemensamma uppfattningen att några förändringar i den svenska arbetsmarknadsmodellen inte var påkallade. Det gavs klartecken till den svenska modellen med kollektivavtal och den praxis som gäller på området, och ingen har för avsikt att förändra den linjen. Den har, som sagt, också accepterats av EU.

Vi tycker att kollektivavtal är en smidig lösning och gynnsam för båda parter. Den minimerar konflikterna på arbetsmarknadsområdet, vilket flera varit inne på tidigare. Det är därför svårt att förstå den negativa hållning som oppositionen framför gentemot EU. Jag tycker inte att det ger särskilt goda möjligheter till att kunna förändra på de områden som rör alla dem som nu har de nya jobben, och som också kommer framöver.

Fru talman! EU startades av kristdemokraterna De Gasperi och Adenauer i syfte att skapa fred och frihet i Europa. Deras strategi om ömsesidigt beroende och utbyte har gett resultat, och vi har i dag en till stora delar väl fungerande europeisk gemenskap med väl fungerande marknadsekonomier och ett utbyggt välfärdssystem. De nya länderna har inte kommit så långt, men EU driver på för att de ska bygga vidare på sin utveckling.

Vi kristdemokrater tror att arbetsrätt och trygghet för medborgarna skapar stabila stater. I vår ideologi ligger att vi anser att människor behöver en gemenskap med andra och att arbetet ger en sådan möjlighet. Men vi anser också att starka och partipolitiskt oberoende fackföreningar är en oundgänglig del av ett demokratiskt samhälle för att kunna tillvarata löntagarnas rättigheter och intressen samt skapa effektiva samarbetsformer mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Fru talman! EU-kommissionen har skickat ut 14 frågor till samtliga medborgare i EU, alltså inte bara till parlamenten. Frågorna är inte alltid lätta. Vissa är riktigt svåra att svara på, visar det sig när man läser dem. Att i riksdagen i detalj svara på alla dessa frågor med detaljformuleringar är kanske att gå förbi den normala förhandlingsvägen mellan länderna. Därför finns det en viss tveksamhet om hur vi ska hantera grönboken.

Jag tycker emellertid att det är positivt att kommissionen i ett tidigt skede vill ha ett brett underlag för att se hur man kan gå vidare. Frågorna är spännande eftersom de handlar om så viktiga saker som anställningsstatus inom bemanningsbranschen, anställningsrättigheter för gränsarbe-

tare och minimikrav avseende arbetstidens förläggning kontra skyddet för arbetstagarnas hälsa och säkerhet.

Kommissionen konstaterar att den snabba utvecklingen, den ökade konkurrensen på grund av globaliseringen, förändringar i efterfrågan från konsumenterna och den betydande tillväxten inom tjänstesektorn visat att det behövs en ökad flexibilitet. Jag håller med kommissionen om den analysen. Att flexibiliteten ökar behöver inte innebära att vi försämrar för arbetstagarna. Men om vi ingenting gör kanske många i stället kommer i kläm just för att vi inte reglerat på ett smart sätt utifrån alla de nya förutsättningar och nya typer av företag som kommer.

Fru talman! Vi har inte kommit så jättelångt vad avser de enskilda detaljerna i de frågor som kommissionen skickat ut, men från majoriteten har vi tydligt markerat att grunderna för den svenska arbetsrätten ligger fast och ska beslutas om i Sverige samt att det i en värld där vi rör oss över landgränserna är viktigt att fortsätta diskutera anställningsformer som gynnar ökad trygghet inom medlemsländerna.
(Applåder)

Anf. 97 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det var idel lovord om EU-bygget. Med tanke på alla dessa lovord om EU är det svårt att begripa varför så många svenskar är kritiska. Då borde ju allt vara perfekt i EU. Många är dock mycket kritiska, inte bara i Sverige utan även i andra länder inom EU. Enligt en mätning publicerad i Financial Times förra veckan anser 44 procent att EU-medlemskapet gjort livsförutsättningarna sämre för dem. Det finns alltså en viss skillnad mellan frågorna. Lovorden till EU kan vi ha.

Jag får inte riktigt kläm på ifall man tycker att EU ska ha hand om dessa frågor eller inte. Jag förstår inte hur grönboken skulle kunna missuppfattas. Att lägga fram en grönbok är traditionellt ett första steg för EU att testa medlemsstaternas intresse och se om det finns några förutsättningar för att frågorna behöver behandlas på EU-nivå. Det är en murbräcka för att i ett senare läge komma till en sorts beslut, till någon form av lagstiftning.

Det är där jag inte får det hela att gå ihop. Är verkligen Kristdemokraterna emot att EU lägger fram lagförslag om detta? Kommer Kristdemokraterna att försvara kollektivavtalsmodellen framöver? Hittills är det väl lite tveksamt.

Jag kommer ihåg när vi diskuterade frågan om bemanningsföretagen, som också EU-kommissionen tog upp. I bemanningsföretagsdirektivet sägs att man ska ha minimilöner. Tycker Désirée Pethrus Engström att det är en bra idé att besluta om minimilöner på EU-nivå?

Anf. 98 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Lovord om EU, säger Ulf Holm. Ja, det finns trots allt även bra saker som EU gör. Hur vi än vrider och vänder på det så hade vi en folkomröstning, och majoriteten av svenska folket sade ja till att vi skulle gå med i EU. Som jag sade förhandlade vi från Sveriges sida om den modell som vi har i Sverige, och vi fick också igenom den. Det är den modellen som gäller även efter inträdet i EU. Vi har inte sagt att vi ska förändra den på något sätt.

*Utlåtande om grön-
boken En modern
arbetsrätt för att möta
2000-talets utmaningar*

Jag tycker att vi ska göra som Mona Sahlin sade häromdagen, nämligen att nu inte tala om ja eller nej utan om vad, alltså tala mer konkret om vad EU ska göra. Miljöpartiet är ju för ett nej, och ändå finns de i EU-parlamentet och driver frågor om bland annat miljön. Också det är ju en gränsöverskridande problematik.

När det gäller frågor inom EU tror jag att vi kan göra olika saker. Exempelvis är det jättebra att vi genom jämställdhetslagstiftningen kan skydda gravida kvinnor, och det vill jag gärna implementera i andra länder. Vad gäller arbetarskyddslagstiftningen är det bra att EU satt ned foten och sagt att om man ska vara med i den europeiska gemenskapen är det den som gäller för arbetstagarna.

Det är bra att vi har någon typ av gemensam överenskommelse kring vissa värderingar, men jag tror inte att EU ska gå in och förändra det som vi här har diskuterat när det gäller kollektivavtal och de lösningar som vi vill ha. Det kommer hela tiden att vara en avvägning mellan enskilda frågor.

Anf. 99 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! En sak är sann med EU: Det förändras hela tiden. Att påpeka att det 1991, fyra år innan vi blev medlemmar, skedde ett brevutbyte mellan Sverige och EU-kommissionen och säga att det som gällde då fortfarande gäller är ett stort skämt. Flera olika saker som vi hörde ja-sidan säga i samband med folkomröstningen 1994 har visat sig felaktiga. Det gäller till exempel alkohollagstiftningen. Vad hände med införselkvoterna? De skulle behållas, sade man då. I dag vet vi sanningen; de finns inte längre. Ditt eget parti har krävt att Sverige ska införa de gamla införselkvoterna.

Visst är det en föränderlig värld. Ser inte Désirée Pethrus Engström förslagen från EU-kommissionen? Man vill börja peta i arbetsrätten. Detta är första testet. Kristdemokraterna lämnar helt närhetsprincipen och säger att det är jättebra att vi diskuterar detta på EU-nivå, eftersom vi behöver lösa problemen. Visst behöver vi lösa problem, men vi måste också se till att besluten fattas så nära människorna som möjligt. Det betyder att EU inte kan bestämma allting. EU ska inte bestämma allting. Det är därför vi behöver en diskussion om EU:s framtid. Där måste vi försvara närhetsprincipen, och där måste vi försvara kollektivavtalsmodellen. Vi vet av erfarenhet att den har fungerat i Sverige. Därmed inte sagt att den fungerar i alla medlemsstater. Men varje medlemsstat måste bestämma detta själv. EU-kommissionen kan inte börja peta i det.

Vi har inte fått något klart besked från Kristdemokraterna i dag. Kommer man att försvara närhetsprincipen? Kommer man att försvara att den svenska kollektivavtalsmodellen ska gälla även i framtiden? Det är det som är de viktiga frågorna. I så fall måste man börja engagera sig i EU för att förhindra att kommissionen lägger fram lagförslag om detta.

Anf. 100 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag är inte hundra procent säker, men som jag minns det fanns det ett annat undantag när det gällde alkoholfrågan. Det var ett memorandum som gjorde att det fanns ett litet öppet spelutrymme. Men när det gäller kollektivavtalen fick vi definitiva klartecken på att detta låg

fast i överenskommelsen när vi gick in. Det är skillnad. Det går inte att jämföra de två olika förhandlingslägena.

Som jag sade finns det vissa saker som EU kanske inte ska lägga sig i. Vi har slagit fast att vi vill fortsätta med den svenska kollektivavtalsmodellen. Den finns naturligtvis till vissa delar också i övriga delar av Europa, och det finns mycket skrivet i EU-dokument om möjligheten att använda sig av kollektivavtal, så det är ingenting som EU är negativt till på något sätt.

Är den lagstiftning som finns i EU när det gäller till exempel arbetarskydd någonting dåligt som Ulf Holm tycker skulle avskaffas? Många av de nya medlemsländerna är nu tvungna att implementera jämställdhetslagstiftningen, EU-direktiven om jämställdhet och arbetarskydd, diskrimineringslagstiftningen och så vidare. Är det inte bra att vi har EU som påtryckare också när det gäller vissa värderingsfrågor?

Anf. 101 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Naturligtvis är det så att en del av de sociala skyddsneten måste behandlas i ett breddat perspektiv. Jag anser att mycket av skyddslagstiftningen måste utgöras av minimidirektiv, så att enskilda stater kan gå längre fram. Det är inte helt jämförbart med kollektivavtalen och de frågor som gäller där. Därför blir det en skillnad. Men en sådan debatt ser jag fram emot i ett annat sammanhang längre fram.

Anf. 102 PATRIK BJÖRCK (s):

Fru talman! Debatten om utlåtandet om EU:s grönbok om arbetsrätten blir lite bisarr. Från majoriteten har det framkommit synpunkter på att vi i oppositionen lämnar reservationer. Majoriteten tycker att utskottet borde ha haft något slags enigt uttalande i denna fråga, där det absolut inte finns någon som helst enighet. Några talare kan jag möjligen hålla med; det här ska inte bli någon ja-nej-debatt om EU. Det är inte det debatten ska handla om.

Men faktum kvarstår. För de svenska löntagarna är det inte EU som är det mest närliggande hotet när det gäller kollektivavtalen och den svenska modellen. Det absolut största hotet är den sittande regeringen och majoriteten i arbetsmarknadsutskottet. Det är de som hotar den svenska modellen och kollektivavtalen.

I betänkandet står det: ”Det råder i arbetsmarknadsutskottet en bred enighet om den svenska modellen.” Det är fullständigt bisarrt. Vi i oppositionen kan inte ställa oss bakom det. Alla som har följt debatten i Sverige under de senaste åren, särskilt de senaste månaderna, vet att det inte finns någon enighet i arbetsmarknadsutskottet om den svenska modellen och de svenska kollektivavtalen. Det finns inte ens någon enighet i regeringen i frågan. Regeringspartierna är, för att travestera Jan Ericson, spretiga. De är så spretiga att när Annika Qarlssoon är uppe i talarstolen och får frågor i replikskiftet tycker jag nästan synd om henne. Man ser i hennes kroppsspråk och man hör i hennes repliker den inre starka motviljan mot kollektivavtalen, mot den svenska modellen, men hon försöker på något sätt ändå ge sken av att hon stöder det här.

Ni ska veta att den svenska modellen inkluderar salladsbarer, kamrater i majoriteten i arbetsmarknadsutskottet. Ni ska veta att den svenska modell som ni i ord säger er stödja slås sönder av era åtgärder. Raseran-

det av a-kassan slår sönder den svenska modellen. Raserandet av anställningsskyddet slår sönder den svenska modellen. Så fort ni gör någonting är det attacker mot den svenska modellen och kollektivavtalen. Detta är troligen den fråga i kammaren där det finns störst oenighet, där skillnaderna är störst. Det är avgrunds djupa skillnader mellan de olika politiska alternativen.

Att man då skulle lägga fram ett enigt förslag från utskottet i frågan låter för mig mycket bisarrt. Jag förstår och respekterar att mina politiska motståndare intar en annan ståndpunkt än den jag har. Det är demokrati, och det uppskattar jag. Jag vill gärna ha friska och bra debatter. Men att försöka låtsa enighet som inte existerar leder ingen vart.

Det stora hotet mot de svenska kollektivavtalen och den svenska modellen är inte EU. Det stora hotet mot de svenska kollektivavtalen och den svenska modellen är den sittande regeringen och majoriteten i arbetsmarknadsutskottet.

Anf. 103 JAN ERICSON (m) replik:

Fru talman! Patrik Björck ställde sig till vänster. Jag förstår varför han gjorde det.

Jag ska inte bli långrandig, Patrik. Jag ska bara säga att dagens debatt handlar om grönboken. De andra frågor du har tagit upp och frågan om hur vi ska utforma arbetsrätten i Sverige ska vi debattera i morgon, inte i dag. Det vi kan konstatera i dag är att alliansen enigt står bakom skrivningen om grönboken. Det är inget alliansparti som har någon annan mening. Vi är helt eniga på den punkten. Resten tar vi i morgon.

Anf. 104 PATRIK BJÖRCK (s) replik:

Fru talman! Frågan är vad vi ska diskutera i morgon. Vi är ju eniga om allt. Jag förstår inte alls. Jag tycker att vi borde anmäla till kammarkansliet att vi ställer in morgondagens debatt om arbetsrätten för att det finns enighet.

I era papper står: "Det råder i arbetsmarknadsutskottet en bred enighet om den svenska modellen." Så står det i den skrivning som ni menar att vi skulle ställa oss bakom. Det är att fara med osanning. Någonstans måste man väl ändå ha respekt för den demokratiska processen.

Du sade att du förstod att jag ställde mig till vänster. Visst, det är väl bra. Stå till höger, du. Och stå för att du står till höger. Försök inte komma krypande upp i knäet på mig, för vi har ingenting gemensamt i de här frågorna – ingenting!

När vi har en debatt som handlar om ett betänkande från arbetsmarknadsutskottet måste väl den debatten utgå från det betänkandet? Därför går jag upp och förklarar att det inte finns något som vi är eniga om i de här frågorna.

Du hänvisar till debatten i morgon. Det är flera andra som har hänvisat till debatten i morgon. Jag kan förklara att vi kommer att fortsätta med den kritik som vi har inlett här när det gäller de konkreta sakfrågorna i Sverige. Vi ser att ni hotar att rasera den svenska modellen. Vi kommer att gå in på det i detalj i morgon. *Fine!* Det är lysande. Men stå för er politik!

Jag har inget emot debatt eller att du står till höger. Men stå för vad ni tycker. Göm er inte.

Anf. 105 JAN ERICSON (m) replik:

Fru talman! Jag vet inte vem som har gömt sig. Och var inte orolig, jag ska inte krypa upp i ditt knä. Det lockar mig inte nämnvärt.

Jag tror att vi kommer att hålla i gång ganska många timmar i morgon. Du undrar vad vi ska prata om. Vi har ju till exempel 66 motioner som ligger till grund för betänkandet. Att avfärda frågan känns lite väl drastiskt, tycker jag. Jag ser fram emot morgondagens debatt.

Utlåtande om grönboken En modern arbetsrätt för att möta 2000-talets utmaningar

Anf. 106 PATRIK BJÖRCK (s) replik:

Fru talman! Det ska bli spännande i morgon, Tina Acketoft, om skillnaden mellan de olika alternativen i svensk politik bara finns på detaljnivå. Vi har ju redan konstaterat att det här inte handlar om skillnader på detaljnivå.

Riksbankens förvaltning 2006

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

12 § Riksbankens förvaltning 2006

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2006/07:FiU23

Riksbankens förvaltning 2006 (framst. 2006/07:RB1, framst. 2006/07:RB2 och redog. 2006/07:RRS11).

Anf. 107 ULLA ANDERSSON (v):

Fru talman! Det är trevligt att träffas här i kammaren en sådan här underbar vårdag då känslorna verkligen spirar. Då är det härligt med en liten politisk debatt också, eller hur?

Jag tänkte uppehålla mig vid den reservation som Miljöpartiet och Vänsterpartiet har i det här ärendet. Det är en reservation under punkt 2. Jag yrkar bifall till den.

Vi kan konstatera att vi har haft en folkomröstning om Sveriges deltagande i EMU, eller rättare sagt om deltagandet i det tredje steget i den ekonomiska och monetära unionen. Om ja-sidan hade vunnit skulle vi ha haft euron som betalningsmedel, och den europeiska centralbanken hade tagit över Riksbankens roll och fått makten över vår valuta och penningpolitiken, med alla dess konsekvenser.

Man har visat att svenska folket sade nej på grund av att man anser att självbestämmandet är väsentligt, liksom demokratin och ansvarsutkrävandet. Om vi skulle hålla en likadan folkomröstning i dag ser det ut som att resultatet skulle ha blivit än mer övertygande. Man har nyligen gjort en opinionsundersökning från SOM-institutet, som visar att ännu fler skulle säga nej i dag. Alla partier har lovat att respektera folkomröstningsresultatet. Därför har vi också ett gemensamt ansvar att förvalta det.

När Sverige gick med i EU gjorde man en ensidig protokollsanteckning om att Sverige senare skulle ta ställning till ett EMU-medlemskap. Det betyder alltså att vi inte har något juridiskt bindande fördragsunderlag, utan det är helt ensidigt från Sveriges sida.

Det borde ligga i regeringens, riksdagens och EU:s medlemsstaters intresse att Sverige också får ett formellt undantag, precis som Danmark och Storbritannien. Vänsterpartiet har tidigare motionerat om detta, och därför ville vi stödja den motion som Miljöpartiet hade väckt.

Att Sverige har gjort en ensidig protokollsanteckning innebär inte att vi har ett formellt undantag. Tvärtom. Vi har inget formellt stöd för detta undantag i EU:s fördragstext. Rent juridiskt är vi alltså med. Enligt fördraget får ett medlemsland delta i det tredje steget när konvergenskraven är uppfyllda. Vi uppfyller dem i princip. Det är en formalitetsfråga om stabil växelkurs kvar.

EU har hittills accepterat Sveriges ensidiga undantag. Men om man bland ja-sägarna och EU-anhängarna vill behålla någon form av stöd för EU som institution borde det vara av viss betydelse att man tar det ansvar man har fått av folket och faktiskt också gör ett juridiskt undantag och kräver det av EU i ett fördrag. Jag tror att det skulle gynna de partier som stod på ja-sidan, och jag tror att det skulle gynna EU-anhängarna i och med att svenska folket då skulle få större respekt för EU som institution.

Anf. 108 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Vi har haft den här debatten tidigare. Vi i Miljöpartiet anser att det ska finnas ett juridiskt bindande undantag från EMU. Vi har ju haft en folkomröstning för några år sedan, där en majoritet av svenskarna sade nej, vilket jag naturligtvis tycker är mycket glädjande.

Med tanke på att den nya regeringen nu på EU-toppmötet har sagt ja till att öppna en ny diskussion om EU-konstitutionen vill jag härmed uppmana de borgerliga ledamöterna att ta tillfället i akt att i denna diskussion också föra in frågan om undantag från tredje steget i EMU. Det är i och för sig mot min vilja att vi ska öppna konstitutionsdebatten, men om den nu i alla fall kommer i gång måste den här frågan lyftas upp. Det är nu tillfället för detta finns.

Då får väljarna i Sverige veta att man respekterar den folkomröstning som hölls. Man får respekt på samma sätt som Storbritannien och Danmark, som i dag har juridiskt bindande undantag från tredje steget i EMU. Varför är man så rädd för att lyfta upp denna fråga i EU-sammanhang? Beror det på den nya regeringens aktiva roll i EU, där man vill tillhöra kärnländerna, att man inte vågar ta upp en fråga som är av svenskt intresse? En majoritet – jag tror att det var 56 procent – röstade nej till EMU. Om man verkligen vill respektera denna majoritet, vad är då problemet med att lyfta upp frågan om ett svenskt undantag, så att vi får ett juridiskt bindande regelverk?

Tror den borgerliga majoriteten att de andra EU-länderna skulle bli förvånade över att Sverige tar upp detta? Alla vet att Sverige har haft en folkomröstning om detta. Vad är problemet med att ta upp detta i en diskussion om EU-konstitutionen, som nu tycks komma upp även om jag anser att den borde vara död och begravnen för länge sedan eftersom två länder i folkomröstningar har sagt nej till den?

Nu är EU-konstitutionen en annan diskussion. Men jag vill än en gång uppmana den borgerliga alliansen att ta upp denna fråga.

Vi kan också konstatera att Riksbanken har gjort ett ganska bra resultat: 4,4 miljarder, som förmodligen går till skattesänkningar för de rika i Sverige. Men de går trots allt till staten. Hur skulle det ha varit om Sve-

rige hade varit medlem i EMU? Hade vi fått några 4,4 miljarder från Riksbanken då? Det får de borgerliga ledamöterna gärna svara på. Jag tror nämligen att vi inte skulle ha fått det.

Det finns all anledning att fortsätta att behålla den svenska modellen med den svenska kronan i detta avseende. Sverige utvecklas bättre, och vi kan ta hänsyn till de olika förutsättningar som finns. Därför är det bra att vi står utanför EMU.

Jag hoppas att Folkpartiet inte har något inflytande i den borgerliga majoriteten. Jag vet att det finns en diskussion i just Folkpartiet om att man kanske ska öppna för en folkomröstning om EMU.

EMU går det tydligen bra att folkomrösta om. Där svarade ju svenskarna ”fel” förra gången. Men EU-konstitutionen vill man inte folkomrösta om. Var konsekventa och verka inte för en ny folkomröstning för EMU, och se till att vi får ett juridiskt undantag från det i EU:s regelverk.

Anf. 109 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! I detta ärende behandlas Riksbankens förvaltning för år 2006.

Normalt brukar utskottet varje år även analysera och utvärdera Riksbankens penningpolitik under de tre senaste åren. Men eftersom utskottet år 2005 gav professorerna Francesco Giavazzi och Frederic Mishkin i uppdrag att utvärdera svensk penningpolitik över den längre tidsperioden 1995–2005, och denna utvärdering nu dessutom har remissbehandlats, kommer finansutskottet under våren att i ett annat betänkande ta upp de frågor som väcks med anledning av utvärderingen, remissyttrandena samt avlämnade motioner.

Det vi har att behandla i dag är att ett enigt utskott föreslår att Riksbanken ska beviljas ansvarsfrihet, att balans- och resultaträkningarna fastställs och att riksdagen godkänner fullmäktiges förslag till disposition av Riksbankens resultat. Precis som Ulf Holm sade innebär förslaget att Riksbanken levererar 4 400 miljoner kronor till statsverket.

I denna del är vi som sagt eniga i dagens debatt, så det blir nog inte så mycket av debatt. Däremot kommer vi under våren att få tillfälle att diskutera svensk penningpolitik över en tioårsperiod och ta ställning till de olika förslag som framfördes i utvärderingen men som också tillkommit under remisstiden. Vi kommer också snart att få ta ställning till utredningen om Riksbankens kapitalstruktur och vinstdisposition. Debattämnen i de frågorna kommer inte att saknas framöver.

Vad gäller årsredovisningen för år 2006 tycker jag att det är intressant att konstatera att trots den ökade användningen av kort fortsätter den utelöpande sedelmängden att öka. Jag kommer väl ihåg den debatt vi hade under år 2002, då direktionen i ett förslag till vinstdisposition skisserade att motsvarande 10 miljarder kronor behövde fonderas för att täcka Riksbankens driftskostnader, som vid det tillfället uppskattades till ca 800 miljoner kronor. Normalt är det seignioraget, det vill säga avkastningen på den utelöpande sedelmängden, som ska täcka driftskostnaderna. Denna ansågs dock av direktionen vara en osäker källa, eftersom sedelmängden successivt skulle minska i färd mot det kontantlösa samhället.

På s. 46 i årsredovisningen sägs att ”det samlade värdet på kontanter i cirkulation fortsätter att öka. Det beror sannolikt på den allmänna eko-

nomiska tillväxten. Sett över en femårsperiod sjunker dock ökningstakten successivt, vilket beror på att andra betalningsformer blir alltmer attraktiva.”

Men siffrorna nu visar att sedelmängden snarare ökar än minskar, trots att vi har fått mycket mer av elektroniska betalningar, kontokort och kontantlös handel. Seignioraget uppgick under år 2006 till drygt 2 miljarder kronor. Det är en avkastning som trots det låga ränteläget mer än väl räcker för att täcka driftskostnaderna. Men till detta får vi återkomma när utredningen om Riksbankens kapitalstruktur och vinstdisposition ska behandlas.

I betänkandet finns också ett ord-för-ord-protokoll från utskottets offentliga utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 22 februari i år. Till skillnad från tidigare hade utskottet denna gång utfrågningen en vecka efter det att den penningpolitiska rapporten hade lämnats av Riksbanken. Det var en av frågorna som utvärderarna föreslog, att finansutskottet skulle ta lite mer tid på sig vid granskningen av inflationsrapporten. Det tog utskottet till sig direkt. Detta var en nyhet vid utfrågningen.

Den andra nyheten var att Riksbanken började publicera en egen prognos för räntebanan, vilket riksbankschefen ansåg vara ett ytterligare steg mot ökad tydlighet och öppenhet för penningpolitiken. Därutöver ställdes många frågor till riksbankschefen, som går att läsa i vårt betänkande.

Fru talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag.

Anf. 110 PEDER WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag. Det glömde jag bort vid mitt senaste tillfälle i talarstolen.

Det är väldigt trevligt att kunna säga att vi från alliansen tycker att Sonia Karlsson gjorde ett väldigt bra inlägg som vi till fullo stöder.

Jag tänker koncentrera mig på den motion om EMU och tredje steget som Ulla Andersson talade om. Mig veterligen finns inte den frågan på agendan under den här mandatperioden. Det gäller både om man ska införa den gemensamma valutan eller ta upp frågan till en ny folkomröstning.

Efter de studier som är gjorda kom man fram till att det inte finns någon anledning att ha något juridiskt bindande avtal i frågan. Vi är inte bundna av det efter folkomröstningen. Om man tar Danmark som exempel, som ändå är juridiskt bundet att inte gå in i den nya valutan, är de i så fall mycket listigare än vi. De har bundit sin krona till den gemensamma valutan. Det fungerar på det sättet väldigt väl.

Att diskutera Riksbankens förvaltning och så småningom gå över till en EU-debatt tänker jag inte göra, utan jag stannar där.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Polisfrågor

13 § Polisfrågor

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2006/07:JuU6
Polisfrågor.

Anf. 111 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Fru talman! Jag vill först av allt säga något om polisverksamheten över huvud taget som den bedrivs i dag. Jag vill berömma den som engagerad och utifrån de givna förutsättningarna ganska effektiv. Men bra kan bli bättre, och det har man också sagt från polisens sida.

Ett omfattande effektiviseringsarbete bedrivs för närvarande inom polisen. Såvitt jag förstår har de signalerna till verksamheten mottagits väldigt positivt. Frågor om samverkan med andra myndigheter har satts långt upp på dagordningen. Det närmande som nu sker bland annat i kommunerna är väldigt positivt.

Polisens behov av goda relationer till allmänheten är stort. Att en relation i positiv bemärkelse kan odlas mot allmänheten underlättar givetvis polisens arbete.

Chefs- och ledningsfrågorna har satts i fokus. Chefsutbildning på olika nivåer har inletts och bedrivs i dag framgångsrikt. Det pågår ett ständigt utvecklingsarbete härvidlag, och det är alldeles nödvändigt.

Upprustningen inom teknikområdet sker fortlöpande. Omfattande insatser har gjorts inom IT-området, men mycket återstår säkert att göra. Allmänhetens tillgång till polisen är viktig. Här kan den nya tekniken säkert komma väl till pass.

Av den redovisning vi fick i samband med att rikspolischefen besökte utskottet framgick alldeles tydligt att det pågår ett intensivt och målmedvetet arbete att göra svensk polis effektivare och att på ett mer uthålligt sätt använda de resurser som ställs till polisens förfogande.

Nya verktyg och nya arbetssätt införs för att underlätta och förbättra resultaten av polisens arbete. Så långt det över huvud taget är möjligt bör detta arbete underlättas genom att lagstiftningen reformeras på relevanta områden.

Fru talman! Jag vill trots allt använda huvuddelen av min talartid åt att kommentera och utveckla de reservationer som vi har i betänkandet.

Först och främst gäller det förundersökning i fråga om unga brottsoffer. I en s-motion från den allmänna motionstiden påpekades det att det är i allra högsta grad nödvändigt att förundersökning påbörjas skyndsamt när brottsoffren är under 18 år. Motiven till förslaget är bland annat att det utsatta barnet så snart som möjligt ska kunna höras för att utredningen ska få tillgång till relevant information när den är som allra tydligast och mest närliggande. I och för sig finns en bestämmelse med en snarlik lydelse, men den avser hela utredningsarbetet.

Socialdemokraterna anser sig ha fog för att påtala det här förhållandet eftersom det har funnits brister i undersökningsstadiet. Vi har konstaterat att JO vid ett antal tillfällen har uttalat kritik mot att tidsfrister inte respekteras och att behovet av skyndsamt handläggning inte har tagits på fullt allvar. Vi har tidigare i vår grupp diskuterat att faställa en speciell, uttrycklig tidsfrist. Men vi har stannat vid att vi vill att regeringen ska titta närmare på frågan och att regeringen efter det genomför lämpliga förändringar i förundersökningskungörelsen.

Fru talman! Den stora frågan – i alla fall som jag ser det – i motionsbetänkandet är frågan om den framtida polisutbildningen. Den socialdemokratiska regeringen tillsatte en utredning i syfte att se över polisutbildningen och att undersöka om utbildningen kunde ske på fler orter i landet och om den skulle kunna inlemmas i högskolans regelverk. Utred-

ningen skulle vara klar i januari 2007, men stoppades av alliansregeringen som i stället tillsatte en ny utredning med en ny utredare.

Om det nu var viktigt att markera ett nytt regeringstillträde tycker jag att man i stället skulle ha kunnat utfärda tilläggsdirektiv till en sittande utredning. Men regeringen valde tyvärr att helt enkelt lägga ned den pågående och snart genomförda utredningen. Jag förstår inte riktigt fördelarna med att hantera frågan på det här sättet.

En fråga som har ställts flera gånger tidigare i interpellationer och i enkla frågor har gällt en förkortad polisutbildning. Den synes fortfarande vara aktuell. Redan i budgetpropositionen skrev regeringen om behovet av att överväga en kortare grundutbildning kompletterad med återkommande obligatorisk vidareutbildning.

Det kan inte hjälpas, fru talman, men jag anser att det upplägg som man nu har lagt ut spår för kommer att skapa ett polisens A- och B-lag, som vi tidigare har sagt. Det tycker vi inte är bra.

Det som talar för att de kommande förslagen ändå skulle ta fasta på behovet av att lyfta utbildningen till högskolenivå är de erfarenheter som den tidigare utredaren Agneta Stark har redovisat i rapporten till regeringen. Vidare inser den som nu utreder frågan, Anders Danielsson, som har lång erfarenhet av polisverksamhet, behovet av en kraftigt reformerad polisutbildning.

Men för egen del smyger sig nog misstanken på om att det i de nya direktiven finns en anvisning om att helt enkelt försöka undvika en akademisering av polisutbildningen i motsats till vad vi socialdemokrater önskade med den nu nedlagda utredningen.

Om man granskar utredningsdirektiven för de två uppdragen kan man se att de är ganska likvärdiga utom på ett par punkter. Den ena är att alliansregeringen vill att den nuvarande utredningen ska granskas. Det skulle underförstått innebära – för att återge vad polisutbildningens utredare Agneta Stark sade – att högskolans ram är för snäv för polisutbildningen.

Jag har i likhet med utredaren svårt att förstå ett sådant synsätt. Kraven på framtidens polis antas öka högst avsevärt. Snabba samhällsförändringar och oklara framtida utmaningar borde tala för en bred och högskolemässig utbildning.

Polisförbundet, som organiserar nästan alla poliser i landet, har länge talat varmt för att utbildningen skulle lyftas till högskolenivå. Det är svårt att förstå att några inte förstår att respektera den uppfattning som de som är i främsta ledet har. De har ju den bästa insikten om vad som måste göras beträffande polisernas framtida kunskaper och kompetens i en för samhället så viktig fråga. Man har totalt velat gå förbi detta.

Forskningen är förhållandevis blygsam på polisens område. Det väcker stor uppmärksamhet när någon enstaka avhandling läggs fram på polisverksamhetsområdet. En akademisering av polisutbildningen skulle leda till bättre förutsättningar att bedriva forskning i nära anslutning till polisutbildningen. Det finns ett klart behov av detta. Jag tror att den ambitionen kommer att gå om intet om inte polisutbildningen inlemmas i högskolevärlden.

Ett annat viktigt argument för en akademiserad polisutbildning är att den skulle kunna förläggas till flera orter i landet. Vi har redan nu sett att den polisutbildning som bedrivs i Umeå och i Växjö mycket påtagligt har

underlättat rekrytering och anställning av poliser där det tidigare var ganska svårt att klara den saken. Särskilt tydligt skulle jag vilja säga att detta är i Norrland.

Fru talman! Hillevi Engström finns på talarlistan. Jag skulle redan nu vilja ställa ett par frågor till henne. Hillevi Engström är själv polis och har säkert många kontakter med sina tidigare kolleger. Hon har säkert också god insikt i hur polisen arbetar och vilka krav som ställs på polisiär kompetens och förmåga. Skulle inte en högskolebaserad polisutbildning vara till god nytta för blivande poliser och den komplicerade verksamhet som poliser numera konfronteras med?

Den andra frågan gäller den nedlagda och den nytillsatta utredningen. Här har man förmodligen förskjutit resultatet av utredningens förslag minst ett år framåt i tiden. Anser Hillevi Engström att vi har råd med den uppkomna förseningen?

Slutligen, fru talman, yrkar jag bifall till vår reservation nr 8 beträffande polisutbildningens akademisering. Vi står givetvis också bakom den andra reservationen, men med respekt för kammareffektiviteten yrkar jag bifall endast till denna.

I detta anförande instämde Kerstin Andersson (s).

Anf. 112 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag naturligtvis står bakom alla Vänsterpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 8, som vi har tillsammans med Socialdemokraterna.

Vi ska i dag alltså behandla motioner från den allmänna motionstiden när det gäller polisfrågor. När man läser betänkandet slås man av att i stort sett allt utreds. Det kan i och för sig vara bra; det är viktigt att frågor utreds ordentligt för att vi här i kammaren ska kunna fatta bra beslut.

I sammanhanget vill jag dock bara nämna att den förra majoriteten ofta blev påhoppad av dåvarande opposition för att vi utredde för mycket och för långsamt. Den nuvarande majoriteten uppfattade då att det bara var att tuta och köra. Nu är rollerna lite ombytta. Man kan säga att en del saker i den här kammaren inte utreds alls, men i detta betänkandet utreds det mesta.

Vi i Vänsterpartiet tycker att polisen har en viktig uppgift för att förebygga brott och upprätthålla lag och ordning. Polisen ska ge våra medborgare service och trygghet, och det ska finnas i hela landet. Det är därför också viktigt för oss inom Vänstern att poliser ska ha en bra utbildning.

Fru talman! Polisen ställs mycket ofta inför att bemöta människor i olika skeenden, situationer och sammanhang. Därför anser Vänsterpartiet att en akademisering av polisutbildningen är både nödvändig och önskvärd, vilket vi också har fått bekräftat att Polisförbundet anser. Utbildningen behöver bli längre och inte, som Socialdemokraterna hävdar och som stod i budgetmotionen i höstas, kortare. Ministern har talat om för oss flera gånger att så inte är fallet. Däremot har hon aldrig erkänt att det står fel i budgetpropositionen. Så lite misstänksam kan man ju vara.

Vi vill också ha en försäkran om att de mjuka frågorna får en större plats på det här viset, med en förlängd utbildning, en högskolebaserad utbildning. Det ger också bättre möjligheter till forskning inom polisverksamheten. Vi vill också se att den lyckade satsning som gjordes av den förra majoriteten, s, v och mp, med distansutbildningen blir kvar – detta för att man lättare ska kunna rekrytera studenter från landsbygden och därmed också lättare kunna rekrytera dem tillbaka till landsbygden.

Den utredning som tillsattes av den förra majoriteten, där högskoleutbildning skulle utredas, lades ned strax innan den skulle lämna sitt förslag. Och en ny utredare har utsetts. Detta får till följd att en nödvändig utbildning av poliser kommer att dröja. Det beklagar vi i Vänsterpartiet djupt med tanke på att så många poliser kommer att utbildas de närmaste åren. Man tyckte alltså från den borgerliga alliansen att den sittande utredningen inte täckte allt. Men då kunde man väl ha givit tilläggsdirektiv till den sittande utredaren och på det viset sparat både tid och framför allt resurser.

Fru talman! Vänsterpartiet har medverkat till den stora resursförstärkning som skedde till polisen under förra majoritetens tid, tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Den skulle bland annat resultera i att polisen blev mer synlig. Visst har resultatet blivit bättre men inte tillräckligt.

Vi i Vänsterpartiet anser att det behövs en större översyn av polisens budget, så att resurstillskottet används så effektivt som möjligt. Detta är inte någon orimlig begäran från vår sida med tanke på att det när det gäller annan samhällsservice alltid ställs krav på effektiv resursanvändning, uppföljning med mera. Detta tar vi också upp i vår reservation nr 4.

Fru talman! När det gäller att förse även landsbygdskommuner med poliser nämns det i betänkandet på två ställen att den lokala förankringen är viktig. Och den är väldigt viktig. Jag kommer själv från en landsbygdskommun. Jag har också nära relationer till poliser som jobbar på landsbygden. Det här är viktigt för oss. Det dras in på service. Det verkar som att man saknar kunskap om hur det ser ut och vilka lokala förhållanden som finns på olika ställen här i landet. Poliser rör sig till exempel på väldigt stora geografiska ytor, som innebär att en förflyttning från plats till plats tar väldigt lång tid.

Det är jätteviktigt att det händer någonting i de här frågorna så att även landsbygdsbefolkningen känner trygghet när det gäller tillgången på poliser.

Vi i Vänsterpartiet har i vår motion räknat upp ett antal exempel på hur man ska komma till rätta med problemen. Det handlar definitivt inte bara, som man gärna vill göra gällande i den här debatten, om antalet poliser, utan det krävs också nya arbetssätt, nya idéer för att det ska hända någonting.

Det kan ju inte vara så som jag fick höra när jag var i Stockholm på ett möte med högsta polisledningen, att har man flyttat ut i bushen får man i stort sett skylla sig själv. Det var svaret jag fick. Detta tycker jag sänder helt fel signaler till befolkningen. Men även poliskåren, som jobbar på landsbygden, tar väldigt illa upp.

Nu står det i betänkandet att polisstyrelsen ska titta på vilken särskild metodik och åtgärd som behövs för att säkra att även landsbygden har poliser. Det är bra. Alliansens företrädare, ni kan vara säkra på att vi kommer att följa den här frågan väldigt noga!

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga att vi i detta land i stort sett har en väldigt bra polisverksamhet och i stort sett har väldigt bra poliser. Men man brukar också säga så här: Även solen har fläckar. Det finns saker som kan bli bättre, och där vill vi i Vänsterpartiet gärna bidra. En del av dessa bidrag får vi i dag avslag på av den nya regeringen.

Anf. 113 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Polisen är, har alltid varit och kommer nog alltid att vara en verksamhet som engagerar många, och det är väldigt bra. Polisen är ju, för att travestera en slogan som Polisförbundet hade för ett par år sedan, samhällets skyddsombud.

Det är många som har synpunkter på och åsikter om vad polisen gör och vad de borde göra, vad som ska prioriteras och på vilket sätt polisen ska organiseras, utbildas och styras. Det finns också en hel del synpunkter på vilken utrustning polisen ska ha, ja till och med vilka hundar man bör välja för att eftersöka till exempel barn som har sprungit bort. Det är i grunden väldigt positivt att vi, både vi här i kammaren och andra, engagerar oss i polisens uppdrag.

Det är ett väldigt viktigt uppdrag. Det främsta och det allra viktigaste är tyvärr det som man oftast talar allra minst om. Då menar jag faktiskt polisens uppgift att förebygga och förhindra brott. Det är faktiskt polisens primära uppgift. Det är där polisen framför allt måste bli bättre för att minska antalet brott i samhället och framför allt för att bryta kurvan, som går uppåt, när det gäller våldsbrott.

Men för att förebygga brott krävs det insatser från ganska många olika aktörer. Det krävs framför allt att enskilda människor känner en stor tilltro till polisen och vill bidra och hjälpa till genom att ha en bra dialog med just sin polis. Då måste det finnas en polis som det är lätt att få kontakt med, helst en polis som man känner redan i förväg. Då kan människor enkelt ge polisen tips, uppslag och idéer om vad som händer i närsamhället.

När människor känner förtroende för polisen och vet att polisen verkligen kommer och hjälper till när man behöver vågar vanliga människor också visa civilt mod och agera när det kan behövas. Men då krävs det, fru talman, att det finns poliser i hela landet, även i glesbygd, dygnet runt, året runt. Så är det inte i dag.

Även andra i samhället, som frivilligförbundet, idrottsklubbar, religiösa samfund och företag, har sin roll att fylla. När de bjuds in till samarbete med polisen visar det sig att det finns ett stort engagemang och mycket kunskap om den lokala problembilden och den lokala brottsligheten. Men då krävs det polisiär närvaro i lokalsamhället, och det saknas på många ställen i Sverige i dag.

Slutligen vill jag också nämna kommunernas roll i det brottsförebyggande arbetet. Många kommuner har nu bildat brottsförebyggande råd. Och vi hörde i justitieutskottet för en tid sedan att man i Eskilstuna job-

bar väldigt aktivt med att förebygga brott, speciellt bland unga. Där har man också projekt som går ut på att ungdomar ska våga och vilja vittna i rättegångar.

Det finns många projekt på lokal nivå som har till syfte att minska brottsligheten och öka tryggheten. Men för att det ska fungera, fru talman, krävs det poliser i lokalsamhället. Samhället kan inte överta polisens roll, även om många olika aktörer gör betydande insatser, inte minst de ideella brottsofferjourerna.

Utöver uppdraget att förebygga brott ska polisen självklart också utreda de brott som ändå begås, och man ska klara upp ännu fler brott än som sker i dag. Det krävs att polisen har rätt kompetens för att bekämpa så skilda brott som narkotikasmuggling, rattfylleribrott, barnpornografi, ekobrott – ja, listan kan göras hur lång som helst.

Som alla förstår menar vi moderater och alliansen att en viktig utmaning för rättsväsendet är att det utbildas fler poliser, så att det ska finnas poliser i hela Sverige, året runt, dygnet runt. Regeringens mål är klart och tydligt. Det ska finnas 20 000 poliser år 2010. Dessutom ska fler poliser än i dag arbeta på kvällar, nätter och helger. Och synligheten ska öka för oss vanliga medborgare. Det ska finnas poliser som gör oss trygga och som förhindrar att brott över huvud taget begås.

Något som den här regeringen dock inte har gjort, och det är viktigt att poängtera, är att stänga någon polishögskola för att avvakta en utredning om en ny polisutbildning. Den här regeringen gör precis tvärtom och satsar på att öka antagningen till polishögskolorna. I mitten av 90-talet stängde den dåvarande regeringen polishögskolan i tre terminer innan den nya utbildningsmodellen togs i bruk. Det var inte särskilt bra för polisen av många skäl. Jag ska inte förlänga debatten genom att gå in på alla negativa aspekter eller älta vad den tidigare regeringen bestämde, men nuvarande regering har en annan syn på polisen.

Redan i höst, och därefter till vår- och höstterminen 2008, utökas platserna på de tre polishögskolorna från 528 till 830 studenter. Dessutom har Rikspolisstyrelsen i budgetdirektiven, där både jag och Margareta Persson från Socialdemokraterna har varit med och fattat beslut, beslutat att man redan nu ska arbeta aktivt med att se över den nuvarande polisutbildningen. Man ska se över antagningskrav och hela grundutbildningen. Man ska se över kurs- och utbildningsplaner och öka styrningen av utbildningens innehåll och struktur. Bland annat har rikspolischefen utsett en ny rektor för att förbättra polisutbildningen ytterligare. Den är i många stycken bra redan i dag, det håller jag med Lena Olsson om, men mycket kan göras ännu bättre.

Det som är väsentligt att nämna är att man inom polishögskolorna ska säkerställa att utbildningen utvecklas i takt med verksamhetens behov och att samstämmigheten mellan de tre skolorna blir bättre.

Nu har som vi alla känner till regeringen startat en ny polisutbildningsutredning som på kort tid – det här är viktigt – ska utvärdera den nuvarande polisutbildningen som har funnits i snart tio år för att inte, som man säger, slänga ut barnet med badvattnet. Vad är bra i den nuvarande utbildningen? Vad är bra här i Solna? Vad är bra i Växjö och i Umeå? Vad kan utvecklas och förbättras? Behöver allting ändras från grunden eller kan några bitar finnas kvar och i så fall vilka? Vad behöver polisen för kunskaper i framtiden? Vilka krav kommer att ställas? Det är

viktiga frågor som den nuvarande utredaren länspolismästaren Anders Danielsson ska se över. Med sig i den utredningen har han det material som Agneta Stark redan har levererat. Det är en 60-sidig promemoria där det finns väldigt mycket matnyttigt.

Vi i alliansen menar att det behövs ett utvidgat utredningsuppdrag och välkomnar därför att det nu sker en utredning som inte bara fokuserar på formen utan framför allt på innehållet och försöker se vad polisen behöver för kompetens i framtiden. Syftet är inte, fru talman, att polisen ska få en försämrad utbildning – tvärtom! Polisen ska få en förbättrad utbildning i det nya systemet. De ska få rätt utbildning för de behov som finns.

Jag vill också helt kort säga något om övriga angelägna frågor och förslag i oppositionens motioner och reservationer.

Vi delar definitivt uppfattningen om att utredningar om brott mot unga människor och barn ska bedrivas särskilt skyndsamt. Det ställs särskilt stora krav på förundersökningsledare att göra det, och JO:s tillsyn är god. Det gällande regelverket stipulerar att förundersökning ska vara klar och åtal väckt inom tre månader så snart det finns någon skälig misstänkt för brottet. Det är alltså i tillämpningen av regelverket som det har funnits brister, och det löser vi inte genom att ändra regelverket.

Beträffande brott med unga lagöverträdare ska polisutredningen också ske med särskild skyndsamhet och ska som huvudregel vara avslutad inom sex veckor om det är ett brott med fängelse i straffskalan.

Det finns alltså tydliga och klara regler redan i dag. När de inte har följts beror det på att man har prioriterat fel inom polisen. Skälet till att man prioriterat annorlunda är framför allt att polisbrist.

En motion som våren 2006 bifölls av riksdagen kom från Vänstern och handlade om obligatorisk handledning av poliser. Jag vill nämna den, för jag tycker att det är en viktig fråga av flera skäl. Dels har de flesta yrkesgrupper i samhället som jobbar med människor, till exempel socialsekreterare, obligatorisk handledning i sin tjänst. Det är viktigt för att förbättra den psykosociala arbetsmiljön, men det är också viktigt att poliser som ingriper mot människor med stora problem inte ska bli cyniska och börja generalisera om människor. Det är otroligt viktigt för yrkesrollen att man får avlastning med professionell hjälp! Därför är handledning viktigt. Orsaken till att vi inte bifaller den här motionen är att det skedde ett tillkännagivande i våras. Regeringen har lovat att återkomma redan under våren till riksdagen när det gäller detta.

Avslutningsvis vill jag säga att det finns väldigt många goda intentioner i oppositionens förslag och reservationer men att mycket redan sker på Rikspolisstyrelsen, inom de andra myndigheterna och inom Regeringskansliet. Man får tyvärr konstatera att det tar lite tid att ändra. Men det är bättre att det får ta tid och bli rätt än att vi hastar fram.

(Applåder)

I detta anförande instämde Inge Garstedt, Krister Hammarbergh och Anders Hansson (alla m).

Anf. 114 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! Jag fick möjligen delvis svar på någon av frågorna till Hillevi Engström. Men jag vill först säga något om stängningen av Polis-högskolan och påminna om vad som hade hänt åren innan regeringen tog beslut om att avveckla en utbildning där. Det handlade om den ekonomi som kanske inte precis Hillevi Engström men den borgerliga regeringen hade bestått Sverige. Det var fråga om att spara pengar, och jag kan hålla med om att det var ett misstag att göra så. Vi fick ett glapp som vi har haft svårt att fylla.

Annars kunde jag nästan ha hållit samma anförande som Hillevi Engström, med undantag av kritiken mot vissa reservationer. Det framgår ju också av betänkandet att vi är överens om väldigt mycket. Men jag skulle återigen vilja spetsa till frågan om akademiseringen av polisutbildningen. Måste ändå inte Hillevi Engström godta att syftet med att skriva om detta är ett försök att på ett fint sätt förhindra ett förslag om att polisutbildningen skulle inlemmas i högskoleregelverket?

Jag tror säkert att vi behöver 20 000 poliser. Jag skulle kunna tänka mig att vi till och med behöver fler. Men frågan är hur poliser ska arbeta. Polishus och polisstationer i all ära, men vad folk vill se är poliser av kött och blod när man ska ha service, och det ställer vi faktiskt upp på.

Anf. 115 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Som jag sade är syftet att skapa en bättre utbildning. Vi är överens om att det ska vara en bättre och mer anpassad utbildning.

Min uppfattning är inte alls att den ska förkortas. Jag delar inte heller analysen att detta skulle vara emot en akademisering. Det som är helt klart och tydligt redan nu är att de moment som redan i dag är högskolemässiga ska kunna ge högskolepoäng. Det ska det inte vara någon diskussion om. Detta är viktigt att poängtera.

Vi behöver också göra en jämförelse med andra länder som har liknande problem. I Norge har man akademiserat polishögskolan. Där har man dock bara en högskola, och den är skild från den övriga högskolan. Jag tycker därför inte riktigt att man kan jämföra med Norge.

Jag tycker trots allt att det finns ett värde i att man här i Sörentorp har en gemensam utbildning för både grundutbildning och vidareutbildning. Det är inte helt fel. Jag vill alltså inte binda mig för vilket förslag som är det bästa när det gäller högskolan.

Om man för att polisen ska få rätt kompetens och hög kompetens anställer personer som redan har en akademisk utbildning, till exempel jurister som har pluggat på högskolan ett antal år, skulle dessa kanske inte behöva gå igenom ytterligare tre års högskoleutbildning för att få den kompetens som behövs. Jag skulle alltså vilja säga att utbildningen ska vara smartare.

Det finns saker som talar i båda riktningarna, och jag vill varken binda mig till att utbildningen ska vara helt kopplad till högskolan eller till något annat sätt. Jag tycker att frågan är för komplicerad för det.

Jag har läst det Agneta Stark har kommit fram till. Det är 60 sidor. Hon är väldigt tydlig. Men hon har också haft uppdraget att enbart inrikta sig mot en högskola. Jag tycker att frågan är ganska öppen fortfarande, men att det behövs en bättre utbildning håller jag med om.

Prot. 2006/07:83

28 mars

Polisfrågor

Anf. 116 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! Jag hör ju att Hillevi Engström lutar sig väldigt mycket mot att Anders Danielsson ändå skulle ta för gott det som Agneta Stark har kommit fram till, att kunna inlemma polisutbildningen i högskolevärlden. Det går ju att lösa. Hillevi Engström har ju läst Agneta Starks rapport. Hon säger att det går relativt enkelt att göra detta.

Om man varvar högskoleutbildningen med verksamhetsförlagd, ska vi säga praktik, skulle man kunna nå alla de fördelar som man har i dag genom att ha en grundutbildning och sedan aspiranttjänstgöring. Det kanske är lite fel att lägga aspiranttjänstgöringen, när man ska få ta del av verkligheten, i slutet av utbildningen. Det skulle vara växelvis. Jag tror att man skulle komma längre så.

Frågan är om Hillevi Engström anser att den skrivning som finns i de nya kommittédirektiven verkligen ger ett utrymme för Anders Danielsson att lägga fram ett förslag som innebär att man skulle kunna göra den här operationen och inlemma polisutbildningen i högskolevärlden.

Jag skulle kunna ställa en följdfråga. Hillevi Engström kan polisiär verksamhet och har säkert väldigt goda kontakter med sina tidigare kolleger. Skulle inte Hillevi Engström kunna tala enskilt med justitieministern om att verkligen ta det här till sig, skicka de signaler som behövs och skapa det utrymme som är nödvändigt för att den nye utredaren ska känna att det finns en frihet att komma med ett förslag om att polisutbildningen skulle bli högskolemässig?

Anf. 117 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! När jag tittar på direktiven – jag satt och läste dem här och jag läste också de gamla direktiven – ser jag inget i dem som gör att jag kan utläsa att Anders Danielsson är förhindrad att föreslå en sådan inriktning om han finner det lämpligast. Jag tycker att det öppnar för väldigt många möjligheter. Men jag tycker också att utredningsdirektiven är tydliga på den punkten att man ska utvärdera den nuvarande utbildningen noga.

En sak som har framkommit bland studenter, bland polischefer och andra är att studenterna nu har för lite färdighetsträning. Det behövs mycket mer praktik. Då menar inte jag bara verksamhetsförlagd praktik utan jag menar praktik under skyddade omständigheter, på ett skyddat område, till exempel hur man ingriper mot en narkotikapåverkad person. Man får liksom öva på sådana situationer innan man möter dem i verkligheten. Fördelen med den nuvarande utbildningen tycker jag är att det är mycket av den sorten.

Jag tycker att man ska ta med sig det bästa från det som fungerar bra och sedan diskutera högskolemässigheten. Jag har själv ingen annan mening än att låta utredaren jobba fram ett bra förslag så att vi får den bästa utbildningen. Där tror jag att vi är helt överens.

Det kan också vara så att man förlägger viss del av utbildningen inom högskolan och att andra delar blir mer verksamhetsförlagd, i nuvarande

form. Man kan tänka sig en sådan uppdelning också, att inte hela utbildningen är förlagd till ett universitet. Det finns olika varianter. Jag tycker att vi ska låta honom jobba. Visserligen tar det lite längre tid nu, men utifrån vad Agneta Stark har kommit fram till kan man notera att den utredningen inte alls var färdig utan det fanns delar kvar i den också. Jag tvivlar på att hon hade kunnat lägga fram ett fullödigt förslag till januari 2007. Men jag tar med mig det du har sagt, och jag pratar med statsrådet.

Anf. 118 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag kan fortsätta på det spår som Abramsson var inne på. Det är inte så dumt med enskilda samtal med ministrarna för att få en del utträttat.

Det jag skulle vilja fråga om gäller distansutbildningen som s, v och mp fick genomförd. Den har visat ett väldigt bra resultat. Det har också justitieminister Beatrice Ask sagt. Jag skulle vilja fråga dig, Hillevi, kan man försäkra att den utbildningen blir kvar? Du vet ju också, precis som jag, att det av många orsaker är ett stort problem att tillförskaffa poliser på landsbygden. Men det är väldigt viktigt att just distansutbildningen blir kvar. Det är lättare att rekrytera till oss då.

När det gäller att målet är 20 000 poliser vill jag också fråga: Kan man verkligen garantera att om man har 20 000 poliser kommer det att finnas poliser över hela landet dygnet runt?

Anf. 119 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag delar Lena Olssons uppfattning att distansutbildningen har varit väldigt positiv. Det finns en del som säger att den till och med har varit bättre i vissa avseenden än den normala polisutbildningen. Det finns någon skrivning – nu hittar jag inte den – i direktiven som också handlar om distansutbildningen och att Anders Danielsson ska se över den. Men det är ett bra sätt att få unga människor och andra också att söka och att vara kvar på hemorten. Där delar jag uppfattningen. Jag kan inte se att det skulle vara något problem att behålla distansutbildningen.

Sedan tycker jag också att man inom polisen får titta på vad som gör att människor söker sig ut till landsbygden och glesbygden. Det måste finnas incitament som gör att man har en utveckling där också när det gäller kompetensutveckling och på andra sätt. Jag tror inte att det kanske är det främsta som unga människor vill arbeta med utan man kan också försöka rekrytera mer erfarna poliser från storstaden, när de bildar familj eller av andra skäl vill flytta ut och få andra möjligheter till fritid med mera. Distansutbildning tycker jag är positivt. Jag ser gärna att den utvecklas.

Jag tror också att det är viktigt att peka på att det inte kan finnas poliser överallt. Men i de större kommunerna ska det finnas poliser. Det ska finnas poliskontor eller polisstationer som är öppna, som har större tillgänglighet. Rikspolisstyrelsen jobbar redan nu med att det ska vara fler som jobbar kvällar, nätter och helger och ute i lokalsamhället. Jag är ganska positiv till att det kommer att bli betydligt bättre. Det är inte bra att mötas av en skylt där det står att det är stängt och att man har expeditionstid på torsdagar kl. 13–14. Vi är alla överens om att det inte är någon bra ordning.

Sedan är frågan om 20 000 räcker. Det vet jag inte heller. Men det är i alla fall en början. I dag finns det 17 000 poliser. 7 000 jobbar i yttre tjänst och 10 000 i inre tjänst. Jag skulle vilja se att det var tvärtom, att det var 10 000 som var ute bland oss medborgare och 7 000 inne på kontoret. Det kan också vara ett sätt.

Anf. 120 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! När det gäller att få ut poliser i yttre tjänst kan jag ju passa på att påpeka, eftersom polisen har fått så pass stora resurstillskott, att vi hör att man i andra samhällskategorier hela tiden pratar om effektivt resursanvändande och att det ska följas upp ekonomiskt och så vidare så att man ser att man verkligen har resurserna där de bäst behövs. Det skulle i sin tur kunna frigöra fler så att de syns ute i samhället.

Om det är totalt fel kan du ju säga mig det, men vi från Vänsterpartiet anser att man måste kunna begära en sådan översyn av polisen. Det är inte helt fel. Vi har ju ansvar allihop för dessa pengar.

När det gäller polisutbildningen vill jag fortsätta med det som Socialdemokraterna tog upp, att utbildningen blir högskolebaserad och att man har möjlighet till akademiska poäng. Men det gäller också forskning inom detta område, som vi tycker är väldigt viktigt. Den behövs i den här yrkeskategorin precis som den behövs i andra, och jag tror att man kan gå tillbaka till den och att man har nytta av den.

Du kan väl i alla fall resonera lite om just effektivt resursanvändande och om forskningen när det gäller den högskolebaserade utbildningen. En längre utbildning ger ju mycket större möjligheter till de här mjuka delarna som vi åberopar i vår motion, och det är också väldigt viktigt, Hillevi. Det kan handla om bemötande, eftersom polisen ofta träffar människor i olika slags krissituationer.

Anf. 121 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Polisforskningen är eftersatt på grund av att poliskunskap inte är ett enskilt ämne. Det behövs mer kunskap. Vi menar, speciellt från Moderaternas sida, att vi ska bygga vår verksamhet på beprövad erfarenhet och forskning, på det man har kommit fram till fungerar bäst.

Det är någonting som skulle tala för en högskoleutbildning. Det är argumentet för. Helt klart är det så. Men sedan får vi se var detta kommer att landa.

Jag tror också att det är viktigt att tänka på att det för vanliga människor ute i samhället är viktigt att bemötas på ett professionellt och empatiskt sätt av en polis som de träffar.

Jag tror att de flesta vanliga människor är ganska nöjda när de väl får tag på polisen. Det borgar också för att den nuvarande utbildningen i många stycken är väldigt bra och har en hög kvalitet. Problemet är att människor får för lite av polisen närvarande och att det sker för många brott. Men jag tror att människor i gemen inte har så mycket synpunkter på huruvida polisens utbildning bedrivs inom högskolan eller inom Polis-högskolan som i dag.

När det gäller längre utbildning beträffande mjuka delar så tror jag att det mycket handlar om ett förhållningssätt, om man prioriterar till exempel ämnen som bemötande, etik och så vidare. Det har man kunnat göra, och det gör man understundom när det finns eldsjälarna som tar tag i detta.

Där tycker jag att man måste se över kursplanerna så att man tar med mer av den varan. Det är helt klart. Det är viktigt vilket bemötande som brottsoffer får. Den första kontakten är alltid den som man bär med sig.

När det gäller yttre tjänst och att kunna använda resurser bättre kommer polisen att anställa 300 civila experter. Man kommer också att vidareutbilda civilanställd personal som kan stödja polisarbetet.

Någon sade till mig att det bästa med ett bra polisarbete är om polisen angör polisstationen så sällan som möjligt. Och när man väl angör polisstationen ska man vara där så kort tid som möjligt.

Genom att se över rutiner i fråga om avrapportering och så vidare kan poliserna ägna mindre tid inne på polisstationen och mer tid ute i samhället. Det tror jag verkligen skulle gynna polisen i stort.

Anf. 122 KARIN NILSSON (c):

Herr talman! Vi märker att polisfrågorna har stor betydelse. Det märkte vi också när vi tog budgetbeslut om pengar till polisverksamheten. Det är det mest prioriterade verksamhetsområdet inom rättsväsendets budgetområde. Vi hör det också här i dag. Hillevi Engströms anförande visade tydligt att vi behöver fler poliser, och det har också oppositionen uttryckt. Och det känns bra att vi är eniga om detta och att vi nu är eniga om att det var rätt att vi tillförde dessa pengar i budgeten för polisens verksamhet. Vi utökade anslaget till polisorganisationen med 875 miljoner i budgeten för 2007. Och vi plussar på ytterligare 1,4 miljarder 2008 och 2009. Det innebär att poliserna kommer att bli fler till antalet och att de blir synliga i hela landet. Och det är ett måste att de blir synliga i hela landet. Målet om 20 000 poliser till 2010 är inget litet mål, men vi får se om det räcker. Men det är i alla fall en intention som visar att vi är på rätt väg.

Tre av de inledande motionerna som behandlas i betänkandet kommer från centervänner i riksdagen. Enligt dessa motioner vill man bland annat se en decentraliserad polisorganisation och större lokalt inflytande. Man påtalar också behovet av närpoliser. I en av centermotionerna anføres att närpolisens verksamhet bör kommunaliseras.

Justitieutskottet konstaterar i detta betänkande att polisens verksamhet även i fortsättningen bör vara statlig. Jag delar utskottets uppfattning, men jag har också mycket stor förståelse för den oro som finns på det lokala planet. Alla dessa centermotioner har tillkommit på grund av den otrygghet som många av landets invånare har känt då de blivit varse att det är svårt att få tag på polisen i en akutsituation eller när de har anmält ett inbrott eller en pågående stöld och det har tagit lång tid innan polisen har kommit, om den ens haft möjlighet att bry sig.

Kanske befinner sig polispatrullen fem sex mil bort, och man vet att det tar tid för den att förflytta sig. Förmodligen är polispatrullen då upptagen med andra angelägna brott. Styrkorna räcker alltså inte till i dag. Möjligheten att få ett brott uppkärvat avtar i takt med tiden.

Många kommuner och företag har tecknat egna avtal med privata vaktbolag för att på något sätt stävja inbrotten och stölderna. Det visar att de mål som vi har ställt upp här i kammaren inte har uppnåtts. Och förutsättningarna måste därför ändras.

I mina hemtrakter i södra Småland har nästan varje liten ort en egen grupp invånare som har bildat nattpatruller eller grannsamverkan. De är

ute och kör många mil varje natt och kväll på sin fritid och bekostar själva bensinen. I något fall har det varit på gränsen för att man skulle kunna betrakta någon av dessa grupper som medborgargarde. Och utvecklingen mot medborgargarden visar också att samhället har misslyckats. Här måste vi vara mycket observanta så att mörka krafter inte får ta över.

Karl Gustav Abramsson berörde allmänhetens tillgång till poliser och sade att IT-utveckling och den moderna tekniken skulle vara en lösning. Men antalet poliser är definitivt en av de mest påtagliga lösningarna. Och det får vi till stor del tillgodosett i den framlagda budgeten.

Jag har uppfattat att den nya regeringens förslag i denna fråga är ett första steg i rätt riktning för att rätta till de missförhållanden som jag anser finns i dag.

En helt annan fråga som jag själv har tagit upp i en motion som behandlas i betänkandet är att man ska utöka de polisiära befogenheterna för Tullverkets personal. Bakgrunden till min motion är att antalet anställda inom Tullverket kraftigt har minskat sedan EU-utvidgningen mot öst. Samtidigt har trafiken in över gränserna med sprit, dopningspreparat och andra droger som ingår i Tullverkets ordinarie ansvarsområde inte minskat i motsvarande omfattning. Till detta tillkommer misstanken om människohandel och trafficking där Tullverket inte har befogenhet att ingripa på egen hand.

Dessutom har vi varor av olika slag som transporteras inte bara in i landet utan också ut ur landet. Och många gånger kan man misstänka att det är stöldgods. Men där har inte heller tullens personal möjligheter och befogenheter att ensam stoppa transporter, då misstanken inte är tillräcklig grund för att vidta åtgärder eller ens hålla någon kvar den tid som krävs för att få dit en polispatrull.

När jag läste betänkandet såg jag att det fanns en gränskontrollutredning som avlämnade ett betänkande i november 2004 och som föreslog en ny och samlad organisatorisk beteckning för när polisen, Tullverket och Kustbevakningen samverkar i arbetet vid inre och yttre gräns. Utredningen ville kalla denna grupp tjänster för gränskontrollmyndighet och föreslog att Tullverket och Kustbevakningen borde ha samma befogenhet som polisen när de utgör gränskontrollmyndighet. Om detta förslag från 2004 hade gått vidare till ett beslut så skulle jag inte ha behövt skriva om detta i motionen.

Utredningen kom också fram till att Kustbevakningen, Tullverket och Migrationsverket på ett mer tydligt sätt skulle kunna medverka i personkontrollen. I dag saknar Tullverket dessa befogenheter, vilket gör att man inte har rätt att på egen hand agera när man misstänker människosmuggling eller trafficking.

Utskottet konstaterar att regeringen har aviserat en proposition som behandlar motionärernas frågeställningar och vill därför inte föregripa den kommande propositionen. Det innebär att den motion som jag själv har skrivit också kommer att behandlas. Jag ser med stor tillförsikt fram mot att få se en sådan proposition.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer och motioner.

(Applåder)

Anf. 123 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! Karin Nilsson från Centerpartiet tycker att man nu börjar ta steg i rätt riktning. Innebär det att den förra majoriteten inte gjorde någonting över huvud taget? Menar du att de stora resurssatsningar som gjordes av den förra majoriteten, av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister, inte har resulterat i någonting alls?

Vi har tvistat om dessa pengar förut. Den borgerliga alliansen har använt sig av de pengar som redan har funnits.

Centerpartiet brukar alltid hylla landsbygden. Nu är det tydligen Vänsterpartiet som har tagit över den stafettpippen. Hur mycket kommer ni att lägga ned på att distansutbildningen ska bibehållas? Nu finns det inte några jättestora tecken på att den är i fara. Men jag vill i alla fall trycka på detta för att försäkra mig om att även landsbygden ska ha en medborgerlig trygghet i att det finns poliser. Det här har varit en väldigt viktig fråga för Centerpartiet förut, och jag vet inte om den nu har blivit mindre viktig.

Den nya, högskolebaserade polisutbildningen, som vi har förordat, skulle kunna hjälpa oss att få den geografiska spridningen, om det går att rekrytera på olika håll i landet. Det skulle i så fall innebära att de praktiska saker som man gör inom utbildningen naturligtvis också ska förläggas på andra områden, något som redan finns i dag. Du får svara, Karin.

Anf. 124 KARIN NILSSON (c) replik:

Herr talman! Det har säkert tagits steg i rätt riktning tidigare, men jag ser de brister som du pekade på. Det har saknats poliser på landsbygden. Det finns en oro på landsbygden, som har drabbats hårt på grund av att det är svårt att rekrytera till landsbygden. Om det blir fler poliser är det också större förutsättningar att det inte blir ett ensamjobb, att det går att bilda patruller som kan jobba kvällar och nätter och vara synliga i verksamheten, vara synliga ute bland folk. Det är precis det som jag har saknat.

De nya pengarna till nya poliser är välkomna i verksamheten. Jag är glad att Karl Gustav nämnde dem. Det innebär att vi är överens om att det var rätt satsning i budgeten på rättsväsendets område.

Du tog upp distansutbildningen. Jag är själv skolpolitiker i grunden, och mitt hjärta klappar för distansutbildningen, för att sprida kunskaper och få folk attraherade av utbildning. Jag vill ändå inte föregripa den utredning som pågår – Hillevi beskrev mycket tydligt att den pågår – och vad den kan komma fram till när det gäller högskoleutbildning, poäng hit och dit, om det är en distansutbildning eller en mer spridd högskoleutbildning som gäller framöver. Jag har inte låst mig i någon position. Jag vill inte göra det förrän jag ser svaret.

Anf. 125 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! Om det blir 20 000 poliser, som man har som mål, har vi ingenting emot det, Karin – snarare tvärtom. Vi vet att det behövs fler poliser. Men det innebär inte per automatik att de hamnar på landsbygden. Så är det inte. Så ser det inte ut i dag.

Det problem som vi ser på landsbygden är att man utlyser tjänster och ingen söker dem. Då måste man titta på orsakerna till att ingen söker. Därför har distansutbildningen varit bra. Man har kunnat rekrytera poli-

ser från närliggande områden och tillförsäkrat sig att de även kan komma tillbaka till sin födelseort eller vad det nu är.

När det gäller den högskolebaserade polisutbildningen var en idé med den att man såg en fördel i att flera högskolor skulle kunna ha den och därmed tillförsäkra lands- och glesbygd de poliser som behövs. Jag menar inte, som Hillevi och jag debatterade, att det ska finnas poliser i varenda buske, men nog vore det bra om det fanns i någon.

Anf. 126 KARIN NILSSON (c) replik:

Herr talman! För många närpoliserna ute på landsbygden eller i landsortskommuner har situationen varit näst intill omöjlig och ohållbar, med en väldigt spretig verksamhet, många saker att ha koll på och hantera. Det har gjort att många har sökt sig ifrån den typen av jobb. De vill ha kolleger och mer begränsade arbetsuppgifter att specialisera sig på.

Om vi då har möjlighet, vilket jag tycker att vi har med ett ökat antal poliser, att ge dem kolleger, att ge dem ytterligare en och annan tjänst ute i deras verksamheter så att det finns möjlighet att fullgöra den uppgift de är anställda för, tror inte jag att det ska vara alldeles omöjligt att få poliser att vilja bli anställda på mindre orter.

Vi har också en politisk styrning som vi måste försöka använda i sammanhanget. Vi måste ta reda på varför man inte söker och försöka möta detta med åtgärder.

Anf. 127 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill lite grann fortsätta där Lena Olsson slutade, när hon försökte utmönstra det här med utbildningsfrågorna. Det är en viktig fråga. Jag håller helt med Lena Olsson om att det förslag som Agneta Stark tänkte sig, att inlemma polisutbildningen i högskolevärlden, skulle ha inneburit att man kan utbilda poliser på flera olika ställen i Sverige.

De utbildningar som nu pågår i Växjö och Umeå har visat att det är mycket lättare att få poliser till glesbygd. Jag är väl en ganska påtaglig representant, för jag är polisstyrelseordförande i Västerbotten och har följt den här verksamheten sedan slutet på 70-talet. Nu ser vi att man får sökande till orter som över huvud taget inte var intressanta tidigare. Det kan bero på att rekryteringen är på ett annat sätt, nära hemorten och så.

Jag skulle vilja att Karin Nilsson mer utvecklade vad hon ser i de nya direktiv som Anders Danielsson har fått. Ser Karin Nilsson verkligen en möjlighet att han kommer med förslag att inlemma polisutbildningen i en högskoleverksamhet, en akademisering av polisutbildningen?

Anf. 128 KARIN NILSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill, som sagt, inte föregripa utredningen. Men att vi har få utbildningsplatser i dag vill jag instämma i. Den ena ligger i min närhet, i Växjö, och jag ser med tacksamhet bilarna ute på vägarna ganska ofta, i stort sett dagligen, när jag befinner mig hemmavid. Jag kan visst tänka mig att det är en bra förutsättning för att söka uppdrag på mindre orter att man har haft sin utbildning nära mindre orter.

Var man lägger utbildningarna framöver har betydelse för hur man tänker sig en sökbild för de utexaminerade poliserna framöver.

Det finns nya begrepp som jag tycker att det är viktigt att ta med, och ett är validering av tidigare kunskaper, som Hillevi också nämnde. Om

man tar tidigare högskolekompetens i beaktande är det klart att det är lättare att sammanföra om hela utbildningen är baserad på högskolekompetens.

Jag känner ändå att det är för tidigt att svara på frågan för min del. Jag tar gärna upp frågan längre fram när jag har fått svaren från den utredning som pågår. Jag ser absolut fram emot utredningen, för det är spännande. Det finns både för- och nackdelar vilken lösning man än har. Det finns framför allt fördelar när det gäller forskningen och lokaliseringen.

Anf. 129 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har inte bett Karin Nilsson föregripa något utredningsförslag, bara försöka bedöma de utredningsdirektiv som har skrivits av den nya regeringen. Anser Karin Nilsson att det finns ett reellt utrymme för att komma med förslag om en akademiserad polisutbildning? Jag tycker att det är väldigt viktigt. De signalerna måste gå fram till utredaren. Även om det står lite kryptiskt att han ska kunna ta del av Agneta Starks rapporter kan man dra slutsatsen att det finns en liten käpp som har stukits in i hjulet för att komma med ett sådant förslag.

Jag tycker inte att det finns något motsatsförhållande mellan att undersöka hur polisens verksamhet ser ut i dag och hur den kommer att se ut i framtiden. Det är klart att det är väldigt viktigt att man gör det. Oavsett om polisutbildningen ska vara en särskild utbildning eller en akademiserad utbildning måste man ha funderingar om vad poliser ska kunna i framtiden och vad poliser ska kunna jobba med.

Lite grann känns det ni säger från alliansens sida som arvegods från den gamla regeringen. Vi är överens om väldigt mycket, och det känns som att jag skulle vilja ställa mig upp och försvara delar av det som alliansregeringen nu föreslår. Det beror ju på att man har köpt väldigt mycket av det vi tidigare har gjort.

När det gäller till exempel ekonomi byggde vårt förslag till anslag för 2007 på att polisen hade en viss summa pengar. Men vi såg också att polisen inte kunde förbruka de pengar som man hade. Det var alltså ett anslagssparande som inte var försvarligt.

Med tiden kan man komma åt detta. Nu har rikspolischefen sagt att det finns gott om pengar. Använd dem på rätt sätt och leverera!

Anf. 130 KARIN NILSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att Karl Gustav Abramsson fick svaren om utbildningen av Hillevi Engström. Jag upplever inte att det finns några stängda dörrar för att gå vidare på det spåret om man nu finner att spåret med högskoleutbildning och akademisk utbildning är det rätta.

Det finns redan i dag andra akademiska utbildningar med stora praktiska inslag. Dessa skulle man kanske kunna ha som någon form av förebild eller grund. Man kan se exempel på detta i sjukvårdsutbildningar där man har stora praktiska inslag.

Jag tycker ändå inte att jag med min bakgrund och kunskap kan ha en klar bild av hur det blir. Däremot känner jag att det inte finns några styrande direktiv som säger att den möjligheten är omöjlig. Den vägen finns fortfarande att utreda tillsammans med andra alternativ som jag inte heller känner till i dag. Det ligger på den här personen att göra.

Anf. 131 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Herr talman! Debatten har hittills tydligt visat att vi verkligen behöver fler poliser i Sverige.

Det finns många olika behov, men det som jag känner är verkligt pressande är att ta itu med den organiserade brottsligheten. Jag har sagt det förut här i talarstolen, och jag kommer att säga det igen: På 90-talet hade vi ungefär fem organiserade mc-gäng i Sverige. I dag, drygt tio år senare, har vi ett fyrtiotal ligor som härjar och terroriserar medborgare i vårt land.

Polisen i Göteborg gick i förra veckan ut och berättade att de har identifierat ett nytt organiserat gäng som består av en vietnamesisk liga. Precis som andra organiserade ligor begår de mycket grova brott. De säljer knark, vapen och kvinnor som om det vore vilka varor som helst.

Det är en farlig form av brottslighet eftersom den är systemhotande, det vill säga att de hotar vittnen, brottsoffer, domare, poliser och åklagare. De slår mot rättsstatens fundament och utgör ett hot mot vår demokrati.

Natten till i går körde man in med en bil i en butik på Selma Lagerlöfs torg i Göteborg. Det var inte första gången. Sedan i somras har affärsidkarna på detta torg terroriserats av ständiga inbrott av ungdomsgäng med kopplingar till yrkeskriminella. Alla vet vilka som ligger bakom men ingen vågar vittna. Polisen vet vilka som ligger bakom men de får ingen som kan ställa upp och vittna mot dessa personer.

Det är därför som det är så viktigt att alliansen satsar på rättsväsendet och på att få till stånd fler poliser. I år gör vi en satsning på rättsväsendet på totalt 1,5 miljarder kronor. Det mesta går till polisen. Vår målsättning är att vi ska ha 3 000 fler poliser. Vi ska gå från 17 000 poliser till 20 000 poliser. Vi vet att vi med fler poliser kan förebygga fler brott och bekämpa brottsligheten.

Det är en stor skillnad gentemot den politik som den förra regeringen förde. Då såg vi 100 polisstationer läggas ned runt om i landet.

I årets budget satsar Socialdemokraterna inte lika mycket som vi på polisen. De lägger 350 miljoner kronor mindre på polisen. Det blir många poliser som inte kan utbildas.

Men nu hör jag i replikskiftet att Karl Gustav Abramsson tycker att polissatsningen är positiv och bra. Min fråga blir förstås då om Socialdemokraterna kommer att stå fast vid de orden i vårpropositionen och göra tilläggsbudgeten så stark att den kompenserar för de 350 miljoner som saknades i höstbudgeten. Den frågan skulle jag vilja ha svar på.

Polisen gör stora insatser i vårt land, många gånger i farliga situationer. Men det finns så klart saker som polisen kan göra bättre. Det är viktigt hur polisen till exempel bemöter brottsoffer. Man ska ge stöd till människor som utsätts för den kränkning som det innebär att bli utsatt för ett brott, och man ska ta itu med detta på ett robust sätt tillsammans med brottsofferjourer och kvinnojourer. Här har alliansregeringen gett polisen i uppdrag att se till att varje länspolismyndighet har en samordnare som ser till att brottsofferarbetet på varje myndighet fungerar.

När det gäller unga brottsoffer är det viktigt att man utreder och tar beslut om åtal tidigt. Där har vi inte en lag men väl en författningsreglering, det vill säga att regeringen har beslutat att när brottsoffren är unga

Polisfrågor

ska utredning göras och beslut om åtal fattas inom tre månader. Det är oerhört viktigt att detta efterlevs.

Även om Socialdemokraterna har en reservation på denna punkt så har vi en samsyn på tidsgränsen på max tre månader. Den är vi överens om. Socialdemokraternas reservation handlar om hur snabbt en utredning ska påbörjas, men det viktiga för ett brottsoffer är att man när utredningen är över kan lägga det hela bakom sig. Där är vi överens om att det är viktigt att det sker skyndsamt och att det får ta högst tre månader så att unga människor kan behålla sin tilltro till rättsväsendet.

Unga brottsmisstänkta ska vi också ta på allvar. Det är positivt att alliansregeringen har bestämt sig för att polisen ska utreda alla brott, oavsett om det är unga människor som begår brotten. Det är viktigt att på det sättet sända en signal att detta inte kan fortgå.

När det gäller fler poliser är det förstås också viktigt att polisen har bra arbetsmetoder. Där vill vi från Folkpartiets sida se flera arbetsmetoder utvecklas i form av provokation, rumsavlyssning och kanske framför allt en större användning av EU-samarbetet.

I förra månaden besökte justitieutskottet EU:s polismyndighet i Haag. Vi fick en mycket bra inblick i hur viktigt och värdefullt det har varit för svensk polis att kunna samarbeta med kolleger runt om i Europa.

Jag vill särskilt ta upp ett nytt initiativ som är på gång inom EU-samarbetet. Det är Prümfördraget som innebär att polisen i Sverige och andra länder kan utbyta information som finns i dna-register, fingeravtrycksregister och bilregister. Det kan vi redan i dag göra manuellt, men genom Prümfördraget som nu är på väg in i EU-samarbetet kan vi få direkttillgång till varandras databaser. Man får givetvis inte tillgång till identiteten på den vars dna eller fingeravtryck det är, men man får ändå direkttillgång till varandras databaser och kan matcha. Ett fingeravtryck hittat vid en svensk mordplats tillhör kanske en österrikisk förövare. Då kan vi kolla i en österrikisk databas om polisen där har samma fingeravtryck, och på så sätt underlätta polisens arbete. Det innebär en effektivisering.

En annan del av Prümfördraget är att polisen ska kunna ingripa över gräns vid fara för annans liv och hälsa. Det kan man i viss mån göra redan i dag genom Schengensamarbetet. Detta kan ha stor betydelse för de svenska områden som gränsar till Finland eller Danmark. Låt oss till exempel ta Pajala som ligger 15 mil från Haparanda. Pågår det ett allvarligt brott i Pajala och polisen i Haparanda är 15 mil bort eller på utryckning någonstans ännu längre bort i Norrbottens län är det oerhört väsentligt och positivt om den finska polisen kan ingripa i Pajala och rädda människors liv.

Det är därför så märkligt att Socialdemokraterna nu plötsligt verkar ändra inställning. De har tidigare varit positiva till det samarbetet och de möjligheter att hjälpa varandra som har införts i Schengensamarbetet. Nu säger de plötsligt nej till att polisen i grannländer ska kunna ingripa och hjälpa varandra. I vårt fall gäller det Finland och Danmark. Varför är det plötsligt inte okej?

Det känns som om Socialdemokraterna vill opponera för opponerandets skull.

Polisen gör som sagt viktiga insatser, herr talman. Men det finns också stora behov i vårt samhälle. Varje dag finns det nya brottsoffer till

följd av att människor blir hotade av den organiserade brottsligheten, kvinnor blir slagna av sina män och unga män blir misshandlade utanför krogen. Det är därför som det är så viktigt att vi i Folkpartiet och i alliansen satsar på fler poliser i Sverige. Som medborgare har vi rätt att känna trygghet. Det kan vi förvänta oss av rättsstaten och en demokrati som Sverige.

(Applåder)

Anf. 132 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kanske var lite ouppmärksam, men jag hörde inte att Cecilia Wigström talade om polisutbildningen. Vi måste få ställa de här kontrollfrågorna.

För att jag ska slippa ta replik på nästa talare kan väl Peter Althin förbereda sig på att ta upp den frågan.

Jag vill kommentera att vi har stängt 100 polisstationer. Jag har sett i mitt eget län att vi har varit tvungna att stänga polisstationer med en polis. En polis i ett polishus har ingen verkan. Arbetsmiljöfrågor och annat gör att det inte fungerar. Jag tror inte att man långsiktigt gör människor trygga genom att ha ett hus med en polisskylt på. Det måste finnas någon där som kan göra ett jobb.

Man kan organisera polisarbetet på helt andra sätt. Man sparar väldigt mycket pengar genom att stänga polisstationer. Vi har upplevt att folk som har varit med om detta har sagt att det har blivit mycket bättre och att man ser flera polispatruller. Det är mer ett konstaterande från min sida.

Hur är det med alliansens enighet när det gäller polisutbildningen, Cecilia Wigström? Vad säger Folkpartiet om att inlemma polisutbildningen i högskoleverksamheten? Skulle ni tycka att det vore bra? Hillevi Engström har ju antytt att hon inte har något emot det, Karin Nilsson likaså. Varför inte rent ut säga att vi kör på det spåret?

Anf. 133 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att man ska vara orolig när man lägger ned polisstationer. Många medborgare känner oro. Vi hörde från Karin Nilsson hur det är i Kronobergs län där medborgarna har varit tvungna att organisera medborgargården. Många medborgare känner oro när polisen inte finns.

Jag håller med om att ett polishus utan poliser inte är så mycket att ha. Det är det vi ska rätta till genom att utbilda 3 000 fler poliser så att polishusen i glesbygd och på landsbygd fylls med poliser.

Jag hade faktiskt just ställt en fråga till Socialdemokraterna. Karl Gustav Abramsson uttalade sig ju i ett replikskifte positivt om den satsning vi gör på flera poliser. Eftersom ni inte i höstbudgeten satsade de pengar som behövs för att få flera poliser är min fråga till Socialdemokraterna: Kommer ni i vårpropositionen att satsa de 350 miljoner som det handlar om och som ni saknade i er budget i höstas? Kommer de i vårpropositionen?

Vad gäller polisutbildningen är det sant att Folkpartiet tidigare hade åsikten att det borde vara en högskoleutbildning. Vi har kompromissat med alliansen. Jag tycker att vi har hamnat på en väldigt rimlig kompromiss. Den förra utredningen var inte tillräckligt grundlig. Jag instämmer

med mina allianskolleger. Jag tycker att det är bra att Beatrice Ask nu också har breddat utredningen och sett till att utredaren också tittar på kraven på den framtida polisen.

Vi ska inte föregripa utredningen. Vi får se vad den föreslår. Polischefen Anders Danielsson i Malmö är väldigt kompetent och kommer säkert att utreda alla möjligheter till den framtida polisutbildningen. Det kan mycket väl bli en akademisering.

Anf. 134 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Tack för det klarläggande beskedet om polisutbildningen.

Det finns all anledning att fundera över den oro man känner när polisstationer stängs. I varje polismyndighet har man en styrelse som bevakar att det fungerar bra. Man får laga efter läge och man får laga efter hur det ser ut lokalt. Då kan man bestämma hur man ska använda de resurser som man får. Polisen säger att de är av den omfattningen att man kommer att klara jobbet och att man ska göra mer för de pengar som man har fått.

Cecilia Wigström uppfattar det väl inte som att Socialdemokraterna vill ha färre poliser än 20 000? Vi har sagt att vi skulle kunna tänka oss att ha flera poliser. Det är inte säkert att det räcker med 20 000 poliser.

Vi ska ändå vara överens om att även om vi fick 50 000 poliser skulle vi inte kunna förse hela landet med poliser i den glesbygd och landsbygd där många kräver en polisiär service. Ofta drivs kravet fram av kommunalpolitiker som under hand får i uppdrag att ta upp sådana här frågor. När man närmare analyserar det ser man att det fungerar ändå. Det är någon sorts symbolvärde i att det finns en polisstation på varje ort i varje by i varje kommun. Det är inte det som är frågan. Det är fråga om vad polisen gör och hur man organiserar arbetet. Det är det som styr upp hur människor känner trygghet.

Vi skriver ju inte vårpropositionen, Cecilia Wigström. Vi kommer att ha en motion i anslutning till den. En sak är säker: Anslagssparandet har varit ganska betydande under de senaste åren inom polisen. Om man hade kunnat använda det på rätt sätt och på ett effektivt sätt kanske pengarna hade räckt.

Anf. 135 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Herr talman! Jag håller med Karl Gustav Abramsson om att det naturligtvis inte handlar om att bara ha polisstationer i varje län. Det viktiga är ju vad polisen gör. Det är ändå ett faktum att 100 nedlagda polisstationer är symtomatiskt för att vi har för få poliser i Sverige i dag. Det är den situation som har uppstått under den socialdemokratiska regeringen.

Nu har vi en alliansregering som satsar på flera poliser – 3 000 flera poliser – för att kunna bemanna polisstationer och för att polisen ska kunna göra ett bra arbete.

För att kunna göra ett effektivt brottsbekämpande arbete och för att kunna haffa kriminella behövs det flera poliser.

Jag tycker också att det är viktigt att poängtera Prümkonventionen som underlättar genom att vi kan samarbeta med poliser i andra länder. Jag ser inte någon anledning att göra som Socialdemokraterna och säga nej till att finsk polis ingriper i Pajala om det är fara för någons liv.

Just i glesbygden upp mot finska gränsen skulle det vara ypperligt med det här Prümsamarbetet som ett sätt att komma runt det problem vi har med för få poliser.

Karl Gustav Abramsson har förstås alldeles rätt. Det är inte ni som skriver propositionen. Jag menade att ni kanske lägger en motion i anslutning till regeringens vårproposition och skjuter till de pengar som fattades i er höstbudget, det vill säga ungefär 350 miljoner kronor.

Karl Gustav Abramsson säger att ni vill ha flera poliser, kanske till och med flera än 20 000. Politik handlar inte bara om att vilja. Politik handlar också om att ta ansvar och göra. Så länge Socialdemokraterna inte anslår 350 miljoner mer kommer ni inte att nå upp till de 20 000 poliser som ni säger er vilja ha. Där har vi också en stor skillnad. Vi i alliansen anslår de pengar som behövs för att se till att medborgare i Sverige ska kunna känna ökad trygghet.

Polisfrågor

Anf. 136 PETER ALTHIN (kd):

Herr talman! Det här betänkandet handlar ju om frågor som rör polisen, vilket inte är överraskande med tanke på att rubriken är just *Polisfrågor*.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Jag tänker ta fram precis det jag hade tänkt från början och inte låta mig styras av Socialdemokraternas Abramsson som vill att jag ska följa hans intentioner när jag lägger upp mina synpunkter. Nej, ni sitter inte i maktposition längre. Det är vi tacksamma för. Vi hoppas att ni ska vara i opposition väldigt lång tid framöver.

Herr talman! Avslaget på reservationerna grundar sig på pågående utrednings- och beredningsarbete och även på det arbete som bedrivs inom polisorganisationen.

Jag har sagt det tidigare, och jag säger det fortfarande: Det är viktigt med synpunkter från oppositionen i ett demokratiskt samhälle. Det är viktigt och nödvändigt.

Betänkandet handlar om polisens organisation, arbetsmetoder, innehållet i polisutbildningen, ledarskap och ordningsfrågor med mera. Men jag ska ge lite bakgrund till varför vi diskuterar detta.

År 2006, herr talman, anmäldes över 1,2 miljoner brott. Den som är intresserad kan få den exakta siffran: 1 222 595 brott under 2006. Det var något mindre än 2005. Det slår på någon procent hit och dit. Men den allvarliga brottsligheten har ökat. Antalet mord har ökat, narkotikabrott har ökat, misshandelsbrott och våldsbrott har ökat. Om man vill roa sig med att titta på statistik kan man också konstatera det häpnadsväckande och icke-acceptabla, nämligen att brottsuppleringen 2005 låg på endast 16 procent. Den matematiskt sinnade räknar snabbt ut att 84 procent av brotten icke är upplarade. Detta kan inte accepteras i vårt samhälle. Medborgarna känner otrygghet, tveksamhet att gå ut och att situationen är svår att reparera.

Vem tar ansvaret för detta? Vem ska ha ansvaret för detta? Vem hade ansvaret för detta? Jo, det är Socialdemokraterna, som under sitt långa regeringsinnehav såg till att polisen inte fick de resurser de behövde. Nu är man plötsligt i opposition, och nu kan det visst vara bra med 50 000 poliser, i varje fall med 20 000 poliser, eller varför inte halva nationen

som poliser. Men under den tid som man hade ansvaret var man inte benägen att öka antalet poliser.

Det är inte bara antalet poliser, herr talman, som är viktigt, utan det viktiga är hur de agerar och fungerar. Det gäller vilka verktyg de har, vilken utbildning de har och vilka visioner som finns i polisutbildningen.

Jag ska ta upp ett exempel på ett sådant verktyg. Det är det gamla kristdemokratiska förslaget att tillåta drogtester på barn och unga under 15 år. Jag hoppas att det kommer att bli verklighet. Det visar att vi i alliansen verkligen är oroade för ungdomars narkotikamissbruk. Vi vill tidigt göra något för att stoppa framtida brottslighet och samtidigt försöka stoppa många narkotikamissbrukare från att hamna i misär.

Så är situationen i dag, herr talman. Kristdemokraterna och alliansen jobbar nu hårt för att förbättra situationen i samhället samt förstärka och förbättra den poliskår vi har vars målsättning är att minska brottsligheten.

Det är mycket arbete som ligger bakom beredning och utredning. Jag ska inte gå in på dem. Jag hade tänkt att spalta upp dem, men jag ska inte göra det. Jag ska visa att det finns en viss tilltro till oppositionen, herr talman. Det kan låta lite spännande att jag säger detta – men den finns! Även om det i replikskiftena kan tyckas som att vi har långt mellan våra ståndpunkter, är vi när det gäller polisfrågor egentligen mycket eniga. Vi har olika utgångspunkter. Jag ska nämna några för att visa att vi inte står så kolossalt långt ifrån varandra.

Socialdemokraterna har en reservation nr 1, som handlar om organisering av det polisiära arbetet. Socialdemokraterna tycker att det ska finnas en tidsfrist för när en förundersökning ska inledas när unga personer har utsatts för brott. Det är inte en tokig idé. Det behöver inte vara tokigt för att förslaget kommer från Socialdemokraterna. Det är inte så tokigt. Men det finns ett svar som är bättre i betänkandet, nämligen att se till att det snabbt blir en utredning och ett beslut i åtalsfrågan när det gäller unga brottsoffer. Det har sagts tidigare också. Inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt ska det finnas ett beslut i åtalsfrågan. Det är en bättre idé och ett bättre beslut att gå på. Men Socialdemokraternas idé är inte så tokig.

Jag ska avsluta med ytterligare ett exempel, nämligen internutredningar. I en reservation från Vänsterpartiet tycker man att det är otillfredsställande att poliser utreds av andra poliser. Det kan man förstå. Nu finns det en utredare som har kommit med två idéer, antingen att ändra totalt genom att inrätta en ny utredningsmyndighet med nya personer, statsadvokater och så vidare, eller att inte ändra.

Nu utreds detta, och det ska bli spännande att se vilket resultat man kommer fram till. Jag har erfarenhet. Jag har suttit med i internutredningar och försvarat poliser. Jag vet hur det går till, och jag har synpunkter på vad detta kan leda till. Det ska bli mycket intressant att få se utredningen.

Oppositionen tjarar om att vi pratar om utredningar. Slutligen vill jag bara säga att Vänsterpartiet gör det i reservation 14 om våldsanvändning. Vänsterpartiet vill tillsätta en utredning. Det är intressant. Vi tycker också att man i vissa fall kan tillsätta en utredning. Hos Rikspolisstyrelsen finns ett etiskt råd. Det pågår en utredning där, och vi får se vad resultatet blir.

Herr talman! Det pågår mycket utrednings- och beredningsarbete. Kristdemokraterna som en del av alliansen kommer att med stor nog-

grannhet, stor vaksamhet och med visst tålamod hålla ögonen på resultatet av utredningarna. Jag skulle bli förvånad om inte oppositionen också kommer att ha ett visst intresse av resultatet. Jag hoppas att vi ganska snart kan diskutera resultatet av alla dessa utredningar.

Herr talman! Det här var några synpunkter om polisfrågor.

I detta anförande instämde Inger Davidson (kd) och Krister Hammarbergh (m).
(forts. 15 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU7 Den svenska Kosovostyrkans deltagande i den EU-ledda insatsen i Bosnien och Hercegovina

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU11 Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

154 för utskottet

146 för res.

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 27 c, 22 fp, 21 kd

För res.: 110 s, 19 v, 17 mp

Frånvarande: 20 s, 13 m, 2 c, 6 fp, 3 kd, 3 v, 2 mp

UbU4 Högskolan

Punkt 8 (Kunskap om homosexuella, bisexuella och transpersoner i högskoleutbildningar)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

258 för utskottet

22 för res. 4

19 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 84 m, 26 c, 22 fp, 22 kd

För res. 4: 3 s, 19 v

Avstod: 2 s, 17 mp

Frånvarande: 21 s, 13 m, 3 c, 6 fp, 2 kd, 3 v, 2 mp

Punkt 10 (Förlängning av lärarutbildningen)

1. utskottet

2. res. 8 (v)

Votering:

281 för utskottet

20 för res. 8

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 83 m, 27 c, 22 fp, 22 kd, 17 mp

För res. 8: 1 s, 19 v

Frånvarande: 19 s, 14 m, 2 c, 6 fp, 2 kd, 3 v, 2 mp

Punkt 19 (Avgifter för högskolestudier)

1. utskottet

2. res. 13 (v, mp)

Votering:

266 för utskottet

36 för res. 13

1 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 84 m, 28 c, 22 fp, 22 kd

För res. 13: 19 v, 17 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 19 s, 13 m, 1 c, 6 fp, 2 kd, 3 v, 2 mp

Punkt 20 (Tillträdesregler för högskolan)

1. utskottet
2. res. 14 (s, v, mp)

Votering:

156 för utskottet

147 för res. 14

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 28 c, 22 fp, 22 kd

För res. 14: 111 s, 19 v, 17 mp

Frånvarande: 19 s, 13 m, 1 c, 6 fp, 2 kd, 3 v, 2 mp

Punkt 21 (Grundläggande behörighet för utbildning på avancerad nivå)

1. utskottet
2. res. 15 (mp)

Votering:

284 för utskottet

18 för res. 15

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 84 m, 27 c, 22 fp, 22 kd, 19 v

För res. 15: 1 s, 17 mp

Frånvarande: 19 s, 13 m, 2 c, 6 fp, 2 kd, 3 v, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU5 Forskning

Punkt 6 (Vetenskapsrådets uppdrag om stamcells forskning)

1. utskottet
2. res. 3 (s)

Votering:

176 för utskottet

125 för res. 3

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 84 m, 28 c, 22 fp, 22 kd, 2 v, 17 mp

För res. 3: 109 s, 16 v

Frånvarande: 20 s, 13 m, 1 c, 6 fp, 2 kd, 4 v, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU8 Protokoll till ILO:s konvention om arbetarskydd och arbetsmiljö m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

**AU12 Utlåtande om grönboken En modern arbetsrätt för att möta
2000-talets utmaningar**

1. utskottet

2. res. 1 (s)

3. res. 2 (v)

4. res. 3 (mp)

Förberedande votering 1:

21 för res. 2

17 för res. 3

262 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

112 för res. 1

20 för res. 2

170 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

156 för utskottet

111 för res. 1

36 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 28 c, 22 fp, 22 kd

För res. 2: 111 s

Avstod: 19 v, 17 mp

Frånvarande: 19 s, 13 m, 1 c, 6 fp, 2 kd, 3 v, 2 mp

FiU23 Riksbankens förvaltning 2006

Punkt 2 (Undantag för Sverige från EMU:s tredje steg)

1. utskottet

2. res. (v, mp)

Votering:

261 för utskottet

36 för res.

1 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 83 m, 27 c, 22 fp, 21 kd

För res.: 19 v, 17 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 21 s, 14 m, 2 c, 6 fp, 3 kd, 3 v, 2 mp

Övriga punkter:

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 137 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja kommentera en sak som Peter Althin sade i sitt anförande, nämligen att Socialdemokraterna inte hade försett polisen med tillräckliga resurser. Så kan det vara, men under de fyra senaste åren har ju polisen fått det största anslagstillskott som någon myndighet över huvud taget har fått – mer än 4 miljarder kronor! Det kan ju inte ha gått Peter Althin förbi.

Man måste bygga organisationen vartefter som man får tillskott, och som jag tidigare har påpekat har det varit ett visst anslagssparande som man inte har kunnat tillgodoföra sig.

Det var dock inte det jag egentligen ville ta upp, utan det var utbildningsfrågan och att alla partier ändå svarar på hur man ser på en akademisering av polisutbildningen. Inser inte Peter Althin och Kristdemokraterna att det finns uppenbara fördelar med att reformera utbildningen i denna riktning? Det skulle göra att vi kan få utbildningen på flera olika ställen i Sverige och att man skulle dra fördel av att mer konkret kunna knyta forskningsverksamhet till polisverksamheten. Visst förekommer forskning inom detta område, men den har inte särskilt mycket anknytning till den direkta polisverksamheten.

Jag vill alltså ha svar på frågan: Ser inte Peter Althin de fördelar med en akademisering av polisutbildningen som vi socialdemokrater har åberopat?

Anf. 138 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Jag börjar med den första frågeställningen om att Socialdemokraterna har satsat en hel del pengar på polisverksamhet. Det är riktigt! Det är bara det att det inte var tillräckligt.

Kristdemokraterna hela tiden påpekat att det inte räckte. Det är intressant att nu höra hur Socialdemokraterna plötsligt vill ha väldigt mycket fler poliser. Det är en ny uppgift som vi inte har hört tidigare.

Jag har debatterat detta med Bodström, som på den tiden var justitieminister, och sagt att det var bra att man ökade men att man inte ökade tillräckligt. Det kan vi diskutera.

När det gäller polisutbildningen är det naturligtvis oerhört viktigt att det finns ett innehåll i utbildningen och att den förbättras. Kristdemokraterna har i sin motion *Polisen i medborgarnas tjänst* – som Abramsson säkert känner till – föreslagit en akademisering av polisutbildningen. Vi är alltså för detta! Vi är därmed också för ökad forskning som ju kan bli ett resultat av detta.

Nu har vi tillsammans med de tre andra partierna i betänkandet föreslagit det som du nu har ställt frågor till allesammans om. Vore jag elak hade jag sagt: Har du inte förstått svaren när tre har svarat, utan ska en fjärde behöva säga samma sak?

Nu är jag inte elak, och jag förstår lite av taktiken när man ställer samma fråga hela tiden. Ja, vi får väl se vad det blir av det! Det är inte helt uteslutet att det kan bli en akademisering av utbildningen. Jag skulle inte ha något emot det, men vi får se hur det blir. Det kommer, hoppas jag, inom en reell framtid ett besked. Som jag sade i mitt huvudanförande

Polisfrågor

rande, om du orkade höra på, kommer jag noggrant och varsamt att kontrollera vad det blir av dessa utredningar och beredningsarbeten.

Anf. 139 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har inte uppfattat Peter Althin som elak utan mer, tror jag, som sympatisk. Jag utgår ifrån att de här rosorna som vi har fått tidigare, om att oppositionen ska ägnas tilltro för det den gör, kommer ur hjärtat. Det hoppas jag verkligen.

Jag undrar om inte Peter Althin skulle läsa en del debattprotokoll från riksdagen och en del svar på frågor som den förre justitieministern har gett när det gäller antalet poliser. Jag tror mig veta att Thomas Bodström tidigare har sagt att det inte är säkert att 20 000 poliser är tillräckligt. Med det anslagstillskott som Rikspolisstyrelsen har fått under de senaste fyra fem åren har det funnits möjligheter att utbilda och anställa fler poliser. Då tycker jag att man också måste ta hänsyn till att myndigheten ska kunna förbruka pengar på ett vettigt sätt. Jag har tidigare varit kritisk mot Rikspolisstyrelsen därför att man har fördelat resurserna på ett ofördelaktigt sätt om jag ser det utifrån de 21 myndigheter vi har. Det tror jag att man har börjat komma till rätta med.

Nej, Peter Althin, jag envisas med att ta upp frågan om polisutbildningens akademisering därför att Anders Danielsson förmodligen kommer att läsa protokollet från den här debatten. Han måste ju ändå ta intryck av att allianspartierna är mer för en akademisering än vad som kan utläsas av de direktiv som regeringen har gett den nya utredaren. Därför tycker jag att det är viktigt att det här understryks och att vi så småningom, förhoppningsvis, kommer till en samsyn om hur den framtida polisutbildningen ska utformas.

Anf. 140 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Det blir en ganska märklig debatt om vi nu plötsligt ska diskutera vem som vill ha flest poliser. Det viktiga är ju att vi har tillräckligt många poliser i förhållande till de resurser vi sätter av till det och att de har en utbildning som är så bra som möjligt. Det är bra om vi kan vara överens om detta.

När det gäller själva utbildningen får vi väl se. Jag hoppas att det är fler än den du nämnde som läser protokollet. Jag hoppas också att det går fram via andra kanaler vad vi vill. Vad vill vi? Vi vill ha den allra bästa polisutbildningen som vi kan få. Låt oss vänta och se. Jag ska gärna ta debatten när vi ser resultatet. Då får vi se vem som blir mest nöjd – om det är du eller jag. Jag har en känsla av att det kommer att bli jag, men vi kan ta den debatten då. Jag förstår redan från början varför du ställer frågan till allesammans. Jag hoppas att det har klarnat nu när du har fått svar från alla fyra också.

Anf. 141 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag kan fortsätta där Abramsson slutade när det gäller polisutbildningen och framför allt den pågående utredningen. Den fick sluta. Den fick kasta in handduken, och man tillsatte en ny. Anser inte Peter Althin att det hade varit bättre att ge tilläggsdirektiv till den utredare som redan arbetade för att spara tid i den här frågan och också en hel del resurser? Den frågan vill jag ställa.

Det pratas mycket om fler poliser, och det behövde vi ha. Det insåg också den förra majoriteten. Därför skickade man med resurser för att få fler och mer synliga poliser i samhället. Men det kan inte stå i ett motsatsförhållande till att man verkligen kollar att de här resurserna används på rätt sätt. Om man gör en översyn och effektiviserar kan det också resultera i att vi ser fler poliser ute. Det skulle jag vilja ha en kommentar till.

Anf. 142 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Låt mig börja med detta med tilläggsdirektiv eller inte. Det intressanta är väl inte om det var ett tilläggsdirektiv eller en ny utredning. Det intressanta är väl vad resultatet blir av det hela. Vad blir resultatet när vi får se utredningen på bordet? Är detta det maximala man kan tänka sig för att få den utbildning som uppenbarligen även oppositionen vill ha? Egentligen vill vi ju samma sak, nämligen öka kvaliteten på polisutbildningen. Jag tycker att vi kastar bort tid genom att prata om små detaljer. Titta på resultatet! Då ska vi ta en diskussion. Vad blir resultatet? Vad kan regeringen tänka sig att använda det här utredningsresultatet till?

Fru talman! Sedan har vi den andra frågan. Jag skrev: Kasta in handduken. Jag vet inte om det var Lena Olsson som kastade in handduken. Jag vet inte riktigt vad frågan innebar egentligen. Jag svarar gärna om du vill ta den igen.

Anf. 143 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vill hålla mig kvar vid detta att man tillsatte en ny utredare. Man kan faktiskt börja misstänka att ni tillsatte en ny utredare för att ni förväntade er att den skulle komma fram till ett annat resultat än den utredare som redan arbetade. Det kan vara en viss gradskillnad, vilket jag misstänker ganska starkt.

Vi kan ju kasta in handduken åt varandra. Den förra majoriteten tillskapade resurser eftersom vi såg att det var nödvändigt med fler synliga poliser. Men det kan inte stå i motsatsställning till att man gör en översyn av att resurserna används så effektivt som möjligt. Jag som gammal kommunalpolitiker har hela tiden följt upp verksamheter. Revisorerna har också uttryckt sin åsikt om vad vi kan göra. Vi har haft samlingar med verksamheten och så vidare. I andra samhällssektorer kräver vi att resurserna ska hanteras effektivt. Jag menar att det också skulle kunna resultera i att vi får se fler poliser ute i samhället.

Anf. 144 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Jag utgår ifrån att varje myndighet har kontroll på sina pengar och att de utnyttjar dem så maximalt som det går. Jag utgår ifrån det. Vi vanliga människor försöker väl också att utnyttja våra resurser så långt det går. Det ser jag inte som något större besvär.

Men Lena Olsson är så misstänksam. Vad innebar det med en ny utredare? Betydde det någonting? Jag har varit misstänksam hela mitt liv. Jag har sysslat med folk som själva har varit misstänkta i hela sitt liv. Det är inget nytt för mig. Låt oss vänta och se! Låt misstänksamheten gå tillbaka i ryggsäcken och visa lite tålamod så får vi se vad resultatet blir av detta. Den här misstänksamheten är kanske fullständigt galen, Lena

Olsson. Det kan å andra sidan vara på det sättet, vilket jag tror är mer rimligt, att man vill ha det så brett som möjligt. Man tittade på det som fanns och tillsatte en ny utredare som tittar på det. Då får man ett så brett material som det över huvud taget går att få. Sedan ska vi se vad resultatet av detta blir. Det ska bli mycket spännande. Misstänksamheten kanske är helt borta då och ersatt med något mer positivt.

Anf. 145 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Jag står bakom Miljöpartiets alla yrkanden och reservationer, men för att vinna tid vill jag yrka bifall bara till reservation nr 5.

Jag vill ta upp några av de frågor som vi i Miljöpartiet har tagit upp. En sådan fråga är möjligheten att ta betalt för polisens insatser i samband med idrottsevenemang. I dag händer det alltför ofta att polisens resurser går till sådana saker som de från början inte riktigt var tänkta till. En sådan fråga är när det blir stora derbymatcher i Stockholm eller Göteborg, mestadels i Stockholm eftersom vi har flest lag i allsvenskan, och det är jag glad för som fotbollssupporter. Men problemet är att den betalningsfrihet som ideella föreningar i dag har inte ska kunna utnyttjas på det sätt som har skett de senaste åren. Detta har påtalats vid ett flertal tillfällen, och justitieutskottet har tidigare behandlat frågan, vad jag har förstått, och också sagt att detta måste ses över. Vi tycker att det bör undersökas ordentligt om man kan ta betalt av dessa föreningar, för det kan inte sägas att de inte är vinstdrivande när nu flera av dem är det i realiteten.

En annan fråga som jag vill ta upp är hastighetsövervakningens omfattning och kvalitet. I dag finns den inte med i det regleringsbrev som går till Rikspolisstyrelsen. Vi tror att det skulle vara bra om den gjorde det för kvalitetsens skull. När det gäller Vägverkets nollvision, alltså att vi ska uppnå att inga människor dör i trafiken, vet vi och forskningsresultat påvisar också att det har ett intimt samband med hastigheterna på våra vägar – ju högre hastighet, desto fler döda. Vi tror att det bör finnas kvalitetsmål i regleringsbrevet för att höja statusen på detta arbete.

Avslutningsvis vill jag lyfta upp frågan om återkommande överträdelser när det gäller människor i trafik. Det är nämligen så att vi i dag inte ger polisen befogenheter att beslagta bilar på det sätt som skulle kunna göras och som görs i en del andra länder när upprepade överträdelser sker, till exempel hastighetsöverträdelser. Om en person kör för fort alltför ofta borde det kunna leda till någon form av beivran. Vi tror att ett beslagtagande eller så kallad *clamping*, alltså att man sätter fast någonting på hjulet på vederbörandes bil, kan vara ett sätt. Sedan bör man naturligtvis utreda om det här går att göra i och med att det framkommit att många människor i dag skriver över bilarna på sina barn men också på så kallade målvakter.

I detta anförande instämde Jan Lindholm (mp).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 mars.)

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2006/07:CU13
Begreppet nettoomsättning i bokföringslagen och årsredovisningslagen
(prop. 2006/07:27).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 29 mars.)

17 § Skadestånd och bodelning

*Skadestånd och
bodelning*

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2006/07:CU14
Skadestånd och bodelning (prop. 2006/07:32).

Anf. 146 AMEER SACHET (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande CU14 *Skadestånd och bodelning*. Jag gör detta även för Vänsterpartiets och Miljöpartiets räkning. Det är ett enigt civilutskott som står bakom förslaget.

Sverige betraktas av många som världens mest jämställda land. På vissa områden råder det dock alltfjämt obalans. Det våld som sker i hemmet bakom stängda dörrar, oftast våld som män riktar mot kvinnor och barn som de har en relation till, utgör ett extremt exempel på en sådan obalans.

Frågor som berörs i betänkandet har varit aktuella och varit föremål för överväganden tidigare. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, vi som utgjorde riksdagsmajoritet före denna mandatperiod, var på olika sätt aktiva och pådrivande. Vi insåg att en översyn av bodelning och skadestånd var nödvändig. Därför gav den förra, socialdemokratiska regeringen i uppdrag att utreda vissa frågor om skadestånd och bodelning. Det var en viktig markering från samhällets sida att sätta i gång en översyn.

Nuvarande bodelningsregler har ibland lett till otillfredsställande resultat när den ena av makarna har gjort sig skyldig till övergrepp mot den andra eller någon annan närstående och genom en bodelning får rätt till en del av det skadestånd som gärningsmannen ska betala till offret. När de gamla regleringarna hade gett felaktiga resultat gav det anledning till överväganden i saken.

Jag går nu över till frågan om lagändring. Skadeståndet ska ersätta offret för den kränkning som skett, och det är rimligt att skadeståndet inte naggas i kanten. Det är ett sätt att lyfta fram de kvinnor som drabbas av våld i hemmet. Våld är aldrig acceptabelt, vare sig det sker på öppen gata eller i hemmet.

Fru talman! Förslaget ligger i linje med en riktig historisk utveckling. Våldet i hemmet är inte bara en fråga mellan två parter. Det är en fråga om struktur, normalitet och kön, där attityder och lagar måste gå hand i hand.

Anf. 147 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Det är med mycket stor tillfredsställelse som vi i dag kan se att vi är ett enigt utskott och från alla håll kan yrka bifall till förslaget i civilutskottets betänkande CU14.

Det är en speciell fråga som har dykt upp och som har vandrat här i riksdagen under ett antal år som nu får sin enda rimliga lösning. Det är naturligtvis det speciella fallet med en kvinna som misshandlats och blivit tilldömd skadestånd. I samband med den därpå följande skilsmässan ska hon inte längre behöva dela med sig av det skadestånd eller den brottskadeersättning som det kan bli fråga om. Det är en självklarhet att det ska vara på det viset, och det är naturligtvis ytterst tillfredsställande att vi har kommit dit i dag. Men resan dit har inte varit alldeles enkel och definitivt inte så enkel som föregående talare gjorde den.

Jag har försökt forska bakåt i riksdagens handlingar och kunnat konstatera att den första motionen väcktes hösten 2001 av mina partikolleger Johan Pehrson och Helena Bargholtz bland andra. Det är fler som har väckt motionen. Då avslogs den av lagutskottet men med ett uttalande om att man skulle följa frågan.

Hösten 2002 kom nya motioner i samma ärende. De blev inte behandlade utan sköts över till påföljande riksdagsmöte.

Hösten 2003 kom ytterligare motioner från många enskilda riksdagsledamöter och en partimotion från oss i Folkpartiet.

Våren 2004 hade lagutskottet att behandla 2002 och 2003 års motioner. Då hade man en mycket klar och tydlig ståndpunkt, nämligen: Utskottet är inte berett att förordna någon åtgärd med anledning av motionerna. Det var alltså Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet våren 2004.

Hösten 2004 kom det ytterligare en massa motioner från enskilda riksdagsledamöter i ärendet. Då hände någonting hos den dåvarande riksdagsmajoriteten eller i Regeringskansliet, för den 1 december 2004 tillsattes en utredare, advokaten Örjan Teleman i Halmstad, som är specialist på bodelningsfrågor. Han lade fram utredningen Ds 2005:34 redan sommaren 2005.

Nu står vi här i mars 2007, och då undrar jag: Vad hände under den tiden? Var det verkligen nödvändigt i den här frågan som vi egentligen är överens om att vi skulle ha ett regeringsskifte? Ja, alldeles uppenbarligen blev inte den socialdemokratiska justitieministern klar att lägga fram en proposition mellan sommaren 2005 och valet 2006.

Detta var historieberivningen. När man tittar på tillfredsställelsen finns det två vinnare i det här, tycker jag. Det är alla de riksdagsledamöter som envist skrivit motioner i ärendet, debatterat ärendet och inte gett upp. De kan känna sig nöjda i dag. Men de allra största vinnarna är givetvis de kvinnor som framöver faktiskt får behålla hela skadeståndet om de blivit misshandlade och tilldöms skadestånd.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 mars.)

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2006/07:CU15
Förenklat utmätningsförfarande (prop. 2006/07:34).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 29 mars.)

19 § Arvsrättsliga frågor

Arvsrättsliga frågor

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2006/07:CU21
Arvsrättsliga frågor.

Anf. 148 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru talman! Det är lätt att vara efterklok. Men för den sambo vars partner avlider utan att det finns ett testamente är det knappast någon tröst. Är det inte märkligt att vi har en lagstiftning där det inte ens finns en möjlighet att gå till domstol för att få rätten till arv prövad? Det spelar ingen roll hur länge två personer har levt med varandra, är de inte gifta saknas ett skydd för den efterlevande partnern, en brist som är tänkt att kompenseras med ett testamente. Problemet är att många människor som är sambor inte vet om att sambolagen inte ger samma rätt till arv som äktenskapsbalken. Många vet inte om att de bör skriva ett testamente, och många vet förstås inte att i morgon är de borta.

Visst kan man säga att människor har ett ansvar för att ta reda på vad som gäller, men säg det till den som har förlorat sin partner i tsunamin eller Estoniakatastrofen! Skyll dig själv, ni borde ha skrivit ett testamente, sägs det. Är det inte lämpligare att lagen utgår från människors faktiska omständigheter? Tyvärr är det så i dag att den efterlevande partnern i praktiken är helt utlämnad till arvingarnas godtycke om samboparet inte skrivit något inbördes testamente.

Vi i Vänsterpartiet vill införa en klausul i sambolagen som ger den efterlevande rätt att begära prövning av arvsrätten i domstol. Det handlar alltså inte om att skapa något äktenskapsliknande system av lägre dignitet, som utskottsmajoriteten hänvisar till i betänkandet. Jag tycker inte heller att argument som att en arvsrätt för en sambo vore främmande för den svenska rättsordningen är skäl som är tunga nog för att avstyrka vårt förslag.

Vad vi vill ha är inte någon generell arvsrätt för sambor. Självklart finns det fall där det är rimligt att en sambo inte ska ärva, till exempel om man har levt ihop en kortare tid. Vi vill skapa en möjlighet till prövning i det enskilda fallet. Det är synd att majoriteten i civilutskottet värnar så mycket om äktenskapet att den inte kan se att även sambor som inte varit förutseende nog att skriva ett testamente behöver skydd. Det kan hända så mycket i människans liv. Olyckor och katastrofer är ingenting som vi kan förutse.

När det gäller Vänsterpartiets andra reservation i betänkandet har regeringen glädjande nog bestämt att utreda frågan om registrering av testamenten. Försvunna testamenten kan ställa till stora problem, och det är viktigt att alla människor är trygga i vetskapen om vad som kan hända med deras kvarlåtenskap. Det gäller även de människor som inte har möjlighet att förvara sitt testamente i bankfack.

Därför är det bra om regeringen lägger fram förslag om att man ska ha möjlighet att registrera testamente hos en myndighet. Det tackar vi för.

Jag yrkar därmed bifall till reservation 1 och den av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet gemensamma reservation nr 2.

Anf. 149 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Betänkandet om arvsrättsliga frågor tar upp fem olika frågeställningar som jag tycker samtligen har betydelse för de flesta av oss. En del av dem väcker till och med en del intressanta frågor. Man kanske är knäpp om man tycker att arvsrättsliga frågor kan vara intressanta. Det är det som är det fascinerande med att vara politiker: Man behöver inte dyka så väldigt djupt i frågor för att nästan vilken fråga man än ger sig på ska bli rätt intressant.

Att det kan uppstå konflikter mellan en efterlevande make och särkullbarn är väl inte särskilt okänt. En bidragande orsak till det kan vara det faktum att särkullbarnen har en arvsrätt som kan vara rätt besvärande för den efterlevande maken och få allvarliga konsekvenser. En annan orsak kan vara att rätten redan långt innan någon av föräldrarna avlider kan bidra till att påverka relationerna mellan särkullbarnen och de övriga, de gemensamma, barnen på ett sätt som inte alltid är så roligt.

Å andra sidan är det inte så enkelt att förändra särkullbarnens rätt. Personligen tycker jag emellertid att det är lite märkligt att arv spelar så stor roll i hur relationen mellan människor blir. Jag tycker att det på något sätt vore bra om vi hade en lagstiftning som minimerade orsakerna till konflikter mellan människor. Det är något som jag tycker att man borde eftersträva. Jag tycker att det är en fråga som man behöver dyka i och göra något åt.

Jag tillhör dem som tycker att riksdagen borde kunna uttala en åsikt även när det pågår utredning. Man använder ofta det som argument för att avstyrka förslag som tas upp av riksdagsledamöterna. Jag tycker nämligen inte att det behöver innebära några låsningar eller att man tappar i prestige om man sedan ändrar sig från en majoritet som uttalat sig i riksdagen när utredningen kommer med sina förslag. Jag tycker tvärtom att en öppen åsiktsregistrering under hela resan och att man kan ändra uppfattning under resans gång och på det sättet göra debatten mer levande skulle göra det politiska livet intressantare, speciellt för allmänheten utanför politiken.

Jag får acceptera motivet till yrkande om avslag. Man kan utgå från att regeringen ändå kommer att återkomma i frågan och då förhoppningsvis med förslag som gör att alla barn blir mer jämställda i de här avseendena och att den efterlevande maken – det är oftast kvinnan det handlar om – inte ska behöva uppleva den otrygghet som särkullbarn kan innebära på samma sätt som i dag.

Förslaget om sockenfonder som behandlas i betänkandet avstyrks också, inte med motivering att det pågår en utredning utan därför att man inte gillar förslaget. Jag tycker i själva verket att grundidén i det är väldigt tilltalande. Jag skulle uppskatta om man ändå från majoritetens sida funderade på att på något sätt komma tillbaka till riksdagen med något i den stilen. Jag tror att det är bra att som ett alternativ till den allmänna arvsfonden ändå ha någon form av regional eller lokal möjlighet. Det vore bra för dem som inte har några arvingar att känna att deras kvarlåtenskap kan komma till bygdens bästa. Jag tycker att det är en väldigt bra grundidé som man ska ta vara på. Jag gillar det förslaget.

Jag har den grundinställningen att arvsrätten, som den är utformad i dag, ibland leder till konflikter. Jag delar majoritetens uppfattning när det gäller det förslag som finns i två motioner från två moderata ledamöter om att utvidga arvsrätten. Jag tror att det tvärtom bara skulle leda till ännu större konflikter. Jag delar den inställning som majoriteten har i den frågan, att det inte är någon höjdare direkt.

Även när det gäller den fråga som tas upp i betänkandet om sambors arvsrätt delar jag och Miljöpartiet majoritetens inställning. Vi är särskilt nöjda med den lilla kommentaren i majoritetens ställningstagande där man hänvisar till möjligheten att testamentera för att styra hur kvarlåtenskapen ska fördelas. Det påverkar, hoppas jag, hur majoriteten ser på den sista fråga som tas upp i betänkandet om möjligheten att registrera testamenten. Om man använder det som argument i en fråga måste man ändå mena allvar med att det är viktigt att ha den tryggheten att veta att testamentet inte leder till konflikter. Testamenten kan ju avsiktligt och oavsiktligt försvinna. Jag tycker att det är ett väldigt bra förslag, även om det inte kommer från Miljöpartiet utan från Vänsterpartiet, och jag hoppas att ni gör något bra av det. Där är yrkande om avslag motiverat med en utredning.

Jag yrkar bifall till reservation 2 som s, v och mp har tillsammans.

Jag vill upprepa att i den fråga där man hänvisar till en utredning och yrkar avslag har jag den grundinställningen att det skulle vara positivt för arbetet i utredningen och för debatten om man från majoritetens sida säger att det är ett bra förslag, även om man kanske inte tycker om utformningen i motionen. En riksdagsmajoritet skulle kunna uttrycka en åsikt som en ledstjärna för arbetet framåt. Jag tror att det skulle bli intressantare så.

Jag vill avsluta, fru talman, med att påminna kammaren om den stora vikten av att Banverket snarast möjligt får i uppdrag att bygga dubbelspår mellan Falun och Borlänge.

Anf. 150 LENNART PETTERSSON (c):

Fru talman! Jag tänker kommentera två av de fem motioner som är framlagda.

Jag börjar med motionen av Birgitta Sellén och Kenneth Johansson om sockenfonder, ett begrepp som kanske skulle bytas ut mot kommunfonder, eftersom socknen inte längre existerar som formellt juridiskt begrepp. Motionen går ut på att inom ramen för Allmänna arvsfonden kunna skapa lokala fonder.

Det finns många människor som saknar arvingar och som inte har tänkt på att skriva ett testamente. Samtidigt har många av dessa varit

aktiva i det lokala föreningslivet och skulle förmodligen gärna se att deras kvarlåtenskap kunde bli till nytta och glädje på hemmaplan. Jag tror dessutom att en lokal fond skulle bli mer publik än vad Allmänna arvsfonden är i dag. De flesta föreningar har ingen aning om att de har möjlighet att söka medel, vilket innebär att behållningen i fonden är mycket stor. Det finns därför skäl att på allvar fundera på förslagen i motionen.

Den andra motionen gäller registrering av testamente och att säkerställa att den avlidnes sista vilja också blir verklighet utan risk för att någon anhörig förstör eller kastar ett skrivet testamente. Det har ju onekligen ett rättsvärde. Jag ser fram emot utredningen och dess direktiv.

Sammantaget kan man säga att alla förslagen i motionerna, bortsett från särkullbarnens arvsrätt, redan i dag kan tillgodoses genom en aktiv handling från den enskilde. När det gäller sockenfonder kan kvarlåtenskapen genom ett testamente överlätas till lokala föreningar. Det är inte heller något problem att testamentera till kusiner. Likaså går det bra för sammanboende att reglera tillgångar och skulder genom ett samboavtal i kombination med ett testamente. Vill man känna sig ännu mera trygg så går det faktiskt bra att gifta sig. Jag är inte jurist, men jag utgår ifrån att det är möjligt att förvara ett testamente hos advokat eller jurist om man känner sig osäker på hanteringen av ett testamente efter att man har avlidit.

Det här föranleder frågan: Måste vi då ändra lagstiftningen? Nej, det måste vi inte, men det beror helt på hur mycket ansvar vi tycker att det är skäligt att var och en tar. Oavsett vilket så krävs det mycket mer information än vad som delges i dag. Det går ut årliga besked om pensionerna och inför deklARATIONERNA. Det borde vara möjligt att haka på med en årlig, tydlig information om det kloka i att skriva samboavtal och om att skriva testamente.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

Anf. 151 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag ställer mig helt bakom utskottets förslag och yrkar avslag på samtliga motioner.

Den här debatten handlar om arvsrättsliga frågor. Jag vill inrikta mig på Vänsterpartiets önskan att sambopar i princip ska ärva varandra såsom om de hade varit äkta makar.

Sambolagen är, som vi vet, reaktiv. Det betyder att när det gäller samboförhållandet blir rättsregler tillämpliga på samlevnaden utan någon uttrycklig önskan eller viljeförklaring från sambornas sida, och lagen träder i kraft först när samboskapet upplöses av en domstol.

Problemet, när man i motionen föreslår en rätt för sambo att väcka talan om att ärva sin partner, är att det måste finnas en materiell rättsregel, och den finns inte. Vi tycker inte heller att en sådan behövs här eftersom det är en annorlunda typ av rättsfigur än vad äktenskapet är.

Däremot är det ju ett problem att allmänheten inte känner till de skillnader som finns mellan äktenskapslagstiftningen och sambolagstiftningen. Alltför ofta anses, precis som vi hörde, sambolagen helt felaktigt vara jämförbar med äktenskapsbalken. Men om man ska förena friheten och

tryggheten så är det ju ändå viktigt att människor medvetandegörs om hur sambolagen fungerar och vad som skiljer den från äktenskapsbalken.

Fru talman! En fråga är om vi ska ha två rättsfigurer. Om vi ska det måste ju var och en använda sig av de premisser som finns runt var och en. Där tycker vi att det ska vara skillnad. Det finns i dag ingen anledning att införa en ordning där rätten till arv ska tillskapas genom domstolsprocess, anser vi.

Med det vill jag tacka för ordet, och samtidigt vill jag säga att jag som kristdemokrat tycker att det bästa ju vore att satsa på det mest stabila och trygga.

Anf. 152 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Yvonne Andersson, när du började prata sade du att vi tyckte att sambor ”i princip” ska ärva varandra. Jag sade ganska tydligt från talarstolen att det inte handlar om att det ska vara så ”i princip”, utan det här handlar om undantagsfall. I de fallen ska man ha rätt att väcka talan. Det är det vi menar.

Det finns många människor som, trots att de tycker att de är kloka, förståndiga, förutsägbara och allt möjligt, inte gör det som de borde. Det hände exempelvis vid Estoniakatastrofen och, som jag sade, tsunamin. Där var det människor som förstås inte tänkte på att de inte skulle komma tillbaka från den resan. Därmed blev det väldigt olyckligt för många sambor, som inte fick ärva sin partner som hade försvunnit. Det blev en ekonomisk katastrof ovanpå en annan, sorglig, katastrof.

Det finns flera exempel. Det finns exempel på par som har levt tillsammans i många år, 25–30 år, och som har stått under dödshot. Man har jobbat mot högerextremism. Jag kan säga namnen, men det ska jag inte göra. Båda i förhållandet var utsatta för dödshot. I det fallet kunde man inte gifta sig, för då skulle någon kunna hitta dem i myndigheternas register. Mannen i förhållandet dog. Kvinnan får efter 25 år inte rätt till någonting som den här mannen hade.

Det här handlar alltså om undantagsfall där människor far väldigt illa. Vi vill ge en möjlighet för de människorna till någon sorts utväg ur den kris som det innebär.

Anf. 153 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Vår utgångspunkt ligger nog kanske i människosynen. Vi tror att människor kan ta ansvar för sitt liv. Vi tror att människor kan förbereda sig. Det finns ju ändå alla möjligheter till civilrättsliga avtal, testamenten och det ena med det fjärde, om man vill ha den relationen. Man har möjlighet att bestämma själv precis hur det ska vara. Det vi egentligen skulle satsa på, tycker jag, är väl att ännu fler människor fick veta att samboskapet är ett väldigt otryggt sätt att leva tillsammans om man vill ha sina liv tillsammans, ha gemensamma ägodelar och det ena med det andra. Det har vi påpekat i varje läge från allianspartierna och framhållit vikten av information och annat om de möjligheter som finns för att göra detta.

Ska vi ha två rättsfigurer som ser olika ut så måste de få göra det. Man kan ju inte förändra allt för att någonting händer. Människor måste ju kunna ta ansvar för sina liv även medan de är levande, innan katastroferna inträffar.

Anf. 154 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tror också att människor kan ta ansvar för sitt liv och att man bör göra det. Det håller jag med om. Men i det fall som jag pratar om och när det gäller de människor som varit med om de hemska katastroferna har det här bevisligen inte fungerat, och människor har farit illa. Det finns ett möjligt, enkelt sätt att kunna göra det här mindre skadligt för de här människorna.

Självklart bör man informera – det håller jag också med om – men som läget är i dag finns det tusentals människor i Sverige som inte har tagit till sig det här och som har farit väldigt illa. Det kan drabba vem som helst att man inte är så förutseende som man borde vara. Då tycker jag att vi bör ställa upp, just för de människornas rätt och möjlighet att kunna klara sig bättre ur en sådan här situation.

Anf. 155 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Nu är det ju så att motionen föreslår rätt för sambor att väcka talan. För att man ska få väcka talan måste det finnas en rättsregel, och det finns inte i dag. Det har inte motionären över huvud taget tagit upp.

Från vår horisont tycker vi att det är olämpligt att införa en ordning där rätten till arv ska tillskapas genom domstolsprocess, därför att vi har andra möjligheter.

I så fall är det väl nog så viktigt att utifrån de ambitioner som ni har ingående jobba med information om sådant som ger otrygga förhållanden vid händelser av olika slag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 mars.)

*Registerkontroll av
personal vid sådana
hem för vård eller
boende som tar emot
barn*

20 § Registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2006/07:SoU9
Registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn (prop. 2006/07:37).

Anf. 156 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Jag hade anmält fem minuter på talarlistan, men jag kommer nog att behöva lite mer tid för min argumentation. Jag hoppas att ledamöterna i kammaren har tålamod att lyssna på mig lite längre.

Socialutskottets betänkande, som vi nu ska debattera, tillstyrker regeringens förslag till ny lag om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård och boende som tar emot barn. Lagen syftar till att öka skyddet för barn mot att utsättas för övergrepp, kränkningar eller annat särskilt skadligt inflytande från personer som finns i barnens närmaste omgivning.

Registerkontrollen ska därför bli obligatorisk och göras i fråga om personer som erbjuds anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller lik-

nande vid hem för vård eller boende som tar emot barn. Dessa hem kallas ofta för HVB. Kontrollen avser såväl belastnings- som misstankeregister. Jag vill påpeka att möjligheten för HVB att begära utdrag ur belastningsregistret finns redan i dag när det gäller brott som lett till åtal. En obligatorisk kontroll av misstankeregister är däremot nytt och ur rättssäkerhets-synpunkt enligt Vänsterpartiet mycket märkligt.

Regeringens förslag kan synas verka lätt att ta ställning till, men så har det inte varit för oss i Vänsterpartiet. Jag ska förklara hur vi resonerat för att komma fram till vårt beslut. Vi har tagit hänsyn både till konsekvenserna för barnkonventionen och till integritetsperspektivet. Vi har också studerat Skolverkets uppföljning av lagstiftningen om registerkontroll av personal inom förskola, skola och skolbarnsomsorg.

Vänsterpartiet är varma försvarare av barnkonventionen. Vi menar till och med att barnkonventionen bör göras till svensk lag och har betonat vikten av barnkonsekvensanalyser vid alla politiska beslut. Barns bästa har varit en helt central utgångspunkt för oss när vi tagit ställning till förslaget.

Barnen på HVB är en mycket utsatt grupp. De har redan farit illa, och en del har utsatts för vuxnas sexuella övergrepp. Just deras utsatta situation gör att de har ett särskilt stort behov av skydd och trygghet. Precis som regeringen skriver i propositionen kommer registerkontrollen inte att vara avgörande för att barn i HVB ska få en trygg miljö. Registerkontrollen hindrar inte att anställda personer, som är ostraffade, begår övergrepp.

Vänsterpartiet är inga anhängare av mer kontroll och övervakning. Vi tror inte att man löser samhällsproblem på det sättet. Registerkontroll är bara en liten del av vad som behövs för att öka tryggheten och kvaliteten i HVB. En rad andra åtgärder behöver vidtas för att förbättra den sociala barn- och ungdomsvården. Det handlar om frågor som rör utbildning, kompetens, forskning, tillsyn och uppföljning men också om rena resursfrågor. Det behövs mer kompetent personal, förebyggande arbete är viktigt, det behövs kvalitetssäkring med mera.

Tillsynen av hemmen måste också förbättras. Viktiga förslag på det området lyfts fram i utredningen *Källan till en chans. Nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården*. Vi hoppas att regeringen skyndar sig att bereda förslagen.

Vår samlade bedömning utifrån ett barnperspektiv är ändå att registerkontrollen kan spela en viss roll för att öka skyddet för barnen på HVB. Kontrollen är därför i linje med barnkonventionens intentioner om barns bästa.

Vänsterpartiet menar dock att lagförslaget även måste ses i ett större politiskt sammanhang. De senaste åren har det varit tätt mellan förslagen som inneburit mer kontroll, registrering och övervakning. Den personliga integriteten har inte stått så högt i kurs som den borde. I vart och ett av de olika förslagen har det funnits goda skäl, ömmande orsaker, till att man i just det här fallet är beredd att tumma på den personliga integriteten. Men sammantaget ger det en helt annan bild, en bild av ett samhälle som präglas av mer kontroll och övervakning. Är det ett sådant samhälle vi vill lämna efter oss till våra barn?

Fru talman! Vi befinner oss nu på ett sluttande plan där ny kontroll hela tiden kan motiveras med den befintliga kontrollen som redan införts.

Det talas redan i propositionen om att utvidga registerkontrollen till att omfatta även andra verksamheter. Läkarförbundets ordförande har nyligen sagt att en registerkontroll borde göras av dem som ska bli läkare, och socialministern fyller på med att han vill se över lagstiftningen så att alla som söker arbete inom sjukvården blir skyldiga att lämna ett utdrag ur belastningsregistret.

Skolverkets uppföljning av den lag på skolans och barnomsorgens område som infördes 2001 kom för snart fyra år sedan. Skolverket uppfattade då att kunskapsläget när det gällde bedömningen av lagens syfte, att minska övergrepp på barn, var otillräckligt och att en mer omfattande uppföljning av lagen borde göras. Någon ytterligare uppföljning har inte gjorts.

Fru talman! Vänsterpartiet står bakom barnkonventionens formuleringar om att hänsyn alltid ska tas till barns bästa. Samtidigt är vi oroad över den minskande respekten för den personliga integriteten och den ökande kontrollen och övervakningen i samhället. Vårt ställningstagande till föreliggande lagförslag är därför en balansakt mellan dessa två till synes motsatta intressen.

Vi menar att eftersom det i dag är tillåtet med en viss registerkontroll inom grundskolan och förskolan är det svårt att principiellt hävda att behovet av registerkontroll i HVB skulle vara mindre än i skolan. Omfattningen av kontrollen i skolan är dock betydligt mer begränsad än den som nu föreslås för HVB. I vår avvägning mellan barns bästa och integritetsskyddet landar vi därför i att samma system för registerkontroll bör införas för HVB som i dag gäller för förskola och skola utan några andra utökningar.

Fru talman! Jag avslutar med att yrka bifall till vår reservation i betänkandet, reservation nr 1.

Anf. 157 THOMAS NIHLÉN (mp):

Fru talman! Miljöpartiet har en reservation i betänkandet. Jag yrkar bifall till reservation 2.

Miljöpartiet anser att förslagen i propositionen är bra. Trots det skrev vi en motion på propositionen. Anledningen är att vi vill gå längre och föreslå ytterligare åtgärder utöver de förslag i propositionen som vi helt ställer oss bakom. Vi tycker att det är mycket angeläget att öka skyddet för de barn som samhället påtagit sig ansvar för genom boende eller vård vid HVB.

En utökad registerkontroll räcker förstås inte för att garantera att övergreppen inte sker och att barns och ungas ställning inte utnyttjas på olika sätt, men det är ytterligare en kontrollmöjlighet. För oss är det mycket angeläget att samhället gör allt för att så långt det bara är möjligt garantera att missförhållanden och övergrepp inte ska kunna ske. Det är att betrakta som ett djupt misslyckande när samhället har gått in till skydd för ett barn och barnet i själva verket i och med detta råkar ännu värre ut.

Vi anser dock att det finns andra områden där enskilda befinner sig i liknande beroendeställning, vilket Rädda Barnen och flera andra remissinstanser också påtalat. Det gäller framför allt barn med utvecklingsstörning eller sådant funktionshinder att de är i behov av till exempel en personlig assistent, gruppboende eller avlösarservice. Det gäller också

barn som beviljas bistånd i form av kontaktfamiljer och kontaktpersoner. Enligt de uppgifter vi har fått fram är det ca 1 000 barn och ungdomar i Sverige som i dag får och har rätt till personlig assistans enligt LSS. Ca 3 000 barn och ungdomar har rätt till assistansersättning, alltså mer än tjugo timmars assistans per vecka. Enligt vår uppfattning är de här grupperna av barn och ungdomar sannolikt minst lika utsatta med tanke på risken att drabbas av olika former av övergrepp.

Det är naturligtvis vanskligt att jämföra olika slags utsatthet, men vi anser att skälen till att det skydd som anges i propositionen ska omfatta dessa tjänster är lika starka som skälen när det gäller HVB, inte minst eftersom det redan i dag finns en lag om registerkontroll inom förskoleverksamhet, skola och omsorg, som dock inte omfattar misstankeregistret.

I propositionen skrivs att regeringen kommer att följa utvecklingen och överväga om det finns behov av att tillsätta en utredning med uppgift att göra en kartläggning och vid behov lämna förslag på andra verksamheter där obligatoriska registerkontroller bör göras. I betänkandet hänvisas till Sveriges åtaganden enligt barnkonventionen när det gäller barns rätt till skydd mot övergrepp och sexuellt utnyttjande som ett viktigt argument för att införa dessa registerkontroller. Utskottet skriver också avslutningsvis i betänkandet att man ser mycket positivt på regeringens bevakning av den här viktiga frågan, men att man inte anser att regeringens arbete bör föregripas.

Fru talman! Jag tolkar utskottets skrivning som att man är positiv till att utreda frågan om obligatoriska registerkontroller även för andra verksamheter, främst med hänvisning till våra åtaganden enligt barnkonventionen. Men om nu utskottet är så positivt till en utredning, varför kan vi då inte skriva klartext i betänkandet? Det borde klart och tydligt framgå att utskottet vill att regeringen snarast ska tillsätta en utredning om detta. Den här frågan kanske alliansens representant i dag, Chatrine Pålsson Ahlgren, kan passa på att svara på i sitt kommande inlägg. Om vi hade haft en sådan tydligare skrivning skulle Miljöpartiet ha anslutit sig till utskottets betänkande i dess helhet, eftersom Miljöpartiet anser att det redan nu står utom allt tvivel att regeringen skyndsamt bör utreda frågan om att utvidga möjligheterna till obligatorisk registerkontroll, främst för de barn- och ungdomsgrupper som jag nämnde tidigare.

Fru talman! Avslutningsvis: För dem av riksdagens ledamöter som tycker att det är viktigt att det snarast tillsätts en utredning i frågan återstår i dag endast alternativet att yrka bifall till Miljöpartiets reservation.

Anf. 158 CHRISTER ENGELHARDT (s):

Fru talman! Barn och ungdomar som av olika sociala orsaker placeras på hem för vård och boende, HVB, är utan tvivel en av de mest utsatta grupperna i samhället. Därför är det av största vikt att den vård och placering i HVB som erbjuds är av hög kvalitet. Samhället har en skyldighet att noga följa upp placeringarna och se till att hemmen för vård och boende har bra personal och att verksamheten uppfyller de krav som måste ställas på en så här viktig och känslig verksamhet.

*Registerkontroll av
personal vid sådana
hem för vård eller
boende som tar emot
barn*

*Registerkontroll av
personal vid sådana
hem för vård eller
boende som tar emot
barn*

Dagens förslag att det ska göras en registerkontroll av dem som är anställda på hem för vård och boende innebär ett visst integritetsintrång för den enskilde. Det är känsligt med kontroll av anställda och frågan är inte alltid så enkel. Självfallet får vi inte dras med och skapa ett samhälle där kontroll och registerutdrag krävs i alla möjliga och omöjliga sammanhang. Det måste alltid finnas en väg tillbaka för alla. Men i detta fall anser jag det befogat och nödvändigt med kontroll. Arbetar man med utsatta barn måste kraven vara höga. Barnperspektivet anser jag som socialdemokrat i detta läge väga tyngst. Vissa brott är av sådant slag att personer som dömts för dessa brott inte ska arbeta med just barn och ungdomar. Sedan 2001 kräver lagstiftningen att de som erbjuds jobb i förskola, skola och barnomsorg ska lämna ett utdrag ur polisens belastningsregister.

Upprinnelsen till dagens förslag ligger några år bakåt i tiden. Sommaren 2004 tillsatte den dåvarande socialdemokratiska socialtjänstministern Morgan Johansson en utredning som skulle överväga behovet av bestämmelser om obligatorisk registerkontroll av dem som ska anställas vid HVB som tar emot barn och unga. Utredningen blev klar under 2005 och har remissbehandlats. Nu kan vi gå till beslut. Det tycker jag är bra. Vi socialdemokrater stöder förslaget i betänkandet.

Självklart inser vi att registerkontroll i sig inte garanterar att barn i HVB får en tryggare miljö. Men det kan vara en effektiv åtgärd som ökar möjligheterna att se till att rätt personer anställs. Ett HVB ska inte anställa personer som dömts för till exempel sexualbrott eller våldsbrott.

En diskussionsfråga har varit om det bara ska ske registerkontroll av tillsvidareanställda. Förslaget innebär att även personer som praktiserar eller har en tidsbegränsad anställning ska granskas. Vi socialdemokrater tycker att det är en rimlig ordning. Undantag görs endast om det är fråga om ”en tillfällig kontakt eller ett mycket kortvarigt arbete”, som det heter. Någon form av avgränsning måste ju rimligtvis göras om inte situationen ska bli ohanterlig.

Regeringen pekar själv i propositionen på att denna avgränsning kan leda till gränsdragningsproblem och att Socialstyrelsen bör överväga om det behöver utfärdas rekommendationer om kontrollverksamheten.

Det finns flera motioner och för den delen också remissinstanser som påpekar att det kan finnas även andra områden, till exempel inom äldreomsorgen och vården av funktionshindrade, där det kan behövas registerkontroll eftersom vårdtagaren befinner sig i en stark beroendeställning till vårdaren.

Socialdemokraterna anser att denna fråga bör bevakas. Men varje åtgärd måste enligt vår mening vara väl underbyggd och föregås av en analys av situationen som väger skyddsbehov och integritetsbehov i samhället. Vi är för tillfället nöjda med att regeringen har sagt att man kommer att följa utvecklingen och om så behövs tillsätta en utredning som kan ta fram förslag om obligatorisk registerkontroll även för andra verksamheter.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Per Svedberg (s).

Anf. 159 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Kära vänner! Det är en viktig proposition som regeringen har lagt fram. Skälet till att man har lagt fram den är att vi måste, så långt det över huvud taget är möjligt, garantera att de HVB som vi har och är väldigt glada för är så bra och trygga som det över huvud taget är möjligt. Barn som hamnar i en svår och utsatt situation och kanske drabbas av många och svåra upplevelser ska kunna känna att de har en frizon när de kommer till HVB.

Jag är väl medveten om att integritetsfrågorna är viktiga. De ska vara viktiga även fortsättningsvis. Men i den här frågan är regeringen helt tydlig med att det är barnens behov av trygghet som väger tyngst. Jag tror att kvalitetsfrågorna generellt i vårt samhälle måste lyftas mycket högre än vi hittills har gjort.

Det är beklämmande med alla barn som i HVB har utsatts för fruktansvärda saker. Men vi måste med den kunskapen se till att vi för framtiden gör allt som står i vår makt för att det inte ska hända igen.

Jag tror att det är en bra signal från riksdag och regering att vi inte accepterar någonting annat än att det ska vara en trygg och bra miljö för barnen. Ofta är dessa barn en grupp som inte vågar, kan eller orkar tala för sig själva. De är i en beroendeställning, och därför är vi glada över att vi har fått en så kraftig majoritet för vårt förslag i socialutskottet. Det är en bra signal och ett väl avvägt beslut.

Fru talman! Thomas Nihlén undrar varför vi inte kunde gå ett steg längre redan nu. Jag har stor sympati för de tankar som Thomas Nihlén ger uttryck för. Men vi anser att det är fullt tillräckligt som det står under "Utskottets ställningstagande" på s. 11: "Utskottet noterar att regeringen har för avsikt att följa utvecklingen och överväga om det finns behov av att tillsätta en utredning med uppgift att kartlägga och vid behov lämna förslag till andra verksamheter där obligatoriska registerkontroller bör göras. Utskottet ser mycket positivt på regeringens bevakning av denna viktiga fråga och kommer omsorgsfullt att följa regeringens arbete på området. Utskottet anser inte att regeringens arbete bör föregripas."

Här är det viktigt att både vi och regeringen även fortsättningsvis är observanta på alla de här frågorna. Enligt mitt förmenande är detta en viktig markering för framtiden. Men det är lite för tidigt att gå så långt som Thomas Nihlén vill gå.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på de båda reservationerna.

Anf. 160 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Det är inte så lätt för mig att argumentera ensam mot ett helt enligt utskott. Ingen av mina utskottskamrater har egentligen kommenterat det jag tog upp i min argumentation, nämligen de motstridiga intressen som finns mellan integritetsskyddet och barnets bästa. Jag vet inte hur mycket ni har vägt dessa mot varandra.

Hos Chatrine Pålsson Ahlgren låter det nästan som att registerkontrollen kommer att garantera trygg och säker miljö för alla barn i HVB. Jag är säker på att Chatrine vet lika väl som jag att registerkontrollen inte kommer att åstadkomma detta.

När det gäller kontrollen i skolan, förskolan och skolbarnomsorgen har mina utskottskamrater inte heller beskrivit vad det är för fel. Den

kontrollen har vi haft sedan 2001. Varför ska vi göra den obligatorisk, och varför ska vi utvidga den också till misstankeregistret?

Min fråga till Chatrine Pålsson Ahlgren är om hon har studerat Skolverkets utvärdering, som kom fram till att man egentligen inte kan dra så mycket slutsatser, och man vet absolut inte om man har hindrat några som är förstagångsbrottslingar och om de har fått arbete eller inte. Det har förekommit övergrepp innan registerkontrollen infördes, och det har förekommit efter det att den har införts. Så kommer det att vara med den här obligatoriska kontrollen också.

Anf. 161 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag kommenterade just detta att det var två intressen som stod mot varandra. Regeringen ansåg att barnens trygghet måste sättas i främsta rummet.

Elina Linna, jag är väl medveten om att det här förslaget inte kan ge vare sig en hundraprocentig eller nittioprocentig trygghet för barnen. Men jag skulle vilja påstå att det inte finns något beslut som kan fattas här i riksdagen som skulle göra det hundraprocentigt tryggt. Inte heller är det enbart denna fråga och detta perspektiv som gör att det blir tryggt i ett HVB, men det är ett tydligt och bra sätt att få det tryggare och tydligare.

Jag skulle nästan vilja påstå att det är bra för alla. Det är också bra för de personer som ska anställas. Man ska själv gå till polisen och få registerutdraget och lämna fram det till arbetsgivaren.

Det är väl bra att den som söker jobb inte kommer i en svår situation och gör sig skyldig till brott. Ibland är det väl bra att samhället gör den tydliga markeringen att detta inte duger.

Jag uppfattar detta som en kvalitetsförbättring och något positivt för alla. Jag förstår inte riktigt varför Vänsterpartiet yrkar avslag på den här propositionen. Det är för mig obegripligt. De argument som Elina Linna gav om vår rätt till integritet håller vi med om. Det är därför vi tar det försiktigt med alla förslag vi kommer med. Men att inte barns perspektiv skulle kunna få väga så tungt i den utsatta situation de befinner sig i när de kommer till ett HVB är obegripligt för mig.

Anf. 162 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Chatrine Pålsson Ahlgren säger att den obligatoriska kontrollen inte garanterar något. Tvärtom finns det en risk att vi invaggas i falsk trygghet med lagen. Jag tog i mitt anförande upp att det behövs andra insatser. Det finns en utredning som heter *Källan till en chans*, som Chatrine Pålsson Ahlgren väl känner till.

Det finns ett behov av att oftare göra tillsyn. Vi känner till att det finns HVB där man inte har gjort tillsyn på årat. Det är viktigare att man har kontroll och tillsyn och att personalen som arbetar där är kompetent och har bra utbildning.

Det är de sakerna vi ska satsa på. När man lyssnar på Chatrine Pålsson Ahlgren får man uppfattningen att det räcker med registerkontroll. Det gör inte det. Vad gör regeringen till exempel med *Källan till en chans*?

Anf. 163 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Regeringen arbetar med den frågan. Vi har inte haft denna regering mer än i sex månader. Vi har inte hunnit allt. Arbetet med *Källan till en chans* pågår i Regeringskansliet.

Jag sade också att registerkontrollen inte kommer att lösa alla problem. Det är mycket mer som behövs med utbildning och annat. Ingen av dessa saker motsäger varandra. Det är ingen konkurrens mellan de önskemål och behov som finns.

Tvärtom är det ett sätt att visa att vi vill göra allt från lagstiftarens sida för att det ska bli tryggt och bra vård för dessa barn som har en oerhört svår situation.

Om barnen får komma i främsta rummet måste man acceptera att vi också behöver göra en kontroll. Det är tyvärr så. Jag beklagar alla övergrepp som har skett på dessa barn. Men vi kan inte bara beklaga det. Vi måste visa att vi vill göra något mer.

Självklart anser regeringen att det behöver göras mycket mer inte minst vad gäller utbildning för att det ska bli så bra som möjligt. Det här är en viktig signal och en viktig väg att gå.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 mars.)

*Registerkontroll av
personal vid sådana
hem för vård eller
boende som tar emot
barn*

21 § Vissa mineralpolitiska frågor

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2006/07:NU5
Vissa mineralpolitiska frågor.

*Vissa mineralpolitiska
frågor*

Anf. 164 KENT PERSSON (v):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 2 och motion N264 yrkande 2 samt motion N287 yrkande 5 som handlar om Euratomfördraget. I övrigt står jag givetvis bakom reservation 1 men väljer att inte lyfta fram den vid detta tillfälle.

Frågan om brytning av uran är i allra högsta grad aktuell i Sverige. Därför är det också viktigt att vi känner till vad som gäller. Aldrig tidigare har så många företag fått tillstånd att undersöka urantillgångar i Sverige och om dessa är brytvärda.

Samtidigt sågs det från alliansen att brytning av uran i Sverige inte är aktuell. Men när jag ställer samma fråga till företrädare för regeringen blir svaret att regeringen prövar frågan först efter att Kärnkraftsinspektionen har sagt sitt och det finns en miljökonsekvensbeskrivning att ta ställning till. Sedan avslutar man med att kommunerna har vetorätt.

Vad regeringen i själva verket tycker är i allra högsta grad oklart. I det perspektivet är debatten om Euratomfördraget aktuell och viktig. Debatten om Euratomfördraget är ingen ny debatt. Den förra regeringen ansåg att det var nödvändigt att modernisera fördraget. Tillsammans med Finland och Österrike avsåg man att lyfta fram frågan om fördraget i samband med diskussionerna om en ny EU-konstitution. Frågan är alltså inte enbart en svensk fråga.

Enligt Euratomfördraget har EU option på allt klyvbart material i unionen. Det skulle kunna innebära att ett medlemsland om EU använder optionen inte kan bestämma över det uran som framställs i det berörda landet. Det finns en diskussion huruvida Sverige fick undantag från denna regel i samband med anslutningsfördraget vid medlemskapet.

I EU-parlamentet har EU-parlamentarikern Jens Holm ställt en fråga till kommissionen om hur det ligger till med just tillämpningen av Euratomfördraget och om Sverige har fått ett undantag.

Jag ska citera fritt ur svaret från kommissionär Andris Piebalgs, som givetvis också finns tillgängligt.

Av första meningen av förklaringen i fördraget framgår tydligt att fördragen, även Euratomfördraget, gäller samtliga medlemsstater. Det finns inga undantag. Gemenskapen har också optionsrätt i fråga om kärnmaterial som produceras i en medlemsstat.

Denna optionsrätt kan inte tolkas som att medlemsstat är skyldig att framställa uran på sitt territorium. Det innebär att EU inte kan tvinga svenska staten att öppna en urangruva i Sverige. Det är ett klart och tydligt svar, och det är bra.

Gemenskapen har ingen möjlighet att konfiskera kärnmaterial som har producerats i en medlemsstat förutom under mycket speciella omständigheter. De speciella omständigheterna gäller just vad en medlemsstat gör med det producerade kärnavfallet.

De regler som gäller är att medlemsstaterna måste meddela bränsleförsörjningsbyrån, som har hand om frågeställningarna. Den har att godkänna eventuella affärskontrakt mellan länder när det gäller det kärnavfall som finns.

Om Sverige i framtiden, med tillstånd från de svenska myndigheterna, skulle börja bryta uran, måste försäljningsavtalen för det producerade uranet lämnas in till Euratoms bränsleförsörjningsbyrå, antingen av säljaren eller av köparen.

Av svaret framgår ganska klart att det finns en gråzon. Hur man tolkar det i dag är en sak. Hur man tolkar fördraget i framtiden vet vi inte. Det är just poängen med att vi behöver lyfta fram frågan igen.

Fru talman! Vi kan också konstatera att det näringsutskottet säger i betänkandet bekräftar behovet av en översyn av fördraget. Jag ska citera vad som står i betänkandet: ”Det står klart att Euratomfördraget i flera avseenden inte speglar dagens verklighet utan sedan länge är föråldrat.”

Mot den bakgrunden blir det märkligt att utskottet avstyrker berörda yrkanden från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det finns i dag ett gyllene tillfälle för regeringen att ta upp frågan om Euratomfördraget igen när diskussionen om en ny konstitution kommer att ta fart.

Jag förstår inte varför inte utskottet tar fasta på det och lyfter frågan igen och ger ett sådant svar till regeringen.

Anf. 165 PER BOLUND (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1 och instämmer även i reservation nr 2, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till den första reservationen.

Det är tråkigt att Folkpartiet inte deltar i den här debatten. Folkpartiet har varit det enda parti som öppet har förespråkat uranbrytning i Sverige. Det vore intressant att ta den diskussionen med dem. Men efter vad jag

kan se på talarlistan finns det ingen representant för Folkpartiet med i debatten.

Det investeras i dag stora pengar i uranletning i Sverige. Bolag prospekterar efter uran på ett 60-tal olika platser runt om i landet. Antalet platser för prospektering ökar hela tiden.

Prospekteringstillstånd finns i till exempel Småland, Östergötland, Dalsland, Dalarna, Hälsingland, Västernorrland och Jämtland. I stora delar av landet berörs man alltså av uranprospektering i dagsläget.

Uranletningen orsakar självfallet stor oro på de orter där den pågår. Alla vet ju att en urangruva skulle få stora och svåra miljökonsekvenser. Uranhalterna i en fyndighet är ofta på bara ungefär en promille eller ännu lägre, vilket innebär att det finns ett kilo uran per ton i själva malmen. Man måste därför spränga bort oerhört stora mängder berg för att komma åt uranet.

När man bryter uranmalm frigörs radioaktiva gaser, till exempel radon. En stor mängd radioaktivt damm släpps lös. Det här får självfallet stora hälsoeffekter för dem som berörs av det. Det får också svåra miljöeffekter.

Restprodukterna från uranbrytning är radioaktiva. De innehåller förtom radium och radon ofta stora mängder giftiga tungmetaller. Det avfall som blir kvar efter uranbrytningen samlas oftast i dammar där vätskan avdunstar men det radioaktiva slammet blir kvar. Det finns kvar under många generationer framåt.

Med tanke på de stora och svåra miljö- och hälsoeffekter som uranbrytning har orsakat i de trakter där det görs i dag borde det vara en självklarhet att samtliga partier i Sveriges riksdag kraftigt tar avstånd från planerna på uranbrytning i Sverige.

Vi i Miljöpartiet har därför väckt en motion där vi föreslår att man inför ett tydligt förbud mot uranbrytning i minerallagen. Tråkigt nog är det bara Vänsterpartiet som har anslutit sig till den linjen. Det innebär att samtliga övriga partier fortsätter att hålla dörren öppen för uranbrytning i Sverige.

Den signalen kommer att tas emot med glädje hos alla de företag som nu prospekterar efter uranfyndigheter. För hur ska signalen annars tolkas av de företag som prospekterar? De kommer förstås att anse att det här är ett beslut som öppnar dörren för fortsatt letande och fortsatt utvinning. Och hur ska signalen tas emot av de människor runt om i landet som är oroliga för att de helt plötsligt ska bli grannar med en urangruva? Och, kanske viktigast: Hur ska de företag som i dag satsar på turism i de här områdena, som försöker få ut en vildmarksturism och få in nya näringsintäkter, uppfatta signalen? Man öppnar ju deras områden för uranbrytning.

De partier i den här riksdagen som ofta och gärna uttalar sig mot uranbrytning men inte vill ta några steg för att motverka den i praktiken hyser en dubbelmoral av stora mått, vill jag hävda. Antingen är man för uranbrytning, och då nöjer man sig med den lagstiftning vi har i dag, eller så är man emot uranbrytning, och då måste man också visa på konkreta förslag på hur detta ska åstadkommas. Vad tänker man göra för att förhindra uranbrytning i Sverige? Det finns faktiskt ingen mellanlinje i den här frågan.

Prot. 2006/07:83
28 mars

*Vissa mineralpolitiska
frågor*

När vi röstar för eller emot ett förbud mot uranbrytning i morgon kommer det att bli uppenbart för alla var partierna står – för eller emot uranbrytning i Sverige.

Om man fortsätter att försöka upprätthålla något slags mellanlinje förleder man antingen de medborgare som är oroliga genom att man tillåter uranbrytning eller de gruvbolag som nu prospekterar och lägger ned stora resurser. Om man då inte tänker tillåta någon uranbrytning så har man förlött bolagen och faktiskt lurat dem.

De bolag som just nu satsar stora pengar på att leta uran i Sverige kommer självfallet att vilja ha igen de resurserna genom att bryta uran om de hittar en brytvärd åder. Vi är säkra på att de bolagen kommer att sätta en oerhört hård press på den politiska processen för att få till stånd en gruvbrytning. Till och med näringsminister Maud Olofsson har själv konstaterat att det ger underliga signaler att säga ja till prospektering men att sedan, när bolagen väl hittar en brytvärd åder, säga nej till utvinning.

Särskilt upprörande är den ställning som Centerpartiet och Kristdemokraterna har tagit i frågan – eller kanske snarare den ställning som de inte har tagit. Före valet tillfrågades samtliga partier av Naturskyddsföreningen om de skulle verka för eller emot ett svenskt förbud mot uranbrytning. Både Centerpartiet och Kristdemokraterna angav i enkäten ett tydligt ja för ett förbud mot uranbrytning – utan förbehåll. Men nu, bara några månader senare, när de sitter i regeringen och kan påverka frågan i allra högsta grad har tydligen både Centerpartiet och Kristdemokraterna svängt 180 grader. De verkar nu, när förslaget finns på bordet, aktivt emot ett sådant förbud.

Att deklarerat en inställning före valet och sedan agera helt tvärt emot när man har avgörandet i sin hand är att vilseleda väljarna. Man lurar till sig deras röster genom att hävda en sak före valet med falska förespeglningar. Sedan bryter man mot de löften som man gav när det väl kommer till omröstning i kammaren.

Jag skulle verkligen vilja att de representanter som finns här i dag för Centerpartiet och Kristdemokraterna går upp i talarstolen – begär en replik nu till exempel – och förklarar här i debatten varför man har bytt linje i frågan på bara några månader. Vilka nya fakta är det som har kommit till som gör att det nu är säkert att bryta uran i Sverige och som gör att det inte finns någonting att vara orolig för för medborgarna?

Vi har föreslagit en rad förändringar i vår motion för att garantera att uranbrytning inte kommer att komma till stånd i Sverige. Om de övriga partierna verkligen vill motverka uranbrytning kan man enkelt ändra minerallagen så att prospektering efter uran förbjuds och så att koncessioner för bearbetning av uran inte får beviljas.

Uranbrytning får stora regionala miljökonsekvenser, som jag var inne på. Därför anser vi att de berörda kommunernas roll i beslutsfattandet måste stärkas. Därför anser vi att det borde krävas ett tillstånd från kommunstyrelsen i den kommun där uranletning ska ske. Den kommunen måste ge ett godkännande innan ett beslut om undersökningstillstånd kan fattas – just för att det ska vara tydligt för alla parter vad som gäller i hela kedjan. Det handlar både om medborgarna i regionen och de bolag som nu håller på att prospektera.

Tyvär har den borgerliga regeringens hållning i frågan varit minst sagt oklar. Både i intervjuer i medierna och i debatter i riksdagen har regeringen genom sin näringsminister Maud Olofsson vacklat i inställningen till uranbrytning. Näringsministern hävdar att hon inte tänker göra något annat än att följa den nuvarande lagstiftningen. Hon hävdar att den lagstiftning som vi har i dag inte behöver förändras, trots att den har lett till ett stort antal prospekteringsfall i Sverige.

Vi tycker att det behövs ett klagörande här. Det finns en chans i den här debatten nu för alla partier att klart och tydligt deklarerat var de står. Är ni för eller är ni emot uranbrytning i Sverige? Och hur kommer ni att rösta när frågan avgörs i kammaren vid voteringen i morgon?

Anf. 166 KARIN ÅSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det mycket riktigt är som Per Bolund beskriver; det är en komplex och omfattande lagstiftning och många olika aspekter som vägs in i den här extremt svåra fråga som vi behandlar i dag.

Jag ska säga något om minerallagen generellt och om gruvnäringen. Sverige är ett mineralrikt land. Med 17 gruvor i drift vid utgången av 2006 är vi ledande i Europa. Vi är därmed också ledande när det gäller minerallagstiftningen och själva hanteringen i och omkring våra gruvor.

Trots vår unika och speciella minerallag är det intressant att veta att det här egentligen handlar om endast ca 1 procent av hela den svenska berggrunden. Ur den synvinkeln skulle man kunna tycka att det här är ett smalt område.

Sverige är en gammal gruvnation med en väl dokumenterad gruvhantering ända från 1300-talet. För ett antal år sedan såg det mörkt ut inom hela gruvnäringen. I dag kan jag som norrlänning och inlandsbo vara mycket nöjd med den tillväxt och utveckling som vi nu kan skönja på området. Vi finner stora brytvärda malmer framför allt i Norrland. Senast i dag fick vi ta del av nyheten att LKAB har funnit ytterligare en stor och rik malmfyndighet i MalMBERGET. I min egen lilla hemkommun Överkalix rapporterar man i dag att geologerna har gjort intressanta diamantfynd.

Vi är just nu ett Klondyke för prospekteringsföretag som väljer att prospektera i Sverige. Det gör de därför att vi har goda förutsättningar. Bland annat har vi bra vägar, befolkning som pratar bra engelska, en bra minerallag och en strikt miljölagstiftning. Och så har vi SGU:s mineralinformationskontor i Malå, som vad jag har förstått är en unik informationsbyrå som inte finns någon annanstans i hela världen.

Allt det här skulle jag vilja säga har möjliggjort att vi har den tillväxt som vi nu ser inom gruvnäringen. Det är också tydliga tecken på att vi har lyckats med geologi, infrastruktur och ett regelverk som fungerar bra.

Som inlandsbo är det också mycket trevligt att få konstatera att malmproduktion inte går att flytta till vare sig Stockholm eller låglöneländer utomlands. Och det här ger ju faktiskt väldigt mycket jobb.

Så, fru talman, kommer jag då fram till uranfrågan, det som är betänkandets huvudinnehåll. Jag lyssnade på Per Bolund. Det är många och svåra och komplexa frågeställningar som vi har att ta hänsyn till, särskilt när det gäller lagstiftningen. Framför allt är det långa processer som omgärdar detta och som många gånger, skulle jag vilja säga, egentligen

styr upp vad regeringen i slutändan tar för beslut då det gäller uranbrytning eller ej.

I det stora hela, fru talman, ställer vi oss bakom utskottsmajoritetens förslag till beslut. Men vi har också ett särskilt yttrande. Jag ska be att få läsa upp yttrandet, som vi har skrivit, i dess helhet. Så här lyder det:

”Uran är ett av de mineraler som omfattas av minerallagen. Enligt denna lag ges enskilda företag rätt att ansöka om bl.a. undersökningstillstånd. Det är bergmästaren som utfärdar sådana tillstånd. Undersökningstillstånd ger i princip endast ensamrätt för företagen att söka efter angivet mineral inom området. För provborrning krävs därefter godkännande från markägare och eventuellt tillstånd enligt miljöbalken.

När det gäller hantering av uran finns en omfattande lagstiftning utöver minerallagen. Bearbetning, transport eller annan hantering av detta ämne regleras främst av lagen om kärnteknisk verksamhet. Anläggningar för brytning av uranhaltigt material ska tillåtlighetsprövas av regeringen enligt miljöbalken. Den aktuella kommunen har vetorätt för verksamheten.

Vi tycker att denna ordning är rimlig men förstår också den oro som den ökande prospekteringen efter uran har skapat. Trots omfattande undersökningar av myndigheter och företag är den svenska berggrunden fortfarande relativt outforskad, och då olika mineraler oftast återfinns tillsammans är det viktigt att prospekteringen fortsätter. Detta gagnar inte minst gruvnäringen.

Vi socialdemokrater ser dock inte framför oss någon uranbrytning i Sverige. Samma inställning redovisades av den tidigare regeringen genom ett svar av statsrådet Ulrica Messing på en skriftlig fråga i riksdagen (fr. 2005/06:1545). I svaret anförde hon: ’Jag avser, med beaktande av gällande lagar, att vidta de åtgärder som krävs för att brytning av uranhaltigt material inte ska bli aktuellt i vare sig miljökänsliga eller andra områden i vårt land.’

Det vore bra om den nuvarande regeringen kunde redovisa hur den ser på en eventuell uranbrytning i Sverige.”

Vi socialdemokrater anser att minerallagen är bra, tillsammans med miljöbalken och lagen om kärnteknisk verksamhet. Detta borgar för en god hantering. Vi anser dock att regeringen och dess företrädare i riksdagen i likhet med förra regeringen och dess företrädare bör ha en viljeinriktning, en vision, när det gäller hur man ser på själva brytningen av uran.

Fru talman! Med de orden överlämnar jag betänkandet till riksdagen för avgörande.

Anf. 167 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Jag delar självklart uppfattningen att det vore väldigt bra om den nuvarande regeringen kunde redovisa hur den ser på en eventuell uranbrytning i Sverige, som var slutsatsen i det särskilda yttrandet. Men jag tycker nog att Socialdemokraterna också bör klargöra sin inställning i den här frågan.

Jag tycker att det finns motsägelser i det särskilda yttrandet och i Socialdemokraternas hållning i frågan. Om man tycker att minerallagen och miljöbalken i sig är tillräckliga är det svårt att förstå varför man anser att man redan nu måste redovisa att man inte tänker säga ja till någon som

helst uranbrytning i Sverige. I och med att man gör det föregår man också prövningen av brytning just enligt de lagar som ni hänvisar till här.

Det är lite oklart var Socialdemokraterna egentligen står i den här frågan. Är det inte så att ni, med den linje som ni nu har slagit fast i det här yttrandet, gärna vill att brytningsföretagen ska inleda prospektering? Men sedan säger ni med andra handen att när de väl kommer upp till prövning i regeringen kommer de att få avslag på ansökan om uranutvinning. Det anser jag egentligen är att lura de här företagen. De är självklart ute och prospekterar för att de i slutändan vill ha en brytning av mineralet. Annars skulle de inte lägga ned alla de resurser som de gör i dag.

Om Socialdemokraterna inte tänker öppna för uranbrytning i Sverige undrar jag: Varför ställer ni er inte bakom den del av vår motion som just går ut på att förbjuda uranbrytning? Det vore den enkla och raka vägen och den tydligaste för alla parter i den här frågan.

Anf. 168 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är faktiskt viktigt att veta vad vi har i vår berggrund. Det är liksom en bit som vi har tagit fasta på. Det är viktigt att veta var uranet finns utifrån vilka infrastruktursatsningar man tänker göra. Och när man behöver gå in i berggrunden för att ta material till annat behöver vi veta hur det ser ut i vår berggrund.

Som jag har förstått det kan man, när man söker efter mineraler, faktiskt söka efter hela spektrumet av mineraler som ingår i minerallagen. Och jag har fått lära mig genom åren att uranet faktiskt är en vägvisare för andra mineraler. Uranet i sig har gjort att man har kunnat upptäcka koppar, zink och massor med mineraler som faktiskt har kunnat vara brytvärda. Den delen är jätte viktig.

Sedan skulle jag vilja säga att det inte är okänt att den förra regeringen hade den här inställningen. Det borde vara känt för väldigt många prospekteringsföretag som kommer hit och som ändå vill söka efter uran. Meddelandet om att vi inte tänker öppna upp för gruvbrytning finns i direktiv som har getts ut till olika myndigheter. Det finns redan offentligt uttalat och skrivet sedan tidigare. Om företagen söker efter uran är det företagen själva som måste göra den riskbedömningen. Det kostar ju dessutom ganska mycket att göra det, men det får företagen stå för. Vi har varit tydliga och sagt att vi inte kommer att ställa upp på att öppna upp för uranbrytning.

Anf. 169 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker fortfarande att det här är en underlig hållning, måste jag säga. Det är som du säger. Visst kan man leta efter uran när man samtidigt letar efter andra mineraler. Men i dag har vi faktiskt ett 60-tal prospekteringstillstånd som gäller just för uranletning. Man har angett att det är uran man verkligen letar efter.

Det här ökade intresset beror just på att uranpriset har ökat väldigt mycket på senare tid. Därmed har det blivit mer attraktivt att utvinna uran, att söka efter uran i Sverige och att utvinna uran i Sverige. Det är just det som gör oss oroliga. Uppenbarligen går de här företagen, som nu har fått tillstånd på ett 60-tal platser, i första hand på den lagstiftning som finns. De läser där och ser vilka möjligheter det finns att utvinna uran.

Och med ledning av lagstiftningen har de kommit fram till att det absolut finns möjligheter att utvinna uran i Sverige.

Det är just på grund av det som jag tycker att det är vilseledande att i uttalanden säga att man är emot uranbrytning men att i praktiken faktiskt inte vilja göra de förändringar som behövs för att garantera att vi inte får till en uranbrytning i Sverige. Om man kategoriskt är emot uran har man också ett ansvar, hävdar vi, att se till att lagstiftningen följer den principen, att man också säger i lagstiftningen att prospektering kan vara okej men att uranbrytning inte tillåts i Sverige. Det är den renhåriga vägen att gå, anser vi.

Anf. 170 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag kan dela Per Bolunds oro för vad som kommer att hända i frågan. Det kan jag faktiskt göra. Men vi tycker att vi har varit väldigt tydliga då det gäller hur vi ser på själva uranbrytningen när processen har gått så långt att man kommit fram till att regeringen ska ta ett beslut. Det finns skrivet i direktiv hur vi ser på det och hur den förra regeringen såg på det. Det är alltså ingenting som är okänt för de myndigheter etcetera som håller på med prospektering. Det är också så att kommuner och länsstyrelser som ska säga sitt i den här frågan har möjlighet att upprätta miljöpolicydokument där man inom kommunen eller länet bestämmer sig för hur man vill göra med frågan. Det i sin tur är ytterligare en signal till de prospekteringsföretag som går in och bara är intresserade av uran. Det är en ganska stor risk de tar att gå in till ett sådant län eller en sådan kommun som på ett tidigt stadium har lagt fast det i sitt miljöpolicydokument.

Det finns en mängd olika saker som jag kan tycka att man kan göra i ett förebyggande syfte. Det går inte att underskatta hur viktigt det är att vi vet var uranet finns i vår backe. Utifrån infrastruktursatsningar, utifrån samhällsförändringar som sker här och nu och framåt är det bra att veta. Därför tycker jag att man ska söka efter det.

Med det vill jag än en gång uttrycka att vi inte är för att öppna upp för uranbrytning.

Anf. 171 STAFFAN ANGER (m):

Fru talman! Gruvnäringen var en viktig näringsdel för Sverige för vår utveckling mot att bli en industrination. Våra rika mineralförekomster gav en bas för industriell utveckling i norra och mellersta Sverige. Vårt mineralrika land gav möjligheter till vidareförädling av mineraler, exempelvis järn-, koppar- och zinkprodukter. Vi blev en industriell producent med världsmarknaden som bas.

För mitt hemlän Västmanland blev gruvnäringen början till en industrialisering av länet med flera stora internationella företag, exempelvis ABB. Än i dag är gruvnäringen av mycket stor vikt för oss som industrination. Ännu finns det stora outforskade fyndigheter i Sverige att beakta. Med Kina och Indiens ökade efterfrågan på råvaror har priset stigit på mineraler och därmed också fyndigheters storlek och framtida lönsamhet.

Det är viktigt att vi har en bra prospektering i Sverige. Nya fyndigheter kan ge nya arbetstillfällen i områden som i dag har hög arbetslöshet. Intresset för Sverige vad gäller mineraler är stort, vilket är viktigt för oss.

Fru talman! Det finns en mängd lagar som måste beaktas innan en produktion kan startas. Minerallagen måste följas med de regler som finns där. För en gruvbrytning måste tillstånd sökas enligt miljöbalken. Man kan säga att gruvprospektering inför en eventuell start av produktion är väl täckt i svensk lagstiftning. Vi får hoppas att nya fyndigheter kommer fram som i sin tur ger möjligheter för nya företag att etablera sig i Sverige, liksom att de nuvarande aktörerna på marknaden kan bygga ut sin verksamhet. Det ger mer sysselsättning i Sverige. Vi ser nu dessa jättelika investeringar av LKAB och Boliden och att nya gruvor ska öppnas, vilket är väldigt bra för svensk ekonomi och sysselsättningen i Sverige.

Prospekteringen har ökat. 2006 beviljades 377 nya undersökningstillstånd. Förlängda undersökningstillstånd uppgick samma år till 117. En mycket stor prospektering förekommer, glädjande nog för Sverige.

De ändrade reglerna i minerallagen som trädde i kraft den 1 maj 2005 ger markägaren större möjligheter att påverka prospekteringen när det gäller informations- och ersättningsfrågor. En av dessa ändringar rörde sig om inlösen av fastighet i det speciella fall att en bearbetningskoncession beslutas men inte fullföljs av en markanvisning inom tio år. Den speciella situation som uppstår gällande fastighetsvärdena när gruvbrytning pågår i eller i anknytning till en tätort har noterats av utskottet som förutsätter att regeringen noga följer denna fråga.

Fru talman! När det gäller hanteringen av uran finns det en omfattande lagstiftning utöver minerallagen. Förutom miljöbalken måste lagen om kärnteknisk verksamhet följas. Om man ska bryta uran måste man ha regeringens godkännande såväl som, vilket sagts tidigare, kommunfullmäktiges godkännande i den kommun där brytning ska ske. Vi kan bara konstatera att uranbrytning i Sverige inte är aktuell. Jag repeterar: Vi kan bara konstatera att uranbrytning i Sverige inte är aktuell.

Vad gäller uranbrytning i Sverige på uppdrag av ett eller annat EU-land för att bidra till andra länders uranbehov finns det ingenting som tyder på att så blir fallet. EG-kommissionen har uttalat sig negativt om detta. Det är således varje land som avgör om brytning ska ske på eget territorium.

Jag yrkar bifall till förslaget i näringsutskottets betänkande NU5.

Anf. 172 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Staffan Anger hänvisar i sitt anförande till diverse lagstiftning som finns på det här området i Sverige. Men lagstiftningen är långtifrån heltäckande. Den ger absolut inga garantier mot utvinning av något slag, inte heller när det gäller uranbrytning. Minerallagen är främst till för att ge rättigheter för utvinnaren och inte för samhället i stort eller för markägaren. Det gjordes en revidering för några år sedan som, som Staffan Anger sade, skärpte lagen när det gäller att ge information och ersättning till markägaren men det finns absolut inget om att man kan säga nej till utvinning som markägare. Den övriga lagstiftningen är också så utformad att den medger avvägningar mellan olika intressen. Miljöeffekter till exempel ställs mot de intäkter som en eventuell brytning skulle ge. Det är inte alls så att den lagstiftning vi har i dag garanterar ett nej till uranbrytning i Sverige. Det är just därför som det är så viktigt att partierna i stället klart redogör för vad de står i den här frågan.

Jag tycker att Staffan Anger blundar för den problematik som finns. Gruvbrytning i Staffan Angers värld medför bara positiva effekter i form av arbetstillfällen och ekonomisk utveckling. Men det finns också en stor risk för att en ny utvinning slår undan benen för de många företag i glesbygden som nu spirar och som är beroende av en orörd natur och stor naturrikedom för sin verksamhet. Det gäller till exempel ekoturism. Vi har i dag turister som kommer från hela Europa och hela världen just för att besöka den svenska vildmarken. Vi har Europas största vildmarksområden. Det är ett enormt stort värde. Om de får en gruva som granne blir det enormt svårt att bedriva verksamhet. Det kommer att fullständigt slå undan benen för hela den spirande branschen som har en väldigt stor potential i Sverige.

Man kan inte bara säga ja till gruvbrytning med hänvisning till arbetstillfällen. Man måste också se till de arbetstillfällen som hotas genom det.

Anf. 173 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Minerallagen är väldigt detaljerad. Det vet du lika bra som jag. Vi kan också konstatera att den miljölagstiftning som finns i Sverige är bland de tuffaste i världen inom detta område. Ska man få tillstånd till brytning måste man klara miljöbalkens krav, och det är inte så lätt. Det finns alltså väldigt stränga regler för gruvbrytning.

Som framkommit tidigare är den yta som används i Sverige minimal. Den är oerhört liten. Det finns också regler för vilka åtgärder man måste vidta när man lägger ned en gruva. Vad som händer nu är att Dannemora ökar och kanske kommer tillbaka igen. Det är väldigt positivt, eftersom det är en gammal gruva som har gett arbetstillfällen och som redan finns där. Man behöver inte skapa några nya saker i naturen.

Jag håller alltså inte med dig utan tycker att det här är en väldigt viktig näringsgren. Vad Miljöpartiet gör är att sätta snarskank för en utveckling inom områden i Sverige där vi behöver arbeten, och där vi behöver gruvor.

Anf. 174 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Jag vill poängtera att vi ingenstans i vår motion säger absolut nej till gruvbrytning. Det vi säger kategoriskt nej till är uranbrytning. När man ser de förskräckande exemplen på miljöskador som uppstår genom uranbrytning runt om i världen anser vi att det finns väldigt starka skäl att vara emot.

Jag vill fortsätta att poängtera att en mineralbrytning i närområdet självklart är helt förödande för ett företag som håller på med ekoturism. Det finns ju ingen turist som är intresserad av att besöka ett område där man har storskalig gruvbrytning. Det är inte det man är ute efter, utan det är de orörda fjällvidderna och naturvärdena. Självklart hotar gruvbrytning den verksamheten.

Jag tycker också att Staffan Anger är mig svaret skyldig när det gäller den specifika frågan om uranbrytning. Du sade i ditt anförande att det inte var aktuellt med uranbrytning. Jag tycker dock att vi förtjänar ett bättre svar än så. Den viktiga frågan här är ju om Moderaterna är för eller emot uranbrytning. Kommer ni att säga ja eller nej till uranbrytning när det blir aktuellt, och prospekteringsförslagen kommer upp på regeringens bord?

Anf. 175 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Jag vill bara konstatera att när det gäller godkännande av uranbrytning i Sverige har vi ännu strängare regler. Det handlar inte bara om minerallagen och miljöbalken, utan det är också lagen om kärnteknisk verksamhet som ska följas. Dessutom kan regeringen säga nej, och varje kommun kan säga nej. Man ska alltså ha klart för sig att det är mycket, mycket svårt att komma igenom detta regelverk.

Jag vill gärna återkomma till det och konstatera att uranbrytning i Sverige inte är aktuellt. Det är också regeringens synpunkt på detta. Då kan man i och för sig fråga sig varför man låter företag prospektera uran. Svaret, som även framkommit tidigare, är att man när man gör detta också får möjlighet att se vad som finns av koppar, zink och kanske till och med guld. Det finns alltså en jättelik möjlighet att finna andra mineraler som man kan fortsätta att utvinna och få en lönsam verksamhet av.

Jag är väldigt glad att vi har den lagstiftning vi har i Sverige i dag. Det innebär nämligen att vi kan genomöka landet och verkligen förstå att vi bara har börjat titta på de möjligheter som finns i gruvnäringen i Sverige.

Anf. 176 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Staffan Anger brukar vara tydlig och tala om vad han tycker och tänker, men i dag är han väldigt luddig. Jag vet inte om det är partipiskan som har vinit.

Det står faktiskt att uranbrytning i Sverige för närvarande inte är aktuellt. Så står det i betänkandet, och det innebär att det faktiskt kan bli aktuellt i framtiden när man har undersökt.

Det är också så att undersökningstillstånd ges för det som söks. Söker man tillstånd för uran så letar man efter uran och inte efter andra mineraler. Det är klart och tydligt. Och självklart söker och letar man för att se vilken mängd uran som finns, hur rikt det är och om det är brytvärt. Det tycker jag är en självklarhet. Du slingrar dig lite grann här.

Jag vill även ta upp Euratomfördraget. Det blev också lite konstigt. Du svepte över det och sade att det inte var aktuellt eftersom EU inte kan tvinga oss att bryta uran. Det är riktigt, men ni säger så här i betänkandet: "Det står klart att Euratomfördraget i flera avseenden inte speglar dagens verklighet utan sedan länge är föråldrat." Om någonting är föråldrat borde man faktiskt omförhandla det och se till så att det blir uppdaterat och mer passar dagens samhälle. Det är ju det motionen och det yrkande som jag har lämnat in handlar om. Om det nu finns ett gyllene tillfälle att driva denna fråga som den förra regeringen tagit upp tillsammans med Finland och Österrike – varför gör ni inte det? Varför sopar ni det bara under mattan?

Anf. 177 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Kent Persson kommer ju från ett gruvområde, och mycket av det som har utvecklats i norra Västmanland finns just i det område som Kent Persson kommer från. Du känner väl till hur viktigt det har varit att den grunden har funnits. Vi får hoppas att till exempel Danne-mora som inte ligger så långt därifrån snart kommer i gång!

När det gäller att bryta uran på uppmaning av EU eller något annat EU-land är det fullt klart, och det står också i betänkandet, att EG-

kommissionens svar är att det bara är material som redan är utvunnet eller framställt som man kan ställa krav på. Det är fullt klart. Det kan inte uppfattas som en möjlighet att framtvunga uranbrytning i medlemsstat.

Det är alltså EU-länderna själva som beslutar om uranbrytning på sitt territorium. I det här fallet är det till och med kommunen som beslutar om det ska bli något av detta.

I och med att alla ska acceptera en omförhandling av Euratomfördraget är det inte aktuellt att gå tillbaka dit, utan vi konstaterar att vår lagstiftning och uttalandet från EG-kommissionen gäller. Därför är uranbrytning inte aktuell.

Jag har också en kort kommentar kring prospektering som jag talade om tidigare. Det är viktigt att vi får en kartläggning av mineralerna i Sverige. Att gå in och titta på var uran finns är viktigt, för då får man även andra mineraler. Vi kan titta på Bolidens utveckling de senaste åren, och vi kan titta på de investeringar de gör i Aitikgruvan. Vi kan titta på LKAB:s investeringar som är jättelika. Som någon sa: Man kan inte flytta detta. Vi lever i en globaliserad värld med brutal konkurrens, och detta är en stor tillgång.

Anf. 178 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tänker inte ta upp gruvnäringen i stort. Där har jag samma uppfattning som du, och det känner du till. Men när man letar efter uran är det just uran man letar efter och inte andra mineraler! Dem kan man liksom få på köpet, men det är inte det som är huvudpoängen. Det är oerhört oklart vad regeringen egentligen tycker i den här frågan. Man säger att det inte är aktuellt *för tillfället*. För tillfället är det inte aktuellt.

Jag återkommer till Euratomfördraget. Jag förstår inte. Ni håller ju med om att det är omodernt och inte utgår från dagens krav, samhälle och kunskaper. I min värld är det en självklarhet att det som är omodernt borde omförhandlas. Det handlar nämligen där om att EU har optionsrätt i fråga om kärnmaterial. Det finns inga undantag i det, utan det är glas-klart.

Däremot har du rätt i att EU inte kan tvinga oss att öppna en uranbrytning. Men när vi väl har gjort det kan EU med bränsleförsörjningsbyrån slutgiltigt säga till om hur vi ska hantera det och om vi ska sälja eller inte. Det är ju detta vi måste ta upp till diskussion igen. Är det rimligt att en sådan viktig fråga ligger på en helt annan organisation där vi inte kan styra själva? Det är det det handlar om.

Därför borde regeringen också ges signaler om att omförhandla fördraget i samband med en ny diskussion om konstitutionen. Jag förstår inte att du inte kan hålla med om det! Du håller ju i grunden med om att det här är föråldrat och borde omförhandlas.

Anf. 179 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Det är fullt klart, Kent Persson, att gruvföretag som kommer till Sverige och ska börja prospektera inte har någon möjlighet att få starta produktion i en gruva med uran. Men man vet likaväl att man har möjligheter att kunna se andra mineraler. Även om uranpriset är högt nu har kopparpriset stuckit i väg, zinkpriset har stuckit i väg, guldpriset har stuckit i väg. Det är jättebra att det privata näringslivet finansierar

hela den prospektering som nu pågår i Sverige och som ökar dramatiskt och kommer att öka.

Det är fokus på Sverige faktiskt när det gäller detta, tillsammans med några andra länder som Kanada och Australien. Det ger arbetstillfällen, och det ger framför allt en god ekonomi för Sverige.

När det sedan gäller Euratomfördraget är det bara så att ett enda land inte kan göra någonting för att ändra detta. Det är så. När man då får ett sådant uttalande som vi får från EU-kommissionen är det fullt klart att vi inte kommer att bryta uran i Sverige.

Anf. 180 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Det här blir ju en väldigt intressant diskussion. Den berör mycket mer än bara mineralpolitiken. Man har kommit in på väldigt svåra juridiska frågor. Till det ska jag återkomma.

Det är enligt min mening viktigt att mineralpolitiken skapar sådana förutsättningar att landets mineralresurser utvinns med hänsyn till en långsiktigt hållbar utveckling. Samtidigt ska vi också inse att nyttjande av den naturtillgång som förekomsten av malm och mineral utgör har en mycket stor betydelse ur sysselsättningssynpunkt i aktuella bygder. Låt oss, mina vänner, se även positiva bilder. Det är ju inte bara problem, som jag får en känsla av att det beskrivs som i den här debatten.

I den nordligaste delen av landet, som jag känner bäst, har gruvindustrin en avsevärd tillväxtkraft. Inlandsdelegationen konstaterar att ”gruvnäringen i Västerbotten och Norrbotten står för mycket stora delar av malmutvinningen inom EU”. Hör och häpna! ”Det handlar om 94 procent av järnmalmen, hälften av silvret och en tredjedel av guld, koppar och zink.”

Det är alltså mycket stora värden. Exportvärdet uppgick förra året till 70 miljarder kronor. Skelleftefältet och Lycksele guldlinje – det nya området – anses vara ett par av världens mest intressanta malmområden. Helt nyligen offentliggjordes prospekteringsresultat från Lyckseleområdet där ett av de stora gruvbolagen har värderat en av fyndigheterna. En av fyndigheterna i det här området beräknas till ett värde av 10 miljarder – *en* ny fyndighet!

Fru talman! Gruvnäringen är alltså en sektor med stor potential för tillväxt och ekonomisk utveckling på både kort och lång sikt. Det medför också positiva spin-off-effekter i form av teknikutveckling inom exempelvis områdena IT, bildöverföring, finmekanik och reglerteknik samt företagsavknoppningar och uppsving för service-, entreprenad- och underleverantörsföretag. Områden som kan sammanfattas under begreppet miljöteknik är också starkt kopplade till gruv- och mineralverksamheten.

Det största problemet för den här branschen är den *mycket* långa handläggningstid som i dag råder när det gäller miljöprövningen. Det handlar ju om flera år, och det är inte tillfredsställande.

Fru talman! Detta betänkande innehåller även ett viktigt avsnitt om uranbrytning. Det har vi konstaterat tidigare här. Jag utgår från att alla har stor respekt för uranbrytning, dess miljökonsekvenser och dess produkter. Det är också därför vi har en mycket omfattande prövning via tre olika lagar och dessutom, vilket inryms i miljöbalken, ett kommunalt veto i frågan om uranbrytning. Som det sagts här av tidigare talare kon-

staterar utskottet att det inte är aktuellt med någon uranbrytning i vårt land.

Dagens minerallag är bara två år gammal. Vi deltog från Centerpartiets sida aktivt i både förberedelserna och tillkomsten av denna lag. Den måste betraktas som en bra avvägning mellan markägarnas, prospektörens och samhällets intressen.

Beträffande prövningen enligt gällande lagar finns det, såvitt jag känner till, ingen uranfyndighet som uppfyller alla dessa krav, och det är bra att vi har mycket stränga krav och dessutom ett kommunalt veto. Det finns alltså ingen chans, som jag ser det personligen, att få igenom ett sådant beslut. Att i det läget begära en ny minerallag anser jag inte vara särskilt verklighetsförankrat.

Men med anledning av diskussionen måste jag få ta upp en viktig distinktion här. Jag hoppas att det är bekant för alla vänner i kammaren att vi faktiskt är lagstiftare. Här begär nu Miljöpartiet och Vänstern att vi ska döma också, att vi ska både lagstifta och döma. Men det ankommer på myndigheterna att tolka och döma efter aktuell lag. Det ska inte riksdagen göra. Jag är förvånad över den diskussion som har uppstått. Kan det bara vara populismen eller vad kan det bero på? Vi är alltså lagstiftare, återigen, och vi är inte dömande. Tycker vi att man dömer fel kan vi på lite längre sikt, om vi får se exempel, möjligen ta upp frågan om omprövning av lagen.

Sedan måste jag också, om det är möjligt, be Karin Åström att få ett förtydligande, om hon har tid att lyssna på mig. Om jag uppfattar Karin Åström rätt säger hon så här: Uttalandet från dåvarande infrastrukturministern här i kammaren är inskrivet i direktiv till de tillståndsprövande och dömande parterna inför aktuell lagprövning. Är det så är det minst sagt häpnadsväckande, och jag ser fram emot ett svar. Om ett uttalande i en debatt kan vara inskrivet, utsänt och, som du säger, känt av de prövande parterna innebär det att den dåvarande regeringen har satt sig över lagstiftningen och dömt i förväg. Jag tror att vi måste skilja mellan appelen och päron i debatten. Jag ser gärna fram emot en fortsatt diskussion.

Anf. 181 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Det där var klargörande i vissa delar, Åke Sandström, och mindre tydligt i andra delar, kan man väl säga.

Du konstaterar först att dagens lagstiftning är en bra avvägning. Det är precis det som lagstiftningen är. Det är en avvägningslagstiftning. Man väger fördelarna av en brytning mot nackdelarna med de miljökostnader och miljöproblem som orsakas. Vi har sett vid flera tillfällen att den lagstiftning vi har i dag härstammar från lagstiftning långt tillbaka i tiden då man inte alls hade den miljömedvetenhet som vi har i dag. Mycket av den finns kvar som rester i den lagstiftning vi har i dag.

Det finns många exempel där miljöbalken faktiskt har gett klartecken för klart miljöskadlig verksamhet med hänvisning till att man från domstolens sida anser att de ekonomiska vinsterna av företaget är större än miljökostnaden. Det kan man tycka vad man vill om, men jag hade väl hoppats på att Centerpartiet, som ändå är ett parti som har sagt, förut i alla fall, att man har en hög ambition på miljöområdet, skulle ge miljöfrågorna lite mer kraft än så och att man skulle värdera dem lite högre.

Åke säger också att ingen uranfyndighet vi har i dag uppfyller lagstiftningen. Men det kan inte Åke eller någon annan veta någonting om. Det har inte kommit till lagprövning än. Det finns ingen sådan prövning. Det där är en bedömning som är gjord av en lekman och som jag nog inte fäster särskilt stor vikt vid.

Åke är också otroligt indignerad över att vi försöker ändra lagstiftningen så att vi dömer. Men det är inte alls det vi gör. Det vi gör är precis det som Åke pratar om. Vi försöker ändra lagstiftningen så att det blir extra tydligt för alla vad det är som gäller i Sverige. Det finns ingenting som hindrar att man i minerallagen skriver in att just uranbrytning inte ska vara tillåten. Det är enkelt. Det var precis det som Centerpartiet självt före valet sade till Naturskyddsföreningen att man ville göra. Naturskyddsföreningen är nu väldigt frågande och tycker att Centerpartiet sviker sitt vallöfte. Kan du ge ett besked till Naturskyddsföreningen i den här frågan?

Anf. 182 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag återkommer till den grundläggande frågan, vad som är vår uppgift. Om du frågar mig personligen, om det var jag eller någon annan enskild som svarade på SNF:s fråga, skulle jag säga att jag också är emot uranbrytning. Men vi måste skilja på våra roller.

Är det någon som tycker att miljöbalken inte är tillräckligt omfattande i sin prövning står i varje fall inte jag i den kön. Den är verkligen detaljerad. Och exempelvis inom våra tusentals hektar av Natura 2000-områden är prospektering inte ens tillåten. Det har kommit ett sådant uttalande i mitt hemlän.

Vi har en modern lag. Den bygger till stora delar på miljöbalken, och det var första gången som jag hörde att den inte skulle vara tillräckligt hård och detaljerad i fråga om prövningen.

Så länge vi har denna lag kan riksdagen inte gå ut i förväg och döma över de myndigheter som så att säga har tolkat lagen.

Anf. 183 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Frågan som Naturskyddsföreningen ställde var inte om man var för eller emot uranbrytning. Den fråga som ställdes var: Vill ni ändra minerallagen så att det blir förbjudet att bryta uran? Det var den frågan som Centerpartiet kategoriskt svarade ja på. Ja, Centerpartiet vill ändra minerallagen så att det blir olagligt att bryta uran.

Men nu står man här. Och i morgon kommer man, i alla fall som det ser ut, att sitta med fingret på ja-knapparna och rösta mot precis det förbud som man utlovade Naturskyddsföreningen före valet. Det anser jag att man inte kan kalla för någonting annat än hyckleri.

Åke Sandström säger att miljöbalken är heltäckande. Så är det uppenbarligen inte. Det är fortfarande så att det tillåts väldigt mycket – industrier, gruvletning och annat som ger klara negativa miljöeffekter.

I miljöbalken finns det ett specifikt undantag just för gruvbrytning i till exempel fjällnära områden. Det står inskrivet i en av paragraferna att de fjällnära områdena är ett riksintresse för Sverige. Men för gruvbrytning gäller inte de regler som gäller för de fjällnära områdena.

Tvärtemot vad Åke Sandström säger så pågår det faktiskt prospektering just nu i naturreservat och till och med i världsarvsområden och i Natura 2000-områden. Så det resonemanget stämmer inte.

Men jag skulle vilja höra ett klart och tydligt ställningstagande från Åke Sandström. Ni kommer att ha ett val vid voteringen i morgon. Man kan rösta ja för att ändra minerallagen så att man förbjuder uranbrytning, och man kan rösta nej. Kommer ni att säga ja eller nej till förslaget?

Anf. 184 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Jag ska ge det något häpnadsväckande beskedet att vi kommer att följa utskottsmajoriteten. Och vi är inte ensamma. Det är en betryggande majoritet som inte anser att vi behöver någon ny lag på detta område. Så det är väl rätt klart.

Det svar som gavs på frågan från SNF har aldrig meddelats mig som någon partiståndpunkt. Det ska jag göra fullständigt klart. Jag kan därför inte kommentera det något ytterligare.

När det gäller fjällnära områden så finns det till exempel i mitt län över sex miljoner hektar områden, så det är inte särskilt trångt. Men det finns klara regler, och jag respekterar dem. Detta har varit uppe till debatt just i världsområden. Och det besked som länsstyrelsen har gett är att man inte ens får prospekteringsstillstånd i dessa områden. Rennäringen har också sagt nej till prospektering i vissa områden.

Jag anser att man gör en ganska stor affär av detta. Jag vill betona att bergmästaren vid näringsutskottets besök sade att det såvitt man i dag kan se inte finns någon som uppfyller miljökraven för uranbrytning. Det är rätt många som har ansökt redan.

Anf. 185 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Näringsminister Maud Olofsson och Centern verkar vara mycket kluvna och splittrade i frågan om uranbrytning. Ministern har alltså uppgett att Centerpartiet inte tycker om att uran bryts i Sverige. Hon har också uttalat att uran ur miljösynpunkt inte är någon bra energikälla.

När jag har studerat den bild som medierna har gett under det senaste året framför allt av Norrlandslänet så ges en väldigt kluven bild av vad Centerns inställning till uranbrytning egentligen är.

I somras var Fredrik Reinfeldt i Västerbotten. I Västerbottens-Kuriren sade han: Skulle vi gå vidare med kärnkraft är uranbrytning absolut ingen otänkbar tanke.

Vad säger Centern om detta? Åke Sandström sade att man hade någon form av partiståndpunkt i frågan. Eller hur var det egentligen? Nya kärnkraftverk och därmed uranbrytning, är det Centerns ståndpunkt?

Anf. 186 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Partiledaren har sagt det, och jag har sagt det här: Vi tycker inte om uranbrytning. Men jag vill återkomma till den formella frågan.

Är det så, som jag ställde den direkta frågan till Karin Åström – i övrigt är vi i sak ense i detta betänkande – att det uttalande från Ulrica Messing som citerades i näringsutskottet och som har citerats i handlingarna verkligen är utsänt som direktiv till de aktuella myndigheterna som har att pröva tillstånd och bedöma enligt lagarna? Är det på det sättet? Om jag har uppfattat Karin Åström rätt är det häpnadsväckande.

Anf. 187 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det finns en mängd skrivningar, och det finns en mängd uttalanden från vår förra näringsminister Ulrica Messing om vad som är vår ståndpunkt när processen har kommit så pass långt fram och detta ligger för tillåtlighetsprövning hos regeringen. Det går inte att ta miste på vår inställning till uranbrytning. Och vi kommer aldrig att öppna upp för uranbrytning.

Men sedan skulle jag vilja tacka för det samarbete som vi faktiskt har haft med Centern då vi bland annat gjorde de senaste förändringarna i minerallagen. Då var vi väldigt eniga i den frågan, har jag förstått.

Jag är lite mer bekymrad och fundersam över Centerns förändrade inställning nu och att man inte vill uttala någon viljeinriktning och vision när det gäller uranbrytning eller ej.

Jag är också lite fundersam över Centerns förändrade ståndpunkt i fråga om hela energiuppgörelsen. Jag skulle vilja att du utvecklar detta och svarar på frågan hur ni ställer er till uranbrytning om det nu är som Fredrik Reinfeldt uttalade i somras att om vi går vidare med kärnkraft så finns det också anledning att öppna upp för uranbrytning.

Anf. 188 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Det är bra att Karin Åström har omtanke om övriga partier. Det brukar ju vara så ibland.

Regeringen har sagt att det inte är aktuellt att ta några nya kärnkraftverk i drift. Så den frågan är absolut inte aktuell. Jag återkommer till den principfråga som jag tycker är viktigast. Nu bekräftar Karin Åström att en mängd uttalanden har gjorts från den förra regeringen innan tillåtlighetsprövningen är färdig. Och det är någonting som jag personligen tar avstånd från som princip. Vi är ju i sak överens om innehållet i detta betänkande. Och, som sagt, vi har inte förändrat någon inställning. En stor och kraftig opinion i Centerpartiet är emot uranbrytning. Men jag skiljer på äpplen och päron. Jag kan inte i ena stunden vara med och stifta lagar och sedan säga, innan dessa lagar är prövade, att de som prövar dem gör fel. Här är det viktigt att vi skiljer på sak och princip. Och i principfrågan har jag fått en del märkliga uppgifter. Vi får gå vidare med det. Vi är en stor majoritet som stöder utskottets förslag som jag yrkar bifall till.

Anf. 189 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Det finns mycket att kommentera i det här betänkandet, men jag vill hålla mig till den aktuella frågan om uranbrytning.

I tidningen Ny Teknik kunde man för en tid sedan läsa: ”Efter trettio år av blankt nej öppnar den nya regeringen för uranbrytning i Sverige. Endast kristdemokraterna tvekar.”

Tidningar är bra på att skapa spänstiga rubriker och formuleringar. Verkligheten är oftast något mindre spänstig. Några nya lagar och regler föreslås inte, och någon tvekan finns inte hos Kristdemokraterna.

Som nämnts tidigare i debatten finns det i dag inget förbud mot att bryta uran i Sverige. Men det är inte detsamma som att det är fritt fram att bryta, tvärtom. För att ett bolag ska få bryta uran måste regeringen godkänna brytningen. Därtill måste en miljöprövning ske. Dessutom kan en kommun lägga in sitt veto. Detta förfaringssätt är säkert, och utskottsmajoriteten menar att det inte behövs något förbud i lagstiftningen.

Herr talman! Kristdemokraternas bedömning är att en miljöprövning i dag skulle visa att uranbrytning inte går att genomföra på ett för miljön säkert sätt. Tekniken är ännu inte tillräckligt bra. För att bryta uran med traditionella metoder måste nämligen stora mängder berg sprängas, eftersom uranhalterna är små. Det finns visserligen en annan teknik, som innebär att man i stället för att spränga bort gråberget sprutar ned syra, för att därefter pumpa upp uranet i en lösning. Problemet med denna metod är att syran kan läcka ut i grundvattnet.

Kristdemokraterna gör bedömningen att ingen av dessa metoder klarar en miljöprövning.

Men om en miljöprövning skulle ge grönt ljus – vem vet; i framtiden utvecklas måhända mer miljövänliga metoder – har kommunen ändå möjlighet att lägga in sitt veto.

Vi kristdemokrater är de första att försvara kommunernas vetorätt. Vetorätten ligger i linje med subsidiaritetsprincipen, som vi hyllar. Vi vill att beslut ska fattas så nära den enskilde som möjligt.

Herr talman! För en vecka sedan, den 19 mars, kom ett borrhteam från kanadensiska Mawson Resources till Hotagen, som ligger i nordvästra Jämtland, för att provborra efter uran. Jag har läst att provborringarna väckte protester lokalt.

Hotagen är känt för att ha en av landets främsta björnmarker. Här finns urskogar, kalvfjäll, oreglerade sjöar och friska vattendrag. Jag förstår oron men menar att miljöprövningen tillsammans med kommunernas vetorätt mot brytningen innebär att lokalbefolkningen kan känna sig helt lugn. Krokoms kommun har rätt att lägga sitt veto mot en eventuell utvinning, men det har även Dorotea, Strömsund, Åsele, Hallsberg, Boden och de andra berörda kommunerna.

Anf. 190 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Mikael Oscarsson sade i sitt anförande att Kristdemokraterna gör bedömningen att gruvbrytning inte kommer att klara av en prövning enligt miljöbalken och annan lagstiftning. Men det är precis det som är problemet. Det är en bedömning som ni gör utan att vara juridiska experter, vad jag förstår.

Det finns också en mängd andra bedömningar. De bolag som i dagsläget är ute och prospekterar på 60 olika platser runt om i Sverige gör solklart en annan bedömning. De gör det därför att de ser framför sig

möjligheten att öppna en urangruva här i Sverige. Det vore företagsekonomiskt väldigt dumt att starta prospektering om man inte tror att man kan öppna för brytning.

Vi har varit i kontakt med Sveriges ledande miljöjurister, och de säger fullständigt klart att den lagstiftning vi har i dag inte på något sätt omöjliggör uranbrytning i Sverige. Tvärtom öppnar den dörren för att man ska kunna ha uranbrytning i Sverige.

Naturskyddsföreningen gör uppenbart en helt annan bedömning än Kristdemokraterna och är klart orolig för uranbrytning i Sverige. Det är det som är lite av pudelns kärna.

Kristdemokraterna står nu och försvarar utskottsmajoriteten, försvarar att vi inte ska göra några som helst lagändringar och att vi ska ha kvar den lagstiftning vi har i dag. Problemet är ju, Mikael Oscarsson, att ni före valet i en enkät från just Naturskyddsföreningen klart och tydligt sade: Ja, vi är för att man ändrar lagen så att det blir olagligt att bryta uran.

Jag tycker att det här är ett ohederligt agerande. Om man sade ja förra året får man stå för det också när valdagen väl har varit. Varför sade ni nej före valet? Varför tycker ni nu att det är helt okej att säga ja och svika alla de väljare som trodde på det ni sade före valet?

Anf. 191 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! Vi kristdemokrater delar inte skepsisen mot miljöbalken eller mot vetorätten. Vi tycker att lagstiftningen är stark och alldeles utmärkt. Vi tror att den är helt tillräcklig. Den uppfattningen delar vi med majoriteten.

Det vore intressant att höra om Miljöpartiets motstånd mot mineralbrytning bara gäller uran. Eller vill Miljöpartiet egentligen utvidga förbudet till att gälla även andra mineraler? Ska människor i Norrlands inland som är beroende av mineralbrytning känna sig oroliga för en framtida regering med Miljöpartiets stöd? Hur ligger det till med den saken, Per Bolund?

Anf. 192 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Om man anser sig ha rätt att ställa nya frågor kan man ju ha artigheten att svara på de frågor som ställdes i det första inlägget. Men jag kan börja med att svara på frågan.

Läs vår motion! Det finns ingenting där som säger att vi ska förbjuda mineralsökning eller mineralutvinning över huvud taget i Sverige. Däremot anser vi att den vetorätt som Mikael Oscarsson hyllar ska utvidgas till att gälla annan mineralbrytning. Jag tycker att det är en helt rimlig ståndpunkt att just kommunen i den region där prospekteringen sker och brytningen ska ske ska kunna ha en vetorätt även när det gäller annan mineralbrytning, just för att även andra gruvor får väldigt stora effekter på närmiljön.

Det finns problem med Mikael Oscarssons resonemang. När regeringen väl får upp det här för beslut – detta klagör person efter person i de partier som ingår i den borgerliga regeringen – kommer regeringen att säga nej. Men regeringen måste ju basera sitt beslut på den lagstiftning vi har. Man kan inte bara fabulera fram ett nej, eller säga nej rakt av, utan

man måste kunna lägga någon form av juridisk vikt bakom det och hänvisa till på vilka grunder man säger nej.

I de kommuner som har vetorätt vet vi att det räcker med att 51 procent av dem som sitter i kommunstyrelsen säger ja. Då kör de över den minoritet som säger nej. Vi vet också att i val där medborgarna väljer representanter är frågan om mineral- och uranbrytning ofta en liten fråga. Men det finns en miljon andra frågor som avgör vilka man röstar på. Det kan göra att den majoritet som finns för uranbrytning i en kommun inte alls behöver representeras av en majoritet av befolkningen. Det kan vara en stor majoritet som är mot, men ändå röstar representanterna i kommunen för, på grund av att man är mer intresserad av de ekonomiska fördelar som en gruva skulle ge.

Det är inte alls så som Mikael Oscarsson säger, att vetorätten är en garanti mot uranbrytning i Sverige. Det är inte alls så att regeringsprövningen innebär något slags garanti. Det som skulle innebära en garanti, och som Naturskyddsföreningen frågade om, är just att man skriver in i lagen att uranbrytning inte ska vara tillåten i Sverige. Det är det vi röstar om i morgon.

Anf. 193 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker att Miljöpartiet utifrån ett miljöetiskt perspektiv gör det lite väl lätt för sig, om man via lagstiftning vill förbjuda uran i all evighet.

Sverige förbrukar uran, och uranet måste brytas någonstans. Om vi föreställer oss att teknikutvecklingen leder fram till en miljövänligt acceptabel brytmetod, samtidigt som en berörd kommun godkänner brytningen, är det då etiskt försvarbart att importera uran från utländska gruvor? Den frågan tycker jag att Miljöpartiet ska ställa sig. Peter Eriksson kanske kan svara på den sedan.

Just uranprospekteringen är en viktig vägvisare för att hitta andra mineral, som vi har hört tidigare i debatten. Det är också viktigt att notera att Kristdemokraterna och regeringen konstaterar att någon uranbrytning inte är aktuell.

Anf. 194 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att kampen om råvarorna hårdnar i världen. Det är egentligen det som är den grundläggande utgångspunkten för den här debatten och för väldigt mycket av de förändringar som vi ser i världen i dag. Det är stora förändringar som är på gång och som påverkar också oss i Sverige. Vi ser att oljan sinar och priserna stiger, och det påverkar oss. Vi ser att stålpriserna stiger, efterfrågan ökar dramatiskt – det gäller också andra mineraler – och det påverkar oss. Sverige är ett gruvland. Vi har många av de tillgångar som i dag efterfrågas på världsmarknaden, inte olja och kol i någon större utsträckning, men vi har andra fyndigheter och andra tillgångar.

Jag bor i Norrbotten och är den första att säga att där är det viktigt att vi ska fortsätta att vara en gruvnation och fortsätta bryta i Malmfälten och ta vara på fyndigheter även i andra delar av länet och Sverige. Jag har ingenting mot det. Jag tycker att det är spännande och vill gärna se att vi hittar nya fyndigheter i Pajala och i Malmfälten och även i andra delar av Sverige. Men det finns också en baksida på det här, kampen om råva-

rona, det ökade intresset och engagemanget, de enorma prisförändringar som har skett inom det här området.

Jag tycker inte att det är bra att vi ger tillstånd till prospektering av mineraler inom världsarvsområden och skyddade naturområden i Sverige. Jag tycker att det ger väldigt konstiga signaler. Vi har också en minerallagstiftning som är väldigt stark i Sverige. Det är ingen tvekan om att det är på det sättet. Det är inte bara för en myndighet eller ens en regering att säga nej om man tycker att det är lite för stora problem med en eventuell uranbrytning i framtiden. Man måste kunna hänvisa till de paragrafer och den realia som finns bakom. Det är inte alls säkert att det är en enkel sak för en myndighet eller en kommun.

Jag kan till exempel tänka mig att ta en diskussion ytterligare med Karin Åström från Socialdemokraterna som hänvisade till sin egen kommun, Överkalix. Jag bor strax utanför Överkalix. Jag skulle vilja ställa en fråga till Karin Åström: Är du säker på att kommunledningen i Överkalix skulle säga nej om det visade sig att det finns en riklig uranfyndighet i Överkalix? Det tycker jag är en fråga man ska fundera på.

En annan intressant fråga är: Är du säker på att den borgerliga regeringen skulle säga nej om det kom till en situation där man får den här saken verkligen prövad? Jag tycker, efter den debatt som vi har haft här nu, att det skulle vara mycket märkligt att säga att man är säker på det.

Vi hörde Mikael Oscarsson nyss säga att det praktiskt taget är en moralisk skyldighet att ha uranbrytning i Sverige. Det var kontentan av det senaste han sade och som Per Bolund inte fick svara på.

Vi har hört Staffan Anger tala om fördelarna.

Vi har tidigare hört Folkpartiet som nu ligger lite lågt i debatten och inte gärna diskuterar det, men de har tidigare uttalat mycket tydligt att de vill att Sverige ska ha uranbrytning. De vill satsa långsiktigt på kärnkraft. Det tycker jag är ett rimligt ställningstagande, och de tar också ansvar och säger att det är bra med uranbrytning. Men jag tror inte att de har tänkt igenom den saken riktigt ordentligt. Det finns enormt stora miljöproblem i samband med uranbrytning.

Den tolkning som jag gör av dagens debatt är att det finns en stark majoritet inom den borgerliga regeringen som är för uranbrytning i Sverige och att man kommer att säga ja till det. Det finns inget som säger att vi har en så stark lagstiftning att det skulle vara omöjligt att få igenom det. Det är rent struntprat när Staffan Anger är inne på den linjen. Det beror alldeles på vilka resurser som ett bolag är berett att lägga ned i förhållande till den situation som är. Vi vet att det vid årsskiftet fanns 52 tillstånd i Sverige för prospektering och ytterligare 20 på gång. I dag har ytterligare tillstånd blivit beviljade för prospektering. Vi vet att uranpriserna har ökat med 700 procent de senaste två åren. Då är det här en fråga om stora ekonomiska intressen. Det är självklart att det finns en brytpunkt någonstans, antagligen har vi redan passerat den, där det är mycket möjligt att några av de här tillstånden för prospektering visar sig vara så intressanta och ekonomiskt värdefulla att det finns bolag som är villiga att investera i det. Då skulle jag vilja se den borgerliga regering som säger nej i det läget när man har bundit upp sig så hårt som man redan har gjort.

Det här är det läge som finns att säga nej innan, genom att ändra lagstiftningen och förbjuda uranbrytning i Sverige. Om man inte vill göra

det håller man öppet för att vi ska ha, med alla de problem som det innebär, en uranbrytning framöver i Sverige. Både Karin Åström och de borgerliga debattörerna här ska vara på det klara med, och alla de som lyssnar på debatten, att då vill man hålla öppet för det och eventuellt också säga ja i ett senare skede. Då kan man inte göra så som Åke Sandström var inne på, ändra det senare. Hej och hopp, det är lite för sent, skulle jag vilja säga, att ändra lagstiftning i ett skede när tillstånden redan har beviljats.

Anf. 195 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Jag ska inskränka mig för tids vinning till bara principfrågan. Peter Eriksson har en hyggligt lång erfarenhet av arbete i den här kammaren. Jag vill fråga dig: Anser du i likhet med din partikamrat och företrädare för Vänstern att vi som är lagstiftare även ska döma lagen i förväg? Är det korrekt uppfattat att vi ska både vara lagstiftare och döma i lagen i förväg innan prövningen har skett? Det är den viktigaste frågan för mig just nu.

Anf. 196 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis en total missuppfattning. Vi vill ändra lagen. Det är därför som vi har lämnat in en motion om det, och det är därför vi står här och debatterar i dag. Jag vet inte varifrån Åke Sandström har fått detta. Det hör över huvud taget inte hemma i den här debatten.

Anf. 197 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Det var kanske inte direkt Miljöpartiet som förde fram det, men begäran är att vi ska säga nej. Omvänt: Du tolkade det så att vi säger ja till uranbrytning innan de dömande och prövande parterna har gjort det. Ditt budskap är att vi skulle säga ja till uranbrytning bara därför att vi håller oss till spelreglerna.

Anf. 198 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är spelreglerna vi diskuterar. Vi vill ändra spelreglerna så att uranbrytning blir olaglig i Sverige. Det är det inte med dagens lagstiftning. Det är fullt möjligt att få tillstånd till prospektering och brytning. Det handlar om vilka resurser som gruvbolaget som är berört kan sätta in och vilka regler som det här kringgärdas av.

I dag finns det ingenting som säger att det skulle vara omöjligt att få tillstånd till brytning med den lagstiftning vi har i dag. Minerallagen är mycket stark, och det som Åke Sandström hänvisar till räcker inte. Det finns väldigt många experter som entydigt visar att det inte räcker. Om man verkligen anser att uranbrytning vore någonting dåligt för Sverige långsiktigt då måste man ändra lagen. Eftersom Åke Sandström inte är beredd att göra det måste det handla om att man håller öppet för en brytning. I strid med de vallöften som Centern gav före valet säger man nu efteråt att man visst kan tänka sig att under vissa förutsättningar öppna för uranbrytning i Sverige. Jag tycker att det är oacceptabelt och oärligt agerat. Det är ett hyckleri att här i kammaren säga att det i realiteten skulle vara omöjligt att göra det. Så är det inte.

Anf. 199 STAFFAN ANGER (m) replik:

Herr talman! Jag får en känsla av att Miljöpartiet håller på att backa in i framtiden, även om du talar positivt här, Peter Eriksson, om vad som händer med råvaror och råvarupriser i världen. Det är en fantastisk möjlighet för svensk industri att verkligen expandera. Vi kommer att se här, den närmaste 10–20-årsperioden, verksamheter som kommer att flytta på grund av globalisering. Vi kan inte göra så mycket åt det annat än att se till att vi har en så hög *added value* för våra produkter som möjligt.

Jag skulle vilja fråga dig en sak när det gäller uranbrytningen. Vi har en av världens starkaste minerallagar. Stämmer det? Vi har en miljöbalk som nog är den tuffaste i världen. Tro mig eller inte. Jag har jobbat mycket med den i andra frågor i mitt jobb i näringslivet. Vi har också en lag om kärnteknisk verksamhet som måste följas i detalj. Till detta kommer att staten ska acceptera detta i en demokrati och att kommunen ska acceptera detta. Det finns inga sådana företag som klarar av, med den teknik som uranbrytning kräver, att genomföra detta, även om man tittar på de största i världen. Det finns inga sådana. Tror verkligen Peter Eriksson att det är möjligt?

Anf. 200 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Vi har i dag redan över 60 beviljade tillstånd för uranprospektering i Sverige. Det finns inget av de företagen som gör det för skojs skull, utan man söker uran i Sverige därför att man vill bryta uran, och man gör det för att man vill tjäna pengar. Man har gjort en bedömning efter att ha kollat med jurister att det är möjligt att få tillstånd för brytning av uran i Sverige. Jag är fullständigt övertygad om det.

Ja, den svenska minerallagen är väldigt stark. Det är en exploateringslag. Det är ingen skyddslag, utan det är en exploateringslag som ger väldigt starka rättigheter för den som vill bryta och som har resurser att göra det. Därför är det i praktiken bara för bergmästaren att ge tillstånd till prospektering i det här första läget. Han har nästan ingenting att sätta emot. I nästa läge handlar det om att följa lagstiftningen.

Den miljöbalk som vi har i Sverige ger inget förbud mot uranbrytning. Den kan bara sätta gränser för en eventuell brytning, till exempel vad man måste vidta för åtgärder för att hantera situationen under brytningen och så. Vi har inte ens i Sverige en fullgod lag som hanterar miljöproblemen efteråt. Det ser vi ju i dag i samband med andra gruvor, till exempel Aitikgruvan i Norrbotten. Det för med sig stora miljöproblem när man väl lägger ned den, men det finns inga tydliga och raka krav på bolaget att hantera de sakerna.

Anf. 201 STAFFAN ANGER (m) replik:

Herr talman! Jag delar inte den uppfattningen. Vi har en mycket stark miljölag. Jag har själv jobbat delvis inom gruvindustrin och sett vad som krävs för att kunna iordningställa ett brott och annat som man tar fram material ifrån. Det är den tuffaste lagstiftning som finns i världen. Det kan jag tala om. Det vi har sagt tidigare är att vi kan konstatera att uranbrytning i Sverige inte är aktuellt.

Varför vill internationella och även svenska bolag prospektera uran i Sverige? Jo, därför att det är en utomordentligt bra väg att kunna kartlägga koppar, zink, silver och guld. För Sverige är det bra att vi får en prospektering av hela landet, så att vi verkligen kan satsa på detta. Om de här internationella företagen lyssnar på Peter Eriksson blir de bara rädda och springer härifrån.

Lagstiftningen är stark. Kommunerna kan avge sitt veto, och också regeringen kan avge sitt veto. Och jag tror nog att man är så förnuftig i Pajala att man skulle göra detta, om det hypotetiskt skulle inträffa i framtiden och uranbrytning skulle komma på tal.

Anf. 202 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att vi kan vara eniga om en sak här, faktiskt. Om de gruvbolag som prospekterar och vill bryta uran lyssnar på mig skulle de sticka härifrån, men inte om de lyssnar på Staffan Anger. Om de lyssnar på Staffan Anger blir det helt uppenbart för dem att han vill tillåta uranbrytning. Han påstår att det i praktiken är omöjligt, men han vill hålla det här öppet och pratar för att bolagen också ska fortsätta att prospektera och ansöka om brytning. Jag tycker inte att man kan tolka det på något annat sätt. Hela resonemanget går egentligen ut på det.

Frågan om vad som händer, om inte bolagen sticker iväg om de lyssnar på mig, visar ju att Staffan Anger och Moderaterna vill att de också ska kunna få bryta i framtiden. Varför skulle man annars ställa en sådan fråga?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 mars.)

22 § Vissa näringspolitiska frågor

Föredrags
näringsutskottets betänkande 2006/07:NU6
Vissa näringspolitiska frågor.

Anf. 203 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! Det här betänkandet innehåller frågor om företagandets förutsättningar och villkor i vårt land. Det går väldigt bra för svenska företag nu och har så gjort under en längre tid. Vi har också fått en mängd nya företag inom många branscher. Det är också ett bevis på att den socialdemokratiska synen att det går att förena goda villkor för löntagare med goda resultat för företagen hittills har stämt. Det har varit ett framgångsrikt koncept.

Men nu är det andra vindar som blåser. Det är riktigt kalla högervindar. Det är nästan svårt för mig att förstå när Svenskt Näringsliv går in och stoppar ett avtal mellan arbetsmarknadens parter och påstår att avtalet blir för dyrt. Mina medsystrar i Handels är inte värda några hundralappar till i månaden medan direktörer är värda miljoner mer i månaden. Det är högerpolitik, och det är den politiken som alliansen står bakom.

Det var egentligen inte det, herr talman, som jag tänkte ta upp i den här diskussionen, utan jag tänkte särskilt koncentrera mig på tjänstesektorn i allmänhet.

Ungefär hälften av de nya jobb som kommer finns i tjänstesektorn. Drygt 2 miljoner människor är sysselsatta i den privata tjänstesektorn, och då räknar jag in såväl byggbranschen som IT-branschen. Över 300 000 jobb skapades i denna sektor mellan 1993 och 2005, och den trenden håller i sig och förstärks.

Tjänstesektorn är ett vitt begrepp som omfattar en rad yrken och branscher samt stora och små företag. Industrins efterfrågan är en viktig drivkraft för tjänstesektorns utveckling, men naturligtvis har också storleken på offentlig verksamhet och privatpersoners ekonomi stor betydelse för hur tjänstesektorn utvecklas.

Hade dessa företag och arbetstillfällen växt fram om Sverige hade varit ett land som konsekvent satsat på lägre löner, sämre utbildningsmöjligheter och mindre forskning? Nej, naturligtvis inte. Dessa framgångar för svenska företag och svenskt näringsliv bygger på en socialdemokratisk syn att vi kan konkurrera med kunskap och kvalitet, med utveckling och med tro på människor, men inte med låga löner eller dåliga villkor för löntagare.

Forskning är för oss ett prioriterat område liksom innovationssystem – också för tjänster är det viktigt – och utbildning. Det är vårt sätt att möta globaliseringen, vårt sätt att se på människan som en resurs och som en möjlighet och vårt sätt att se att utveckling är en möjlighet och inte ett hot.

Politiken måste skapa bra förutsättningar för en växande tjänstesektor. Jag tänker på tre faktorer som vi tycker är viktiga för sektorns utveckling.

För det första behövs det ett branschprogram för besöksnäringen. Den förra, socialdemokratiska regeringen tog ju initiativ till utvecklingsprogram, så kallade branschprogram, för sex olika branscher. Dessa utarbetades tillsammans med både fackliga organisationer och näringslivet. 1 miljard avsattes, och dessa pengar är nu i det närmaste slut. Programmen berörde branscher som till största delen var inriktade på exporterande varuproduktion. Nu vill vi gå vidare på ett område inom den exporterande tjänstesektorn, och det är då besöksnäringen. Vi har också avsatt pengar. Vi har ytterligare 150 miljoner. Dessa pengar räcker till mer. Vi vill använda dem till strategiska forskningsinsatser för tjänstesektorn, men också, som jag sade, till detta branschprogram. Det är också något som näringen själv har efterfrågat, men näringsminister Maud Olofsson har inte kommit till skott.

För det andra behövs ytterligare insatser och åtgärder för att motverka den svarta, informella, ekonomin. För oss socialdemokrater är det en självklarhet att anställda inom nya jobb också ska ha bra löner och ordentliga anställningsvillkor. Hur stor är viljan hos allianspartierna att arbeta med den frågan, egentligen? Branschen skriker efter hjälp för att komma till rätta med den informella ekonomin, med svartjobben.

Svart ekonomi snedvrider konkurrensen. Det missgynnar de seriöst och hårt arbetande företagen, men det drabbar naturligtvis även de anställda, inte minst vid sjukdom. Om den borgerliga regeringen menar allvar med sitt prat om ett företagsvänligt klimat borde kampen mot

svartjobben komma högre upp på dagordningen än den gör. Vilka muskler är ni i allianspartierna beredda att ge Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, polisen och åklagarna i kampen mot den svarta ekonomin?

För det tredje behövs en utveckling av det sociala företagandet, dels som ett komplement där marknadskrafterna inte fungerar – då tänker jag särskilt på glesbygden – dels som företagsform för dem som behöver samhällets stöd för att kunna göra en insats i arbetslivet. Alla kan, vill och behövs, men en del behöver stöd och inte alltid konkurrens. Hur denna sociala ekonomi skulle kunna se ut tar vi upp i vår reservation nr 3.

En förstärkning av den sociala ekonomin skulle öka mångfalden av företag. Det skulle bidra till att fler fick känna att de gick till ett riktigt arbete, att fler fick känna hur det är att arbeta i och vara med och driva företag, trots att prestationsgraden kanske inte alltid är 150 procent. De sociala företagen skulle dessutom kunna se till att det blev ett företagande i hela landet, inte minst inom tjänstesektorn.

Alliansen har en stark tro, rent av en övertro, på marknadens lösningar. Vi socialdemokrater är rätt övertygade om att det finns områden där politiken måste ta sitt ansvar, områden där politiken måste ta ansvar för det som marknaden inte klarar av. Att stimulera det sociala företagandet skulle vara ett sådant politiskt ansvarstagande.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 3.

Anf. 204 KENT PERSSON (v):

Herr talman! Jag måste säga att jag blev alldeles till mig när jag lyssnade på Berit Högmans inledning. Hon lät som den värsta, eller bästa, vänsterpartist. Jag delar hennes uppfattning och lyssnade med stor glädje på inledningen av anförandet.

I diskussionen om hållbar tillväxt och växande företag tas ofta frågor om regelförenklingar upp. Men vi har också problem med arbetskraftsförsörjning. Infrastrukturfrågorna skulle jag kunna hålla ett längre föredrag om i kammaren, men det medger väl inte tiden. Även globaliseringens möjligheter och problem är viktiga att diskutera.

Jag har dock fastnat för frågan om tillgången till kapital för små och medelstora företag. Den är av central betydelse för att de ska kunna växa och utvecklas. Särskilt svårt är det för företag utanför tillväxtområdena. Det blir speciellt tydligt vid starten av nya företag i samband med att en ny produkt tagits fram. Denna fas av ett blivande företags utveckling måste många gånger göras utan finansiering, vilket leder till att idéer inte förverkligas, att de kanske säljs eller att företagen flyttar utomlands. Det visar klart och tydligt att marknaden inte klarar av den uppgift den säger sig vilja ha, nämligen kreditgivning till små och växande företag. Särskilt tydligt är detta utanför tillväxtområdena. Många gånger är pantsättning av eventuell egendom den enda möjligheten för dessa företag att få tag på nödvändig finansiering för att kunna förverkliga sina idéer.

Vänsterpartiet har tidigare föreslagit att staten borde undersöka möjligheten att införa ett system med statliga kreditgarantier just för att täcka upp de delar som marknaden inte klarar av. Bakgrunden är de allt hårdare och tuffare krav som finns hos bankerna när de ska ge krediter till bland annat företag. Det skulle kunna vara ett system som framför allt riktades mot utveckling och startande av mindre företag med begränsade till-

gångar och säkerheter. Det i sin tur skulle ge företag i framför allt glesbygden och utanför tillväxtområdena större möjligheter att växa.

Även om regeringen meddelat att den har för avsikt att utreda förut-sättningarna för ett statligt kreditgarantisystem för små och medelstora företag anser jag att riksdagen genom ett uttalande tydligt bör ta ställning för ett sådant system. I motion N234 av Staffan Anger tar han upp problematiken med finansiering vid startande av företag samt svårigheterna med att få banker att ge krediter eller stöd. Motionären anser att finansie-ringen av groddföretag bör ses över, vilket jag stöder. Därför yrkar jag bifall till reservation 1 av Staffan Anger. Det ska bli intressant vid vote-ringen i kammaren i morgon. Låt mig säga så här: Bra förslag ska man givetvis stödja. Så är det.

Herr talman! Det sägs att Sverige är bra på miljö- och energiteknik. Många nya företag kommer att vara inriktade på just energi- och miljö-området och kan även bli stora på export. Det är därför viktigt att sam-hället fortsätter att stödja miljöteknik, miljödriven affärsutveckling och miljöteknikexport. Vi får inte hamna i samma situation som i fallet med vindkraften och utvecklingen inom solenergiområdet. Vindkraften har försvunnit. Vi har tappat hela det försprång som vi hade på 80-talet. Det har vi tappat till Danmark. Solenergin har vi tappat till Tyskland bero-ende på att staten och regeringen inte alltid gett tydliga signaler om vart-hän vi ska gå.

Vänsterpartiet har medverkat till en stor satsning på Swentec, Sveri-ges Miljöteknikråd. Dess uppgift är att på den internationella marknaden stärka svenska företags affärsmöjligheter och konkurrenskraft inom mil-jötekniken. Det är viktigt att svenska företag kan vara delaktiga i de in-ternationella miljöteknikprojekt som nu startar, inte minst i Kina och Indien. Särskilt intressant är det samarbetsavtal med USA som arbetats fram inom miljöteknikområdet. Där har vi väldiga möjligheter att stärka vår position ännu mer och skapa nya företag, nya jobb och ytterligare tillväxt.

Även om Swentec nyligen bildats är det vår bedömning att de i fram-tiden behöver ökade resurser för att kunna stödja utvecklingen inom miljöteknikbranschen. De samlade åtgärderna för energieffektivisering och förnybar energi kommer att bidra till en positiv utveckling på miljö-teknikföretagens område. Det kommer att leda till en förbättring på mil-jöområdet i stort.

Jag noterar att utskottet i betänkandet egentligen är inne på samma linje som Vänsterpartiet, men man vill avvakta utvecklingen ytterligare en tid innan man slutgiltigt tar ställning. Det känner vi igen. Som svar på mina frågor till ministrar har jag många gånger fått höra: Vi avvaktar läget. Vi återkommer. Vi har för avsikt att så småningom återkomma.

Det lättaste hade givetvis varit att yrka bifall till reservation 7, vilket jag gör nu. I övrigt står jag naturligtvis bakom samtliga vänsterpartimot-ioner som behandlas i detta betänkande.

Anf. 205 PER BOLUND (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att vi står bakom reservation-erna 2 och 3, men för tids vinning yrkar jag bifall bara till reservation 2.

Den borgerliga regeringens partier var väldigt aktiva i valrörelsen. De pratade mycket om att skapa jobb och underlätta för småföretag på olika

sätt. Tråkigt nog för svensk ekonomi och för företagen har den borgerliga regeringen hittills gjort väldigt lite för att realisera de många vackra orden. I stället för satsningar på småföretagen ser vi nu nedskärningar och skattehöjningar.

Ett tydligt exempel är forskningsprogrammet Forska och väx, som stödde spetsforskningen i småföretag. För att hjälpa högteknologiska företag, där det krävs en avancerad kunskapsnivå, behövs ett stöd för spetsforskning just inom småföretagen. Det var därför Miljöpartiet under förra mandatperioden drev och också fick igenom forskningsprogrammet Forska och väx. Men sorgligt nog är det ett exempel på att den borgerliga regeringen i stället har valt att riva ned det vi har åstadkommit och försämra möjligheten till forskning inom småföretag.

Det finns andra exempel. Den borgerliga regeringen har valt att ta bort den tidigare generella nedsättningen av arbetsgivaravgifterna. Man har också återinfört arbetsgivaravgiften för ensamföretagare för den första person som anställs i företaget. Det är exempel på åtgärder som försvårar i stället för att förenkla för små och medelstora företag.

Sammantaget kan man konstatera att det har varit många vackra ord på näringslivsområdet från den borgerliga regeringen, men alldeles för lite konkreta åtgärder.

Herr talman! För att Sverige även i framtiden ska kunna ha en positiv ekonomisk utveckling måste nya företag etableras och ges möjlighet att växa. Här har politiken ett stort ansvar. Framför allt inom de branscher där den globala tillväxtpotentialen är som störst finns det stora möjligheter för svenskt näringsliv.

En sådan bransch är miljöteknikbranschen. OECD har gjort en rapport där man pekar på att miljöteknikbranschen är den viktigaste framtidsbranschen efter IT-området. Man uppskattar att världsmarknaden för miljöteknik ligger på 6 000 miljarder kronor redan år 2010. Det är enormt stora belopp som finns i rörelse på världsmarknaden, och det finns enormt stora möjligheter för svenska företag. Sverige exporterar redan miljöteknik för 25 miljarder kronor årligen. Det är antagligen mer nu, för de här siffrorna är något år gamla. Det gör miljötekniken till landets åttonde största bransch, lika stor som pappersmasse- och möbelbranscherna tillsammans. Det är redan i dag stora värden som står på spel. Dessutom ökar miljöteknikbranschen med 8 procent per år. Det är mer än i de flesta branscher. Det här gör att Sverige inte har råd att halka efter i den internationella konkurrensen när det gäller miljöteknikområdet. Vi måste ligga i den absoluta framkanten för att kunna bevara vårt välstånd.

Miljöpartiet anser därför att man för att ytterligare förstärka miljötekniksektorn måste rikta särskild uppmärksamhet mot kapitalförsörjningen till svenska miljöteknikföretag. Där tycker vi att det krävs ytterligare åtgärder. Miljöteknikföretagen har också en nyckelroll när det gäller möjligheten att uppnå ett hållbart samhälle. Därför måste vi nu säkerställa att de här företagen har möjlighet att få tillgång till nödvändigt kapital. Det måste vara en högt prioriterad fråga. Vi anser att ett utredningsuppdrag måste ges, förslagsvis till Nutek, där man ser till att få fram ett exempel på system för kapitalförsörjning som är specifikt inriktat mot miljöteknikföretag.

Herr talman! Jag vill också ta upp den sociala ekonomin. Vi vet att företagande inom den sociala ekonomin bidrar till stor samhällsnytta i

Sverige. Det här gör man framför allt genom att likställa mjuka värden som delaktighet och integration med den företagsekonomiska vinstmaximeringen. Man sätter dem till och med över vinstmaximeringen. Det här är ett problem som finns inom andra företag: Hela verksamheten är inriktad på vinstmaximering, och man har därför alldeles för svårt att ta hänsyn till sociala faktorer och de värden som finns på annat håll.

Vi anser därför att det behövs en större satsning på det sociala företaget. Det här skulle kunna bli ett nytt komplement till andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder som finns och också på ett bra sätt nå specifika grupper som i dag ofta hamnar utanför arbetsmarknaden. Vi anser därför att Sverige bör underlätta för den sociala ekonomins mångfald av företag. Det kan ske genom samverkan mellan offentlig sektor och de nya sociala företagen. En sådan samverkan bör stimuleras och underlättas på olika sätt.

Det sociala företaget anser vi bör ges samma tillgång till företagsrådgivning och kompetensutveckling som andra småföretag. För att ytterligare stärka de sociala företagens möjligheter vill vi att de stöd som har varit möjliga att få via Europeiska socialfondens program och en del program inom regionalfonden måste finnas kvar. Det är viktigt att värna de här exemplen på stöd till socialt företagande. Vi anser också att det sociala företaget bör prioriteras i det svenska strukturfundsprogrammet för åren 2007–2013 och att ny forskning behöver utvecklas kring socialt entreprenörskap när det gäller företagsledning, arbetsorganisation och styrelseformer. Det sociala företaget bör också ges förbättrade möjligheter inom ramen för offentlig upphandling. Det är också ett viktigt område.

Miljöpartiet anser alltså att det behövs kompletteringar på näringspolitikområdet. Det handlar framför allt om underlättande åtgärder för miljöteknikföretag och åtgärder för att stödja den sociala ekonomin i Sverige.

Anf. 206 HANS ROTHENBERG (m):

Herr talman! Jag vill först meddela att jag tänker tala om turism- och besöksnäringen. Det finns i utskottsbetänkandet många intressanta områden som mina alliansvänner sannolikt kommer att återkomma till under debattens gång.

Turismen i Sverige ökar stadigt, och 2006 var det absolut bästa året för branschen hittills. Såväl den inhemska som den tillresande turismen nådde då toppnoteringar. Sverige är attraktivt, men fortfarande en alltför väl bevarad hemlighet utanför landet.

Turism- och mötesnäringens roll för samhällsekonomin blir allt viktigare. Tillsammans genererar man som bekant värden utanför den egna näringen och bidrar inte minst till att inspirera till kulturaktiviteter – allt från något av landets 800 museer till Rocktågets alla årliga inkarnationer.

Detta bekräftades så sent som i förra veckan, då branschens företrädare samlades på Turistriksdagen i samband med Turmässan i Göteborg. Det näringen söker stöd för är framför allt marknadsföring av Sverige som destination och därutöver ett bra företagsklimat som ger de växande företagen möjlighet att generera nya och attraktiva arbeten.

Målet för turismpolitiken är som bekant att Sverige ska ha hög attraktionskraft som turistland och en långsiktigt konkurrenskraftig turistnäring, som bidrar till en hållbar tillväxt och ökad sysselsättning i alla delar av landet. Fint ska det vara. Om detta är de flesta överens, vilket är mycket glädjande.

Det politiska intresset för näringens vidare utveckling är stort, och regeringens satsningar inom ramen för arbetslinjen ger turism- och besöksnäringen en bra grund att utvecklas vidare på. Detta är en näring där många ungdomar gör sin entré på arbetsmarknaden.

Större upplevelser leder till mer kvalificerade tjänster, vilket måste leda till högre kompetens och möjlighet att ta bättre betalt. De företag som levererar tjänsterna och de människor som arbetar inom näringen ska på sikt även i de här branscherna kunna tjäna mer pengar.

Häri ligger en stor utmaning: Utöver att näringen ständigt växer är betydelsen av att öka innehållet i värdekedjan stort. Det handlar om allt från den enskilda arbetsinsatsen till kundens slutliga upplevelse. Med en större marknad och fler komplexa tjänster att erbjuda kan Sverige utvecklas till ett land där turism- och besöksnäringen inte längre förknippas med låglönearbeten.

Herr talman! I flera av motionerna i betänkandet tas betydelsen av det aktiva samspelet mellan det offentliga och näringen själv upp. Den pågående utredningen om marknadsföringen av Sverige och översynen av Framtidsprogrammet är två viktiga komponenter i detta. Därtill krävs en offensiv och verklighetsförankrad näringspolitik som ger entreprenörskapet förutsättningar för växtkraft. Det är bra för turism- och besöksnäringen. Det är därmed också bra för Sverige.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 207 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Jag blir glad över att höra Hans Rothenberg prata så gott om det offentliga som en förutsättning för turismens utveckling. Men jag blir lite förvånad. Borttagandet av den fria entrén på statliga museer är ett stort bakslag för storstadsturismen i Stockholm. Att man tar ut en avgift på 40 kronor för att åka en station på tunnelbanan är precis lika förödande för storstadsturismen.

Att man påstår att kommunen inte får äga bolag är ett direkt dråpslag mot det sätt som Göteborg har valt att organisera sin turismnäring på. Jag vet att Hans känner till det bolaget.

Min konkreta fråga till dig, Hans Rothenberg, är: Är du beredd att tillsammans med mig gå i bräschen för en diskussion om hur viktigt det är med det offentliga för besöksnäringens utveckling?

Anf. 208 HANS ROTHENBERG (m) replik:

Herr talman! Jag går gärna i bräschen med Berit Högman när det gäller att utveckla turismnäringen. Jag går också gärna i bräschen för att placera det offentliga i rätt sammanhang.

Att det offentliga ska äga bolag och driva verksamhet behöver inte alltid vara det nödvändigaste och nyttigaste för att utveckla till exempel turism- och besöksnäringen. Om vi går tillbaka till frågan om museerna är det intressant att se att av de ungefär 800 museer som finns landet över

var det 19 som var statliga och hade fri entré. 16 av dessa fanns i Stockholm.

Den snedvridning av konkurrensen som de övriga museerna, som inte hade denna statliga subvention, drabbades av är faktiskt något som vi rättade till genom beslutet att ta bort subventioneringen, det vill säga den fria entrén till museer. Tänk om de enormt stora pengar som detta innebär – om nu Berit Högman och Socialdemokraterna tyckte att det var viktiga slantar – kunde läggas på turismmarknadsföring och turismutveckling. Varför gjorde man inte det?

Jag tror att detta är en pseudofråga. Man subventionerar utländska turisters museibesök samtidigt som man drar dem bort från andra, ofta ideellt arbetande, museer som kunde vara väl så intressanta men som tappar sin attraktionskraft när de inte kan ha fri entré.

Det offentliga ska ge möjlighet, precis som branschen och näringen har sagt. Man ska marknadsföra bilden av Sverige och tala om att Sverige finns. Men när gästerna och turisterna kommer hit är det branschen och näringen som ska ha så bra möjligheter som möjligt att ta hand om dem på bästa sätt.

Anf. 209 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att nivån på marknadsföringsanslagen är identiskt lika i alliansens förslag och i vårt förslag. Det behöver vi inte konkurrera om just nu.

Däremot har vi 150 miljoner i potten när det gäller att utveckla branschprogrammet tillsammans med näringen. Därför ställer jag frågan: Är Hans beredd att driva fram en satsning i samma storleksordning från sin egen regering?

Jag kan inte låta bli att reflektera lite över hur många kommunala museer det skulle ha funnits om man hade haft moderata kulturbudgetar i landets kommuner. Men den debatten får vi kanske ta en annan gång.

Anf. 210 HANS ROTHENBERG (m) replik:

Herr talman! Det hade varit spännande om man hade fått igenom moderata kulturbudgetar i många av landets kommuner. Då hade det kanske funnits andra museer än i dag. Det hade kanske funnits nya spännande museer. Det hade kanske kunnat finnas helt andra upplevelser för dem som är tillresta och för dem som bor i kommunerna.

Man brukar ofta beskylla oss moderater för att se marknaden som lösningen på alla problem. Marknaden är en bra lösning på många problem, men man kan vända på saken och ibland se tilltron till de offentliga lösningarna, de stora programmen, som man bortom Ural har lämnat för flera decennier sedan. Dessa långsiktiga, stora program lägger sin hand över näringarna. Den typ av program som Berit Högman refererar till kan i många fall också motverka sig själva.

När det gäller turism- och besöksnäringen ska vi framför allt ge de mindre företagen och de växande företagen – de företag som startar i familjekonstellationer hamnar ofta i den här näringen – så goda möjligheter som möjligt att kunna utvecklas. Det ska vara enklare och billigare att anställa. Det åstadkommer man nu med regeringens politik för alla under 24 år. Det är alldeles utmärkt. Regelförenklingarna kommer den här näringen att applådera. Jobbavdraget innebär att trots att lönerna är

låga inom dessa näringar kan de människor som arbetar där känna att de får mer över i plånboken.

Det regeringen gör för småföretagsamheten gagnar även denna industri.

Anf. 211 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Herr talman! Detta betänkande behandlar en stor spännvidd av näringspolitiska frågor. Jag anser att det är en styrka att vi har så stor samstämmighet mellan riksdagens partier om inriktningen på dessa frågor. Det som här tidigare har berörts av oppositionen – miljöteknikområdet och den sociala ekonomin – är prioriterade frågor i regeringen och i Näringsdepartementet. Jag har inga invändningar mot det. Det är viktiga frågor.

För tids vinnande väljer jag att beröra endast ett, men ett mycket viktigt avsnitt av betänkandet, nämligen det som handlar om kapitalförsörjning för företag, och då särskilt i tidiga skeden, samt om förutsättningar för likvärdiga villkor i hela landet när det gäller finansieringen.

Vi har rätt många myndigheter och institutioner i gruppen företagens vänner. Men många företag ute i landet beskriver ändå stora svårigheter att till rimliga villkor få tag på olika former av kredit. Det gäller i vid mening riskkapital. Det har varit och är fortfarande svårt.

Nu kan dock en ljusning skönjas då man omgående ska ta bort förmögenhetsskatten. Det innebär förhoppningsvis att mera kapital stannar i landet och att vi får fler riskkapitalister som är beredda att satsa på innovationer och företagsutveckling. Det är en rätt samstämmig bedömning om den frågan.

Man kan konstatera att förmögenhetsskatten närmast har fallit samman genom att den tidigare regeringen valde att undanta de allra största förmögenheterna, och då är skatten inte längre rimlig.

Herr talman! Låt mig också beröra en annan del inom det ekonomiska området för företagen. Det handlar om att finansiera investeringar av olika slag i företag, och då speciellt om det är företag som ligger utanför de allra hetaste tillväxtområdena i vårt land. Jag tänker i första hand på den förmånsrättsordning – eller mera formellt uttryckt företagsinteckningarnas förmånsrätt – som den tidigare regeringen införde trots omfattande protester. Den nuvarande regeln gör det utomordentligt svårt för en företagare att få teckna ett banklån för exempelvis en byggnadsinvestering ute i Småorts-Sverige.

Detta ska nu ses över, och regeringens utgångspunkt är att det ska göras omgående. Det ska ske en återgång till de regler som gällde tidigare. Alltså kan vi även på detta område skönja en ljusning vid horisonten. Det är ett viktigt steg för att öka investeringarna och skapa fler jobb i hela landet.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 212 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! Åke Sandström börjar bra med att ta upp frågan om kapitalförsörjning. Men du, Åke, berörde inte de företag som har det mest bekymmersamt, nämligen de små företag som står i begrepp att starta en verksamhet eller har en innovation på gång och är ute och söker möjligheter att finansiera starten.

Det finns alltför många företag som aldrig kan förverkliga sin idé på grund av att de inte kan få finansiering från banksystemet. Bankerna har det i dag med Basel 2-bestämmelserna tuffare att kunna medge krediter. Så ser marknaden ut.

De riskkapitalister som i dag finns är inte intresserade av dessa företag. De är för små. De är intresserade av att gå in och köpa upp de stora framgångsrika företagen med feta kassor som man sedan kan gå in och slakta och sälja ut. Det är deras affärsidé.

Den motion som Staffan Anger tog upp pekade på bekymret att det finns ett glapp i finansieringssystemet för företagen. Marknaden klarar inte av det. Varför inte erkänna att det är så? Varför inte stödja tanken att försöka få till stånd en statlig kreditgaranti som täcker det glapp som finns?

Samhället måste hjälpa till för att skapa möjligheter att få nytt företagande och ny utveckling i Sverige.

Anf. 213 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Jag delar Kent Persson beskrivning. Det är inget fel i själva beskrivningen. Nu vet Kent Persson mycket väl att motioner brukar ha en kort överlevnadstid i riksdagsbehandlingen. Samtliga motioner avstyrks som vanligt. Den ordningen kanske vi kan diskutera särskilt någon gång.

Jag har jobbat två år på rådgivningssidan för företagen. Det är inte bara stora företag som riskkapitalister intresserar sig för. Jag har flera goda exempel när det gäller medicinsk teknik vid Umeå universitet där man har startat med en eller två personer. Det är visst möjligt.

Regionala kreditgarantiföreningar har jag också en hygglig kunskap om, och jag stöder den tanken och att man utvecklar dem. Frågan är huruvida det är möjligt att på samma sätt skapa kreditgarantier. Det har vi haft i olika former. Men det är en betydligt svårare del.

Vi har precis samma bild av att kapitalanskaffningen för de tidigare skedena är svår. Där har jag ingen annan uppfattning.

Anf. 214 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra att Åke Sandström i stort håller med mig om beskrivningen och vad som egentligen borde göras. Men när det kommer till praktisk handling kniper du. Då känns det som att det är partipiskan som gäller och ingenting annat, och därför avstyrker man motionen.

Jag förstår inte att vi har den ordningen att vi inte kan stödja motioner. Det handlar inte om en budget. Om det gjorde det kan jag förstå det. Det är en viktig signal man sänder ut till företagen. Det gäller framför allt de som befinner sig utanför tillväxtområdena. Ta en chans här i morgon och rösta ja för motionen!

Anf. 215 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Vi kanske inte kan diskutera riksdagens arbetsformer här. Mitt första år 1998 var fyllt av många sådana överraskningar om hur det alltid har gått till och hur det går till när det gäller motionsbehandling. Där har vi också samma uppfattning.

Man jobbar inom Näringsdepartementet med de frågor som Kent Persson tagit upp. Det är ingen motsättning i det. Det används massor av olika instrument för att underlätta det. Jag vill betona det jag sade i början. Vi är väldigt överens i huvuddragen om det mesta i detta betänkande, och det är viktigt.

Företagen är en förutsättning för sysselsättning och en välfärd i hela landet. Det ska vi vara rädda om. En annan viktig del som vi inte har hunnit tala om är regelförenklingsarbetet. Att hantera regler tar en enormt stor andel av företagens tid och resurser. Det tror jag också att vi är helt överens om.

Anf. 216 KARIN GRANBOM (fp):

Herr talman! I februari uttalade utbildnings- och forskningsminister Lars Leijonborg att Sverige ska verka för att den framtida europeiska ESS-anläggningen ska placeras i Sverige och i Lund. Utskottet välkomnar och ställer sig bakom detta besked.

ESS står för European Spallation Source och är en forskningsanläggning i golfbanestorlek som ska användas för att ta reda på hur material ser ut inuti. Genom att skicka in neutroner i atomer kan man se hur material är uppbyggt.

Användnings- och forskningsområdena är många. Till exempel hoppas forskare på att få information som ger oss underlag för nya läkemedel, energiteknik och för att skapa lättare material som kan användas för bland annat bränslesnåla fordon.

Anläggningen är ett svar på behovsriktad forskning med tydliga mål. Eftersom det handlar om grundforskning kan vi i dag inte veta vilka upptäckter som kommer att ske. Men det är sannolikt att vi kommer att få veta saker som vi i dag inte har en aning om.

ESS har många likheter med Cern i Schweiz. Ett oväntat sidoresultat från Cernsatsningen var att forskarna där utvecklade viktiga delar av Internet. De behövde ett system för att kunna kommunicera smidigt med varandra. Det trodde nog inte beslutsfattarna när de på 1950-talet bestämde sig för att satsa på en forskningsanläggning för partikelfysik.

Just nu har vi i Sverige ett unikt tillfälle att skapa ett högteknologiskt internationellt forskningscentrum som beräknas dra till sig 5 000 ledande forskare per år. Vetenskapsrådet, Vinnova, Svenskt Näringsliv och Iva är några av dem som har uttalat starkt stöd för etablering av ESS i Sverige.

Men vi ska inte ropa hej ännu. Konkurrensen är stark från andra europeiska länder. Inte förrän förhandlingarna är klara om var anläggningen ska byggas och det är bestämt hur mycket olika länder ska betala kan vi räkna hem anläggningen.

Miljöpartiet har en reservation i det betänkande som vi nu debatterar där de motsätter sig byggandet av forskningsanläggningen. Reservationen är något luddig i sina argument, men jag ska här försöka bemöta dem.

Miljöpartiet hävdar att regeringen har fattat sitt beslut på lös ekonomisk grund och att regeringens utredare inte gjort bedömningar av miljökonsekvenser. Allan Larsson har gjort en omfattande och rik utredning. Det är riktigt att han inte har gjort några djupare analyser vad gäller miljöaspekter. Men det har inte heller varit hans uppgift.

Han redogör dock för hur kommande miljöprövningar ska gå till. För att ESS ska få byggas måste anläggningen uppfylla alla nationella och europeiska miljökrav. Dessa kommer att behandlas av olika kommunala och statliga myndigheter. Prövning ska ske enligt plan- och bygglagen, miljöbalken och strålskyddslagen.

I Sverige har vi i dag tuffa lagar som värnar om vår miljö. Även med detta projekt ska man förstås följa gällande lagar. Innan tillståndsdomar och prövningsbeslut finns kan inte byggandet börja.

Miljöpartiet reser inte uttryckligen i sin reservation frågan om användandet av kvicksilver. Jag tar upp den aspekten ändå, eftersom alla som värnar om miljön nog bör ägna en extra tanke åt det.

Användandet av tungmetaller och hur avfallet ska hanteras måste utredas mycket noggrant. Är det möjligt att använda en annan metall ska det självfallet ske. Man ska också tillägga att vilken metall som än används kommer den att förvaras i ett slutet system med flera barriärer.

När det gäller projektets byggkostnader är Sveriges bud att investera 3 miljarder, det vill säga 30 procent av den totala kostnaden. Ställer inte övriga länder upp med 70 procent blir det ingen anläggning.

För varje krona som Sverige betalar i drift kommer övriga länder att bidra med nio gånger detta belopp. Andra länder betalar alltså merparten av investeringen. Samtidigt som man talar om utgifter ska man ha i minnet att på plussidan för Sveriges del ligger att byggnationen skapar ungefär 5 000 arbetstillfällen och att driften kommer att kräva 500 fasta anställningar. De 5 000 forskare som i så fall besöker oss årligen kommer att efterfråga boende, produkter och tjänster som kommer att generera många jobb i regionen.

Sverige ska vara en forskningsnation i världsklass. Därför görs nu mycket stora investeringar i forskning. På tre år ska fakultetsmedlen till högskolor och universitet höjas med 900 miljoner kronor. Högskolemomsen ska också tas bort från år 2008.

I globaliseringens tid är det en riktig strategi om vi vill värna svenska jobb och svensk välfärd. Utöver generösa anslag är det viktigt att Sverige deltar aktivt i samarbetet mellan forskare, i forskningsavtal mellan länder och i samarbeten om gemensamma forskningsanläggningar.

Genom beslutet att erbjuda värdskap för en världsledande anläggning för neutronbaserad forskning har vi visat framfötterna när det gäller att göra Sverige till en av de verkligt stora aktörerna i den internationella forskningen.

Anf. 217 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Till att börja med kan jag konstatera att vi är överens om de sista slutsatserna – Sverige ska vara en forskningsnation i världsklass. Det är vi rörande ense om. Vi stöder också stora anslag till forskning och utveckling i Sverige.

Sedan kan man ju diskutera om en jättesatsning på 3 miljarder i ett enda projekt är det bästa sättet att använda pengarna på, eller om man ska använda dem till många olika projekt som också kan ha positiva effekter. Där är vi inte lika övertygade.

Karin Granbom säger att vi har tuffa miljölagar i Sverige. Som vi var inne på i den tidigare debatten, om mineralfrågor, är det tydligt att miljölagstiftningen är en avvägningslagstiftning där man ska väga miljöeffek-

ter mot ekonomiska intressen. I det här fallet har regeringen redan gått in och sagt att man ska lägga 3 miljarder kronor på detta. Det är en satsning på 11 miljarder totalt sett. Därför kommer det att vara svårt att backa om man nu kommer att få beslutet att anläggningen ska ligga i Sverige. Det blir otroligt svårt att backa från ett sådant beslut om det visar sig att det får svåra miljökonsekvenser.

Det är precis det som vår invändning framför allt gäller – man tar ärendena i fel ordning. Man söker först och hoppas på att få forskningsanläggningen. Först i efterhand, om nu Sverige skulle få den, kommer man att göra miljöprövningen. Då kommer det alltså att vara otroligt svårt att backa från detta om det skulle visa sig få orimliga miljökonsekvenser.

Vi är inte alls övertygade om att man i och med den procedur som regeringen nu har ställt sig bakom kommer att komma fram till något rimligt resultat. Vi ser det som att man bakbinder Sverige och rättssystemet.

Anf. 218 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Herr talman! Nu har Sverige chansen att få ett riktigt stort forskningsprojekt. Det är många länder som är angelägna om att få det här.

Det är klart att det kommer att kosta en del pengar. Men samtidigt har vi stora chanser att få tillbaka det här, som jag redovisade. Andra länder kommer att satsa mycket pengar, och det finns aktiviteter som kommer att generera inkomster till Sverige. Det finns studier som visar att vi till och med kommer att gå med plus om vi lyckas få forskningsanläggningen.

När det gäller miljöprövningarna kan man inte göra dem innan man verkligen vet hur projektet kommer att se ut. Vi måste få det här i hamn innan vi kan sätta i gång och göra noggranna undersökningar av det. När vi väl har projektet ska naturligtvis de gällande lagarna följas.

Det talas om miljöavvägningar här. Det som man hoppas på med forskningsanläggningen är att komma fram till viktiga upptäckter som är positiva för miljön. Som jag sade handlar det bland annat om lättare fordon som kan minska bränsleanvändningen. Det är en stor och viktig miljöfördel. Man kan också komma fram till saker som rör människors hälsa. Vi kan få nya läkemedel och kirurgi. Man får göra en avvägning. På lång sikt kan vi komma fram till mycket stora upptäckter som kan gynna människor.

Anf. 219 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Det framkommer i Karin Granboms resonemang att ESS vilar på en lös grund. Det finns inga underlag. Vi vet inte hur anläggningen kommer att se ut. Det finns många oklarheter i det hela. Vi tycker att man nu kastar sig in i ett projekt som man egentligen inte har några beskrivningar av vad det innebär. Det finns alldeles för många och stora oklarheter både på miljöområdet och på det ekonomiska området.

När det gäller miljöeffekterna av själva forskningen är det mycket möjligt att man skulle kunna få positiva sådana. Men de upptäckterna skulle ju komma oavsett var i världen en sådan här anläggning hamnar. Det är inte specifikt för att den skulle ligga i Sverige som man kommer med de här upptäckterna. De kommer att komma även om den hamnar i

något annat land. Den frågan tycker jag alltså inte är relevant i det här sammanhanget.

Det som är relevant är om Sverige ska ta på sig att bygga anläggningen och vilka risker som är förenade med ett sådant projekt. Det handlar om alla de oklarheter som ligger i det här projektet och som vi inte har fått svar på.

Anf. 220 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Herr talman! Man ska veta att det är många av de remissinstanser som har tittat på den utredning som Allan Larsson har gjort som är mycket starkt för att vi ska bygga anläggningen och försöka få den. Det stärker den svenska forskningen och skapar många jobb i Sverige. Jag har också sett utredningar som visar att de beräkningar som har gjorts är hållbara. Jag ser inga problem ur den ekonomiska aspekten på det sättet att vi inte skulle veta vad det här kommer att kosta.

Per Bolund säger att det inte spelar någon roll var upptäckterna görs. Det är ju framför allt de som bor i närheten av anläggningen – där den ska placeras – som är mycket angelägna om att få den. Framför allt från universitetet har man uttalat ett mycket stort stöd. De som sysslar med naturvetenskap och teknik är också starkt för detta.

Jag tycker att det ska bli roligt att se hur förhandlingarna kommer att fungera. Jag hoppas att vi får anläggningen, för det skulle verkligen göra Sverige till en stark forskningsnation.

Anf. 221 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Det är många angelägna områden som diskuteras i betänkandet. Ett angeläget ämne är social ekonomi. Kristdemokraterna menar att ett vitalt föreningsliv och socialt engagemang är av stor betydelse för Sverige. Organisationer och föreningar i den ideella sektorn är ofta de första att hitta orättvisor, upptäcka kantigheter, kartlägga nya områden och anta nya utmaningar.

Det är Kristdemokraternas och regeringens uttalade ambition att lika villkor ska gälla för privata, ideella, kooperativa och offentliga aktörer. Fler aktörer ska exempelvis uppmuntras att bidra till utvecklingen av vården och omsorgen.

Herr talman! När det gäller social ekonomi och näringsklimatet i övrigt finns det mycket som måste förbättras. Regeringens övergripande mål är att skapa förutsättningar för fler jobb i växande företag.

Fler svenskar ska ges möjlighet att starta och driva företag. Ideellt engagemang, entreprenörskap och företagande är avgörande för utvecklingskraften i Sverige och för att stärka Sveriges ställning i världen. Ett starkt civilt samhälle är grunden för en stark demokrati. Ett ökat samarbete mellan den offentliga, privata och ideella sektorn är nödvändigt för att utveckla Sverige.

När alliansen tog över regeringsmakten stod över en miljon människor utanför arbetsmarknaden, detta trots internationell högkonjunktur. För att bryta utanförskapet har regeringen sjösatt och aviserat en mängd kraftfulla åtgärder för fler jobb. Det handlar om att göra det lönsammare att jobba och enklare att anställa.

Regeringen har sänkt trösklarna för att människor ska komma in på arbetsmarknaden, och genom jobbskatteavdraget ska det löna sig bättre att arbeta. Höga skatter och krångliga regler gör att arbetsgivare drar sig för att anställa. Matchningen mellan arbets sökande och lediga platser kommer att förbättras.

Utskottet gör bedömningen att de åtgärder som vidtagits eller aviserats av regeringen i syfte att förbättra det allmänna företagsklimatet och villkoren för entreprenörskap och nyföretagande också kommer att gynna den sociala sektorn tillsammans med redan existerande ekonomiskt stöd till kooperativa utvecklingscentrum.

Anf. 222 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Jag måste fråga Mikael: På vilket sätt blir det fler arbetstillfällen av att arbetslösa får det sämre? På vilket sätt matchas arbetena med arbetskraften om utbildningssystemet för vuxenstuderande försvagas? På vilket sätt får arbetskraften det bättre genom sämre ekonomiska förutsättningar?

Anf. 223 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! Regeringen har sjösatt och kommer att sjösätta en rad åtgärder för att få bättre företagsklimat och på det viset få bättre arbetsmarknad och fler arbeten.

Jobbavdraget har införts. Det är åtgärder när det gäller dem som har varit långtidsarbetslösa. Lika länge som man har varit arbetslös kan arbetsgivaren få slippa betala arbetsgivaravgifter. Det är åtgärder mot ungdomsarbetslöshet. Det är en rad saker som kommer att göra att det blir fler och växande företag som skapar nya arbetstillfällen. Det är det som är så viktigt. Det är det vi satsar på.

Jag vill också passa på att ställa en fråga till Berit, när jag nu får tillfället. Det gäller förmögenhetsskatten. Kommer ni att stödja oss när det gäller att avskaffa den? Eller är Berit Högman nöjd med det system som har varit i Sverige, att detta bara har hjälpt 16 av landets 17 rikaste miljardärer? De har sluppit förmögenhetsskatten, men vanliga människor har fått betala den. Är det rimligt?

Anf. 224 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Det finns säkert saker att göra omkring förmögenhetsskatten. Men det som är så upprörande med alliansens politik är dessa tydliga markeringar. Den som har det dåligt ska få det ännu sämre, och den som har det väldigt bra ska få det väldigt mycket bättre.

Jag förstår fortfarande inte. Vad är det för samhälle som alliansen och kd har som förebild där jobben har blivit fler och där människor har fått det bättre genom att de ekonomiskt får det sämre och genom att de får sämre möjligheter till utbildning och sämre förutsättningar för arbete? Det är exakt det som nu händer. Du hittar inte ett land i världen där du kan se att produktiviteten är högre än i Sverige, där vi har förenat detta med mindre klyftor. Bra förhållanden för löntagarna ger också bra förhållanden för företagen, precis som jag inledde med att säga i den här debatten.

Anf. 225 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! Som jag sade förut har vi en rad åtgärder för att få fler arbeten. När vi tog över makten var över en miljon svenskar utanför arbetsmarknaden. Det är därför det är så viktigt för oss att satsa på det här. Vi har i princip den högsta ungdomsarbetslösheten i Europa. Därför är det väldigt viktigt att vidta de här åtgärderna. Jag hoppas nu att Berit Högmans parti är med och stöttar oss i det här. Det här var ju nödvändigt.

Sedan blandade Berit Högman ihop saker när hon talade förut. Du menade att det var den nya regeringens fel att det inte blev ett avtal mellan fackförbundet Handels och Svensk Handel. Jag förstår inte hur du kan få det till det. Regeringen är ju för möjligheten att parterna själva ska kunna se till att ordna sina avtal. Hur kan det komma sig att det skulle vara regeringens ansvar? Vi tror ju på parternas möjlighet att själva ordna det här. Jag är helt oförstående inför hur regeringen skulle kunna ställas till svars för detta.

Anf. 226 MARIA PLASS (m):

Herr talman! Jag kommer i det här anförandet att behandla området social ekonomi. Jag tycker att det är glädjande att nästan varje person som har varit uppe här har pratat om social ekonomi. Jag tycker att det är väldigt roligt att vi alla är engagerade i ämnet.

Social ekonomi är för många människor i Sverige ett ganska okänt fenomen. Men bättring pågår. I många andra länder inom EU, till exempel i Italien, är det betydligt mycket mer känt.

Det var i samband med EU-inträdet 1995 som kunskapen om social ekonomi kom till Sverige. Begreppet har sitt ursprung i det franska begreppet *économie sociale* och anknyter innehållsmässigt till det engelska begreppet *non-profit*, det vill säga icke vinstgivande. Men den sociala ekonomin innefattar så mycket mer.

Många olika grupper av människor innefattas i den sociala ekonomin, vilket kan vara ett problem, men det är också en stor tillgång. Bland annat bidrar detta till mångfalden av företag. Till exempel kan personalen på en tidigare offentligt driven förskola eller ett offentligt drivet äldreboende bilda ett personalkooperativ och fortsätta att driva verksamheten. Men det kan också vara en ideell förening eller ett byalag som renoverar en gammal nedlagd skola. Eller det kan vara personer som tillsammans organiserar sig för att hjälpa människor med missbruksproblem att komma igen. Ibland förekommer det som ren volontärverksamhet.

Kännetecknande är dock att verksamheten skapar delaktighet för medarbetarna och att den är fristående från offentlig sektor. Detta är viktigt. Annars skulle det bara resultera i en omfördelning av skattemedel.

Den sociala ekonomin är och ska vara en viktig del av vårt samhälle. Detta tycker vi moderater, och den åsikten går över de flesta partigränser. Skiljelinjer finns, men nyttan av vad man utträttar med social ekonomi överväger.

För mig är det dock viktigt att man har ett underifrånperspektiv när man talar om den sociala ekonomin. Vi som politiker ska inte uppifrån komma med pekpinna om hur den sociala ekonomin ska agera eller fungera. Gör vi det förlorar den sociala ekonomin en del av tanken om demokrati, socialt kapital, initiativkraft och entreprenörskap.

Regeringen har lagt fram och kommer att lägga fram ett antal förslag för ett bättre företagsklimat. Dessa åtgärder kommer att gynna företaget inom den sociala ekonomin. Kommande regelförenklingar, utökat stöd till rådgivning, samordning mellan myndigheter genom En väg in och tidigare beslutade mentorsprogram är exempel på åtgärder som kommer även det sociala företagandet till godo.

Här vill jag också passa på att poängtera hur viktigt det är att ungdomar understöds inom ramen för den sociala ekonomin. Detta kan ske i form av Ung företagsamhet eller Starta vårat.

Herr talman! När det gäller de motioner som har väckts vill jag ge några kommentarer. Mycket av det som efterfrågas finns redan eller pågår. Jag har tidigare nämnt företagsrådgivning, mentorskap och samordning av myndigheter genom En väg in. Avseende finansiering vill jag också nämna kreditgarantiföreningar och garantifonder med mera som nu växer fram.

Forskning, både internationell, nationell och regional, både den som har gjorts och den som görs redovisar värden, ofta omätbara. De är ändå redovisade i olika forskningsarbeten. Statistik tas kontinuerligt fram.

Jag vill också lyfta fram det samarbete som finns mellan den sociala ekonomin och den offentliga sektorn genom till exempel den sociala ekonomins regionala råd i Västra Götaland. Där träffas regelbundet politiker, tjänstemän och representanter för olika föreningar, organisationer med flera inom den sociala ekonomin. Det anordnas också över hela landet utbildningar och seminarier om den sociala ekonomin där goda exempel lyfts fram.

Avslutningsvis vill jag påpeka vinsten med den sociala ekonomin för vårt civila samhälle. Den största vinsten är att den minskar klyftorna mellan dem som deltar och dem som står utanför. Den sociala ekonomin lyfter fram, aktiverar och ger entusiasm till de människor som annars kanske skulle vara förtidspensionerade, stå långt från arbetsmarknaden eller vara kvar i sitt missbruk.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 227 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Det var många fina formuleringar från Maria Plass när det gäller den sociala ekonomin, men jag blir ändå väldigt fundersam. Du säger ungefär så här: Det är viktigt att det inte blir en omfördelning av skattemedel.

För mig är omfördelning av skattemedel någonting väldigt fint och bra. Det är nämligen att fördela från dem som har och ge till dem som behöver. Det är också det som är tanken med den sociala ekonomin, till skillnad från annan företagsamhet, att den sociala ekonomin just tar hänsyn till, som jag uttryckte det, människor som inte alltid förmår till 150 procent. Om inte vi som styr och ställer i samhället, vare sig det är i riksdagen eller på kommunal eller regional nivå, ställer upp för idén om det sociala företagandet, vare sig det handlar om barnomsorg, äldreomsorg eller tjänsteförsäljning, är det klart att vi inte underlättar för den företagsformen.

Min första fråga är därför: Vad är det för fel på omfördelning av skattemedel för att uppnå fler sociala företag?

Anf. 228 MARIA PLASS (m) replik:

Herr talman! Till att börja med tror jag att vi är ganska överens när det gäller social ekonomi och det sociala företaget. Jag har uppfattat att vi är det här i kväll också.

När det gäller offentliga medel ska det här stå fritt från den offentliga sektorn. Det tror jag också att vi är ganska överens om. När du pratar om omfördelning av offentliga medel ser inte jag det på det sätt som du sade. Jag vill bara att det ska generera något mer. Det ska inte bara bli en snurr i systemet, om du förstår vad jag menar. Det ska bli så att vi lyfter människor. Jag är väldigt rädd för när politiker kommer in och styr och det blir det ovanifrånperspektiv som jag nämnde, där vi kommer in och säger att så här ska det vara, så mycket pengar ska det kosta och så här ska ni göra. Det måste komma underifrån. Vi måste kunna lyfta dessa människor till att komma upp och känna att ”nu är det jag som är viktig”.

Anf. 229 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Visst kan det vara så. Samtidigt har vi som politiker en viktig uppgift att se till att vi lär ut entreprenörskap i utbildningen så att vi inte bara lär ut hur ett aktiebolag fungerar och ser ut utan också hur ett kooperativ fungerar och ser ut. På samma sätt kan du säkert bättre än jag påverka Ung företagsamhet att också lära ut kooperativens idéer och inte bara aktiebolagens idéer. Det finns en mängd områden där vi kan bidra till detta, i stöd men också i praktisk handling.

Det gläder mig att du tar tillbaka det du nyss sade och att vi är överens om att det är bra med omfördelning av skattemedel från dem som har till dem som behöver.

Anf. 230 MARIA PLASS (m) replik:

Herr talman! Moderaterna har alltid sagt att vi värnar om dem som har det sämst ställt. Berit Högman lyfter på ögonbrynet, har inte lyssnat på oss över huvud taget. Vi värnar om dem som har det sämst ställt. Vi vill att de personerna ska få det bättre. Skillnaden mellan henne och mig är att Socialdemokraterna vill gå in och styra.

Du som politiker ska aldrig styra om det blir ett aktiebolag eller om det blir en ekonomisk förening. Det ska inte jag heller göra. Ingen av oss ska göra det. Det måste vi låta de personer som kan det göra, det vill säga det finns proffs på detta. Vi ska inte styra så.

Låt oss vara överens om att vi vill lyfta människor. Du vill göra det på ditt sätt. Du vill styra. Jag vill lyfta människor underifrån. Den skiljelinjen finns mellan oss. Men låt oss jobba för att dessa människor ska få det bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 mars.)

23 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

2006/07:64 Högskoleutbildning av officerare m.m.

2006/07:98 Ny instansordning för PBL-ärende

2006/07:99 En fristående kronofogdemyndighet m.m.

2006/07:105 Konkurrens på lika villkor i kontantbranschen

Motioner

med anledning av prop. 2006/07:63 En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet

2006/07:Fö2 av Alice Åström m.fl. (v)

2006/07:Fö3 av Peter Eriksson m.fl. (mp)

2006/07:Fö4 av Ulrica Messing m.fl. (s)

med anledning av prop. 2006/07:78 Vissa läkemedels- och psykiatrifrågor

2006/07:So16 av Elina Linna m.fl. (v)

med anledning av skr. 2006/07:85 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2006

2006/07:U3 av Ulf Holm m.fl. (mp)

24 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 28 mars

2006/07:443 Sommarjobb för ungdomar

av *Ulf Holm* (mp)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2006/07:444 Avsteg från arbetsrätten inom Försvarsmakten

av *Peter Jonsson* (s)

till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

2006/07:445 Berlindeklarationen

av *Ulf Holm* (mp)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2006/07:446 Försvarsmakten och samhällsintresset

av *Monica Green* (s)

till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

2006/07:447 Fördelningseffekter av slopad förmögenhetsskatt

av *Fredrik Olovsson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:448 Ansvarsfull arbetsgivarpolicy vid omorganisationen av Försäkringskassan

av *Ulla Andersson* (v)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2006/07:449 De svenska minoritetsspråken och skolan

av *Helene Petersson* i Stockaryd (s)

till statsrådet Jan Björklund (fp)

2006/07:450 Skogsbrandflyg

av *Sven Bergström* (c)

till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

2006/07:451 Danskonsten

av *Siv Holma* (v)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

Prot. 2006/07:83

28 mars

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 april.

25 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 27 mars

2006/07:895 Sekretessmarkering av personer utsatta för hedersrelaterade hot

av *Fredrick Federley* (c)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:932 Gränsöverskridande taxitrafik

av *Hans Stenberg* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

den 28 mars

2006/07:868 Utredningen om den kommunala kompetensen och kommunal samverkan

av *Monica Green* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2006/07:896 Sveriges roll i EU:s djurpolitik

av *Helena Leander* (mp)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2006/07:897 Begränsning av den svenska vapenexporten

av *Ulf Holm* (mp)

till statsrådet Sten Tolgfors (m)

2006/07:898 Postens service

av *Jeppe Johnsson* (m)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:899 Vård för asylsökande

av *Anita Brodén* (fp)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

- 2006/07:901 Trafikförsäkringsskattens konsekvenser för sjukvården**
av *Fredrik Lundh* (s)
till finansminister Anders Borg (m)
- 2006/07:902 Trafikförsäkringsskattens konsekvenser för kommuner och landsting**
av *Fredrik Lundh* (s)
till finansminister Anders Borg (m)
- 2006/07:905 Miljötekniksatsningar med anledning av EU-toppmötet**
av *Ulf Holm* (mp)
till näringsminister Maud Olofsson (c)
- 2006/07:906 Miljöslukande glödlampor**
av *Ulf Holm* (mp)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)
- 2006/07:909 Kompensation för avskaffat stöd till a-kassorna**
av *Josefin Brink* (v)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)
- 2006/07:910 PPM-sparande med små belopp**
av *Jan R Andersson* (m)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)
- 2006/07:911 Bonus till vd:ar i statliga företag**
av *Thomas Östros* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)
- 2006/07:916 Underlättande av flyktingmottagandet**
av *Yilmaz Kerimo* (s)
till statsrådet Tobias Billström (m)
- 2006/07:917 Nedläggning av Utansjö Bruk**
av *Lena Asplund* (m)
till näringsminister Maud Olofsson (c)
- 2006/07:918 Utförsäljning av Telia Sonera och landets säkerhet**
av *Peter Jeppsson* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)
- 2006/07:919 Kommunal finansiering av statliga infrastrukturåtgärder**
av *Fredrik Olovsson* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)
- 2006/07:920 Vattenfalls prioritering av lönsamhet före säkerhet**
av *Ulrica Messing* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)
- 2006/07:921 Dalhalla Opera**
av *Anneli Särnblad* (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)
- 2006/07:922 Ungdomssymfonikerna i Gävleborg**
av *Hans Backman* (fp)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)
- 2006/07:923 Fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör**
av *Tina Acketoft* (fp)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)
- 2006/07:924 Förbrukade lågenergilampor**
av *Christin Hagberg* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:925 Feriearbeten för ungdomar
av *Helene Petersson* i Stockaryd (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

Prot. 2006/07:83
28 mars

2006/07:926 Skatt på diesel
av *Christin Hagberg* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:927 Dansares och sångares pensioner
av *Siv Holma* (v)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2006/07:930 Migrationsverkets hantering av ingångna avtal
av *Agneta Berliner* (fp)
till statsrådet Tobias Billström (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 10 april.

26 § Kammaren åtskildes kl. 20.15.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 7 §
anf. 30 (delvis),
av talmannen därefter till och med 11 § anf. 72 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 116 (delvis),
av talmannen därefter till och med 14 §,
av andre vice talmannen därefter till och med 21 § anf. 183 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
5 § Förnyad bordläggning.....	3
6 § Den svenska Kosovostyrkans deltagande i den EU-ledda insatsen i Bosnien och Hercegovina	3
Utrikesutskottets betänkande 2006/07:UU7	3
Anf. 1 CARINA HÄGG (s).....	3
Anf. 2 KERSTIN ENGLE (s)	5
Anf. 3 KARLA LÓPEZ (mp).....	6
Anf. 4 KERSTIN ENGLE (s) replik	7
Anf. 5 KARLA LÓPEZ (mp) replik	7
Anf. 6 KERSTIN ENGLE (s) replik	8
Anf. 7 KARLA LÓPEZ (mp) replik	8
(Beslut fattades under 14 §.)	8
7 § Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses	8
Utbildningsutskottets betänkande 2006/07:UbU11	8
Anf. 8 MIKAEL DAMBERG (s).....	8
Anf. 9 ROSSANA DINAMARCA (v).....	12
Anf. 10 PETER RÅDBERG (mp).....	14
Anf. 11 OSKAR ÖHOLM (m).....	16
Anf. 12 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c)	18
Anf. 13 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	20
Anf. 14 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	20
Anf. 15 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	20
Anf. 16 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	21
Anf. 17 ULF NILSSON (fp)	21
Anf. 18 MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	24
Anf. 19 ULF NILSSON (fp) replik	24
Anf. 20 MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	25
Anf. 21 ULF NILSSON (fp) replik	26
Anf. 22 FÖRSTE VICE TALMANNEN	26
Anf. 23 EVA JOHNSSON (kd)	26
Anf. 24 MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	28
Anf. 25 EVA JOHNSSON (kd) replik	29
Anf. 26 MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	29
Anf. 27 EVA JOHNSSON (kd) replik	30
Anf. 28 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp)	30
Anf. 29 MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	32
Anf. 30 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp) replik	33
Anf. 31 MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	33

Anf. 32 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	34
Anf. 33 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	34
Anf. 34 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	35
Anf. 35 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	36
Anf. 36 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	36
Anf. 37 PETER RÅDBERG (mp) replik.....	36
Anf. 38 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	37
Anf. 39 PETER RÅDBERG (mp) replik.....	37
Anf. 40 Utbildningsminister LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	37
(Beslut fattades under 14 §.).....	38
8 § Högskolan.....	38
Utbildningsutskottets betänkande 2006/07:UbU4.....	38
Anf. 41 MIKAEL DAMBERG (s).....	38
Anf. 42 ROSSANA DINAMARCA (v).....	38
Anf. 43 PETER RÅDBERG (mp).....	38
Anf. 44 OSKAR ÖHOLM (m).....	38
Anf. 45 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	38
Anf. 46 ULF NILSSON (fp).....	38
Anf. 47 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp).....	38
Anf. 48 MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	40
Anf. 49 EVA JOHNSON (kd).....	40
Anf. 50 MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	40
(Beslut fattades under 14 §.).....	40
9 § Forskning.....	40
Utbildningsutskottets betänkande 2006/07:UbU5.....	40
Anf. 51 PETER HULTQVIST (s).....	40
Anf. 52 LARS HJÄLMERED (m).....	42
Anf. 53 PETER HULTQVIST (s) replik.....	44
Anf. 54 LARS HJÄLMERED (m) replik.....	45
Anf. 55 PETER HULTQVIST (s) replik.....	45
Anf. 56 LARS HJÄLMERED (m) replik.....	46
Anf. 57 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	46
Anf. 58 ULF NILSSON (fp).....	48
Anf. 59 PETER HULTQVIST (s) replik.....	50
Anf. 60 ULF NILSSON (fp) replik.....	51
Anf. 61 PETER HULTQVIST (s) replik.....	51
Anf. 62 ULF NILSSON (fp) replik.....	52
Anf. 63 YVONNE ANDERSSON (kd).....	52
Anf. 64 PETER HULTQVIST (s) replik.....	54
Anf. 65 YVONNE ANDERSSON (kd) replik.....	55
Anf. 66 PETER HULTQVIST (s) replik.....	55
Anf. 67 YVONNE ANDERSSON (kd) replik.....	56
(Beslut fattades under 14 §.).....	56

10 § Protokoll till ILO:s konvention om arbetarskydd och arbetsmiljö m.m.	56
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2006/07:AU8	56
Anf. 68 STEFAN WIKÉN (s).....	56
(Beslut fattades under 14 §.)	59
11 § Utlåtande om grönboken En modern arbetsrätt för att möta 2000-talets utmaningar	59
Arbetsmarknadsutskottets utlåtande 2006/07:AU12	59
Anf. 69 ANNA KÖNIG JERLMYR (m)	59
Anf. 70 MARIA ÖBERG (s).....	60
Anf. 71 TORBJÖRN BJÖRLUND (v).....	62
Anf. 72 ULF HOLM (mp).....	65
Anf. 73 JAN ERICSON (m)	67
Anf. 74 ULF HOLM (mp) replik	68
Anf. 75 JAN ERICSON (m) replik	69
Anf. 76 ULF HOLM (mp) replik	69
Anf. 77 JAN ERICSON (m) replik	70
Anf. 78 MARIA ÖBERG (s) replik	70
Anf. 79 JAN ERICSON (m) replik	70
Anf. 80 MARIA ÖBERG (s) replik	70
Anf. 81 JAN ERICSON (m) replik	71
Anf. 82 ANNIKA QARLSSON (c)	71
Anf. 83 ULF HOLM (mp) replik	72
Anf. 84 ANNIKA QARLSSON (c) replik	72
Anf. 85 ULF HOLM (mp) replik	72
Anf. 86 ANNIKA QARLSSON (c) replik	73
Anf. 87 MARIA ÖBERG (s) replik	73
Anf. 88 ANNIKA QARLSSON (c) replik	73
Anf. 89 MARIA ÖBERG (s) replik	73
Anf. 90 ANNIKA QARLSSON (c) replik	74
Anf. 91 TINA ACKETOFT (fp)	74
Anf. 92 ULF HOLM (mp) replik	76
Anf. 93 TINA ACKETOFT (fp) replik	76
Anf. 94 ULF HOLM (mp) replik	77
Anf. 95 TINA ACKETOFT (fp) replik	77
Anf. 96 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	78
Anf. 97 ULF HOLM (mp) replik	80
Anf. 98 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	80
Anf. 99 ULF HOLM (mp) replik	81
Anf. 100 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	81
Anf. 101 ULF HOLM (mp) replik	82
Anf. 102 PATRIK BJÖRCK (s).....	82
Anf. 103 JAN ERICSON (m) replik	83
Anf. 104 PATRIK BJÖRCK (s) replik	83
Anf. 105 JAN ERICSON (m) replik	83
Anf. 106 PATRIK BJÖRCK (s) replik	84
(Beslut fattades under 14 §.)	84
12 § Riksbankens förvaltning 2006	84

Finansutskottets betänkande 2006/07:FiU23.....	84
Anf. 107 ULLA ANDERSSON (v).....	84
Anf. 108 ULF HOLM (mp).....	85
Anf. 109 SONIA KARLSSON (s)	86
Anf. 110 PEDER WACHTMEISTER (m).....	87
(Beslut fattades under 14 §.).....	87
13 § Polisfrågor	87
Justitieutskottets betänkande 2006/07:JuU6.....	87
Anf. 111 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s).....	87
Anf. 112 LENA OLSSON (v).....	90
Anf. 113 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	92
Anf. 114 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	95
Anf. 115 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	95
Anf. 116 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	96
Anf. 117 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	96
Anf. 118 LENA OLSSON (v) replik.....	97
Anf. 119 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	97
Anf. 120 LENA OLSSON (v) replik.....	98
Anf. 121 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	98
Anf. 122 KARIN NILSSON (c).....	99
Anf. 123 LENA OLSSON (v) replik.....	101
Anf. 124 KARIN NILSSON (c) replik.....	101
Anf. 125 LENA OLSSON (v) replik.....	101
Anf. 126 KARIN NILSSON (c) replik.....	102
Anf. 127 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	102
Anf. 128 KARIN NILSSON (c) replik.....	102
Anf. 129 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	103
Anf. 130 KARIN NILSSON (c) replik.....	103
Anf. 131 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp)	104
Anf. 132 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	106
Anf. 133 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	106
Anf. 134 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	107
Anf. 135 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	107
Anf. 136 PETER ALTHIN (kd)	108
(förts. 15 §).....	110
Ajournering.....	110
Återupptagna förhandlingar	110
14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	110
UU7 Den svenska Kosovostyrkans deltagande i den EU- ledda insatsen i Bosnien och Hercegovina	110
UbU11 Frihet att välja – ett ökat inflytande för universitet och högskolor när styrelseledamöter utses	110
UbU4 Högskolan.....	111
UbU5 Forskning	112
AU8 Protokoll till ILO:s konvention om arbetarskydd och arbetsmiljö m.m.	112

AU12 Utlåtande om grönboken En modern arbetsrätt för att möta 2000-talets utmaningar	113
FiU23 Riksbankens förvaltning 2006.....	113
15 § (forts. från 13 §) Polisfrågor (forts. JuU6)	114
Anf. 137 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	114
Anf. 138 PETER ALTHIN (kd) replik.....	114
Anf. 139 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	115
Anf. 140 PETER ALTHIN (kd) replik.....	115
Anf. 141 LENA OLSSON (v) replik.....	115
Anf. 142 PETER ALTHIN (kd) replik.....	116
Anf. 143 LENA OLSSON (v) replik.....	116
Anf. 144 PETER ALTHIN (kd) replik.....	116
Anf. 145 MEHMET KAPLAN (mp)	117
(Beslut skulle fattas den 29 mars.)	117
16 § Begreppet nettoomsättning i bokföringslagen och årsredovisningslagen	118
Civilutskottets betänkande 2006/07:CU13.....	118
17 § Skadestånd och bodelning.....	118
Civilutskottets betänkande 2006/07:CU14.....	118
Anf. 146 AMEER SACHET (s).....	118
Anf. 147 JAN ERTSBORN (fp).....	119
(Beslut skulle fattas den 29 mars.)	119
18 § Förenklat utmätningsförfarande.....	120
Civilutskottets betänkande 2006/07:CU15.....	120
(Beslut skulle fattas den 29 mars.)	120
19 § Arvsrättsliga frågor.....	120
Civilutskottets betänkande 2006/07:CU21.....	120
Anf. 148 LISELOTTE OLSSON (v)	120
Anf. 149 JAN LINDHOLM (mp)	121
Anf. 150 LENNART PETTERSSON (c).....	122
Anf. 151 YVONNE ANDERSSON (kd)	123
Anf. 152 LISELOTTE OLSSON (v) replik	124
Anf. 153 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	124
Anf. 154 LISELOTTE OLSSON (v) replik	125
Anf. 155 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	125
(Beslut skulle fattas den 29 mars.)	125
20 § Registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn	125
Socialutskottets betänkande 2006/07:SoU9	125
Anf. 156 ELINA LINNA (v).....	125
Anf. 157 THOMAS NIHLÉN (mp).....	127
Anf. 158 CHRISTER ENGELHARDT (s)	128
Anf. 159 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	130
Anf. 160 ELINA LINNA (v) replik	130
Anf. 161 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	131
Anf. 162 ELINA LINNA (v) replik	131
Anf. 163 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	132
(Beslut skulle fattas den 29 mars.)	132

21 § Vissa mineralpolitiska frågor.....	132	Prot. 2006/07:83
Näringsutskottets betänkande 2006/07:NU5	132	28 mars
Anf. 164 KENT PERSSON (v)	132	
Anf. 165 PER BOLUND (mp)	133	
Anf. 166 KARIN ÅSTRÖM (s)	136	
Anf. 167 PER BOLUND (mp) replik	137	
Anf. 168 KARIN ÅSTRÖM (s) replik	138	
Anf. 169 PER BOLUND (mp) replik	138	
Anf. 170 KARIN ÅSTRÖM (s) replik	139	
Anf. 171 STAFFAN ANGER (m).....	139	
Anf. 172 PER BOLUND (mp) replik	140	
Anf. 173 STAFFAN ANGER (m) replik	141	
Anf. 174 PER BOLUND (mp) replik	141	
Anf. 175 STAFFAN ANGER (m) replik	142	
Anf. 176 KENT PERSSON (v) replik	142	
Anf. 177 STAFFAN ANGER (m) replik	142	
Anf. 178 KENT PERSSON (v) replik	143	
Anf. 179 STAFFAN ANGER (m) replik	143	
Anf. 180 ÅKE SANDSTRÖM (c).....	144	
Anf. 181 PER BOLUND (mp) replik	145	
Anf. 182 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	146	
Anf. 183 PER BOLUND (mp) replik	146	
Anf. 184 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	147	
Anf. 185 KARIN ÅSTRÖM (s) replik	147	
Anf. 186 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	148	
Anf. 187 KARIN ÅSTRÖM (s) replik	148	
Anf. 188 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	148	
Anf. 189 MIKAEL OSCARSSON (kd)	148	
Anf. 190 PER BOLUND (mp) replik	149	
Anf. 191 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	150	
Anf. 192 PER BOLUND (mp) replik	150	
Anf. 193 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	151	
Anf. 194 PETER ERIKSSON (mp)	151	
Anf. 195 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	153	
Anf. 196 PETER ERIKSSON (mp) replik	153	
Anf. 197 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	153	
Anf. 198 PETER ERIKSSON (mp) replik	153	
Anf. 199 STAFFAN ANGER (m) replik	154	
Anf. 200 PETER ERIKSSON (mp) replik	154	
Anf. 201 STAFFAN ANGER (m) replik	154	
Anf. 202 PETER ERIKSSON (mp) replik	155	
(Beslut skulle fattas den 29 mars.).....	155	
22 § Vissa näringspolitiska frågor	155	
Näringsutskottets betänkande 2006/07:NU6	155	
Anf. 203 BERIT HÖGMAN (s)	155	
Anf. 204 KENT PERSSON (v)	157	
Anf. 205 PER BOLUND (mp)	158	
Anf. 206 HANS ROTHENBERG (m).....	160	

Anf. 207	BERIT HÖGMAN (s) replik.....	161
Anf. 208	HANS ROTHENBERG (m) replik	161
Anf. 209	BERIT HÖGMAN (s) replik.....	162
Anf. 210	HANS ROTHENBERG (m) replik	162
Anf. 211	ÅKE SANDSTRÖM (c)	163
Anf. 212	KENT PERSSON (v) replik.....	163
Anf. 213	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	164
Anf. 214	KENT PERSSON (v) replik.....	164
Anf. 215	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	164
Anf. 216	KARIN GRANBOM (fp).....	165
Anf. 217	PER BOLUND (mp) replik.....	166
Anf. 218	KARIN GRANBOM (fp) replik	167
Anf. 219	PER BOLUND (mp) replik.....	167
Anf. 220	KARIN GRANBOM (fp) replik	168
Anf. 221	MIKAEL OSCARSSON (kd)	168
Anf. 222	BERIT HÖGMAN (s) replik.....	169
Anf. 223	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	169
Anf. 224	BERIT HÖGMAN (s) replik.....	169
Anf. 225	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	170
Anf. 226	MARIA PLASS (m).....	170
Anf. 227	BERIT HÖGMAN (s) replik.....	171
Anf. 228	MARIA PLASS (m) replik	172
Anf. 229	BERIT HÖGMAN (s) replik.....	172
Anf. 230	MARIA PLASS (m) replik	172
	(Beslut skulle fattas den 29 mars.)	172
23 §	Bordläggning.....	173
24 §	Anmälan om interpellationer	173
25 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	174
26 §	Kammaren åtskildes kl. 20.15.	176

Tryck: Elanders, Vällingby 2007